M. I
13.
6
1 G
27
6
2-c
11
M

md9. ~~4307~~

4307

~~I B 10~~

6-2.c.11

Liber Johãnis Cortoboſſefe

Literæ 22 fol 1
puncta dete 2
Schena 4
cognitio ...
tre בגד כפת
Raphe
daghes
finales 4
Gutturales
־: ־:: ־ו
Instrumenta prolationis 7
sonorum valores
S triplex 8
de punctis 11
accentuum comoditas 13
punctorum ... 14
Schena quando legatur 18
Voces magnæ 19
Schena quando et ubi mutatur 19
Mem ppositio 20
Arunulus he 21
Daghes
a quibus literis affit 22
Mappir 23
Quando daghes fit 24
commutatio punctorum 26

Literæ radicales 29
Literæ serviles
Radix
A capite et fine 32 כן הם
A capite, medio, et fine 38 יוי
I ... 29
Syllabæ serviles 43
duales ... 44
Literæ quiescentes 47 אהוי
Sepe transmutantur 48
Onose aliquando 49
tre haemanthice 49 האמנתיו
Numeralia 40
pronomia separata 46
partes orationis 49
Ordines verborum 61
Coniugationes 66
prima coniugatio 70
preteritum
...
participium preteritum
Infinitiuus 78
Imperatiuus 82
futurum 84
passiua ... 90
participium pass 93

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE

Infinit pass. bp	94
Imper pass. bp	96
Futur pa's bp	97
Coniugatio piel	99
pteritu piel	100
Via quadrata	102
participiu piel ac	104
participiu piel pa's	104
Infinitiuus	106
Imperatiuus	107
futuru	108
Passiuu piel	110
participiu	113
Infinitiuus	113
futuru	
Coniugatio hiphil	114
participiu pns	119
participiu pteritu	120
Infinitiuus	121
Imperatiuus	122
futuru	123
passiuu hiphil	124
Coniuga° hitpael	128
participiu	132
Infinitiuus	132
Imperatiuus	133
futuru	134
Affixa verbru	136
Accetus verbru	140
De noie	146
Adiectiua	146
Comparatiues	147
Gna substatiuor	161
Nus ptes	162
Status noiu	164
forma ┬ ┬	166
.. ┬ / ȷ ┬ / ? ┬	168
∵ ∵	170
— — — ∵	172
∵ ..	173
∵ ȷ — ȷ	174
∵ ┬	176
? — / ┬ — / .. /	176
┬ : .. : / ȷ .. /	177
.. ȷ ┬ ȷ ┬ ȷ	179
ȷ ?	180
ȷ ┬ / ┬ : ⁝	181
fora y ordine pfectu	183

De reſignationibus	214
propoſitionibus	214
Adnotata	218
Abbreviatorum	221
Arreſtus	247

Digitized by Google

מְלֶאכֶת
הַדִּקְדּוּק הַשָּׁלֵם

OPVS GRAM MATICVM CONSVMMATVM

ex uarijs Elianis libris concinnatum, complectens ſcilicet

- Elementarium abſolutum
- Numerandi rationem
- Pronominum declinationes
- Verborum integras coniugationes
- Artificium ſubijciendorum affixorum
- Nominum uarias formulas & mutationes
- Conſignificatiuorum explicationes
- Magiſtrales abbreuiationes
- Accentuum tractationem
- Metrorum compoſitionem

[redacted]

סֵפֶר טוֹבִי

ADDITVS EST QVOQVE LIber Tobiæ, *quem ſuperioribus annis hebraicum ſuppeditarunt Iudæi Conſtantinopolitani.*

BASILEAE.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

GRAMMA-
TICES [illegible] ABSOLVTA

[illegible] &

[illegible] alibi [illegible]

[illegible] אותיות othioth uocantur, leguntur'q; a dextra ad ſiniſtram, & ſunt omnes conſonantes, numero ſcilicet uigintiduæ, niſi quòd nos literam Sin geminauimus propter aliam & aliam eius prolationem. Suntautem hæ figuræ earumatq; nomina.

literæ 22

Zain	*Vau*	*He*	*Daleth*	*Gimel*	*Beth*	*Aleph*
z	u	h	d	g	bv	aeiou
ז	ו	ה	ד	ג	ב	א

Nun	*Mem*	*Lamed*	*Caph*	*Iod*	*Teth*	*Heth*
n	m	l	c ch	i	t	h
נ	מ	ל	כ	י	ט	ח

Schin	*Res*	*Kuph*	*Zade*	*Pe*	*Ain*	*Samech*
ſch	r	k	z	pph	aeiou	ſ
שׁ	ר	ק	צ	פ	ע	ס

Tau	*Sin*
th	ſ
ת	שׂ

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

His literis adijciūtur uocalia, quę ſunt pūcta quædam atq; uirgulæ, quæ [illegible] parte ipſis literis ſubijciuntur. Vnum literis ſuperponitur, atq; unum uentri uau inſeritur. Quorum figurę & nomina hæc ſunt:

Puncta 10 Pathah ַ a clarum & apertum.
Kamez ָ a obſcurum & cum o mixtum.
Segol ֶ æ craſſum.
Zere ֵ e ſubtile & gracile.
Holem ֹ o, punctus unus ſupra literam.
Hirec ִ i, punctus unus ſub litera.
Surec וּ u, ſcribiturq; in ſolo uau.
Kybutz ֻ u, uox media inter u & i.
Hatephkamez ֳ o breue.
Scheua ְ terminatio ſyllabę: & aliquando e uel a breuiter raptum.

Conſtituuntur autem ex literis & adiunctis punctis ſyllabæ in hunc modum.

u	u	o	o	i	e	æ	a	a
אוּ	אֻ	אֳ	אֹ	אִ	אֵ	אֶ	אָ	אַ
bu	bu	bo	bo	bi	be	bæ	ba	ba
בוּ	בֻּ	בֳּ	בֹּ	בִּ	בֵּ	בֶּ	בָּ	בַּ

gu	gu	go	go	gi	ge	gæ	ga	ga
גוּ	גֻ	גֳ	גֹ	גִ	גֵ	גֶ	גָ	גַ
du	du	do	do	di	de	dæ	da	da
דוּ	דֻ	דֳ	דֹ	דִ	דֵ	דֶ	דָ	דַ
hu	hu	ho	ho	hi	he	hæ	ha	ha
חוּ	חֻ	חֳ	חֹ	חִ	חֵ	חֶ	חָ	חַ
vu	vu	vo	vo	vi	ve	væ	va	va
ווּ	וֻ	וֳ	וֹ	וִ	וֵ	וֶ	וָ	וַ

Simili modo alijs alphabeti literis adijciũtur puncta uocalia. Punctus tamen ſcheua nũquam conſtituit monoſyllabã, ideo non eſt uocale, ſed cũ in dictionibus ſcribitur & uenit legendum (nõ enim ſemper legitur) raptim legitur, ut דְגַן שָׂדֶה dgan ſade, frumentum campi, ubi in dgan ſcheua rapitur: aliâs enim d legi non poſſet, niſi ſcheua muſſitaret, cum d & g non ſint literæ connexiles. Sic hic שְׂמֹאל ſmol, ſiniſtra, שְׁמֵנָה ſmena, non ſchemena, pinguis.

De literis alphabeti & quibuſdam earum diſtinctionibus.

In primis ſeruandus eſt ordo literarum, ut in alphabeto eſt ſignatus, quia deſeruit numerationi. Secundo aduertendum eſt diſcrimen characterum, ne cognatio quarũdam figurarum alicui imponat, præſertim beth & caph, daleth & res, ſamech & mem finalis (de finalib. mox dicemus) zain & nun finalis. Tertio notãdum, ſex literas in ſui prolatione aliquando fortificari, quod Hebræi uocant dageſſari, aliquãdo attenuari, quod illi appellant raphari, colliguntuŕq; in has duas dictiones בּגד כּפּת Bgad Kphath. Intenduntur quãdo in uentrẽ illarum ſcribitur pũctulus unus, ſic בּ גּ דּ כּ פּ תּ & tunc beth facit b ſimplex, gimel g latinum, daleth d, caph c, uel k, pe p, tau t. Et quando illo puncto carent, remittuntur fiũtq; laxiores in ſui prolatione, & profertur beth ut v cõſonans, gimel ut gh, daleth ut d quod in ſibilum degenerat, caph ut χ ch, pe ut φ ph, tau ut θ ſiue th. Et nota quod in ſcriptis codicibus he literæ quando carẽt punctulo dages, ſemper habent in capite uirgulam quę raphe uocatur, hoc modo בֿ כֿ דֿ גֿ פֿ תֿ In impreſsis uero libris id nõ obſeruatur, ſed cũ deſtituũtur dages perinde eſt ac

Marginal notes:

Cognatio literarũ.

Literarum intentio.

Raphe.

Handwritten marginal notes:

vide fol 55 :-

בְּגַד כְּפַת

vt d

Dages

eſt ac ſi haberent raphe. Quarto notandum, quinqꝫ eſſe literas, quæ in fine dictionis aliȷs ſcribuntur figuris quàm in medio aut principio & ſunt hæ:

כ מ נ פ צ Extra finem.

ך ם ן ת ץ In fine.

Exempla אָדָם non אָדָמ Sic חֹשֶׁך non חשׁכ item בֵּן non בֵּנ Et בָּנֹת non בָּנֹם Sic אֶרֶץ non אֶרֶצ Inuenitur autem unus duntaxat locus in Iſaia, ubi mem finale ſcribitur in corpore dictionis, idqꝫ ſic לְםַרְבֵּה quod putant non uacare myſterio. Porro literas finales Hebræi uocant פְשׁוּטוֹת extenſas, non finales uero כְפוּפוֹת recuruatas, præter מ quod appellant פְתוּחָה apertum, & ם quod uocant סְתוּמָה Quinto colligunt Hebræi ex ſuo alphabeto quatuor gutturales literas, nempe אהחע quas uocant גְרוֹנִיוֹת & hæ in grammatica faciunt ſtudioſo nonnihil negotij, ob id potiſſimum, quod non poſſunt geminari per inſertum dages ut reliquę omnes, ac deinde ubi illę habẽt purum ſcheua hæ ferè ſemper habent ſcheua mixtum cum patha aut ſægol in hunc modum ֲ ֱ uocaturqꝫ hateph pathah & hateph ſægol:

Finales.

Gutturales.

exempla, ubi dico צָרַעַת in ſimili forma ab aleph dico אֲרָמָה non אֲרָמָה & ab heth חֲלָלָה repudiata, inſamis, non חֲלָלָה & ab he הֲדָרָה decor, atq; ab ain עֲגָלָה quadriga. Exēpla de hateph ſægol: ubi ſcribitur in גְבוּל purum ſcheua, in ſimili forma aleph habet ֱ ut אֱנוֹשׁ homo, אֱלוֹהַ deus. הֶחֱכִים ſapientiam præſtitit, הֶעֱמִיר collo cauit, הֶעֱבִיר traduxit, הֶחֱסָה compeſcuit. Tria

Hatephata. ergo ſunt puncta hatephata, ſcilicet ֳ hateph camez, ֲ hatephpatha & ֱ hatephſægol. Hatephcamez conſtituit ſyllabam & inuenitur ſub omnibus literis: hatephpathah uero & hatephſægol ſolum inueniuntur ſub literis gutturalibus, indicantq; ſcheua illud compoſitum muſſitandum, niſi aliud ſequeret̃ ſcheua, tūc enim hatephſęgol & hatephpatha muteſcunt, ut יַעַבְרוּ tranſibunt, יֶאֶהְבוּ diligent. Notandum quoque hic, quod hatephpatha aliquando inuenitur ſub alijs quàm gutturalibus literis, prę ſertim ſi litera ſcheuanda mox geminetur in aliqua dictione, ut Geñ. 29, גָּלֲלוּ uoluerunt ſeu uolutarunt.

De literarum prolatione.

Secundum autorem libri יְצִירָה quinq; ſunt inſtrumenta proferendi literas, nempe guttur, palatum,

latũ,lingua,dẽtes & labia,inter quæ lingua principatum tenet. Nunc enim uerberat aërem ad palatũ,nũc propellit ipſum ad dentes,uel ad gingiuas ſi deſint dẽtes,ut in ſenibus,nũc radix eius mouetur in gutture aut epigloto aut œſophago,&c. Literę gutturales numerant̃ אֲחָהַע & literę palati גִיכַק & literæ linguales דְטְלַנַת & literę dentales זְסְשַׁרַץ atq; literę labiales בּוּמַת

Gutturales.
Linguales.
Dentales.
Labiales.

א Hęc litera qualem habet punctum uocalem, talem hodie habet & pronunciationem, nec conſtat noſtro æuo quis olim eius genuinus fuerit pronunciandi modus.

ב Hęc litera cum ſit ex bgad kphad, geminum habet pronunciandi modũ. Quando enim dageſſatur ualet b ut בָּרָא & quando caret dages ualet v conſonantem, ut יָבֹא iaſo, אַב af.

ג Cum dages ualet g ut גָּמָל gamal, & ſine dages g aſpiratum, ut לְגוֹי leghoi.

ד Quando habet dages ualet d, ut דָּוִד Dauid, & quando eo deſtituitur nonnihil muſſitat, ut לְדָוִד quæ uox proprie ſcribi nequit.

ה Aſpiratio eſt lenis, qualis ferè apud latinos eſt h ut הָאָרָם In fine dictionis non percipitur, & ob id nihil diſcriminis habet in eo loco ab aleph

aleph, ut קָרָה & קָרָא kara. Sed heth eſt aſpiratio fortis.

ו Litera vau aliquãdo conſonans eſt & aliquando uocalis. Eſt conſonans quando proprium habet punctum uocalem ſuſtratum, ut וַיֹּאמֶר uaiomer, וֵאלֹהִים uelohim, aut in fine dictionis caret omni puncto, ut בָּנָיו banaſ, פִּיו piſ. Eſt uocalis quãdo habet ſurec in uentre, ut רַבּוּ rabbu, וּמָקוֹם umakom, aut holem in capite, ut מְקוֹמוֹ mekomo. Interdum tamen cum pũcto holem eſt conſonans, ut מִצְוֹת mizuoth.

Triplex ſ apud Hebræos.

ז Hæc litera ualet ſ gracile & non acutum, ס ſamech uero habet ſibilum acutũ & ש ſchin ſibilum craſſum ac ueluti ſpumoſum. Habent & Germani hoc triplex ſ in ſua lingua. Nam exprimunt zain in dictionibus iſtis, ceſpes vuaſen, naſus nas, herba gras, malus bœs. Et ſamech in his dictionibus, humidus naſz, platea gaſs, uas faſz, acetũ eſſig: Et ſchin in dictionibus, menſa diſch, cinis eſchen, triturare dreſchen, rubus buſch, rana froſch.

ח Aſpiratio eſt fortis, quam Græci reddiderũt per χ, Latini interpretes uerterunt eam plerumq; per e in proprijs nominibus, ut pro חַוָּה Haua

Haua fecerunt Eua, pro חֲנוֹךְ hanoch Enoch, pro נוֹחַ Noah Noë. Sciendum etiam quando hæc litera in fine ſcribitur cum pathah, tunc prolatio uocalis præcedit aſpirationem, ut רוּחַ ruah, non ruha, שָׂמֵחַ ſameah, &c.

ט Facit t latinum, ut טוֹב tob, mutaturq́ꝫ aliquando in tau literam, eo quod ſunt literæ eiuſdem inſtrumenti uocalis, ut תָּעָה & טָעָה errauit.

י Valet i conſonantem literam, ut יַעֲקֹב Iaacob. Et quando non habet proprium punctū quieſcit, ut פָּנָיו panaſ, דְּבָרֶיךָ deſaræcha, שָׂרַי ſare. Solet etiā nonnunq̄ in fine dictionis eſſe uocalis, idq́ꝫ tum quādo prꝫcedit unum ex his quatuor punctis uocalibus, patha, cametz, uau ſurec & uau holem ut, דְּבָרַי deſarai, מָדַי madai, גּוֹי goi עָשׂוּי aſui.

כ Cum dages ualet c uel k, ut כֶּלֶב kælæſ, ſine dages ch, ut זֶכֶר zęchær. In fine ſemper habet aut ſcheua aut camez, ut חוֹשֶׁךְ hoſchech, יָדֶיךָ iadecha. Admittit quoꝫ interdum punctulum dages, ut יִשְׁמָרְךָּ iiſmeræcca.

ל Facit l apud Latinos, & ſola inter alphabeti literas erigit caput in ſublime, ideo uocatur

rex literarum, tenetq́; locũ mediũ in alphabeto.

ם Facit m latinũ. Finalis eius figura nullũ recipit punctũ uocale, niſi in dictione יְרוּשָׁלַםִ habet hirec loco iod.

ן Facit n, in fine dictionum nunquam admittit punctum, præterquam in tertia plur. futuri fœm. ut תִּשְׁמֹרְןָ pro תִּשְׁמֹרְנָה

ס Huius literę prolatio ſuprà eſt expreſſa iuxta literam zain. Valet enim ſ acutum.

ע Tametſi huic literę ſupra in alphabeto adiecimus uocalia a e i o u pinde quaſi nullũ diſcrimẽ eſſet inter ipſam & aleph, differt tamen plurimũ ab ea, ſed cuius genuinã pronunciationẽ etiã Iudęi ipſi hodie ignorãt, niſi cum in fine ponitur cũ pathah tunc exprimũt ipſum per a in gutture formatum, ut שָׁמַע ſchama, quod legunt quaſi ſchamau cum diphtongo.

פ Hæc litera dageſſata ualet p & ſine dageſ ph. Finalis eius figura nullum unquã admittit punctum uocale.

צ Huic literę apud latinos reſpõdet z, qđ alij uocãt ſ ſtridulũ, ut צַדִּיק zaddic. Finalis eius figura nunq̃ habet ſubſtratũ punctũ uocale. Vocatur aũt hęc litera à qbuſdã zaddic, ab alijs zade.

ק Valet

ק Valet k latinum ſeu kappa Grȩcum, nec unquã flectitur ab hac prolatione, quod dico propter c latinum in quod à quibuſdam uertitur.

ר Facit r latinũ, et quãtũ attinet ad pũctũ dages annumeratur literis gutturalib. de quo infrà. *fol 22*

ש Habet hæc litera duplicem prolationem. Nam cum pũctum habet in capite dextro, quod hebraíce ימין uocatur, ualet ſ craſſum, ut ſuprà in litera zain quoq; diximus. Quando autẽ habet punctum in capite ſiniſtro, quod שמאל uocatur, non differt à prolatione ſamech.

ת Cum puncto dages facit t, & ſine dages ualet th, hoc eſt, ſ blȩſum. Iudȩi tamen noſtrates proferunt ipſum per ſ ſimplex.

De punctis uocalibus.

Mouet Elias Leuites quæſtionem, in prȩfatione libri Maſoreth hammaſoreth, nũ puncta uocalia & acentuum Moſi tradita fuerint in monte Sinai unà cum literis aut non, adducitq; multos Rabinos diuerſa ſentientes. Quidam enim opinantur legem ſic traditã Moſi, ut nec apex aliquis deſuerit, alij uero aſſerũt puncta inuentũ eſſe humanũ, & in eam ſententiam it quoq; Elias. Et hic rurſum diuerſæ ſunt opiniones. Aliqui enim putant uiros

Synagogã magna.

maioris cōcilij, quos uocāt אַנְשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה punċta addidiſſe legi. Sunt autē hi uiri magnę ſynagogæ: Haggęus, Zacharias, Malachias, Daniel, Hananias, Miſael, Azarias, Ezra, Nehemia, Mardochęus, Zerubabel, &c. Alijs hæc ſententia nō placet, aſſerunt tamen & ipſi, Moſen quidē primū non omnia ſcripſiſſe, ſed nudā legem abſq; pūċtis tradidiſſe Iſraëlitis, & ab Iſraëlitis obſeruatum quomodo Moſes legit ſingulas legis dictiones, & quomodo diſcreuerit unū uocale ab alio, atq; conſuetudinariā illam legis lectionē a Iudæis obſeruatā, etiam multis annis poſt deſtructionem templi ſecundi, uſq; dum congeſtum fuit ingens illud Thalmudicū opus, quod fuit anno ab initio mundi 3989. anno uero poſt Chriſtū natū 229. ſecundum calculum noſtrū, Elias tamen aſſerit id factū anno poſt deſtructū ſecundū templū 436. qui eſt annus Chriſti 476. Tunc ſurrexerunt בַּעֲלֵי הַמָּסוֹרֶת hoc eſt magiſtri traditionis, uiri quidā Tiberitæ qui præ cæteris Iudæis exercitatiores erāt in lege & prophetis, צַחֵי לָשׁוֹן מִכָּל שְׁאָר הַיְּהוּדִים id eſt, & elegantiorem tenebant linguam hebraicam, caſtigaruntq; & repurgarunt totam ſcripturam ab innumeris mendis, addide-

Aeditio Thalmud.

Iudæi Tiberi-

runt

runt puncta uocalia, & diſtinxerunt uerſus & ſententias per accentus. Antea enim ut Cabaliſtici quoq; dicunt, tota lex erat quaſi paſuc ſeu ſententia una, & omnia cohęrebant ſine ulla uerſuū diſtinctione, Iudæi autem illi Tiberitæ, qui ſcilicet habitabant in Mœſia Paphlagonię, ſecundum ea quæ illis tradita fuerant à maioribus in ſacra ſcriptura & oretenus acceperant, omnia redegerūt in librū, uſi lingua difficillima, ne myſteria paſſim omnibus proponerent, collatiſq; multis biblicis exemplaribus, caſtigarūt totum biblicū corpus, ſuſtulerunt errores qui uitio ſcriptorum irrepſerant, additione punctorū uocalium ambiguas uoces declarauerūt, atq; per accentuum notulas inuolutiores ſententias explicarunt. Nam accentuum figuræ apud Hebręos nedum id præſtant ut ſcias ubi uox ſit eleuanda uel deprimenda, uerum & diſtinguunt ſentētias in pauſas, membra, & alias ſubdiſtinctiones, quare & nomine טעם id eſt, ſaporis ſeu guſtus apud eos uocātur, quod ſcilicet rectam ſententię intelligentiam ſua diſtinctione lectori offerāt, ſicut puncta uocalia id præſtant ne quis in dictione erret, ſed ueram eius lectionem habeat, Hinc enim deprehendimus ue- *Accentuum commoditas.*

rant doceri legẽ? Reſpõdemus, eo modo quo hodie etiã abſq; grãmaticę cognitione ſolo uſu & exercitio diſcũt cõmentaria Rabinorũ & Thalmud ipſum, quę carent punctis. Didicerat quidẽ Moſes à domino in monte Sinai per quas uoces ſingulas legis dictiones proferret, & ueniẽs ad ſynagogam explicauit id ſenioribus atq; presbyteris populi. Vide ſi libet Eliã in tertia pręfatione ſuper libellũ Maſoret hammaſoret, quẽ ſuperiorib. annis hic Baſileę, euulgauimus, & inuenies diſputationem iſtam multis uerbis agitari. Nos redimus ad puncta. Hęc pro maiori parte habent nomina Babylonica & nõ hebraica, ut zere, ſęgol, holẽ, meloppum, mappic, dages, hirec, ſcheua, darga, thebir, &c.

— קָמֵץ kamez

Magiſtri Maſoreth impoſuerũt uocalibus paucã nomina. Nam appellauerũt tam camez quàm zere, camez: & nomine pathah uolue. ũt exprimere pathah & ſęgol. Reliquis uocalib. nulla dederũt nomina, uocãtes ea ſolũ i o u y. Supuenientes uero primi grãmatici, fecerunt ex camez camez magnũ & paruũ. Paruũ appellauerũt zere. Sic diſtinxerũt pathah in pathah magnũ & paruũ. Par

uum

uũ uocauerunt ſegol. Impoſuerũt quoq; reliquis uocalibus nomina hirec,holẽ,ſurec,kybuz,ſcheua,hatephcamez,&c. Quod autem his quatuor pũctis camez,zere,pathah,ſegol data fuerint peculiaria nomina & alijs nõ,nulla alia eſt ratio,quã quod aliorũ punctorũ figuratio fieri nequit ſine protractione uau & iod, ut וּ u, וֹ o, אִי i,camez, ָ aũt ſcribi poteſt citra alicuius literæ protractionẽ, ſic ַ ֶ & ֵ Porrò quare camez ſic uocetur,ſignat Elias in ſuo Thisbite hanc rationem

Nota de pũctorum nomẽclatura.

קָרְאוּ לִנְקוּדָה בְּזוֹ קָמֵץ שֶׁבַּהֲבָרָתוֹ צָרִיךְ לִ
לִקְמוֹץ שְׂפָתָיו יַחַד וּבְפַתַּח צָרִיךְ לִפְתּוֹחַ אוֹתָם

Hoc eſt, Vocant punctũ camez ſic,quod in prolatione eius neceſſe ſit aliquẽ coarctare labia ſua ſimul,in pathah autem oportet ea aperire.

ַ פַּתַּח Pathah

Significat hæc uox apertionem,quod prolatio eius requirat oris diſtenſionem, ſicut camez coarctationem.

ֶ סֶגּוֹל Segol

Vox media inter a & e, quæ & pathah paruũ uocat,habetq; à forma ipſa nomẽ iſtud. Nam peculiũ,cui tres lapides precioſi ſunt incluſi, uocatur סְגוּלָּה quod alij murenulam appellant.

Zere

•• צֵירֵי Zere

Hæc uox ut diximus alio nomine camez paruũ uocatur,putantq́ ſic apellari à ציר cardine,quia ſtringit os & erumpit inter dentes ſicut porta gyrat ſuper ſuis cardinibus.

• חוֹלֶם Holem

Aiunt holem interpretari ſanum & perfectum, ſed quomodo id cõueniat huic uocali nõ uideo. Rabi Schlomo uocat ipſum Exodi 15. מְלֹא פוּם id eſt,os plenũ,& Iudęi Germani ſic uocant punctum ſchurec.

.· חִירֶק Hirec

Significat uox illa contritionem & frendorẽ dentiũ,unde & quidã alij uocãt eã שֶׁבֶר quod etiam contritionẽ ſignificat.Sed quid cõtritio dẽtium ad prolationẽ i faciat,ipſi uiderint.

שׁוּרֶק וּ Schurec.

A ſibilo labiorum quidam aſſerunt uocem u ſortitam hoc nomen.Nam uerbum שָׁרַק ſignificat ſibilare.

ֻ קִבּוּץ kybutz

Vocatur uox iſta ſchurec paruum & קִבּוּץ ש שְׂפָתַיִם id eſt,collectio labiorũ. Nam ad prolationem eius neceſſaria eſt collectio & plicatio labiorum

biorũ.Sũt qui eam quoq; uocant שָׁלשׁ נְקוּדוֹת idеſt,tria puncta,ſcilicet ſcalaria.

ֳ חֲטֵף קָמֵץ Hatephcamez

Alij uocant קָמֵץ חָטוּף id eſt, camez raptum, quod eſt o breue.Secundum Eliam tamen camez hatuph nõ differt à camez, niſi quod nõ eſt uox magna, ut in dictione כָּל quæ propter makaph holem mutat in cametz ut כָּל־ & non כֹּל־

ֲ חֲטֵף פַּתַח Hatephpathah

Sonat idem quod pathah raptum, ſicut & חֲטֵף סֶגוֹל eſt ſægol breuiter raptũ,nec differunt hæc puncta à ſcheua mobili,niſi quod proprius eorũ locus eſt ſub litera gutturali.

ְ שְׁוָא או שְׁבָא Scheua.

Quidã ſcribunt uocabulũ huius puncti cũ beth alij cum uau.Ratio nominis ignoratur,niſi quod quidam putãt שְׁוָא ſic uocatũ à שָׁוֶה æquatore, quod ęquus miniſter ſit omniũ ferè punctorum. De hoc pũcto dantur certæ regulę à grãmaticis quando ſit obiter legendũ. Prima,Semper ſcheua eſt legendũ quãdo ſcribit̃ ab initio dictiõis,ut מְלָכִים melachim, שְׁמֹר ſchemor è breuiter rapto. Secũda,Scheua legitur quando ipſum mox ſequitur litera gutturalis, aliâs enim gutturalis

Scheua quando legendum.

non

non audiretur, ut מַלְאָךְ maleach, מַלְעִיג maleig. Tertia, Quando ſcheua uenit poſt uocē magnam, retinet uox magna, & tunc neceſſario uenit ſcheua muſſitandum, ut שׁוֹמְרִים ſchomerim, אָמְרוּ ameru, הֲסִיתְךָ hæſithecha.

Voces magnæ ſunt ָ ֵ וֹ ה & hirec poſt qđ ſequitur iod. Voces autem paruæ, ַ ֶ ֻ ֳ & hirec poſt quod non uenit litera iod. Quarta, Scheua legitur qnando ſcribit ſub litera dageſſata, ut סִפְּרוּ ſipperu, עִוְּרִים iſſerim. Quinta, quando ſcribitur ſub litera mox geminata, ut הַלְלוּ halelu, נְתַנְנוּ nathannenu. Sexta, quando intra dictionem duo ſcheua in cōcurrunt primum quieſcit & alterū mouetur, ut מַלְכְּךָ malkecha. In fine uero dictionis utrumque ſcheua quieſcit, ut וַיַּשְׁקְ uaiaſck, וַיֵּשְׁתְּ uaieſt, אָמַרְתְּ amart. Nec inuenitur ſcheua in fine dictionis niſi ſub literis bgad kphath, exceptis dictionibus קוֹשְׁטְ יֵשְׁטְ וַיַּשְׁקְ Porrò ubi ab initio dictionis duo ſcheua concurrūt, primū regulariter mutat in hirec, ut ubi fuerat dicendum לְמְלָכִים dicitur לִמְלָכִים limlachim, ſic pro בְּשְׁמוֹר dicitur בִּשְׁמוֹר biſchmor. Quādo alterū ſcheua ſcribit ſub iod, utrūq; mutat in unū hirec, ut pro וְיְחִיְה dicitur

Voces magnæ.

Scheuā quando & ubi mutetur.

dicitur וִיהוּדָה uihuda, & pro וְיְגַלֶּה dicitur
וִיגַלֶּה uigalle, & q̃d frequens eſt וִיהִי pro וְיְהִי
De gutturalibus uero literis, ſub quibus raro pu
rum ſcheua ſcribitur, ſed fere ſemper mixtũ cum
pathah aut ſægol, præſertim ab initio dictionis,
hæc datur regula : Litera gutturalis hatephata
cogit mox precedentẽ literã eſſe ſibi cõformem
in puncto, niſi maior neceſſitas obſtet: exempla,
pro לַעֲבָרִים non dicitur לְעֲבָרִים ſed לַעֲבָרִים
Sic pro בֶּאֱנוֹשׁ non dicitur בְּאֱנוֹשׁ ſed בֶּאֱנוֹשׁ
Excipitur אֱלֹהִים de quo non dicitur בֶּאֱלֹהִים
ſed ſeptem illa puncta mutantur in unum zere, ut
לֵאלֹהִים וֵאלֹהִים בֵּאלֹהִים &c. Quod autẽ dixi
maiorẽ neceſſitatẽ obſtare, hoc dicitur propter
מִ prepoſitionẽ & articulũ הַ Que cum ante alias
literas habeant uocem paruam ſequente dages,
litere autem gutturales dages recipere nequeãt,
uertenda eſt uox parua in uocem magnam, puta
ַ in ָ & hirec in zere, item ֲ & kybutz in
holem uel in uau ſchurec. Sic enim & punctulo
dages ſatisfit. Exempla de præpoſitione mem: à
מֶלֶךְ dico מִמֶּלֶךְ à rege, ſic à דָּבָר cum præpo
ſitione mem dicitᷣ מִדָּבָר à uerbo: ubi mem præ-
poſitio habet poſt ſe dages. Cum uero eadem
præpoſitio

Mem præpoſitio.

præpoſitio accedit ad literã gutturalem quæ nõ eſt dageſſabilis, mutãda ſunt hirec & dages in zere uocem magnam, ut מֵעֶבֶר à ſeruo, non מִעֶבֶר ubi puncto dages nihil reſpondet. Sic מֵאֲטָר à ſpina, non מִאֲטָר Item מֵעֲבָדִים à ſeruis, non מַעֲבָדִים per regulam hatephathorum, cum hic maior neceſſitas ingruat, neq; מִעֲבָדִים cum puncto dages nullum relinquatur ueſtigium. Cõformiter articulus he exigit pathah ſequẽte dages, ut הַמֶּלֶךְ rex ipſe, הַדָּבָר uerbum ipſum: ſin acceſſerit ad literam gutturalem quæ nõ eſt capax punctuli dages, mutatur uox parua in magnam ut הָאָדָם homo ipſe, non הַאָדָם Sic הָעֶבֶר famulus ipſe, non הַעֶבֶר Habet tamen he illud aliquando ſægol ante ain & heth, ut הֶחָכָם ipſe ſapiens, הֶעָנָן ipſa nubes. In hoc autẽ negocio annumerat litera res literis gutturalibus, ut הָרֶגֶל pes ipſe, מֵרֹאשׁ à capite. Exquiſitam lectionem puncti ſcheua inuenies apud Eliam in libro Cantici, cantico ſeptimo. Et infrà ubi de uirgula מֶתֶג ſcripturus ſum, nonnihil amplius de eo dicam.

Articulus he.

De puncto dages.

Non cõſtat ex qua lingua uox illa dages à ueteribus grãmaticis ſit deſumpta. Intelligunt au-

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

tem per ipſam punctum quendam, qui corpori-
bus literarum inſeritur unde fortificatur. Et ſunt
omnes literę eius punctuli capaces præterquam
quatuor gutturales & res litera taetſi res ſemel
aut bis inueniatur habere dages. Eſt autē duplex
dages, nempe דָגֵשׁ קַל dages leue, & דָגֵשׁ חָזָק
Dages ſorte. forte. Forte eſt quod unam literam in geminam
diuidit, habetq; locum in omnibns alphabeti lite
ris, exceptis אֲהַחְעָר & præcedit ipſum ſemper
una ex quinq; uocibus paruis, ut צַדִּיק zaddic,
דִבּוּר dibbur, סֻלָּם ſullam, מִמְּךָ mimmecka,
עֻזִּי ozzi. Voces autem magnæ quę ſyllabam re
tinent, nunquam præcedere poſſunt. Neceſſe eſt
enim ut uox pręcedēs cadat in ſequentē dageſſa
tam literā, id quod litera per proferentem reten-
ta facere nequit. Propterea enim uocātur uoces
magnę, q́d prolatio earū in ſequentē literā non
extendat, ut מְלָכִים nō מְלָּכִים Sic קְרוֹשִׁים nō
קְרוֹשִּׁים Eſt tamē hic una exceptio, nēpe quan
do accentus iūgitur uoci magnę, ut שָׁמָּה ſed nō
שָׁמָה Sic אֵלֶּה non autē אֵלֶה Porrò quando dixi
mus dages forte in omnibus literis habere locū
pręterquā in gutturalib. id uerū ubiq; eſſe depre-
Mappic in he. hendit, nec te offendere debet litera ה cū pūcto
uentrali,

uentrali, ille enim nō eſt dages, ſed mappic, aliaq́ ratiōe quàm dages inſerit literæ he, nam eſt relatiuū fœm. pręceditq́ ipſum uox camez, ut אִישָׁהּ maritus eius, בְּנָהּ filius eius. Scribitur quidem ſed non legitur. Inueniūtur etiā tria aut quatuor uerba, quę ultimā literā he ſignant punctulo huiuſmodi, quod tamē non legitur, ſed monet duntaxat lectorē, literam eſſe immutabilem, de quo infra latius, ut גָּבַהּ eminint, תָּמַהּ admiratus eſt. Quidā tamē ſcribūt punctū iſtud ſicut & mappic infra literā he, ut אִישָׁהְ גָּבַהְ nec eſt tunc hirec.

Dages leue eſt quod literam aſperā fortificat ſed non geminat, habetq́ locū in ſolis his ſex literis בְּגַד כְּפַת idq́ tum, quando ſcribuntur ab initio dictionis aut poſt ſcheua quieſcens. Ab initio dictionis ſemper dageſſantur, niſi impediātur per aliquam continuatam dictionem, cuius ultima litera ſit una ex literis יהוא Exempla regulæ, דָּוִד Dauid, בְּרֵאשִׁית bereſchith, גָּמָל gamal, כְּסִיל keſil, פָּנִים panaijm, תָּבוֹר Thabor. Exempla exceptionis, אֲנִי בוֹרֵא Ego creo, Iſa. 65. Et ibidem, וְנָטְעוּ כְרָמִים Et plantabunt uineas. Itē Ier. 6. הִנֵּה דְבַר יְיָ Ecce uerbū domini. Leuiſſima tamē pauſa, quæ per accentuū figuras ſignatur, infringit

Dages leue.

inſringit exceptionem iſtam. Sic quando duæ literę ex bgad kphath eiuſdem prolationis à principio concurrunt, ſuperueniens יהוא non imponit primæ raphe, ut כִּי בְמַקְלִי עָבַרְתִּי Quoniam in baculo meo tranſiui, בְּהִכָּבְדִי בְּפַרְעֹה Cum glorificatus ſuero in Pharaone. Cæterum ſcheua quieſcens ſi ſequatur una ex בְּגַד כְּפַת nō ſemper cogitur habere dages leue, ut מַלְכֵי הָאָרֶץ reges terræ. Sic כִּדְבָרֶיךָ iuxta uerba tua, ubi beth poſt ſcheua quieſcens caret punctulo dages. Regula. Sicut poſt ſcheua quieſcens in literis בגד כפת plerunque ſequitur dages leue, ita poſt ſcheua mobile nūquam ſequitur dages, nec forte nec leue præterquam in dictione שְׁתַּיִם & שְׁתֵּי id eſt, duæ. Scribit ergo Elias in ſuo Thisbite, Iudæos toto cœlo errare, qui in ſuo tphillim ſcribunt רְבִּי Rabbi, cum omne initiale ſcheua ſit mobile.

Quid dages ſignificet. Regula alia. Dages forte ferè ſemper aliquid in uerbis ſignificat, puta defectū literæ aut certam coniugationem, dages autem leue nunquam aliquid aliud ſignat quàm litterę cui inſertum eſt intenſionem. Vnde literæ בְּגַד כְּפַת triplicem admittunt prolationem; Sine omni dages aſpirantur &

tur & laxātur in ſui prolatione ut דָּבָר dafar non dabar, Sic לְפָנֶיךָ lephanecha, non lepanecha. Cum dages leui intēduntur, ut בָּרָא bara, תֶּלֶם telem, יִשְׁתֶּה ijſtæh: & cū dages forti geminantur, ut אֶתֵּן ætten, אַפַּיִם appaijm, דִּבֵּר dibber, צַדִּיק zaddic. Naturale erga earum punctū eſt dages leue, idq́ duntaxat ab initio dictionis & plerumq́ poſt ſcheua quieſcēs, in alijs autem locis raphantur, pręſertim cū præcedit ſcheua mobile, aut uox magna aut una ex literis יֶהוּא quæ uocem magnā includere perhibētur, idq́ nedum intra corpus unius dictionis, uerū et intra duas dictiones nulla pauſa intercedēte, ubi ultima litera prioris dictiōis eſt יֶהוּא aut uox magna, & mox ſequentis dictionis initialis litera eſt una ex בְּגַד כְּפַת Exempla, עָשִׂיתָ non עָשִׂיתָּ Sic יָבֹא non יָבֹּא Et בְּבֵרִים non בְּבָּרִים Item בְּרוּבִים non בְּרוּבִּים Et cum ſcheua mobili בְּבוֹרִי non בְּבּוֹרִי Sic כְּתוֹךְ nō כְּתּוֹךְ Itē ubi duæ dictiones in eodē cōtextu ſine media pauſa ſeſe cōſequūtur, ut כְּלֵי בֵית יְיָ uaſa domus domini, עָשָׂה כְּסִיל רַע Fecit ſtultus malum, חֲרָדָה גְדוֹלָה pauor magnus, הָלְכוּ בְתוּלוֹת Abierūt uirgines, אֱלָהֵי דָנִיֵּאל Deus Danielis, מִשְׁתֵּה בַחוּרִים cōuiuiū adoleſcētū.

De commutatione uocum paruarum in magnas intercedente puncto dages.

Oſtendimus ſuprà omnes literas pręter gutturales & res literam ſuſcipere dages forte, atque dages illud nunquam eſſe ſine officio. Cum enim literam geminet, ferè ſemper oſtendit literam aliquā deeſſe, quæ ad dictiōis illius requiritur eſſentiam, cuius dages illud ueluti ueſtigiū eſt. Id cum ita ſit, quid agendum erit quando litera cui dages eſt inſcribendum fuerit una ex indageſſabilibus? Manebit'ne litera & non abijcietur, cū non poſſit poſt ſe relinquere ueſtigium dages? Nequaquam, ſed dages illud & præcedens punctus paruus mutanda ſunt in uocē magnam. Eſt enim æquiualentia quædam inter uoces paruas & dages ſimul acceptum, atq; uoces magnas, & ob id uox parua & dages (quando dages non habet locum idoneum) ſunt mutanda in uocē magnam. Quęris quę uox parua & dages in quā uocē magnam ſit mutanda? Dicam:

Pathah & dages in kamez.

Hirec & dages in zere.

Hatephcamez & dages in holem.

Kibuz & dages in holem, aliquando in ſurec.

Sægol

Sægol ∵ & dages quando ueniunt mutãda, mutantur in zere.

Exempla, à שָׁמַר cuſtodiuit fit in paſſiuo נִשְׁמַר cuſtoditus eſt, & in futuro abijcitur litera nun, relinquitur'que ueſtigium dages in litera ſchin, ut אֶשָּׁמֵר cuſtodiar, יִשָּׁמֵר cuſtodietur. Vides defectum literæ nun, quę eſt de eſſentia paſſiuæ uocis, in ſchin? Accipe nunc uerbum aliquod, cuius prima radicalis litera eſt gutturalis & transfer illud in futurũ paſſiuę uocis, ſitq́ꝫ exempli gratia אָמַר dixit. Ab illo fit in paſſiuo נֶאֱמַר dictus eſt, & in futuro abijcitur nun atque aleph eſt ſignandum puncto dages, ſed non eſt dageſſabile. Quid ergo faciendũ? mutãda uox parua cum dages in uocem magnam, & dicendum אֵאָמֵר dicar, יֵאָמֵר dicetur. Aliud exemplum.

Mem prępoſitio regulariter habet hirec ſequẽte dages, ut מִנַּעַר à puero, מִמֶּלֶךְ à rege, מִשָּׂדֶה ex cãpo. Quando uero litera quæ ſequitur literã mem non eſt dageſſabilis mutandũ eſt hirec cum dages in zere uocẽ magnã, ut מֵאָדָם ab homine, מֵעֶבֶד à ſeruo, מֵחָכָם à ſapiente. *Mem prępoſitio.*

Aliud exemplum, In cõiugatione ſecunda imperatiuus ſub prima habet pathah ſequẽte dages

ut דַבֵּר loquere, כַּפֵּר numera: & quando altera non eſt dageſſabilis mutantur dages & pathah in camez uocem magnã, ut בָּרֵךְ barech pro barrech, benedic, בָּאֵר pro בַּאֵר explana. Sic paſſiuum huius coniugationis habet kybuz ſequente dages, ut סֻפַּר numeratus eſt, אֻכַּל deuoratus eſt, at cum media non eſt dageſſabilis mutantur kybuz dages in holem uocem magnam, ut בֹּרַךְ benedictus eſt, אֹרָשָׂה deſponſata eſt, טֹהַר purificatus eſt. Idem iudicium eſt de hatephcamez & dages, quæ uertuntur in holem.

Nota. Eſt præterea hic notandum, uocem magnam extra caſum literarum gutturalium non raro mutari in uocem paruam & dages, ut ab הֵסִית incitauit fit regulariter in futuro אֲסִית incitabo, תָּסִית incitabis, יָסִית incitabit. At ſæpiuſcule uox magna mutatur in uocem paruam reſpondentem, & dages, ut יַסִּית incitabit, Iſa. 36. Sic הִסִּית pro הֵסִית Ierem. 38. Et ab אִישׁ uir, fit in fœm. אִשָּׁה uirago pro אִישָׁה Sic pro גְּרוּלָּה dicitur גְּרֻלָּה magnificentia, & pro צִיצִים flores צִצִּים &c. Vide Eliam Cantico quinto in ſuis perakim. Sic uerbum הֵתֵל quod circumuenire ſignificat, ſcribitur in ſecunda coniugatione nulla urgente neceſſitate

ceſſitate ſine dages, mutanturq́ in præterito hi-
rec dages in zere, & pathah dages in infinitiuo
in camez, ut Exodi 8. אַל יוֹסֵף פַּרְעֹה הָתֵל Nõ
adijciat Pharao fallere. Tertij tamen Reg. 18.
inuenitur canonice ſcriptum cum dages in hunc
modum וַיְהַתֵּל בָּהֶם אֵלִיָּהוּ Et circumuenit eos
Elias. Hactenus de literis & punctis ut lectioni
inſeruiunt, nunc de literis & ſyllabis ut declina-
tioni & coniugationi atq; numeris inſeruiunt.

DE LITERIS ESSENTIALI-
bus & miniſterialibus.

DIuidũt Hebræi alphabetum in duas
equales partes. Vndecim nanq; lite-
ræ ſunt perpetuo eſſentiales, ſeu ut
ipſi loquũtur, radicales, & alij unde- *aliæ*
cim nõnunquam ſeruiles, atque ſæpe radicales.
Radicem Hebræi uocant שׁוֹרֶשׁ quę ſcilicet tres *Radix ſeu the-*
habet fundamentales literas in ſuo themate, nec *ma.*
ullum nomẽ aut uerbũ apud eos inuenitur, quod
ſaltem purum hebraicũ eſt, quod plures aut pau-
ciores in origine habet literas. Et omnes aliæ lite-
ræ, quę his tribus radicalibus accedunt, à fronte
uel à calce, conſtituẽtes uel genus, uel numerũ,

uel declinationem uel tempus aut perſonã, acci-
dentales, hebraice מְשַׁמְּשׁוֹת id eſt, miniſteria-
les ſeu ſeruiles uocantur. Nec uulgare eſt artifi-
cium poſſe ſeparare miniſteriales literas ab eſſen
tialibus eruereq́ purum uocabuli thema ex adie
ctis extraneis. Huius rei tale accipe exemplum.
Verbum מָלַךְ regnauit, habet tres radicales li-
teras & eſt pura radix, & ob id quicquid literarũ
acceſſerit, hę erũt additiciæ, ut מָלַכְתִּי regnaui,
מָלְכוּ regnauerũt, אֶמְלוֹךְ regnabo, מֶלֶךְ rex,
ubi rurſum habes purã radicem מַלְכָּה regina,
מְלָכִים reges, מַמְלָכָה regnũ, &c. Vides, omnes
literę quę hic accedunt radici מלך ſunt miniſte
riales, ideo abijciẽdę quãdo thema eruitur. Vbi
notãdum, ut ſuprà quoq́ diximus, omnes alpha
beti literas poſſe radicales eſſe, undecim tamen
ſemper & perpetuo, quãdo in dictiõe inueniunt,
ſunt radicales, nempe hę, גַר זַחַט סַעַת צַקַר aliæ
autem undecim, uidelicet אַב חוי כְלַם נַשְׁת ſæ
pe inueniuntur radicales, ſed frequentius mini-
ſteriales. In eis enim tota grammaticæ uarietas
conſiſtit. Et qui earum naturam ſeu poteſtatem
bene cognoſcit, is totam tenebit grammaticam.
Quædam earum ſeruiũt dũtaxat à capite dictio
nis

Grammatica pendet ab undecim literis.

nis,quędam à principio & fine,& quędã in prin cipio,medio & fine.

A capite ſeruiunt, אֶלְבַּשׁ

A capite & fine ſeruiunt בֵּן חֵם

Vbiq; ſeruire deprehenduntur יוֹת

Sed hoc ordine quo literę hic poſitæ ſunt, explicabimus quoq; officia earum.

אֶלְבַּשׁ

ALeph ſuperaddita radici facit primã perſo 1
nam fut.temporis ſingul.ut אֶשְׁכַּב iacebo,
אָקוּם ſurgam, אֲסַפֵּר narrabo. Facit quoq; inter
dum nomen denominatiuũ,quod Hebræi uocãt
hæemanthicũ, ut à שָׁמַר cuſtodiuit, אַשְׁמוּרָת 2
cuſtodia,uigilia. Sic à זְרַע fit אֶזְרוֹעַ brachium.

LAmed à fronte articulus eſt datiui caſus, ut 1
לְאָדָם homini,item accuſatiui, ut לִשְׁמוֹר
ad cuſtodiendum,quandoq; genitiui, ut מִזְמוֹר
לְדָוִד pſalmus Dauidis.

BEth ualet præpoſitionem in uel cum, item 1
aduerbium dum: exempla בְּבַיִת in domo, 2
בְּעִיר in ciuitate, בְּמֶלֶךְ cũ rege, בִּשְׁמוֹר in cu
ſtodiendo ſiue dum cuſtodiret.

SChin. Hęc litera cum ſægol pũctata in ſacris 1
libris raro, ſed apud rabinos ſępiuſcule ualet

relatiuum

relatiuum qui,quę,quod,ſingulariter & plurali ter,itē quod cōiunctionaliter, ut אֲנִי שֶׁמְּדַבֵּר Ego qui loquor, אִשָּׁה שֶׁתִּרְאֶה mulier quæ uiderit,&c.Porrò in libro Iudicum cap. 5. inuenitur habere pathah loco ſægol, ut עַד שַׁקַּמְתִּי uſq; quo ſurrexi.Et nota quod ſemper poſt eā ſequitur dages,ſi ſequens litera eius ſit capax.

כֵּן חֵם

1 CAph à fronte eſt aduerbiū ſimilitudinis,ut, adinſtar,ſicut,item prępoſitio ſecundū, iuxta : ut כְּחַסְדְּךָ ſecundum miſericordiam tuam, כָּעָם כַּכֹּהֵן Sicut populus ſic ſacerdos. In fine ua
2 let tu,tuus : Et quando refertur ad maſc. genus habet camez, & quando ad fœmin. ſcheua, ut אִשְׁתְּךָ uxor tua, אִישֵׁךְ maritus tuus. Maſculinum aliquando recipit dages,præſertim in futuro,ut יִשְׁמָרְךָ cuſtodiet te. Superadditur etiam aliquando paragoge he.

1 NVn à frōte duplex habet officium, ſemel enim conſtituit paſſiuam uocem in prima coniugat. ut à שָׁמַר cuſtodiuit, in paſſ. נִשְׁמַר cuſtoditus eſt,ab אָהַב dilexit, נֶאֱהַב amatus eſt.
2 Alio modo facit primam perſonā fut. pluralem,

ut

ut נִשְׁמוֹר cuſtodiemus, נִלְמַר diſcemus. In fine ualet earũ, eas: ut אֲהוּבָן dilectus earũ, מַלְכָּן rex earũ, שְׁמָרָן cuſtodiuit eas & cũ paragoge he, ut בֹּאָנָה aduẽtus earũ. Ier. 8. Facit quoq; nõ raro nomen demnominatiuum, ut שֻׁלְחָן menſa, קָרְבָּן oblatio, חָרוֹן ira.

HE, à fronte multa habet officia, ſimiliter à fine. A frõte primo additur nominibus uelut i articulus quidã, uocatur'q; ab Hebręis he הַיְדִיעָה id eſt, cognitionis ſeu demõſtrationis, redditq; ſignificatũ nominis cui additur inſigne, & in eodem officio plerũq; eſt articulus genitiui caſus, ut כֶּלֶב canis, הַכֶּלֶב canis ille, נָבִיא propheta, הַנָּבִיא propheta, quidã, uel propheta talis & tãtus, אֲדוֹן הַשָּׁמַיִם dominus cœlorum, שַׂר הָאָרֶץ princeps terrę. In eadẽ forma ſępe habet uim relatiuã, ut אִישׁ הָעֹשֶׂה כֵּן וְכֵן Vir qui agit ſic & ſic. Capitur quoq; nõnunq̃ in hac forma pro litera uocatiua ô ut הָאֱלֹהִים חָנֵּנִי O deus miſerere mei. Et nota q̃d ſemp punctatur cũ pathah & ſequitur dages. Quod ſi dages nõ habuerit locũ in ſequẽti litera, mutantur duo illa pũcta in camez uocem magnã correſpõdentẽ. Ante quaſdã tamẽ gutturales mutantur pathah dages in ſęgol, ut הֶהָרִים mõtes illi, aut

Primum he officium.

manet purũ pathah, ut הַהִין mẽſura Hin. Notabis & hoc, quãdo aliȩ ſeruiles literȩ, nẽpe בְּלֵב accedũt ad iſtud he, extrudũt ipſum ſuſcipiuntq́ȝ punctũ eius, ut בָּאָרֶץ in terra, pro בְּהָאָרֶץ Sic לַבַּיִת ad domum, pro לְהַבַּיִת Et כַּמֶּלֶךְ ſicut rex ipſe, pro כְּהַמֶּלֶךְ Eſt autem naturale pũctum harum ſeruiliũ literarũ כלב ſcheua. Extant tamen quædam loca in biblijs, ubi literȩ כלב non extrudunt hæ literam.

Secundum officium. Aliud officiũ huius literæ eſt, quod ה à fronte non raro eſt quȩſitiua ſeu interrogatiua litera, pũctaturq́ȝ tunc cum -: ut, הֲלֹא אֲנִי אֲדֹנָי An nõ ego dominus? הֲבַת תִּשְׁעִים שָׁנָה אֲנִי Num filia nonaginta annorũ ego? Cæterũ punctus -: in duplici caſu mutat̃ in purũ pathah, uidelicet quando uenit ad literam ſcheuatã uel ad literã gutturalem, ut הַבְרָכָה אַחַת הִיא לְךָ אָבִי Num benedictio una eſt tibi pater mi? Gen. 27. הַכְזוֹנָה יַעֲשֶׂה Num ut ſcortum faciet? Gen. 34. Et cũ uenit ad literas ſeruiles non raro admittit poſt ſe dages, ut הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי Num ſecundum clamorem qui uenit ad me. Gen. 11. Et cũ literis gutturalibus, ut הַאִישׁ כָּמוֹנִי יִבְרַח Num uir ut ego fugiet? Et cum pathah paruo, הֶחָכָם יִהְיֶה אוֹ סָכָל Num ſapiens futurus ſit an ſtultus.

ſtultus. Concurrit etiam ad conſtitutionē coniu-gationis cuiuſdam actiuæ quę hiphil uocatur, ut ab אָכַל comedit, fit הֶאֱכִיל cibauit, fecit, comedere. Officiū he in fine dictionis eſt multiplex: *Officium he finale.* primum quod conſtituit fœm. genus tam in uerbis quàm in nominibus pręcedēte camez, ut חָזָק ualidus, חֲזָקָה ualida, חָדָשׁ nouus, חֲדָשָׁה noua. Item שָׁמַר cuſtodiuit uir, שָׁמְרָה cuſtodiuit mulier. Secundū, cum punctulo mappic eſt *Secundum officium.* relatiuū fœm. ut אִישָׁהּ uir eius, בַּעְלָהּ maritus eius, מַלְכָּהּ rex eius. Quando uero camez præcedere non poteſt, habet he camez ſibi ſubſtratum, ut בַּעְלֶיהָ mariti eius, דְּבָרֶיהָ uerba eius. Tertium, he deſignat motum ad locum, ualetq; *Officium tertium.* idem quod lamed à principio, ut אַרְצָה idē quod לָאָרֶץ in terram, הַשָּׁמַיְמָה idem quod לְשָׁמַיִם in cœlū, מִצְרַיְמָה idem quod לְמִצְרַיִם in Aegyptū. Quartū, Sæpe accedit litera he ſecundæ *Officium quartum.* perſonę præteriti maſc. ut שָׁמַרְתָּה pro שָׁמַרְתָּ cuſtodiuiſti, ſed ſępius ſuperadditur primæ perſonæ futuri utriuſq; numeri, & imperatiuo maſc. ſingulari, ut אֶשְׁמֹר & אֶשְׁמְרָה cuſtodiā, נִשְׁמֹר & נִשְׁמְרָה cuſtodiemus: item שְׁמֹר & שָׁמְרָה cuſtodi. Adijcitur etiam quibuſdam nominibus

(paucis tamen) ocioſe, ut לַיְלָה pro לַיִל nox, ſic in uerbis אֶשְׁמְרָה pro אֶשְׁמֹר cuſtodiam.

1 MEm à fronte duo habet officia, unũ quod eſt præpoſitio à uel ab, ſequiturq́ʒ ſemper ipſum dages & id propter defectum præpoſitionis abſolutę quę eſt מִן Ea enim ſępe abijcit nun & tranſit in unam dictionẽ cũ ea cui additur, ut מִן שָׁמַיִם uel breuius מִשָּׁמַיִם à cœlis, מִסֵּפֶר ex libro, pro מִן סֵפֶר. Et quando uenit ad literã non dageſſabilem, migrãt hirec & dages in correſpondentem uocem magnam, ut מִן אֶרֶץ uel מֵאֶרֶץ ex terra, מֵאָדָם ab homine. Circumloquuntur etiam Hebræi per hanc præpoſitionẽ
2 comparatiuũ gradũ, ut זֶה יָשָׁר מִמֶּנִּי Iſte eſt rectus prę me, id eſt, rectior me. Superlatiuum uero circumloquũtur per aduerbium מְאֹד ualde, ut טוֹב מְאֹד ualde bonus, id eſt; optimus.

Secundum officium mem.

Alterũ officiũ eſt, quod frequentiſſime cõſtituit denominatiua, & tũc habet quoqʒ hirec ſed ſine
3 dages, ut מִשְׁפָּט iudicium, מִכְתָּב ſcriptura. Et quando prima eſt gutturalis, uertitur hirec propter hatephpatah in pathah, ut מַעֲשֶׂה opus, מַחֲשָׁבָה cogitatio. Sic quãdo prima nun deficit, ut מַטַּע plãtatio, מַשָּׂא onus, מַפָּלָה ruina, ubi

mem

mem debuit habere hirec,ſed ad uitãdam lectio
nis ambiguitatem, ne ſcilicet mem putaret eſſe
præpoſitio uertit hirec in pathah. Inuenit ta-
men unum,in quo hirec ſequente dages manet,
nempe מִטָּה lectus, quod ſit propter מַטֶּה id
eſt, baculus, quæ deſcendunt ab una radice נָטָה
diuertit. Item quãdo media radicalis eſt uau quie
ſcēs,habet mem hęemanthicũ camez, ut מָקוֹם
locus מָנוֹס fuga. Et quando ſuperadditur he
fœmin.litera migrat camez in ſcheua,ut מְנוּחָה
quies, מְלוּנָה diuerſorium.Item cum prima ra
dicalis fuerit iod,migrat illa propter mem deno
minatiuũ in uau,ut מוּסָר diſciplina, מוֹשָׁב ca-
thedra, מוֹרָא timor. Vnde eſt regula : Quan-
do ſeparaueris ab initio dictionis literas ſeruiles
& ueneris ad uau, muta illud in iod & prodibit
radix. Item quomodo mem concurret in tribus
coniugationibus,piel, hiphil & hithpaël, cõſti-
tutionem participiorum, infra oſtendet in con-
iugationibus uerborum. Mem ſeruile in fine
relatiuũ eſt plur.maſc. tertię perſonæ,ut מַלְכָּם
rex eorum, שְׁמָרָם cuſtodiuit eos, habetq́ ſem-
per ante ſe camez pręterquã in uerbis futuri tem-
poris,tũc enim habet zere,ut יִשְׁמְרֵם coſtodiet

Nota bene hãc regulam.

eos. Eſt etiam aliquando hęmanthicum in fine, ut שְׁלשׁוֹם nudiuſtertius, יוֹמָם interdiu, חִנָּם gratis, אָמְנָם utiq;, uerum.

יוֹת

IOd ubiq; ſeruilis inuenitur. A principio facit tertiam perſonam fut. temporis utriuſque numeri, ut יִשְׁמוֹר cuſtodiet, יִשְׁמְרוּ cuſtodient, יָקוּם ſurget, יָקוּמוּ ſurgent. Conſtituit etiam pauca quædam denominatiua, ut יִצְהָר oleum יַנְשׁוּף noctua, & in proprijs nominibus יִצְחָק riſus, יַעֲקֹב ſupplantatio, יִשְׁמָעֵאל auditus dei, &c. In fine primo eſt relatiuū primę pſonæ ſingularis, ut מַלְכִּי rex meus, בֵּיתִי domus mea; in plurali uero præcedit pathah, ut מְלָכַי reges mei, סְפָרַי libri mei. Secundo facit adiectiuū gentile, ut יִשְׂרְאֵלִי Iſraëlites, מִצְרִי Aegyptius, יְהוּדִי Iudęus. Definit etiam ſecunda perſona imperatiui & itē futuri ſing. fœm. in iod literam, ut שִׁמְעִי בַּת Audi filia תִּשְׁמְעִי הָאִשָּׁה Audies ô mulier.

Iod gentile.

Porrò inter ſecūdam & tertiam radicalem inſerta, facit aliquando nomen ſubſtantiuum, aliquando adiectiuum, & in uerbis ſæpe uerbum hiphil ſeu tranſitiuum, ut קָצִיר meſſis, יָמִין dextra

צריס

צַדִּיק iuſtus, חָסִיד pius, הִשְׁמִיעַ diuulgauit, הִקְרִיב applicuit. Et in fine nõnunquã ocioſe accedit, ut pſal. 112. מְקִימִי ק׳ מְקִים Sic לְהוֹשִׁיבִי pro לְהוֹשִׁיב

Vau à principio ſemper & perpetuo eſt cõiunctio copulatiua, exceptis paucis quibuſdam proprijs nominibus, habetq́ pro naturali puncto ſcheua, ut וְרֶגֶל Et pes, וְעִיר Et ciuitas. Habet tamen multas exceptiones. Prima quando uenit ad gutturalẽ hatephatam, reſpondet illi in pũcto, ut וַחֲמוֹר Et aſinus. וֶאֱנוֹשׁ Et homo. Secunda, cũ acceſſerit ad unam ex בומף habet ſchurec, ut וּבַיִת Et domus, וּוַשְׁתִּי Et Vaſti, וּמֶלֶךְ & rex, וּפֶרֶץ & interruptio. In certis tamen caſibus retinet ante bumaph ſcheua uel aliũ punctum quàm ſchurec, ut Gen. 1. וָבֹהוּ de quo uide ſi libet Eliam in libello officiorũ. Tertia Ante literam ſcheuatam habet ſchurec ſicut ante bumaph, ut וּגְבוּל Et terminus, וּסְפָרִים Et libri. Quando tamen accedit ad iod ſcheuatum, mutantur ambo ſcheua in unũ hirec, ut וִיהוּדָה Et Iehudas, וִידַעְתֶּם & ſcietis. Quarta, ante nomen אֱלֹהִים habet zere & aleph deſtituit omnibus pũctis, ut וֵאלֹהִים Et deus. Notandũ quoq; hic,

Iod paragogi [handwritten marginal note]

Vau cõiunctio quomodo punctetur.

hic, quando uau additur uerbis, habet duplicem denominationem, uidelicet uau הִפּוּךְ id eſt, conuerſiuum, & uau חִבּוּר id eſt, coniunctiuum. Vo-
Vah hippuch. catur hippuch quando nedum eſt copula, ſed & cum pathah mutat tempus futurum in præteritum, & cum ſcheua mutat preteritū infuturum; ut וְשָׁמַר Et cuſtodiet, וְשָׁמַעְתָּ Et audies. Item וַיִּשְׁמֹר & cuſtodiuit, וַתִּשְׁמַע & audiuiſti. Habet aūt litera futuri temporis ſemper dages poſt uau pathah, excipitur aleph quæ non eſt capax punctuli dages, ideo mutatur pathah in camez, ut וָאֶשְׁמֹר & cuſtodiui. Et item iod ſcheuatum non dageſſatur, ut וַיְדַבֵּר & locutus eſt. Cæterū propter literas gutturales atq; literas bumaph, quę mutant naturale punctum ſcheua, nihil decedit officio literę uau, ut וּמָשַׁלְתִּי & dominabor, ſtante uau ſurec loco uau ſcheua: item וַאֲכַלְתֶּם & comedetis, Sic וִידַעְתֶּם & ſcietis. Manet tamen interdum inuariata ratio præteriti propter uau ſcheuatum, idq; propter aliam & aliam
Vau hibbur. accentus locationem. Vau uero חִבּוּר eſt pura copula, quę in uerbis nullū tēpus mutat, ut cum ſcheuatū adijcitur futuro tempori. Per uau ſcheuatum intellige etiam uau pathathū, hirecatum

& ſurecat

& ſurecatum, quando ſcilicet ob literã gutturalem ſcheua migrat in pathah, aut propter literã ſcheuatam ſcheua trãſit in ſurec, aut propter Iod ſcheuatũ ſcheua uertitur in hirec. Hæ enim mutationes non obſtant quin uau ante futurum tempus pura ſit coniunctio: Exempla de omnibus, וְיִשְׁמוֹר & cuſtodiet, וְתִשְׁמְרוּ & cuſtodietis, וּתְדַבֵּר & loqueris, וִידַבֵּר & loquetur. De uau pathah in futuro nullum poteſt dari exemplum, cum literæ איתן futuri temporis medient inter uau hibbur & primam radicalẽ. At in imperatiuo poſſunt dari exẽpla, ut וַעֲבוֹר & tranſi, וֶאֱהַב & ama, &c.

Vau ſeruiens in fine.

Vau in fine ſubiũctum tertiæ radicali cum ſurec, ſemper & regulariter facit pluralem numerum in uerbis, ut שָׁמְרוּ cuſtodierunt, שִׁמְרוּ cuſtodite, יִשְׁמְרוּ cuſtodient, & commutatur aliquando in kybuz, ut יִשְׁמְרֻנִי cuſtodient me, & יִשְׁמְרֻה cuſtodient. Quando uero inter ultimam radicalem & uau ſurec ponitur he uel nun dageſſatum, facit eius, ei, eum, ut יִשְׁמְרֶנּוּ & יִשְׁמְרֵהוּ cuſtodiet eum. Idẽ ualet ſi habeat punctum holem aut fuerit conſonans, ut לַחְמוֹ panis eius, שְׁמָרוֹ cuſtodiuit eum, אָבִיו pater eius, שְׁמַרְתִּיו cuſtodiui eum, בָּנָיו filij

Vau intrā dictionem.

eius, אזניו aures eius. Cæterum uau litera cum holem aut ſurec poſita inter primā & ſecundam, aut inter ſecundam & tertiam radicalem, conſtituit adiectiua, participia et nomina ſubſtātiua: ut רחום miſericors, חנון clemens, שמור cuſtoditus, עזוב derelictus, קדוש ſanctus, רחוק longinquus, עולל infans, אויב hoſtis, שומר cuſtodiens & cuſtos, אולם porticus אופן rota, אוצר theſaurus, כימון murenula, קודש ſanctitas, חודש nouiluniū, גבול terminus, חמור aſinus, דבור locutio, אבוס præſepe, שלום pax, &c. Reliqua quæ de uau eſſent memoranda, quomodo iod in tertio ordine & he in quinto ordine mutanť in uau, explicabūtur in cōiugationibus.

Tau litera ab initio facit ſecūdam perſonam futuri temporis utriuſque numeri & generis, & item tertiam perſonam fœminini utriuſque numeri, ut תשמור cuſtodies ô uir, תשמרו cuſtodietis uos uiri, תשמרי cuſtodies tu mulier, תשמור cuſtodiet mulier, תשמרנה cuſtodietis & cuſtodient mulieres. Eadem litera radici præfixa facit quoque plurima hęemanthica, ut תפארת decor, תאוה cōcupiſcētia, תלמוד doctrina, תלמיד diſcipulus, תפלה oratio,

תרומת

תרדמת ſomnus. A fine uero hæc litera primo facit ſecundam perſonam præteriti perfecti, ut, שָׁמַרְתָּ cuſtodiuiſti tu uir, שָׁמַרְתְּ cuſtodiuiſti tu mulier. Secundo deſinunt in eam plurima fœminina, ut עֲטֶרֶת corona, מִשְׁמֶרֶת cuſtodia, & participia fœminina, שׁוֹמֶרֶת cuſtodiēs, מְדַבֶּרֶת loquens. Et quando penultima eſt gutturalis, mutatur duplex ſægol in duplex pathah, ut שׁוֹמַעַת audiens, דַּעַת ſcientia. Sunt etiam multa quæ deſinunt in uth & ith, ut מַלְכוּת regnum, יַלְדוּת natiuitas, שִׁפְלוּת humilitas, רֵאשִׁית principiū, שְׁאֵרִית reliquiæ, חֲמִשִׁית qúinta. Infinitiuus quoq; quorundam ordinum deſinit in literā tau, ut גֶּשֶׁת appropinquare, לֶכֶת incedere, קַחַת accipere, עֲשׂוֹת facere, הֱיוֹת eſſe. Porrò intra dictionem quali officio fungatur tau, uidebitur infra in coniugatione hithpaël.

Tau à fine ſeruilis.

De ſyllabis ſeruilibus.

Ex memoratis undecim literis ſeruilibus conſtituuntur quoq; ſyllabæ aliquot miniſteriales, quarum quædam ſeruiūt nominibus, quædā uerbis & quædam utriſq;.

ים Hæc ſyllaba radici in fine ſuperaddita conſtituit pluralem numerū nominū maſc. ge

neris, quando ſcilicet hirec præcedit. Sin hirec ſub iod ſcribatur facit dualem numerum: Exempla, דָּבָר uerbũ, דְּבָרִים uerba, מֶלֶךְ rex, מְלָכִים reges. Habẽt etiam quædam fœminina hanc terminationem, ut נָשִׁים mulieres, פִּלֶגֶשׁ concubina, פִּלַגְשִׁים concubinę. Cum autem hæc pluralia conſtruuntur cũ ſequenti genitiuo caſu, abijcitur mem finale, mutaturq́ꝫ hirec in zere, ut מַלְבֵי הָאָרֶץ reges terræ, דִּבְרֵי הָאֱלֹהִים ſermones dei.

Dualis numerus. Dualem numerum habẽt ea quę natura aut aliâs dualitate quadam conſtant, ut ſunt pleraq́ꝫ membra in corpore animalis, ut רֶגֶל pes, רַגְלַיִם duo pedes, יַד manus, יָדַיִם duæ manus, אֹזֶן auris, אָזְנַיִם duę aures. Sic de duobus regibus dici poteſt מַלְכַיִם In cõſtructione uero tenẽt normam maſculinorum, ut אָזְנֵי הָאָדָם aures hominis.

וֹת Terminatio eſt plur. nominũ fœmininorum, ut צְדָקָה iuſticia, צְדָקוֹת iuſticiæ, מַלְכָּה regina, מְלָכוֹת reginæ. Deſinunt tamen plurima maſculina in hanc ſyllabã, ut אָב pater, אָבוֹת patres, לַיִל nox, לֵילוֹת noctes.

אֵת Articulus eſt caſuum præſertim accuſatiui. Et quando in biblijs ſacris habet proprium accentũ ſcribitur cum zere, quãdo uero

per uirgulam makaph coniungitur alteri dictio
ni punctatur cum ſægol, ut נָשָׂאתִי אֶת פָּנָי leua
ui faciē meā. Et נָשָׂאתִי אֶת־ פָּנָי Interdū eſt etiā
prępoſitio, recipitq́ affixa & mutatur ſęgol in hi
rec, ut אִתִּי mecum אִתְּךָ tecum.

כֶם Veſter, uobis, uos, adiungitq́ tam uerbis
quàm nominibus, ut דְּבַרְכֶם uerbum ue
ſtrum, שְׁמַרְכֶם custodiuit uos, יִשְׁמַרְכֶם cuſto
diet uos. In fœminino uero, pro כֶם ſcribitur כֶן
ut בַּעֲלֵיכֶן mariti ueſtri.

הֶם Cum ſęgol, eorum, eis, eos, inueniturq́
ſolū nominibus pluralibus ſuperaddi, ut
בְּנֵיהֶם filij eorum, נַעֲרֵיהֶם pueri eorū: & in par
ticipijs אוֹכְלֵיהֶם comedētes eos. Nomina uero
ſingularia & uerba habent mem pręcedente uo
ce magna, ut ſupra in litera mem oſtendimus, ut
נַעֲרָם puer eorū, שְׁמָרָם cuſtodiuit eos, יִשְׁמְרֵם
cuſtodiet eos. In eadem ſignificatione ſubijcitur
uerbis tranſitiuis imperatiui modi & futuri tem
poris ſyllaba מוֹ ut הַסְתִּירֵם & הַסְתִּירֵמוֹ ab
ſconde eos, אַשְׁלִיכֵמוֹ projiciā eos, פִּימוֹ os eo
rum, עֲבֹתֵימוֹ funes eorū. Porrò qđ de הֵם rela
tiuo maſc. ſcripſimus, idem ſentiendum eſt de הֵן
affixo fœminino, ut מַלְכֵיהֶן reges earum.

תִּי Facit primam perſonam præteriti perfe-
cti ſing. ut אָמַרְתִּי dixi, דִּבַּרְתִּי locutus
ſum,&c..Solet etiam he fœmininum in affixorũ
ſubiunctione mutari in tau raphatum,& quando
ſubditur iod,præ ſe fert formam primę perſonę
præteriti,ut צְדָקָה iuſticia, צִדְקָתִי iuſticia mea.

תֶּם Facit ſecundã perſonã pręt.plur. maſ. ut
שְׁמַרְתֶּם cuſtodiuiſtis, דִּבַּרְתֶּם locuti
eſtis. In fœm. dicitur דִּבַּרְתֶּן locutę eſtis.

נוּ Valet idẽ quod nos, noſter, noſtra, noſtri,
noſtræ. Conſtituit etiam primã perſonam
pręteriti plur. Exẽpla, מַלְכֵּנוּ rex noſter, בַּעְלֵנוּ
maritus noſter, בִּתֵּנוּ filia noſtra, בָּנֵינוּ filij no-
ſtri, דִּבַּרְנוּ locuti ſumus, הָלַכְנוּ ambulauimus.

נִי Facit me accuſatiuum primæ perſonę, ſub-
iungiturq́ȝ dũtaxat uerbis trãſitiuis, שְׁמָרַנִי
cuſtodiuit me, יִשְׁמְרֵנִי cuſtodiet me, שְׁמָעֵנִי
audi me, עֲזַבְתַּנִי dereliquiſti me.

הוּ נוּ Vtraqȝ ſyllaba ualet eius, ei, eum.
Differunt autem inter ſe, nam hu
iungitur uerbis & quibuſdam nominibus, pręſer
tim deſinẽtibus in he tertiã radicalẽ, ut à מַעֲשֶׂה
opus dicitur מַעֲשֵׂהוּ opus eius, שָׂדֵהוּ campus
eius, שְׁמָרָהוּ cuſtodiuit eum, Sed נוּ ſolum iun

gitur

git uerbis imperatiui & futuri modi, ut תִּשְׁמְרֵנוּ & תִּשְׁמְרֶהוּ cuſtodies eũ, כַּפְּרֵנוּ & כַּפְּרֵהוּ numera ipſum. Et nota quod hu ſemper habet ante ſe uocem magnã, & in fœmininis tau ſcheuatũ. ut פְּקָדַתְהוּ uiſitauit eum, פְּקָדַתְהוּ mulier uiſitauit eum, שָׁמְרֵהוּ cuſtodiendo eum, שְׁמַרְתִּיהוּ cuſtodiui eum, שִׁמְרוּהוּ cuſtodite eum.

נָה Hæc ſyllaba ſine dages facit ſecundam & tertiam perſonam fut. plur. fœmininam, & pluralẽ imperatiui, ut שְׁמַעְנָה audite ô mulieres, תִּשְׁמַעְנָה audietis & audient mulieres. Non nunquã abijcitur he & pũctatur nun finale cum camez, ut תִּשְׁמֹרְןָ cuſtodient. Cęterum quando nun habet dages, eſt pronomẽ affixũ, ualens eius, eam, ut יִשְׁמְרֶנָּה cuſtodiet eã, habetq́ ſemper ante ſe ſęgol, nec inuenitur niſi in uerbis imperatiui & futuri modi.

הִת Adijcit quarta coniugatio ſyllabã iſtam radici, & fit ex uerbo tranſitiuo retranſitiuum, ut אָהַב dilexit, הִתְאַהֵב dilexit ſe.

אֵהוִי

Vocantur hæ quatuor litteræ נָחוֹת id eſt, quieſcentes, quod plerunq́ non punctatę quieſcãt in

dictione

dictione. He quieſcit duntaxat in fine, ut חָכְמָה ſapientia, עָשָׂה fecit: aliæ uero tres quieſcunt in medio & fine. Exempla de aleph, בָּרוּא creatus, שָׁאוּל poſtulatus: de iod, עֵינַי oculi mei, בְּנֵי אָדָם filij hominum. Vau uero quieſcit quando præcedit ֳ uel ֻ ut הָוּפְקַד cõſtitutus eſt פֻּעַל effectus eſt. Et quoniã has literas, præſertim אהוי ferè ſemper præcedit uox magna, aut includunt uocem magnam, ut eſt uau ſurec, uau holẽ, & iod ſi hirec præcedat, cogũt literas mox ſequẽtes בגד כפת in una uel diuerſis dictionib. ſtare ſub raphe, ut ſuprà indicauimus, ut יַגִּידוּ annunciabunt, לֹא כִסִּיתִי non operui, אוֹתִיּוֹת literæ, &c. Et nota quod hæ literæ habẽt etiam hanc naturã, ut facile una tranſmutetur in aliam, ut קָרָא & קָרָה occurrit, & ab עָשָׂה fecit, עָשִׂיתָ feciſti. Sic pro עָשׂוּה factus dicitᷣ עָשׂוּי In infinitiuo uero mutatur he in uau holẽ, ut עֲשׂוֹת facere. Migrat & frequenter iod in uau, ut à יָדַע cognouit, נוֹדַע cognitus eſt, à יָשַׁב ſedit, מוֹשָׁב ſedes, יָלַד genuit, וָלַד natus. Aleph tranſit in iod, ut à בָּרָא creauit, בְּרִיָּה creatura. Multa ſimilia exempla occurrunt tam in hebraïſmo quàm chaldaiſmo. Vocantur quoqꝫ hæ quatuor literæ בטלנות

Traſmutãtur literæ iehu.

בַּטְלָנוּת id eſt, ocioſę, quia ſæpe ſuperadduntur radicibus ſine ulla conſignificatione aut connotatione aliqua, ut לַיְלָה pro לַיִל nox, חַיְתוֹ יַעַר pro חַיַּת יַעַר beſtia ſylуę, pſal.50. לְהוֹשִׁיבִי pro לְהוֹשִׁיב ad collocandum, pſal.112. Sic יְהוּא pro יְהִי erit, Eccleſ.12. Kimhi tamen putat יְהוּא ſtare pro יְהֶוֶא Itē חָגָא pro חַג tripudiū, Iſa.19. In Chaldaiſmo frequētiſſimum eſt, ut aleph radici ſuperaddatur, exemplum, גְּבִיר hebraice, chaldaice גַּבְרָא uir.

424. 280. beſtia ſyluę

הַאֲמַנְתִּי

HAe ſex literę ab ipſa dictione in quam collectæ ſunt, hæemanthicæ appellātur, & adiectę radicibus à fronte uel calce conſtituunt nomina denominatiua. He à principio tantum, idq́ raro, facit hæemanthicum, ut נָכַר cgnouit, הַכָּרָה cognitio. Sic aleph ab initio tantū inuenitur hęemantice ſuperadditum, ut אֶשְׁכָּר munus.

Mem uero à principio & fine fungit̃ officio hæemanthico, ut מִסְפָּר numerus, פִּתְאֹם repente: ſimiliter nun in utraq́ extremitate inuenitur hæemanthicum, ut נִפְלָאָה miraculum, פִּתְרוֹן interpretatio, Idem affirmant quidam de tau & iod,

mispar

ut תִּפְאֶרֶת decor, עֲטֶרֶת corona, יִצְהָר oleum, נָכְרִי extraneus. Mihi tamen non uidetur tau in fine eſſe hęmanthicum, quum in plurali numero abijciatur, ut עֲטָרוֹת & non עֲטֶרְתוֹת coronę. Sic iod in fine adiectum magis eſt gentile uel adiectiuum quàm hęmanthicum, ſicut à שְׁלֹשָׁה tres, fit adiectiuum שְׁלִישִׁי tertius,

DE NVMERIS.

NVmerant Hebræi per integras dictiones, numerant & per literas alphabeti, unde cifras noſtri mutaſſe uidentur, nam appellant Hebręi numerationes סְפִירוֹת

Numeri cardinales.

אֶחָד & אַחַד	אַחַת & אֶחָת
unus	una
שְׁנַיִם & שְׁנֵי	שְׁתַּיִם & שְׁתֵּי
duo	duæ
שְׁלֹשָׁה & שְׁלֹשֶׁת	שָׁלֹשׁ
tres	tres
אַרְבָּעָה & אַרְבַּעַת	אַרְבַּע
quatuor	quatuor
חֲמִשָּׁה & חֲמֵשֶׁת	חָמֵשׁ & חֲמֵשׁ
quinq;	quinq;
	שֵׁשׁ

שִׁשָּׁה & שֵׁשֶׁת	שֵׁשׁ & שֶׁשׁ
ſex	ſex
שִׁבְעָה & שִׁבְעַת	שֶׁבַע & שְׁבַע
ſeptem	ſeptem
שְׁמֹנָה & שְׁמֹנַת	שְׁמֹנֶה
octo	octo
תִּשְׁעָה & תִּשְׁעַת	תֵּשַׁע & תְּשַׁע
nouem	nouem
עֲשָׂרָה & עֲשֶׂרֶת	עֶשֶׂר
decem	decem
אַחַד עָשָׂר	אַחַת עֶשְׂרֵה
undecim	undecim
שְׁנֵים עָשָׂר	שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
duodecim	duodecim
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר	שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
tredecim	tredecim
אַרְבָּעָה עָשָׂר	אַרְבַּע עֶשְׂרֵה
quatuordecim	quatuordecim
עֶשְׂרִים	עֶשְׂרִים
uiginti	uiginti
אֶחָד וְעֶשְׂרִים	אַחַת וְעֶשְׂרִים
unus & uiginti	una & uiginti

Omnes numeri cardinales à uiginti & ſuprà ſunt generis communis, quod tamẽ intelligendũ eſt

 de

de articulis & nō de digitis. Digiti maſc. à tribus uſq; ad decem habent cōtra naturā reliquorum adiectiuorum literam paragogicam he, & fœmi nini carent ea. Poſt decem uero contrarium obſeruatur. Itē poſt uiginti numerant articulos pro utroq; genere ſic,

שְׁלֹשִׁים
triginta
אַרְבָּעִים
quadraginta
חֲמִשִּׁים
quinquaginta
שִׁשִּׁים
ſexaginta
שִׁבְעִים
ſeptuaginta
שְׁמֹנִים
octoginta
תִּשְׁעִים
nonaginta
מֵאָה & מְאַת
centum
מָאתַיִם
ducenti, ducentæ

שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
trecenti, tæ
אֶלֶף
mille
אֲלָפִים
millia
אַלְפַּיִם
duo millia
שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
tria millia
רְבָבָה & רִבּוֹא
decem millia
שְׁתֵּי רִבּוֹת
uiginti millia
אַרְבַּע רִבּוֹא
40. millia
שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה רִבּוֹ
duodecies decem
millia,

millia, id eſt, centum & uiginti millia.
Duplex forma digitorum ponitur propter duplicem ſtatum dictionum. Nam aliter ſcribuntur in ſtatu abſoluto & aliter in ſtatu regiminis, ut אֲנָשִׁים שְׁנַיִם uiri duo, & שְׁנֵי אֲנָשִׁים duo uiri, מֵאָה שָׁנָה centum anni & שְׁנַת מֵאַת anni centū. Id tamen non cōſtanter obſeruatur: nam dicitur מֵאָה כִּכַּר centum talenta. Et habet centū in plur. מֵאוֹת ſicut & רְבָבָה facit רְבָבוֹת & cum ſyncopa רִבּוֹא & רִבּוֹ & in plur. רִבּוֹת decē millia. Sunt qui conſtructiuos ſeu continuatos numeros exponunt ſubſtantiue, ut ſit שְׁלֹשֶׁת יָמִים idem quod שְׁלוֹשׁ שֶׁל יָמִים ternarius dierum, ſic שִׁבְעַת יָמִים ſeptenarius dierum.

Numeri ordinales.

רִאשׁוֹן	רִאשׁוֹנָה
primus	prima
שֵׁנִי	שֵׁנִית & שְׁנִיָּה
ſecundus	ſecunda
שְׁלִישִׁי	שְׁלִישִׁית
tertius	tertia
רְבִיעִי	רְבִיעִית
quartus	quarta

חֲמִישִׁי	ישִׁית
quintus	quinta
שִׁשִּׁי	שִׁשִּׁית
ſextus	ſexta
שְׁבִיעִי	שְׁבִיעִית
ſeptimus	ſeptima
שְׁמִינִי	שְׁמִינִית
octauus	octaua
תְּשִׁיעִי	תְּשִׁיעִית
nonus	nona
עֲשִׂירִי	עֲשִׂירִית
decimus	decima
אַחַד עָשָׂר	אַחַת עֶשְׂרֵה
undecimus	undecima
שְׁנֵים עָשָׂר	שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
duodecimus	duodecima
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר	שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
decimus tertius	decimatertia

Notandũ hic primo quod pro undecim & undecimo Hebræi etiã aliam uſurpant dictionẽ quàm אחר nempe עַשְׁתֵּי ut עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה יְרִיעֹת undecim cortinæ, Exo. 26. בְּעַשְׁתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ In undecimo mẽſe. Deut. primo. Sunt igitur עַשְׁתֵּי עָשָׂר undecim & undecimus maſculine & עַשְׁתֵּי עשרה

עֶשְׂרֵת undecim & undecima fœminine. Secundo ſciẽdum quod fœminina etiam deſinũt in he, ut שְׁנִיָּה ſecunda, שְׁלִישִׁיָה tertia, &c. moueturq́ iod ſicut in plurali. Nam dicit̃ שְׁלִישִׁיּוֹת tertię, שִׁשִּׁיּוֹת ſextę. Tertio notandũ quod pro uigeſimo & uigeſima uſurpatur numerus cardinalis, uidelicet עֶשְׂרִים Sic שְׁלֹשִׁים pro trigeſimo, &c.

De numeratione quæ fit per literas.

30	20	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
	400	300	200	100	90	80	70	60	50	40	
	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	

Poſt decem.

19	18	17	16	15	14	13	12	11
יט	יח	יז	יו	יה	יד	יג	יב	יא

Poſt uiginti.

29	28	27.	26	25	24	23	22	21
כט	כח	כז	כו	כה	כד	כג	כב	כא

Poſt centum.

900	800	700	600	500	400	300	200	100
קֹהת	תת	קש	קר	קֹת	ת	ש	ר	ק

Poſt quadringentos quidam ſic numerant,

900	800	700	600	500
ץ	ף	ן	ם	ך

milenarium numerum ſignant per aleph, prҽſertim ſi ſequatur litera centenarium deſignans, ut אתמ״ב 1442. Vnde annum ab initio mundi hoc Chriſti anno 1542. quãdo hæc ſcribo, ſic ſignãt חש״ב hoceſt, 5302. Omittunt tamen plerumque millenarium numerũ, & tunc præſentem annum ſic ſcribunt בִּשְׁנַת הַבְּרִיאַת הָעוֹלָם שׁ״ב לִפְרַט קָטוֹן Hoc eſt, anno creationis mundi 302. iuxta minorem ſupputationem.

DE PRONOMINIBVS SEPARATIS.

HAbent Hebræi tria pronomina declinabilia, nempe אֲנִי ego, אַתָּה tu, הוּא ille. Appellãt autẽ pronomen primæ perſonæ הַמְּדַבֵּר בַּעֲדוֹ loquens pro ſe, habetq́ꝫ aleph ־ׄ: niſi cum uenerit ad locũ pauſantẽ tunc habet ־ֽ Admittit etiam nonnunquam epentheſin caph, ut אָנֹכִי pro אֲנִי ego. Eſt autem communis generis, declinaturq́ꝫ in hunc modum,

אֲנִי & אָנֹכִי	אֲנַחְנוּ
ego	nos
	שלי

שֶׁלִּי	שֶׁלָּנוּ
mei	noſtri
לִי	לָנוּ
mihi	nobis
אוֹתִי	אוֹתָנוּ
me	nos
מִמֶּנִּי & מֶנִּי	מִמֶּנּוּ
à me	à nobis

Regulare plurale ab אֲנִי eſt אָנוּ quod & interdū inuenitur, ſed אֲנַחְנוּ eſt frequentius. Inuenitur etiam נַחְנוּ ſine aleph.

Secunda perſona maſc.

אַתָּה	אַתֶּם
tu	uos
שֶׁלְּךָ	שֶׁלָּכֶם
tui	ueſtri
לְךָ & לְכָה	לָכֶם
tibi	uobis
אוֹתְךָ & אוֹתְכָה	אֶתְכֶם
te	uos
מִמְּךָ	מִמְּכֶם & מִכֶּם
à te	à uobis

Secunda perſona fœm.

אַתְּ	אַתֵּן אַתֵּנָה
tu	uos
שֶׁלָּךְ	שֶׁלָּכֶן
tui	ueſtri
לָךְ	לָכֶן לָכֵנָה
tibi	uobis
אוֹתָהּ	אֶתְכֶן
te	uos
מִמֵּךְ & מִמֵּךְ	מִמְּכֶן
à te	à uobis

Pronomen tertiæ perſonæ maſc.

הוּא	הֵם & הֵמָּה
ille	illi
שֶׁלּוֹ	שֶׁלָּהֶם
illius	illorum
לוֹ	לָהֶם לָמוֹ
illi	illis
אוֹתוֹ	אוֹתָם & אֶתְהֶם
illum	illos
מִמֶּנּוּ	מֵהֶם & מִנְּהֶם
abeo	ab illis

Tertia perſona fœmin.

הִיא & הִוא	הֵן & הֵנָּה
illa	illæ
	שלהן

שֶׁלָּה	שֶׁלָּהֶן
illius	illarum
לָה	לָהֶן
illi	illis
אוֹתָהּ	אוֹתָן & אֶתְהֶן
illam	illas
מִמֶּנָּה	מֵהֶן
ab illa	ab illis

Alia pronomina.

זֶה & זוּ	אֵלֶּה אֵל
is, iſte.	illi
זֹת זוֹ זֹאת	אֵלֶּה
ea, iſta	hæ, iſtæ

DE PARTI- BVS ORATIONIS PRAECIPVIS.

PONunt Hæbrei tres partes oratio-nis, uidelicet שֵׁם פֹּעַל וּמִלָּה id eſt, nomen, uerbum & dictionem conſignificatiuam. De uerbis primum ac deinde de nominibus dicemus. Eſt enim maior

difficultas in uerbis quam in nominibus. Et hic obiter repetimus ea quę ſuprà de literis radicali bus ſcripſimus, nempe quod omne nomen & uer bum apud Hebræos tribus conſtat radicalibus li teris, & omnes alię literę à fronte uel calce acce dentes miniſterium quoddam exhibent, quapro pter & ſeruiles uocantur, abijciendæq́ʒ ſunt dum uocis ſignificatio ex lexico quærenda uenit. Hę autem tres cuiuſcunqʒ dictionis radicales lite rę denominationem habent à literis huius uerbi פעל Nam ſicut in radice פָּעַל prima radicalis eſt pe, ſecunda ain, & tertia lamed, ita in quacun que dictione prima radicalis denominantur pe, ſecunda ain & tertia lamed. Vt in uerbo שָׁמַר ſchin denominatur pe, id eſt, prima radicalis, & mem ain atqʒ res lamed. Et hic notandũ, aliquan do in radice primam amitti radicalem, aliquãdo mediam & non raro ultimam. Verba & nomina quæ primam radicalem uel abijciũt uel in aliam cõmutant, propriam habent claſſem, ſic quæ ſe cundam non ſemper retinent, aliam faciunt claſ ſem, naſcunturq́ʒ hoc modo ſeptem גִּזְרוֹת id eſt, claſſes ſeu ordines uerborũ, quibus adhuc unus ſuperadditur, cuius uerba & nomina quatuor in tegrantur

Nomina exiguntur ad פעל

tegrantur literis,& de his nunc ſigillatim diſſeremus,& primo de גִּזְרַת prima.

Ordo primus. *perfecta*

Primus uerborum & nominum ordo complectitur uerba שְׁלֵמִים id eſt, perfecta. Verba ſeu nomina perfecta ſunt, quę nunquam ob quamcunque inflexionem ullam eſſentialem amittunt literam ut שָׁמַר cuſtodiuit, הָרַג occidit, לָמַד didicit.

Secundus ordo. *defectiua pe nu /*

In hunc relegantur omnia uerba, quorum pe eſt litera nun uocanturque פְּעָלִים חֲסֵרִים ſeu חַסְרֵי פַּא נוּן id eſt, defectiua in prima radicali nun. Solet autem defectus ille ſignari punctulo dages in media radicali litera. Exempla ſunt נָפַל cecidit, hinc uerbum tranſitiuũ הִפִּיל proiecit, נָטַע plantauit, הִטִּיעַ fecit plantare מַטָּע plantatio.

Tertius ordo. *quieſcentia pe iod vel aleph :-*

Huic ordini aſſignãtur duplicia uerba, nempe ea quæ incipiunt ab aleph & quę primã habẽt iod, ut ſunt אָמַר dixit, אָכַל comedit, יָדַע cognouit, יָשַׁב habitauit. Et hęc uocant̃ נָחֵי פֵּי יוֹד אוֹ אָלֶף Nam quę ab aleph incipiũt, faciunt aleph quieſcere in prima perſona futuri, ut ab אָכַל comedit in futuro dicitur אֹכַל comedã, pro אֶאֱכֹל

ſicut ab אָסַח dicitur אֶאֱסַח cõgregabo,ſine quie te aleph.Sic à יָדַע fit futurũ אֵדַע cognoſcã,& à יָשַׁב ſedit fit uerbũ tranſitiuũ הוֹשִׁיב collocauit. Hic autem notandũ,literã quieſcere in uoce magna mox prẹcedẽte. Fit etiã aliquãdo ut defectus mutetur in quietem,idq́; tum quãdo dages in litera gutturali ſignari nequit,ut à paſſiuo נֶאֱמַר dictus eſt,in futuro abijcitur nun paſſiua litera, qui defectus cum in aleph ſignari nequeat, mutatur in quietem,ut אֵאָמֵר dicar. Notandum etiã hic, aliquas radices inueniri à iod incipientes,quẹ uerius ſunt de ſecũdo quàm tertio ordine, nam abſcõdunt iod in dages.Sunt autem ea uerba,quæ primam habent iod & ſecundã zade,ut יָצַק effudit, יָצַר formauit, יָצַב ſtetit, יָצַג locauit. Ab his enim dicitur אֶצֹּר formabo נִצַּב conſtitutus eſt, אַצִּיג locabo, ubi iod prima radicalis non quieſcit ſed deficit,exprimiturq́; per dages. His annumeratur uerbum יָנַח à quo fit hiphil הִנִּיחַ repoſuit,& יָקַח à quo deſcendit הִקִּיח gyrauit. Excipitur autem à prioribus uerbis יָצָא quod facit iod quieſcere & non deficere.

Quies fit in uoce magna.

Quartus ordo.

Continet hic ordo uerba quæ mediã habent uau quieſcentem,

quieſcētem unde & נָחֵי עַיִן וָיו appellantur, ut קוּם ſurrexit, אָקוּם ſurgam. Quieſcit autem uau in præterito & participio præſenti. Nam licet קוּם ſit radix, tamen in prӕterito & participio dicitur קָם ſurrexit, בָּא uenit, שָׁב reuerſus eſt, סָר receſſit, לָן pernoctauit, quieſcente media radicali in camez uoce magna. Porrò in radice מֵת quieſcit uau in zere, & in גִּיל exultauit, גִּית clauſit, &c. quieſcit in iod hirec uoce magna. In futuro uero, imperatiuo & infinitiuo, expreſſe poniť uau, ut אָמוּת moriar, אָבוֹא ueniam, מוּת morere, לָשׁוּב ad reuertendū. Sunt etiam pauca quӕdam, quӕ uau ſemper retinent, ut אוֹר luxit, אָאוֹר lucebo.

Quintus ordo.

In hunc ordinem reijciuntur omnia uerba, quæ tertiā radicalem habent aleph uel he, uocāturq́ נָחֵי לָמֵד הֵא אוֹ אָלֶף id eſt, quieſcentia in tertia he uel aleph. Nam aleph ſӕpe quieſcit aut potius muteſcit, ut קָרָא clamauit, קָרָאתָ clamaſti, ſed multo plus he quieſcit, idq́ potiſſimum in iod: ut גָּלָה reuelauit, גָּלִיתָ reuelaſti, גָּלוּי reuelatus. Quieſcit & in holē, ut גְּלוֹת reuelare. Excipiunť quatuor radices, in quibus he nunquā quieſcit, & ſunt

& ſunt תָּמַהּ גָּבַהּ כָּמַהּ נָגַהּ Punctus in he deſi-
gnat immutabilem literam.

Sextus ordo. Duplicata

Habet hic ordo uerba כְּפוּלִים id eſt, duplicata, quæ ſcilicet geminãt ſecundam radicalẽ, & abijciunt plerumq; unam ſimilium & reſiduã dageſſant, transferũturq; ex perfectorũ ordine in hũc ſextũ ordinem. Vitat enim hebraiſmns, ubi fieri poteſt, geminationem unius literę, ſuppletq; defectum per dages. Exempla, סָבַב circuiuit, eſt uerbum perfectũ, poteſtq; coniugari ut tale, ſed frequentius abiecto uno beth coniugatur ut uerbum huius ordinis, eſtq; forma thematis eius talis סַב manente eadem ſignificatione. Et mox ut alia ad literam beth acceſſerit litera, dageſſatur beth. Nunquam enim ultima dictionis litera dageſſatur, niſi punctum aliquod uocale habuerit ſubſtratum, ut in תַּ בָּ A סַב itaq; fit ſecũda perſona סַבּוֹתָ circuiuiſti, סַבּוּ circuierunt. Sic à רָכַךְ fit uerbum huius ordinis רַךְ tener fuit, à זָכַךְ fit זַךְ purus fuit, à תָּמַם fit תַּם perfectus fuit, à רָצַץ רַץ fit cõfregit, à שָׁנַן fit שַׁן acuit, à גָּלַל fit גַּל uolutauit, reuoluit, &c. in quibus omnibus abijcitur media radicalis, id quod dages arguit, quod

Odioſa geminatio literæ.

quod ſemper oſtendit literam priorem deficere, & ob id hæc uerba uocari poterunt ſyncopata. Tollitur enim media, relicta tamē notula dages.

Septimus ordo.

Huic claſſi aſcribuntur uerba quorum prima radicalis eſt uel nun deficiens, uel iod quieſcens, & tertia he uel aleph quieſcēs, ut יָרֵא timuit, נָשָׂא leuauit, יָרָה iecit, יָפָה pulcher fuit, אָפָה pinſuit, נָכָה uapulauit, נָטָה diuertit, inclinauit, quibus annumeratur unum cuius extremitates ſunt duo nun utrinque deficientia, nempe נָתַן dedit. Componitur ergo ordo iſte ex ſecundo & quinto, & item ex tertio & quinto ordine.

Octauus ordo.

Appropriātur huic ordini omnia uerba & nomina, quæ quatuor conſtant radicalibus literis aut quinq;, qualia ſunt שִׁעֲשַׁע oblectauit, כִּלְכֵּל nutriuit כִּרְסֵם deuaſtauit, פִּרְנֵס cibauit, גִּלְגֵּל reuoluit, rotauit, &c. & hęc omnia in una duntaxat inueniuntur coniugatione. Nomina quatuor eſſentialium literarū hęc ſunt & ſimilia, בַּרְזֶל ferrum, פַּרְתַּם præfectus, פַּתְשֶׁגֶן exemplar, &c.

De Coniugationibus.

VOcant Hebræi coniugationē בִּנְיָן id eſt, ædificiū, numerantq́ꝫ quatuor, nēpe Poal, Piel, Hiphil & Hithpaël, denominantes eas ſecū dum formas primitiuorum cuiuslibet cōiugationis & uſurpantes uocem פָּעַל Eſt aūt forma thematis primę cōiugationis פָּעַל & ſecundę פִּעֵל tertię הִפְעִיל & quartæ הִתְפַּעֵל Et ſunt infinita uerba quę ſub hac quadruplici forma coniugantur. Hęc multiplex unius uerbi cōiugatio fit propter tranſitiuam & retranſitiuā habendam ſignificationem. Non enim ſingulis actionibus ſingula impoſita ſunt uerba, pręſertim his quæ per imperium noſtrū fieri poſſunt. Exempla: bibo dicit actionem immanētem, ſic edo, ſtudeo, adhęreo, accedo, lateo, uado, creſco, &c. quorum uerborum ſignificationē tranſitiuā latinus alijs dictionibus exprimit, nēpe his, poto, cibo, doceo, applico, adduco, abſcondo, duco, nutrio ſeu educo: at Hebręus transfert uerbū primæ cōiugationis in ſecundā aut tertiā & habet actionē tranſeuntē in aliū, id qđ aduertere potes ex prioribus exēplis. Nam ex שָׁתָה bibit fit uerbū tranſitiuū הִשְׁקָה fecit bibere ſeu potauit. Aduerte ſequētia exēpla:

Tranſitiua uerba quomodo formanda.

אכל

אָכַל	הֶאֱבִיל
comedit	cibauit
לָמַד	לִמֵּד
didicit	docuit
דָּבַק	הִרְבִּיס
adhęſit	applicuit
קָרַב	קָרֵב
appropinquauit	adduxit
סָתַר	הִסְתִּיר
latuit	abſcondit
הָלַךְ	הוֹלִיךְ
inceſſit	conduxit
גָּדַל	גִּדֵּל
creuit	educauit
חָיָה	חִיָּה
uixit	uiuificauit
מֵת	הֵמִית
mortuus eſt	interfecit

De retranſitiuis exēpla, כָּסַל ſtulte egit, הִסְתַּכֵּל ſeipſum infatuauit, שָׁמַר cuſtodiuit, הִשְׁתַּמֵּר ob ſeruauit ſe, מֵת mortuus eſt, הִתְמוֹתֵת interfecit ſe, לָמַד didicit, הִתְלַמֵּד docuit ſemetipſum, &c. Prima itaq; coniugatio Poal plerumque eſt neutra, ſecūda Piel tranſitiua, & tertia Hiphil ſimili-

Nota de actio- nib. uerborũ. ter tranſitiua, quarta autem Hithpaël reciproca. Quando autem uerbũ aliquod in prima eſt tranſitiuum, in ſecũda ſignificatũ eius intenditur, atq; in tertia actio eius extenditur uſque in tertium. Exemplum אָכַל comedit, qui actus tranſit in panem, in Piël uero dicitur אִכֵּל uorauit, & in hiphil הֶאֱכִיל fecit comedere, puta pater fecit filium comedere panem. Sic פָּתַח aperuit oſtium quod rurſum claudetur, פִּתַּח aperuit uiolenter, הִפְתִּיחַ fecit aperire per alium. Sunt etiam quædam abſoluta uerba, quæ in prima & ſecunda coniugatione nõ differũt in ſignificatione, niſi quod in piël habent intenſionem quandã, ut צָמַח germinauit, צִמַּח feſtinãter germinauit, Ezech. 16. Sic הָלַךְ ambulauit, הִלֵּךְ circumſpecte ambulauit. Maior tamen pars uerborũ quę in prima coniugatione habent abſolutam ſignificationẽ, fiunt tranſitiua in piël & hiphil, ut

שָׂמַח	הִשְׂמִיחַ & שִׂמַּח
lętatus eſt,	lętificauit
גָּדַל	הִגְדִּיל & גִּדֵּל
magnus fuit.	magnificauit
קָדַשׁ	הִקְדִּישׁ & קִדֵּשׁ
ſanctus fuit,	ſanctificauit.

שמע

שָׁמַע	הִשְׁמִיעַ & שִׁמַּע
audiuit	diuulgauit
שָׁכַן	הִשְׁכִּין & שִׁכֵּן
quieuit	poſuit
מֵת	הֵמִית & מוֹתֵת
mortuus eſt	interfecit
שָׁב	הֵשִׁיב & שׁוֹבֵב
reuerſus eſt	reduxit
קָם	הֵקִים & קוֹמֵם
ſurrexit	erexit.

Inueniuntur quoque uerba quędam, quæ in diuerſis coniugationibus habent contraria ſignificata qualia ſunt. *Vna radix contraria ſignificat.*

שָׁרַשׁ	שֵׁרֵשׁ
radicauit,	eradicauit.
חָטָא	חִטֵּא
peccauit,	expiauit à peccato.
דָּשַׁן	דִּשֵּׁן
incinerauit,	repurgauit à cinere.
סָקַל	סִקֵּל
lapidauit,	purgauit à lapidibus.
קָדַשׁ	קָדֵשׁ
ſanctus fuit,	immundum ſcortum.

PRIMA CONIVGATIO.

HÆc à forma ipſa uocatur פָּעַל Nam conſtat thema eius pũctis camez & pathah, tametſi quędam etiam inueniãtur, quę ſecundam habent zere, ut חָדֵל ceſſauit, חָפֵץ deſiderauit. Quędam inueniũtur ſub utraq; forma, ut אָהֵב & אָהַב amauit, שָׁכֵן & שָׁכַן habitauit, שָׁמַע & שָׁמֵעַ audiuit, &c. Inuenitur etiã קָטֹן paruus fuit, ſed hęc forma eſt rara.

Triplex forma primæ coniugationis.

Kal. Vocatur quoq; iſta prima coniugatio בִּנְיָן קַל id eſt, cõiugatio leuis, quia thema eius præter tres nudas radicales literas nihil ſuperadditũ habet, ſicut reliquę cõiugationes grauantur aut punctulo dages aut externis literis.

Niphal paßiuum. Cęterum paſſiuũ huius primę coniugationis uocatur à forma ipſa נִפְעַל nec aliud habet nomen. Sciendũ quoq; Hebręos habere in uerbis maſc. & fœm. genus, idq; in omnibus modis pręterquã in infinitiuo, qui incerti eſt generis, numeri, & perſonę.

Modi ſex. Habẽt autẽ ſex modos, pręteritum, duplex participium, imperatiuum, infinitiuum & futurum. Non habent indicatiuum, nec optatiuum aut coniunctiuũ, ſed circũloquũtur modos illos, indicatiuum per participiũ præſentis tẽporis & alios duos modos per futurum. Præteritum uocant

cant עָבַר & incipiunt ab eo coniugare ſicut Latini à præſenti indicatiui, ſuntꝗ in eo tres perſonę genere differentes, nempe tertia ſingularis & utraꝗ ſecunda, reliquę ſunt communis generis, quod de omnibus cõiugationibus eſt intelligendum, actiuis & paſſiuis Nunc itaꝗ ponam formulas præteriti per omnes ordines.

Preteritum kal primi ordinis

שָׁמַר שָׁמַרְתָּ שָׁמַרְתִּי שָׁמְרוּ שְׁמַרְתֶּם שָׁמַרְנוּ
cuſtodiuimus cuſtodiſtis cuſtodier. cuſtodiui cuſtodiſti cuſtodiuit
Tres perſonę fœmininę שָׁמְרָה שָׁמַרְתְּ שְׁמַרְתֶּן

In ſecundo ordine

נָגַשׁ נָגַשְׁתָּ נָגַשְׁתִּי נָגְשׁוּ נְגַשְׁתֶּם נָגַשְׁנוּ
acceſſimus acceſſiſtis acceſſerũt acceſſi acceſſiſti acceſſit
Tres perſonę fœmininę נָגְשָׁה נָגַשְׁתְּ נְגַשְׁתֶּן

In tertio ordine

יָשַׁב יָשַׁבְתָּ יָשַׁבְתִּי יָשְׁבוּ יְשַׁבְתֶּם יָשַׁבְנוּ
ſedimus ſediſtis ſederunt ſedi ſediſti ſedit
Tres perſonæ fœmininæ יָשְׁבָה יָשַׁבְתְּ יְשַׁבְתֶּן

In quarto ordine

קָם קַמְתָּ קַמְתִּי קָמוּ קַמְתֶּם קַמְנוּ
ſurreximus ſurrexiſtis ſurrexerũt ſurrexi ſurrexiſti ſurrexit
Tres perſonæ fœmininæ קָמָה קַמְתְּ קַמְתֶּן
מֵת מַתָּ מַתִּי מֵתוּ מַתֶּם מַתְנוּ
obijmus obijſtis obijerunt obij obijſti obijt

Tres

Tres perſonę fœmininę מֻתָּה מֻתְּ מֻתֶּן

In quinto ordine

גָּלָה גָּלִיתָ גָּלִיתִי גָּלוּ גְּלִיתֶם גָּלִינוּ

exulauimus exulaſtis exularunt exulaui exulaſti exulauit

Tres perſonę fœmininę גָּלְתָה גָּלִית גְּלִיתֶן

בָּרָא בָּרָאתָ בָּרָאתִי בָּרְאוּ בְּרָאתֶם בָּרָאנוּ

creauerunt creaſtis creauerunt creaui creaſti creauit

Tres perſonæ fœmininę בָּרְאָה בָּרָאת בְּרָאתֶן

In ſexto ordine

תַּם תַּמּוֹתָ תַּמּוֹתִי תַּמּוּ תַּמּוֹתֶם תַּמּוֹנוּ

perfecimus perfeciſtis perfecerunt perfeci perfeciſti perfecit

Tres perſonę fœmininę תַּמָּה תַּמּוֹת תַּמּוֹתֶן

In ſeptimo ordine

נָטָה inclinauit, יָרֵא timuit, יָרָה iecit, נָתַן dedit, אָפָה pinſuit ſiue coxit,&c.

נָטָה נָטִיתָ נָטִיתִי נָטוּ נְטִיתֶם נָטִינוּ ׃ נָטְתָה
יָרֵא יָרֵאתָ יָרֵאתִי יָרְאוּ יְרֵאתֶם יָרֵאנוּ ׃ יָרְאָה יָרֵאת
יָרָה יָרִיתָ יָרִיתִי יָרוּ יְרִיתֶם יָרִינוּ ׃ יָרְתָה יָרִית
נָתַן נָתַתָּ נָתַתִּי נָתְנוּ נְתַתֶּם נָתַנּוּ או נָתַנוּ
אָפָה אָפִיתָ אָפִיתִי אָפוּ אֲפִיתֶם אָפִינוּ ׃ אָפְתָה

NOTABILIA.

Primo hic notandum, in biblijs ſacris per pauſam mutari patha præteriti in camez, & ſcheua tertię pluralis in zere uel camez, ut שָׁמָר cuſtodiuit,

פקד

פָּקַר uiſitauit, שָׁמְרוּ cuſtodierūt, חָמְצוּ deſiderauerunt. Secundo notādum quod ea uerba quæ ſecundam uocem in themate habent zere, mutāt illam in prima & ſecunda perſona in pathah, atq; in tertia plurali & tertia ſingulari fœm. in ſcheua ſicut primę formæ uerba. In pauſa uero ſoluitur ſcheua in zere, ut חָמְצָה & חָמֵצָה deſiderauit mulier. Tertio notandum quod ſecunda ſingularis maſc. ſępe recipit paragogen he, ut שָׁמַרְתָּ & שָׁמַרְתָּה cuſtodiuiſti. *Paragoge he.* Adiungitur etiā aliquando tertię plurali paragoge he, & tūc ſchurec mutatur in kybuz, ut פָּקְדֻה pro פָּקְדוּ uiſitauerūt. Quarto notandum, camez in pręterito nūquam mutari niſi in ſecunda plurali. Mutatur autem camez initiale peculiariter in ſcheua quādo eſt mutandum, idq; tam in nominibus quàm uerbis. *Camez migrat in ſcheua.* Quinto notādum, cū tertia radicalis eſt ת ut in uerbis שָׁבַת quieuit, כָּרַת excidit, מֵת mortuus eſt, & ſimilibus, & accedūt in prima & ſecūda pręteriti ſyllabę תִּי תָּ תֶּם contrahuntur duo tau in unū per dages forte, ut כָּרַתָּ ſuccidiſti & non כָּרַתְתָּ Vitat enim hebraiſmus ubi fieri poteſt geminationem unius literæ. *Geminatio literæ odioſa.* Sexto notandum, uerba quę deſinūt in tertiā radicalem heth

 uel

uel ain, in ſecunda prꝫteriti fœm. regularem for mam plerumque mutare in iſtam, שָׁכַחַתְּ obli- ta es, שָׁמַעַתְּ audiuiſti, לָקַחַתְּ accepiſti. Se- ptimo notandum, uerba ſecundi & tertij ordinis non differre in prꝫterito à uerbis primi ordinis. At quꝫ ſunt de quarto ordine mutant camez & zere thematis in pathah, quando ante תָּ תִּי eſt ſcribendũ ſcheua. In quinto uero ordine mutat̃ ante תָּ תִּי he in iod. Et quꝫdã in plurali quoq; re tinẽt iod, ut à חָסָה ſperauit, חָסָיוּ & in fœmin. חָסָיָה ſperauit. In tertia tamẽ ſing. fœminini ubi duo he concurrunt, primũ quaſi regulariter mu tatur in tau raphatum, ut הָיָה fuit uir, הָיְתָה & non הָיָתָה fuit mulier. Excipitur גָּבַה cum pau- cis ſimilibus, de quibus & ſuprà mentionem feci. Nam à גָּבַה dicimus גָּבַהְתָּ eminuiſti, גָּבְהָה eminuit mulier. Octauo notandum, in ſexto or dine ante תָּ תִּי poni uau holẽ propter fortifica- tionem dages reprꝫſentantis defectũ literꝫ abie ctæ. Nono aduertendum, prꝫteritũ uerborum ſeptimi ordinis imitari quintum ordinẽ, excepto נָתַן cuius tertia radicalis nun deficit ante תָּ תִּי nec habet ſibi ſimile in toto hebraiſmo, in quo ter tia radicalis nun deficiat.

Participium

PARTICIPIVM PRAESENS KAL.

VOcatur modus iſte à forma ipſa פּוֹעֵל & proprio nomine appellatur בֵּינוֹנִי id eſt, intermedius. Nam uerba huius modi mediant quodammodo inter præteritum & futurum, habentq́ formam nominum in utroq; genere & numero, imò abſoluuntur aliquando à tempore & fiunt pura nomina, ut שׁוֹמֵר cuſtodiens & cuſtos, שׁוֹמֵעַ audiens & auditor. Per hoc participium Hebręi circumloquuntur uerbum pręſentis temporis, trahuntq́ tertiā perſonā per pronomina ad alias perſonas, ut אֲנִי שׁוֹמֵר ego cuſtodio, אַתָּה שׁוֹמֵר tu cuſtodis, אֲנַחְנוּ שׁוֹמְרִים nos cuſtodimus, &c.

Forma participij præſentis temporis Kal in perfectorum ordine.

שׁוֹמְעוֹת	שׁוֹמֶרֶת שׁוֹמְרָה :		שׁוֹמְרִים	שׁוֹמֵר
cuſtodientes	*cuſtodiens mulier*		*cuſtodiētes*	*cuſtodiens*
שׁוֹמְעוֹת	שׁוֹמַעַת שׁוֹמְעָה :		שׁוֹמְעִים	שׁוֹמֵעַ
audientes	*audiens mulier*		*audientes*	*audiens*
חֲפֵצוֹת	חֲפֶצֶת	חֲפֵצָה :	חֲפֵצִים	חָפֵץ
deſiderantes	*deſiderans mulier*		*deſiderantes*	*deſiderās*

In ſecundo ordine

נוֹגְשׁוֹת	נוֹגֶשֶׁת	נוֹגְשָׁה :	נוֹגְשִׁים	נוֹגֵשׁ
accedentes	*accedens mulier*		*accedentes*	*accedens*

In tertio ordine

יוֹשֵׁב יוֹשְׁבִים ; יוֹשְׁבָה יוֹשֶׁבֶת יוֹשְׁבוֹת

ſedentes ſedens mulier ſedentes ſedens

יוֹרֵעַ יוֹרְעִים ; יוֹרְעָה יוֹרַעַת יוֹרְעוֹת

ſcientes ſciens mulier ſcientes ſciens

In quarto ordine

קָם קָמִים ; קָמָה קָמוֹת

ſurgentes ſurgens ſurgentes ſurgens

מֵת מֵתִים ; מֵתָה מֵתוֹת

morientes moriens morientes moriens

In quinto ordine

גּוֹלֶה גּוֹלִים ; גּוֹלָה גּוֹלוֹת

exulantes exulans exulantes exulans

In ſexto ordine

תַּם תַּמִּים ; תַּמָּה תַּמּוֹת

perficientes perficiens perficientes perficiēs

In ſeptimo ordine

נוֹטֶה נוֹטִים ; נוֹטָה נוֹטוֹת . יָרֵא יְרֵאִים ; יְרֵאָה
יְרֵאוֹת . יוֹרֶה יוֹרִים ; יוֹרָה יוֹרוֹת . אוֹפֶה
אוֹפִים ; אוֹפָה אוֹפוֹת . נוֹתֵן נוֹתְנִים ; נוֹתְנָה
נוֹתֶנֶת נוֹתְנוֹת ;

Notandum hic primo, participium fœm: in tribus primis ordinibus duplicem habere formam, una deſinit in he precedente camez, & alia in tau precedente duplici ſegol, & illa eſt frequentior.

Quando

Quando autem ultima radicalis eſt heth uel ain, mutatur duplex ſegol in duplex pathah. Idem fit in nominibus abſolutis. Secundo notandũ, quando tertia radicalis eſt heth uel ain, habet participiũ maſc. pręter holē & zere ſub gutturali punctum pathah, ut שׂוֹמֵחַ gaudens. Idem obſeruatur in participio pręterito. Tertio notandum, hãc formã חָפֵץ in participio nõ differre à pręterito, niſi quod in plurali & fœminino camez more ſuo migrat in ſcheua. Id enim eſt regulare in nominibus, quoties prima uox fuerit camez & nomen ipſum extēditur una ſyllaba, ut camez migret in ſcheua, ut דָּבָר uerbum, דְּבָרִים uerba. *Regula de camez.* Quarto notandum, participium fœmininũ quarti ordinis non differre à præterito niſi in ipſo accentu, ut eſt ſignatum in exemplis. Idem ſentiendum de fœminino ſexti ordinis. In quinto ordine participium maſcul. differt à fœminino in ſolo pũcto finali, ut patet. Et quę deſinunt in aleph, in fœm. ſic admittunt tau קוֹרֵאת clamans.

PARTICIPIVM PRAETERITVM KAL.

Vocatur hoc participiũ à forma ipſa, פָּעוּל paul, nec habet nomen aliud, neque formatur niſi à uerbis tranſitiuis, ut שָׁמוּר cuſtoditus.

In ſeptimo ordine

נָטוּי נְטוּיִים ; נְטוּיָה נְטוּיוֹת. נָשׂוּא & נָשׂוּי.
נָתוּן נְתוּנִים ; נְתוּנָה נְתוּנוֹת

Hic primo notandum, participium iſtud ad uarias trahi perſonas haud ſecus quàm participium pręſens, per adiunctionem pronominum ego tu. Secũdo ſciendũ, quę dicta ſunt in participio pręſenti de camez initiali pũcto, & itẽ de ain & heth tertia radicali, ea hic quoque habere locum. Tertio notandum, inter tres primos ordines nullum eſſe diſcrimẽ quantũ attinet ad iſtud & pręcedens participiũ. Quarto notandũ, in quarto ordine rariſſime inueniri paul, quia omnia ferè uerba kal ſunt neutra. Sic in ſexto ordine rarũ inuenitur paul propriũ, ſed mutuatũ ex perfectorũ ordine, ut גָּזוּז tonſus pro גזוּז Sic סָבוּב pro סוּב Porrò in quinto ordine he mutatur in iod, quieſcens in maſc. ſing. & mobile in reliquis perſonis.

INFINITIVVS KAL.

VOcant Hebręi infinitiuũ מָקוֹר id eſt, ſcaturiginẽ, quod omnia tempora, perſonæ, numeri & genera ex eo ſcaturire uideantur, cum omnia ſint incerta in eo. Inuenitur autem in duplici forma, abſoluta ſcilicet & cum literis בכלם

Abſolutum

In quinto ordine

גְּלֹת בִּגְלוֹת כִּגְלוֹת לִגְלוֹת מִגְּלוֹת
עֲשׂוֹת בַּעֲשׂוֹת כַּעֲשׂוֹת לַעֲשׂוֹת מֵעֲשׂוֹת
קְרוֹא בִּקְרוֹא כִּקְרוֹא לִקְרוֹא מִקְּרוֹא

In ſexto ordine

תּוֹם בְּתוֹם כְּתוֹם לְתוֹם מִתּוֹם

In ſeptimo ordine

נְטֹת בִּנְטוֹת כִּנְטוֹת לִנְטוֹת מִנְּטוֹת
נְשׂוֹא בִּשְׂאֵת כִּשְׂאֵת לִשְׂאֵת מִשְּׂאֵת
יְרוֹא בִּירוֹא כִּירוֹא לִירוֹא מִירוֹא
יְרֹת בִּירוֹת כִּירוֹת לִירוֹת מִירוֹת
אֱפֹת בֶּאֱפוֹת כַּאֲפוֹת לַאֲפוֹת מֵאֲפוֹת
נְתֹן בְּתֵת כְּתֵת לָתֵת מִתֵּת

De punctis bachlam.

Hic primo notandum, naturale punctum literarum bachlam eſſe ſcheua, excepta mem præpoſitione, quę habet hirec ſequente dages. Quando autem literę בכל ueniunt ad literam ſcheuatam, mutatur earũ ſcheua in hirec, & ante literam hatephatam mutatur in patha uel ſęgol. Lamed tamen in quarto ordine habet peculiariter camez pro ſcheua. Mem uero præpoſitio regulariter habet hirec ſequente dages. Quando tamen uenit ſcribenda ante literam gutturalem, mutantur hirec & dages in zere. Secundo notandum, infinitiuum

nitiuum ſecūdi ordinis & item tertij ordinis plerumq; abijcere primā radicalem & accipere tau in fine pręcedente duplici ſegol, aut pręcedente propter gutturalem literā duplici pathah. Sunt tamen multa uerba in ſecundo ordine, quę infinitiuum integrum habent, ut לִנְטוֹעַ ad plantandum, לִנְחוֹל ad hæreditandum. In quarto ordine media radicalis uau, ſemper expreſſe ſcribitur. In quinto uero ordine he mutatur in tau. Sextus ordo ferè nihil diſcriminis habet à quarto. In ſeptimo ordine iod initiale ſcheuatum & literę בבל ſcheuatę tranſeunt in unum hirec, atq; he finale migrat in tau. Porrò uerbum נָתַן abijcit utramque extremitatem & accipit tau in fine. Reliqua patent. Tertio notandum q̄ quibuſdam uerbis perfectis nonnunquam adijcitur litera paragogica he, ut לְדַאֲבָה ad dolendum, לְאַהֲבָה ad amandum, Iſa. 56.

IMPERATIVVS KAL.

VOcant Hebręi imperatiuū צִוּוּי id eſt, imperium, & habet ſecundā ſingularē maſc. regulariter ſcheuatam, niſi habuerit paragogen he, tunc enim habet uel ־ֵ uel hirec, ut שִׁלְחָה & שִׁלְחָה mitte, זְכֹר & זִכְרָה recordare.

Forma

Forma imperatiui kal in perfectis.

שְׁמוֹר שִׁמְרוּ ׃ שִׁמְרִי שְׁמוֹרְנָה

cuſtodite cuſtodi cuſtodite cuſtodi

שְׁכַב שִׁכְבוּ ׃ שִׁכְבִי שְׁכַבְנָה

iacete iace iacete iace

בְּחַר בַּחֲרוּ ׃ בַּחֲרִי בְּחַרְנָה

In ſecundo ordine

נְפַל נִפְלוּ ׃ נִפְלִי נְפַלְנָה

גַּשׁ גַּע גְּשׁוּ ׃ גְּעִי גְּשִׁי גַּשְׁנָה

accedite accede accedite accede

In tertio ordine

שֵׁב רֵד שְׁבוּ ׃ שְׁבִי רְדִי שֵׁבְנָה

ſedete ſede ſedete ſede

רַע רְעוּ ׃ רְעִי רַעְנָה

אֱמוֹר אִמְרוּ ׃ אִמְרִי אֱמוֹרְנָה

In quarto ordine

קוּם בֹּא בֹּאוּ ׃ קוּמִי קוּמְנָה

שִׂים שִׂימוּ ׃ שִׂימִי שִׂימְנָה

In quinto ordine

גְּלֵה גְּלוּ ׃ גְּלִי גְּלֶינָה

עֲשֵׂה עֲשׂוּ ׃ עֲשִׂי עֲשֶׂינָה

In ſexto ordine

תּוֹם תֹּמּוּ תֹּמִּי תֻּמֶּינָה

גּוּר גֹּרוּ גֹּרִי גְּרֶינָה

In ſeptimo ordine

נְטֵה נְטוּ נְטִי נְטֶינָה ; שָׂא שְׂאוּ שְׂאִי שְׂאֶינָה
יְרָא יִרְאוּ & יְרָאוּ ; יִרְאִי יִרְאֶינָה
תֵּן & תְּנָה תְּנוּ ; תְּנִי תְּנֶינָה & תֵּנָּה

In primo ordine tranſitiua deſinunt in holē, neutra uero & quę ultimā aut penult. habent ain uel heth, deſinunt in pathah. In plur. maſ. propter concurſum duorum ſcheuain, primum uertitur in hirec, niſi alterum ſit ſub gutturali. Maſc. ſingularis ob paragogen he mutat quoq; primum ſcheua in hirec, ut שִׁמְרָה cuſtodi. In ſecūdo ordine pleraq; uerba ueniunt integra more perfectorū. In tertio uero quę ab aleph incipiunt integra ſunt, & quę iod habent pe, abijciunt iod paucis exceptis, ut יִצְקוּ effundite 3. Reg. 18. In quarto ordine media uau ſemper exprimitur, aut cōmutatur in iod. In quinto uero deſinit imperatiuus maſc. in zere. Reliqua patent.

FVTVRVM KAL.

PEndet futurū ab imperatiuo, niſi quod præponuntur literę אֵיתָן idq; nedū in hac coniugatione prima, uerum & in piel atq; hiphil. Habent autem literę איתן in hac cōiugatione, præſertim in primo, ſecundo & quinto ordine, punctum

ctum hirec pręter aleph quod habet ſegol. Sola prima perſona eſt cōmunis generis, reliquæ habent differentia genera.

Futurum kal in uerbis perſectis.

אֶשְׁמֹר תִּשְׁמֹר יִשְׁמֹר ׃ נִשְׁמֹר תִּשְׁמְרוּ יִשְׁמְרוּ
cuſtodient cuſtodietis cuſtodiemus cuſtodiet cuſtodies cuſtodiã
In fœm. תִּשְׁמְרִי תִּשְׁמֹר תִּשְׁמֹרְנָה & תִּשְׁמֹרְןָ
cuſtodietis & cuſtodient. cuſtodiet cuſtodies
אֶשְׁכַּב תִּשְׁכַּב יִשְׁכַּב ׃ נִשְׁכַּב תִּשְׁכְּבוּ יִשְׁכְּבוּ
תִּשְׁכְּבִי תִּשְׁכַּב תִּשְׁכַּבְנָה

In ſecundo ordine

אֶפּוֹל תִּפּוֹל יִפּוֹל . נִפּוֹל תִּפְּלוּ יִפְּלוּ
cadent cadetis cademus cadet cades cadam
In fœminino תִּפְּלִי תִּפֹּל תִּפֹּלְנָה
אֶגַּשׁ תִּגַּשׁ יִגַּשׁ נִגַּשׁ תִּגְּשׁוּ יִגְּשׁוּ
In fœminino תִּגְּשִׁי תִּגַּשׁ תִּגַּשְׁנָה
אֶנְחַל תִּנְחַל יִנְחַל נִנְחַל תִּנְחֲלוּ יִנְחֲלוּ

In tertio ordine

אֵשֵׁב תֵּשֵׁב יֵשֵׁב נֵשֵׁב תֵּשְׁבוּ יֵשְׁבוּ
ſedebunt ſedebitis ſedebimus ſedebit ſedebis ſedebo
In fœminino תֵּשְׁבִי תֵּשֵׁב תֵּשַׁבְנָה
אֵרַע תֵּרַע יֵרַע נֵרַע תֵּרְעוּ יֵרְעוּ
In fœminino תֵּרְעִי תֵּרַע תֵּרַעְנָה
אִיבַשׁ תִּיבַשׁ יִיבַשׁ נִיבַשׁ תִּיבְשׁוּ יִיבְשׁוּ

אכל תאכל יאכל נאכל תאכלו יאכלו

edam. edes edet edemus edetis edent

תאכלי תאכל תאכלנה In fœminino

In quarto ordine

אקום תקום יקום נקום תקומו יקומו

תקומי תקום תקומנה תקומנה In fœminino

אשים תשים ישים נשים תשימו ישימו

תשימי תשים תשימנה In fœminino

In quinto ordine

אקרא תקרא יקרא נקרא תקראו יקראו

תקראי תקרא תקראנה In fœminino

אגלה תגלה יגלה תגלו יגלו

תגלי תגלה תגלינה In fœminino

אעשה תעשה יעשה נעשה תעשו יעשו

תעשי תעשה תעשינה In fœminino

In ſexto ordine

אתום תתום יתום נתום תתומו יתומו

תתומי תתום תתמינה In fœminino

In ſeptimo ordine

אטה תטה יטה נטה תטו יטו

תטי תטה תטינה In fœminino

אירא תירא יירא נירא תיראו ייראו

תיראי תירא תיראנה In fœminino

אתן תתן יתן נתן תתנו יתנו

In

In fœminino תִּתְּנִי תִּתֵּן תִּתְּנֶנָה

Primo notãdum, quod prima perſona utriuſq; numeri ſæpe recipit paragogen he, ut אֶשְׁמוֹר & אֶשְׁמְרָה cuſtodiam, נִשְׁמוֹר & נִשְׁמְרָה cuſtodiemus, אָקוּם & אָקוּמָה ſurgam, &c. Secundo notandũ, ſecundã & tertiã pluralẽ maſc. ſępe recipere paragogẽ nun, ut תִּשְׁמְרוּ & תִּשְׁמְרוּן cuſtodietis, & in quarto ordine יָקוּמוּ & יְקוּמוּן ſurgent. Eandem literam nõnunquam recipit ſecũda fœminina ſingularis, ut תִּדְבָּקִין adhęrebis, Ruth 2. Tertio notandum, quod ſyllaba נָה in ſecunda & tertia plur. fœminina nonnunq̃ contrahitur in ןְ abijciturq; litera he, ut תִּשְׁמֹרְןְ cuſtodietis & cuſtodient. Quarto notandum, in ſecũda & tertia plur. maſc. alterũ ſcheua in pauſa mutari aut in kamez aut in holem, ut יִשְׁמָעוּ pro יִשְׁמְעוּ Sic יִשְׁבֹּנוּ pro יִשְׁבְּנוּ. Quinto notandũ ſecundã & tertiã plur. maſculinã ſępe habere hãc formã תַּהַרְגוּ pro תַּהַרְגוּ occidetis, & יֶאֶרְבוּ pro יֶאֶרְבוּ inſidiabũtur. Sexto notandũ, quando prima radicalis eſt gutturalis, reſpõdent literę איתן pũctationi eius, ut אֶעֱמֹר ſtabo תַּעֲמֹר ſtabis, etc. Septimo notandum, uerba ſecundi ordinis ſæpe cõmutare primam radicalẽ in punctum dages, ut

Paragoge he

Paragoge nun.

Pauſa mutat quedã puncta

יִתַּץ euellet, תְּדוּת impelles,& tūc ſunt uera uerba defectiua. Quędam etiam ueniūt more uerborum perfectorū, ut אֶנְחַל hęreditabo, יִנְטֹר obſeruabit. In tertio uero ordine iod prima radicalis ut in plurimum quieſcit ſub literis איתן in zere uoce magna, ut אֵרֵד deſcendā: in quibuſdam manet ut איגע fatigabor, אינק ſugam. Et hoc unicum uerbū יָכֹל potuit facit iod quieſcere in uau ſurec, ut אוּכַל potero, תּוּכַל poteris, נוּכַל poterimus,&c. Item uerba huius ordinis quę ſecundam habent zade, abſcondunt iod per dages more uerborum defectiuorum, ut à יָצַר formauit, אֶצּוֹר formabo, à יָצַת incendit, אֶצַּת incendam. Excipitur יָצָא à quo in futuro fit אֵצֵא egrediar. Item uerba quę primam radicalem habent א faciunt illam in prima perſona fut. ſing. quieſcere in holem, ut ab אָמַר dixit, אֹמַר dicam, ſic ab אָכַל comedit, אֹכַל comedam, ubi aleph ſcriptū eſt litera איתן aleph uero radicale quieſcit in holem. Excipiuntur tamen quędam quę formā commune ſeruāt, ut ab אָסַף cōgregauit, אֶאֱסֹף congregabo. Sic ab אָגַר collegit, Deut. 28. וְיַיִן לֹא תִשְׁתֶּה וְלֹא תֶאֱגֹר Et uinū nō bibes neq; colliges. In quarto ordine literę איתן regulariter habent

camez

camez, excipitur uerbum בּוֹשׁ cōfuſus eſt, quod habet zere, ut אֵבוֹשׁ erubeſcam. Media radicalis litera uau ferè ſemper exprimitur, aut ſaltem in holem aut kybuz torquetur, niſi cum uau hippuch acceſſerit, tunc nullum aut rarū manet ueſtigiū uau, ut וָאָקֻם & ſurrexi, וַנָּסַר pro וַנָּסוּר & receſſimus, וַיָּמָת & mortuus eſt. In quinto ordine futurum deſinit in ſegol & nō in zere ſicut imperatiuus. Sunt etiam quędam quę in plur. he mutāt in iod mobile, ut à בָּלָה defecit, יִכְלָיוּן deficient, & à חָסָה ſperauit יֶחֱסָיוּן ſperabunt. Et regulariter quando uau hippuch accedit abijcitur he tertia radicalis, ut וַיִּבֶן & ędificauit, pro וַיִּבְנֶה Sic וַיַּעַשׂ pro וַיַּעֲשֶׂה & fecit, וַיְהִי pro וַיִּהְיֶה & fuit. Quędam etiā ſic inueniuntur abſq; uau hippuch, ut יְהִי erit, אֱהִי ero, אֵפֶן pro אֶפְנֶה reſpiciam. Porrò quę in aleph deſinunt, nō differunt à uerbis perfectis, niſi quod terminant̄ in camez. In ſexto ordine mutatur camez ſub אִיתן nōnunquam in uocem paruam & dages, ut אֶקֹּב maledicā, אֶכּוֹת cōtundam, יִשֹּׁם ſtupebit, וַיִּקֹּד & uerticem inclinauit. Quidam tamen dicunt dages cōtra naturam ſuam repreſentare defectum ſequentis radicalis. Aliquando mutatur in zere.

Regula notanda.

m ut

ut Iſa. 24. יֵמַר שֵׁכָר לְשֹׁתָיו amareſcet ſicera bibentibus eam. Sic Geneſis 16. וַתֵּקַל גְּבִרְתָּהּ & uilipēdit dominam ſuam. Kimhi tamen dicit hęc duo poſteriora eſſe paſſiua. Itē propter uau hippuch media holem mutatur aliquando in aliā uocem, ut וַנָּסָב & circuiuimus, וַיֵּחַם & incaluit. Et in plurali poſt holē ſequitur dages, ſed accentus tunc ſignatur in penult. ut תָּהֹלּוּ inſanietis. In ſeptimo ordine, quę primā habēt nun & tertiā he ſequūtur normā ſecundi & quinti ordinis: & quando accedit uau hippuch, manet duntaxat media radicalis, ut וַיֵּז pro וַיִּזֶּה & ſparſit, וַיֵּט pro וַיִּטֶּה & extendit. Et quę primā habent iod, non amittunt eam in futuro, ut à יָרָה iecit, אִירֶה iaciam, יִירֶה iaciet. Porrò uerbum נָתַן abijcit primum nun & retinet ultimum.

PASSIVVM KAL PER *omnes ordines.*

SIcut actiua uox huius primę cōiugationis uocatur à forma ipſa פָּעַל ita quoq; paſſiua eius uox denominat᷑ à forma ipſa נִפְעַל Nā habet per totā cōiugationē literā nun ſuperadditā, expreſſe quidē in pręterito & participio, & implicite in poſterioribus tribus modis. Deſcendunt autem

uerba

uerba paſſiua ab actiuis exceptis paucis neutris, quale eſt נִקְרַב oblatus eſt, á קָרַב appropinquauit, et נִהְיָה factus eſt, á uerbo הָיָה fuit. Inueniunt etiã tria aut quatuor deponẽtalia, quę ſub forma paſ. habẽt actiuã ſignificationẽ & ſunt iſta, נִשְׁבַּע iurauit, נִלְחַם pugnauit, נִשְׁעַן innixus eſt, &c.

Forma pręteriti paſſiui kal in uerbis perfectis.

נִשְׁמַר נִשְׁמַרְתָּ נִשְׁמַרְתִּי נִשְׁמְרוּ נִשְׁמַרְתֶּם

eſtis ſunt ſum es cuſtoditus eſt

נִשְׁמַרְנוּ ; נִשְׁמְרָה נִשְׁמַרְתְּ נִשְׁמַרְתֶּן

eſtis es cuſtodita eſt ſumus

נֶעֱזַב נֶעֱזַבְתָּ תִּי נֶעֶזְבוּ נֶעֱזַבְתֶּן נֶעֱזַבְנוּ

In ſecundo ordine

נִכַּר נִכַּרְתָּ נִכַּרְתִּי נִכְּרוּ נִכַּרְתֶּן נִכַּרְנוּ

In fœminino נִכְּרָה נִכַּרְתְּ נִכַּרְתֶּן

In tertio ordine

נוֹשַׁב נוֹשַׁבְתָּ נוֹשַׁבְתִּי נוֹשְׁבוּ נוֹשַׁבְתֶּם נוֹשַׁבְנוּ

In fœm. נוֹשְׁבָה נוֹשַׁבְתְּ נוֹשַׁבְתֶּן (habitatus eſt

In quarto ordine

נָפוֹץ נְפוֹצוֹתָ תִּי נָפוֹצוּ נְפוֹצוֹתֶן נְפוֹצוֹנוּ

נָפוֹצָה נְפוֹצוֹתְ נְפוֹצוֹתֶן (diſſipatus eſt

In quinto ordine

נִגְלָה נִגְלֵיתָ נִגְלֵיתִי נִגְלוּ נִגְלֵיתֶם נִגְלֵינוּ

In fœminino נִגְלְתָה נִגְלֵית נִגְלֵיתֶן

נִקְרָא נִקְרֵאתָ תִי נִקְרְאוּ נִקְרֵאתֶם נִקְרֵאנוּ

In ſexto ordine

נִתַּם נִתַּמּוֹתָ תִי נִתַּמּוּ נִתַּמּוֹתֶן נִתַּמּוֹנוּ

נִתַּמָּה נִתַּמּוֹת נִתַּמּוֹתֶן (perfectus eſt

In ſeptimo ordine

נִשָּׂא נִשֵּׂאתָ תִי נִשְּׂאוּ נִשֵּׂאתֶם נִשֵּׂאנוּ

In fœminino נִשְּׂאָה נִשְּׂאת נִשֵּׂאתֶן (eleuatus eſt

נוֹרָא נוֹרֵאתָ תִי נוֹרְאוּ נוֹרֵאתֶן נוֹרֵאנוּ

נוֹרְאָה נוֹרֵאת נוֹרֵאתֶן (formidatus eſt

נִתַּן נִתַּתָּ נִתַּתִּי נִתְּנוּ נִתַּתֶּם נִתַּנּוּ

In fœminino נִתְּנָה נִתַּתְּ נִתַּתֶּן (datus eſt

Inuerbis perſectis quando prima eſt gutturalis, nun loco hirec habet ſægol. Etin tertia plurali hatephſegol plerumq; mutatur in purum ſegol, ut נֶעֶזְבוּ pro נֶעֶזְבוּ derelicti ſunt. In ſecundo ordine, nuneſſentiale torquetur in dages, aliâs enim pro נִכַּר fuerat dicēdum נִנְכַּר agnitus eſt. Intertio ordine regulariter mutatur iod in uau holē, exceptis his uerbis יָצַג יָצַב יָצַר quę per dages iod abſcōdunt, ut נִצַּב cōſtitutus eſt. Et quæ primā habent aleph, habent ſegol ſub nun paſſiua litera, ut נֶאֱמַר dictus eſt. In quarto ordine nun paſſiua litera habet camez in omnibus tertijs perſonis, in reliquis mutat̃ camez in ſcheua.

In

In quinto ordine paſſiuũ non differt ab actiuo niſi in protheſi nun,&c. In ſexto ordine nun in tertijs perſonis habet camez, in reliquis ſcheua, dageſſa turq́ altera radicalis quãdo poſt ipſam aliqua ſequitur litera. In ſeptimo ordine, quæ incipiunt à iod ſequũtur normã tertij ordinis, & quæ à nun, normam ſecundi ordinis.

PARTICIPIVM PRAESENS *paßiuum in Kal.*

NOn differt hoc participiũ à pręterito, niſi quod deſinit in camez, præteritum autem finitur in pathah. Et quantum attinet ad ſignificationem huius participij notãdum quod quidam tale faciũt diſcrimen inter ipſum & paul, ut Paul ſit compoſitum ex pręterito & pręſenti, hoc eſt, dicat actionem tranſiſſe, effectum autem adhuc durare, participium autem iſtud utrumque oſtendit abijſſe in pręteritum, ut בַּיִת בָּנוּי domus extructa, dicitur de domo olim cõſtructa, & quę adhuc erecta inuenitur, ſed בַּיִת נִבְנֶה cum iſto participio, poteſt accipi de domo ante mille annos conſtructa & collapſa. Sic אָדָם יָלוּד homo natus & adhuc exiſtens, ſed אָדָם נוֹלָד poteſt accipi de homine ante diluuiũ nato & extincto.

Differũt paul & niphal.

Verũ hoc diſcrimẽ nõ uniuerſaliter obſeruatur. Fit etiã ſępe ut paul accipiatur pro pręt. paſſiuo.

Forma participij pręſentis paſſiuę uo
cis in uerbis perfectis.

נִשְׁמָר נִשְׁמָרִים ׃ נִשְׁמָרָה & נִשְׁמֶרֶת נִשְׁמָרוֹת
נֶעֱזָב נֶעֱזָבִים ׃ נֶעֱזָבָה & נֶעֱזֶבֶת נֶעֱזָבוֹת

In ſeptimo ordine

נִטָּע נִטָּעִים ׃ נִטָּעָה & נִטַּעַת נִטָּעוֹת

In tertio ordine

נוֹלָד נוֹלָדִים ׃ נוֹלָדָה נוֹלֶדֶת נוֹלָדוֹת

In quarto ordine

נָפוֹץ נְפוֹצִים ׃ נְפוֹצָה נְפוֹצוֹת

In quinto ordine

נִגְלָה נִגְלִים ׃ נִגְלָה נִגְלוֹת

In ſexto ordine

נָתַם נְתַמִּים ׃ נְתַמָּה נְתַמּוֹת
נָבָר נְבָרִים ׃ נְבָרָה נְבָרוֹת

In ſeptimo ordine

נִשָּׂא נוֹרָא נִשָּׂאִים נוֹרָאִים ׃ נִשָּׂאָה נִשָּׂאוֹת
נִתָּן נִתָּנִים ׃ נִתָּנָה נִתֶּנֶת נִתָּנוֹת

INFINITIVVS KAL PASSIVAE VOCIS.

Abijcitur in infinitiuo, imperat. & futuro paſſiua litera nun & dageſſatur mox ſequens litera. Sed cũ nullũ dages initiale forte eſſe poſſit, pręmitti-

tur

tur ei in infinitiuo & imper. litera he hiricata, nō ob aliā cauſam quàm ut fortificet dages. In futuro nō eſt opus illa litera, cū literæ איתן illud officium ſimul exequi ualeant. Eſt autē una & eadem forma horum trium modorum, niſi quod infinitiuus habet literas בכלם & futuro adijciuntur à fronte literę איתן

Forma infinitiui paſſiui kal
in uerbis perfectis.

הִשָּׁמֵר בְּהִשָּׁמֵר כְּהִשָּׁמֵר לְהִשָּׁמֵר מֵהִשָּׁמֵר
הֵשָׁב בְּהֵשָׁב כְּהֵשָׁב לְהֵשָׁב מֵהֵשָׁב

In ſecundo ordine

הִנָּרֵת בְּהִנָּרֵת כְּהִנָּרֵת לְהִנָּרֵת מֵהִנָּרֵת

In tertio ordine

הִוָּסֵר הִוָּדַע בְּהִוָּסֵר כְּהִוָּסֵר לְהִוָּסֵר מֵהִוָּסֵר
הֵאָכֵל בְּהֵאָכֵל כְּהֵאָכֵל לְהֵאָכֵל מֵהֵאָכֵל

In quarto ordine

הִפּוֹץ בְּהִפּוֹץ כְּהִפּוֹץ לְהִפּוֹץ מֵהִפּוֹץ

In quinto ordine

הִבָּרֵא בְּהִבָּרֵא כְּהִבָּרֵא לְהִבָּרֵא מֵהִבָּרֵא
הִגָּלוֹת בְּהִגָּלוֹת כְּהִגָּלוֹת לְהִגָּלוֹת מֵהִגָּלוֹת
הֵרָאוֹת בְּהֵרָאוֹת כְּהֵרָאוֹת לְהֵרָאוֹת מֵהֵרָאוֹת

In ſexto ordine

הִתּוֹם בְּהִתּוֹם כְּהִתּוֹם לְהִתּוֹם מֵהִתּוֹם

In

In ſeptimo ordine

הִבָּרֵא בְּהִבָּרֵא כְּהִבָּרֵא לְהִבָּרֵא מֵהִבָּרֵא
הִנָּתֵן בְּהִנָּתֵן כְּהִנָּתֵן לְהִנָּתֵן מֵהִנָּתֵן

Pro primo ordine notabis, quando prima radicalis eſt gutturalis, mutatur hirec dages in zere, id quod exemplum הֵעָזֵב oſtendit. In ſecundo ordine abijcitur nun paſſiua litera ſicut & in primo ordine, & ob id neceſſario prima radicalis nun reddit, aliâs enim unū dages repreſentaret duas literas, qđ eſt impoſſibile. In tertio ordine uau quieſcēs mutatur in uau mobile, idq́ꝫ ꝓpter dages repreſentās defectū nun. Verba uero quę ab aleph incipiūt mutāt hirec dages in zere, ſicut et in primo ordine diximus. In quarto ordine nun paſſiua litera ut in prioribus ordinibus exprimitꝰ per dages. Quintus ordo non differt à primo, niſi quod uerba in he deſinentia ſemper & ubiq́ꝫ faciunt infinitiuum in oth. Sextus ordo non differt hic à quarto ordine niſi quod aliquādo deſinit in zere, ut הָפֵר diſſoluendo 2. Reg. 16. Septimus ordo conformis eſt tertio & ſecundo.

Nullum dages habet duo officia.

IMPERATIVVS PASSIVVS KAL.

Non differt hic modus ab infinitiuo, niſi quod habet pluralem numerum & fœm. genus.

In uerbis

In uerbis perſectis.

הִשָּׁמֵר הִשָּׁמְרוּ ׃ הִשָּׁמְרִי הִשָּׁמַרְנָה

In ſecundo ordine

הִנָּדֵף הִנָּדְפוּ ׃ הִנָּדְפִי הִנָּדַפְנָה

In tertio ordine

הִוָּלֵד הִוָּלְדוּ ׃ הִוָּלְדִי הִוָּלַדְנָה

In quarto ordine

הִפּוֹץ הִפּוֹצוּ ׃ הִפּוֹצִי הִפּוֹצְנָה

In quinto ordine

הִגָּלֵה הִגָּלוּ הִגָּלִי הִגָּלֶינָה ׃ הֵעָשֵׂה הֵעָשׂוּ

In ſexto ordine

הִתַּם & הִמַּס & הִסַּב הִתַּמּוּ הִתַּמִּי הִתַּמֶּינָה

In ſeptimo ordine

הִקָּרֵא הִקָּרְאוּ הִקָּרְאִי הִקָּרֶאנָה

הִנָּתֵן הִנָּתְנוּ הִנָּתְנִי הִנָּתַנְּנָה אי הִנָּתַנָּה

FVTVRVM PASSIVVM KAL.

Formatur futurum ab imperatiuo, habentq́; eandem formã, niſi quod à fronte adijciuntur futuro literę איתן Abijcitur autem litera he, cum literę איתן fortificare poſſint primam radicalem.

Futurum paſſiuum in primo ordine.

אֶשָּׁמֵר תִּשָּׁמֵר יִשָּׁמֵר נִשָּׁמֵר תִּשָּׁמְרוּ יִשָּׁמְרוּ

In fœminino תִּשָּׁמְרִי תִּשָּׁמֵר תִּשָּׁמַרְנָה

אֵעָזֵב תֵּעָזֵב יֵעָזֵב נֵעָזֵב תֵּעָזְבוּ יֵעָזְבוּ

תעזבי תעזב תעזבנה In fœminino

In ſecundo ordine

אנרת תנרת ינרת ננרת תנרפו ינרפו

תנרפי תנרת תנרפנה In fœminino

In tertio ordine

אהלר & אהלר תהלר יהלר נהלר תהלרו יהלרו

תהלרי תהלר תהלרנה In fœminino

אאבל תאבל יאבל נאבל תאבלו יאבלו

In quarto ordine

אפוץ תפוץ יפוץ נפוץ תפצו יפוצו

אעור תעור יעור נעור תעורו יעורו ׃

תעורי תעור תעורנה In fœminino

In quinto ordine

אגלה & אגל תגלה יגלה נגלה תגלו יגלו

תגלי תגלה תגלינה In fœminino

In ſexto ordine

אתם תתם יתום נתום תתמו יתמו

תתומי תתום תתמינה In fœminino

אמס תמס ימס נמס תמסו ימסו ׃ תמסי

In ſeptimo ordine

אהרא תהרא יהרא נהרא תהראו יהראו

תהראי תהרא תהראנה In fœminino

אנתן תנתן ינתן ננתן תנתנו ינתנו

תנתני תנתן תנתננה & תנתנה In fœm.

Pendet futuri formatio, ut ſuprà quoq; diximus, ab imperatiuo &infinit. ideo quę iam diximus de infinitiuo, prȩſertim de abiectione nun & impreſſione dages, habent hic quoq; locum. Addimus hic, primam perſonã ſingularẽ ſub aleph indifferenter habere ſȩgol uel hirec. Itẽ in ſexto ordine prȩter duas poſitas formas, uerba quȩ primã habent in dageſſabilẽ, mutãt hirec dages in zere, ut אֵחַתָּה terrebor, יֵרַה mollietur. Mutat̃ etiã extra neceſſitatẽ dages et hirec in uocẽ magnã, ut אֵקַל uilipendar, אֵיתַם immaculatus ero. Tantum de coniugatione prima per omnes ordines.

CONIVGATIO SECVNDA QVAM

Piel & Kaſed uocant.

VT prima coniugatio à forma ipſa uocat̃ Poal, ita ſecũda à forma uocat̃ Piel, nam themata eius punctant̃ cũ hirec & zere, ut גִּדֵּל magnificauit. Mutatur tamẽ in quibuſdã uerbis zere in patha, ut רִדַּת pſecutus eſt, שִׂמַּח lætificauit, שִׁמַּע &

שִׁמַּע diuulgauit. Et quoniam media perpetuò
Coniugatio dageſſata.
in hac coniugatione dageſſatur, dages autem eſt
loco literæ, hinc uocatur iſta coniugatio כָּבֵד id
eſt, grauis ſiue dageſſata, grauatur enim media
radicalis pũctulo dages quaſi ſuperaddita litera.
Et quãdo media nõ eſt dageſſabilis, mutatur uox
parua & dages more cõſueto in uocẽ magnã, ut
בֵּרַךְ benedixit, בֵּאֵר explanauit, &c. Id tamen in
gutturalibus raro obſeruatur, nam dicitur טִהַר
purificauit, רִחַם miſertus eſt, כִּעֵס moleſtauit.
Quando uero aleph eſt media radicalis ſere ſem-
per prima uox in præterito eſt zere, ut מֵאֵן re-
cuſauit, גֵּאֵל polluit, תֵּאֵר figurauit. Inuenitur
Significatio huius coniugationis.
tamen נִאֵץ blaſphemauit, בִּאֵר irritauit. De ſi-
gnificatione huius coniugationis ſuprà multa di-
ximus, uidelicet quod ſemper habet intenſiorem
actionem, immanentem uel tranſeuntem, quàm
prima coniugatio, & id uoluit quoq; linguę inſti-
tutor uoce ipſa grauiori exprimere. Habet ta-
men iſta coniugatio uerba quædam ſibi propria,
quæ in alijs non inueniuntur coniugationibus, ut
דִּבֵּר locutus eſt בֵּאֵר declarauit, בֵּרַךְ benedixit,
& hęc habent ſignificationem ſimplicẽ ut in pri-
ma cõiugatione. Notandum pręterea iſtam con-

iugationem

iugationem eſſe facilimam per omnes ordines, idq; propter mediam dageſſatam literā, quę impedit ne prima litera quęcūq; ſit deficiat aut quieſcat. Siquidem nun prima radicalis deficere nequit, quia non poteſt ſignari defectus in ſequenti litera, quæ iam dages habet, neq; iod aut aleph poſſunt quieſcere, cum quies ſolum locū habeat in uocibus magnis, quas dages ante ſe ferre nequit. Habet prima radicalis in præterito hirec, & in reliquis omnibus modis, excepto paul, habet pathah uocē paruam. Zere uero altera uox mutatur in præterito propter תָּ תִּי תֶּם in pathah, in reliquis modis non mutatur niſi propter pluralem numerum.

Forma præteriti perfecti Piel in primo, ſecundo & tertio ordine.

סִפֵּר סִפַּרְתָּ סִפַּרְתִּי סִפְּרוּ סִפַּרְתֶּם סִפַּרְנוּ
In fœmin. סִפְּרָת סִפַּרְתְּ סִפַּרְתֶּן numerauit
בֵּרֵךְ בֵּרַכְתָּ בֵּרַכְתִּי בֵּרְכוּ בֵּרַכְתֶּם בֵּרַכְנוּ
In fœmin. בֵּרְכָת בֵּרַכְתְּ בֵּרַכְתֶּן benedixit
נִגֵּשׁ נִגַּשְׁתָּ נִגַּשְׁתִּי נִגְּשׁוּ נִגַּשְׁתֶּן נִגַּשְׁנוּ
In fœmin. נִגְּשָׁת נִגַּשְׁתְּ נִגַּשְׁתֶּן penetrauit
יִשֵּׁב יִשַּׁבְתָּ יִשַּׁבְתִּי יִשְּׁבוּ יִשַּׁבְתֶּם יִשַּׁבְנוּ
In fœmin. יִשְּׁבָת יִשַּׁבְתְּ יִשַּׁבְתֶּן collocauit

אִבֵּל אִבַּלְתָּ אִבַּלְתִּי אִבְּלוּ אִבַּלְתֶּם אִבַּלְנוּ
In fœminino אִבְּלָה אִבַּלְתְּ אִבַּלְתֶּן uorauit

In quarto ordine

קוֹמֵם קוֹמַמְתָּ קוֹמַמְתִּי קוֹמְמוּ קוֹמַמְתֶּם נו
In fœmin קוֹמְמָה קוֹמַמְתְּ קוֹמַמְתֶּן erexit

In quinto ordine

גִּלָּה גִּלִּיתָ גִּלִּיתִי גִּלּוּ גִּלִּיתֶם גִּלִּינוּ
In fœminino גִּלְּתָה גִּלִּית גִּלִּיתֶן reuelauit
עֵרָה עֵרִיתָ עֵרִיתִי עֵרוּ עֵרִיתֶם עֵרִינוּ
In fœminino עֵרְתָה עֵרִית עֵרִיתֶן nudauit

In ſexto ordine

Vt in perſectorũ ordine תִּמֵּם תִּמַּמְתָּ תִּמַּמְתִּי

In ſeptimo ordine

נִשֵּׂא נִשֵּׂאתָ נִשֵּׂאתִי נִשְּׂאוּ נִשֵּׂאתֶם נִשֵּׂאנוּ

In octauo ordine

כִּרְסֵם כִּרְסַמְתָּ כִּרְסַמְתִּי כִּרְסְמוּ תֶּם כִּרְסַמְנוּ
In fœm. כִּרְסְמָה כִּרְסַמְתְּ כִּרְסַמְתֶּן demolitus eſt.

Notandũ hic, quod in quarto ordine media uau quieſcens dageſſari non poteſt, & ob id gemina-
Piel quarti ordinis. tur tertia radicalis, fitq; radix quatuor eſſentialiũ literarũ, ſicut & à ueteribus ea uerba appellata fuerũt מְרֻבָּעִים id eſt, quadrata. Habent autem ſignificationem tranſitiuam, & deſcendunt à primitiuis neutris, ut à קוּם ſurrexit, קוֹמֵם ere-
xit,

xit,à מַת mortuus eſt, מוֹתֵת interfecit,à רוֹם eminuit, רוֹמֵם ſublimauit,à שׁוֹב rediјt, שׁוֹבֵב reduxit. Sunt etiã quędã huius ordinis uerba quę mutãt uau quieſcentẽ in iod mobilẽ, dum transfe runt de kal in piel, ut à קוֹם ſurrexit, קִיֵּם cõfir- mauit, ab חוֹב deliquit, חִיֵּב mulctauit, à טוֹב bo nus fuit טִיֵּב benefecit, à דוֹר habitauit, דִּיֵּר ma nere fecit. Porrò in perfectorũ ordine inuenitur unũ quod nulla urgẽte neceſſitate mutat plerũq; dages in uocem magnã, nempe הֵתֵל pro הִתֵּל ſe duxit. In ſexto ordine ſolet nõnunquam uſurpari uerbũ piel ex perfectorũ ordine, ſolet & interdũ formari piel more uerborũ quarti ordinis, in hũc ſcilicet modũ, à סָבַב circuiuit, סוֹבֵב uertit, circũ duxit, & pro הֵקִים inuenitur aliqñ הוֹקֵם ſtatuit. Idẽ obſeruat̃ in quibuſdã uerbis ꝑfectis nõ dupli- cãtibus ſecũdam radicalẽ, ut ſunt שׁוֹפֵט fuit iudi cãs à שָׁפַט iudicauit, לוֹשֵׁן lingua detraxit à no mine לָשׁוֹן Sic אוֹבֵל abſũpſit, deuorauit, Iob. 20 Et hę uerba ueteres appellauerũt ꝓprie quadra ta & cõiugantur ſicut uerba piel quarti ordinis. Poſſet etiã dici, uocẽ magnã in eis ſignari loco da ges. In octauo ordine una literarũ eſt loco dages, ideo oĩa uerba quę quatuor cõſtant radicalib. literis ſunt de cõiugat. Piel. Forma

FORMA PARTICIPII PRAESENTIS
in piel, & primo in perfectorum ordine.

מְסַפֵּר מְסַפְּרִים מְסַפְּרָה מְסַפֶּרֶת מְסַפְּרוֹת
מְבָרֵךְ מְבָרְכִים מְבָרְכָה מְבָרֶכֶת מְבָרְכוֹת

In ſecundo ordine

מְנַגֵּשׁ מְנַגְּשִׁים מְנַגְּשָׁה מְנַגֶּשֶׁת מְנַגְּשׁוֹת

In tertio ordine

מְיַשֵּׁב מְיַשְּׁבִים מְיַשְּׁבָה מְיַשֶּׁבֶת מְיַשְּׁבוֹת

In quarto ordine

מְסוֹמֵם מְקוֹמְמִים מְסוֹמְמָה erigens
מְסוֹמְמוֹת
מְחַיֵּב מְחַיְּבִים מְחַיְּבָה מְחַיְּבוֹת culpans

In quinto ordine

מְגַלֶּה מְגַלִּים מְגַלָּה מְגַלּוֹת׃ מְמַלֵּא מְמַלְּאִים
מְעָרֶה מְעָרִים מְעָרָה מְעָרוֹת denudans
מְתַמֵּם מְתַמְּמִים מְתַמְּמָה מְתַמְּמוֹת perficiēs
מְסוֹבֵב מְסוֹבְבִים מְסוֹבְבָה מְסוֹבְבוֹת gyrans

In ſeptimo ordine

מְנַשֵּׂא מְנַשְּׂאִים מְנַשְּׂאָה מְנַשְּׂאוֹת eleuans
מְיַפֶּה מְיַפִּים מְיַפָּה מְיַפּוֹת adornans

In octauo ordine

מְכַרְבֵּל מְכַרְבְּלִים מְכַרְבְּלָה מְכַרְבְּלוֹת inuoluēs

Differt hoc participium à præterito adiectione literę mem & mutatione hirec in pathah. Et no-

ta primo, quod hęc & ſequentes coniugationes, habēt in utroq; participio ſuperadditam literam mem. Secūdo notabis, quale punctū habet mem litera participij prę ſentis, tale habēt literę איתן in futuro, idq; nedum in hac, uerum & in ſequentibus coniugationibus. Excipiuntur uerba hiphil in quarto ordine. Tertio notandum, quod in iſta cōiugatione uerbi radix eandem habet formam in benoni, infinitiuo, imperatiuo & futuro. Nam in omnibus iſtis modis prima habet pathah & ſecunda zere, niſi quando media non eſt dageſſabilis, potiſſimum in quarto ordine.

FORMA PAVL IN CONiugatione Piel.

In perfectorum ordine

numeratus מְסֻפָּר מְסֻפָּרִים מְסֻפֶּרֶת מְסֻפָּרוֹת

benedictus מְבֹרָךְ מְבֹרָכִים מְבֹרֶכֶת מְבֹרָכוֹת

In ſecundo ordine

penetratus מְנֻגָּשׁ מְנֻגָּשִׁים מְנֻגָּשָׁה מְנֻגָּשׁוֹת

In tertio ordine

locatus מְיֻשָּׁב מְיֻשָּׁבִים מְיֻשָּׁבָה מְיֻשָּׁבוֹת

In quarto ordine

paratus מְכוֹנָן מְכוֹנָנִים מְכוֹנָנָה מְכוֹנָנוֹת

In quinto ordine

reuelatus מְגֻלֶּה מְגֻלִּים מְגֻלָּה מְגֻלּוֹת

denudatus מְעֹרֶה מְעוֹרִים מְעֹרָה מְעוֹרוֹת

In ſexto ordine, ut in perfectorum ordine, uel ut in quarto ordine, quod tamen rariſſimum eſt.

In ſeptimo ordine

eleuatus מְנֻשָּׂא מְנֻשָּׂאִים מְנֻשֵּׂאת מְנֻשָּׂאוֹת

pulcher factus מְיֻפֶּה מְיֻפִּים מְיֻפָּה מְיֻפּוֹת

In octauo ordine

oblectatus מְשֻׁעֲשָׁע מְשֻׁעֲשָׁעִים מְשֻׁעֲשַׁעַת וֹת

Primo hic notandũ, quod kybuz nonnunq̃ mutatur in ֲ: ut מְאָדָּם rubricatus, & quãdo puncto dages non eſt locus, uertitur ֲ: in holem, ut מְאֹרָשׂ deſpõſatus. Et apud rabinos, מְלוּכְלָךְ inquinatus, & ſimilia. Secundo notandum, quod in quarto ordine duplex inuenitur forma, tametſi utraq; ſit rara. Cũ enim iod eſt mobile, ſeruatur hęc forma, מְקֻיָּם confirmatus: & quãdo tertia geminatur loco dages, deſinit paul in camez ut exemplum demonſtrat.

INFINITIVVS PIEL, ET PRIMO
in perfectorum ordine.

סַפֵּר בְּסַפֵּר כְּסַפֵּר לְסַפֵּר מִסַּפֵּר

בָּרֵךְ בְּבָרֵךְ כְּבָרֵךְ לְבָרֵךְ מִבָּרֵךְ

In ſecundo

In ſecundo ordine

נַגֵּשׁ בְּנַגֵּשׁ כְּנַגֵּשׁ לְנַגֵּשׁ מִנַּגֵּשׁ

In tertio ordine

יַשֵּׁב בְּיַשֵּׁב כְּיַשֵּׁב לְיַשֵּׁב מִיַּשֵּׁב

In quarto ordine

סוֹמֵם בְּסוֹמֵם כְּקוֹמֵם לְקוֹמֵם מִקּוֹמֵם

קַיֵּם בְּקַיֵּם כְּקַיֵּם לְקַיֵּם מְקַיֵּם

In quinto ordine

גַּלּוֹת בְּגַלּוֹת כְּגַלּוֹת לְגַלּוֹת מִגַּלּוֹת

In ſexto ordine

תַּמֵּם בְּתַמֵּם כְּתַמֵּם לְתַמֵּם מִתַּמֵּם

עוֹרֵר בְּעוֹרֵר כְּעוֹרֵר לְעוֹרֵר מֵעוֹרֵר diruere

In ſeptimo ordine

יַפּוֹת בְּיַפּוֹת כְּיַפּוֹת לְיַפּוֹת מִיַּפּוֹת ornare

In octauo ordine

כַּרְבֵּל בְּכַרְבֵּל כְּכַרְבֵּל לְכַרְבֵּל מִכַּרְבֵּל

IMPERATIVVS PIEL PER
omnes ordines.

Non differt forma imperatiui ab infinitiuo, niſi ꝙ habet ſingularem & pluralem numerum, maſculinum & fœm. genus & quod in quinto deſinit in oth, imperatiuus autem in zere.

In primo ordine

כַּפֵּר כַּפְּרוּ כַּפְּרִי כַּפֵּרְנָה & כַּפֵּרְנָה

בָּרֵךְ בָּרְכוּ בָּרְכִי בָּרֵכְנָה

In ſecundo ordine

נַגֵּשׁ נַגְּשׁוּ נַגְּשִׁי נַגֵּשְׁנָה

In tertio ordine

Caſtiga יַשֵּׁב יַסֵּר יַסְּרִי יַסֵּרְנָה

In quarto ordine

קוֹמֵם קוֹמְמוּ קוֹמְמִי קוֹמֵמְנָה

In quinto ordine

גַּלֵּה גַּלּוּ גַּלִּי גַּלֶּינָה ׃ עָרֵה עָרוּ

In ſexto ordine

Lauda הַלֵּל הַלְלוּ הַלְלִי הַלֵּלְנָה

In ſeptimo ordine

יַפֵּה יַפּוּ יַפִּי יַפֶּינָה ׃ נַשֵּׂא נַשְּׂאוּ נַשְּׂאִי נַשֵּׂאנָה

In octauo ordine

בַּרְבֵּל בַּרְבְּלוּ בַּרְבְּלִי בַּרְבֵּלְנָה

FVTVRVM PIEL PER

omnes ordines.

Formatur futurum ab imperatiuo, nec differt ab eo niſi quod futurum quinti ordinis deſinit in ſegol, imperatiuus autem in zere. Literę איתן habent ſcheua ſicut mem participij.

In primo ordine

אֲסַפֵּר תְּסַפֵּר יְסַפֵּר נְסַפֵּר תְּסַפְּרוּ יְסַפְּרוּ

In fœminino תְּסַפְּרִי תְּסַפֵּר תְּסַפֵּרְנָה

אברך

אֲבָרֵךְ תְּבָרֵךְ יְבָרֵךְ נְבָרֵךְ תְּבָרְכוּ יְבָרְכוּ

In fœminino תְּבָרְכִי תְּבָרֵךְ תְּבָרֵכְנָה

In ſecundo ordine

אֲנַתֵּק תְּנַתֵּק יְנַתֵּק נְנַתֵּק תְּנַתְּקוּ יְנַתְּקוּ

In fœmin. תְּנַתְּקִי תְּנַתֵּק תְּנַתֵּקְנָה dirumpam

In tertio ordine

אֲיַסֵּר תְּיַסֵּר יְיַסֵּר נְיַסֵּר תְּיַסְּרוּ יְיַסְּרוּ

In fœm. תְּיַסְּרִי תְּיַסֵּר תְּיַסֵּרְנָה caſtigabo

In quarto ordine

אֲשׁוֹבֵב תְּשׁוֹבֵב יְשׁוֹבֵב נְשׁוֹבֵב תְּשׁוֹבְבוּ יְשׁוֹבְבוּ

In femin. תְּשׁוֹבְבִי תְּשׁוֹבֵב תְּשׁוֹבֵבְנָה reducā

In quinto ordine

אֲבַלֶּה תְּבַלֶּה יְבַלֶּה נְבַלֶּה תְּבַלּוּ יְבַלּוּ

In fœm. תְּבַלִּי תְּבַלֶּה תְּבַלֶּינָה conſummabo

אֲמַלֵּא תְּמַלֵּא יְמַלֵּא נְמַלֵּא תְּמַלְּאוּ יְמַלְּאוּ

In ſexto ordine

אֲסוֹבֵב תְּסוֹבֵב יְסוֹבֵב נְסוֹבֵב תְּסוֹבְבוּ יְסוֹבְבוּ

In fœmin. תְּסוֹבְבִי תְּסוֹבֵב תְּסוֹבֵבְנָה uertam

In ſeptimo ordine

אֲיַפֶּה תְּיַפֶּה יְיַפֶּה נְיַפֶּה תְּיַפּוּ יְיַפּוּ ׃ תְּיַפֶּינָה

אֲנַשֵּׂא תְּנַשֵּׂא יְנַשֵּׂא תְּנַשֵּׂא נְנַשְּׂאוּ יְנַשְּׂאוּ

In fœminino תְּנַשְּׂאִי תְּנַשֵּׂא תְּנַשֵּׂאנָה

In octauo ordine

אֲבַרְסֵם תְּבַרְסֵם יְבַרְסֵם נְבַרְסֵם תְּבַרְסְמוּ

יְפֻרְסְמוּ ׃ הֲפֻרְסְמִי תְּפֻרְסֵם תְּפֻרְסַמְנָה ׃ Sunt prȩterea in huius coniugationis futuro obſeruāda ea, quȩ ſuprà in futuro kal in primis quatuor notabilibus ſignauimus, quæ hic breuitatis gratia noluimus denuo annotare.

PASSIVVM PIEL PER *omnes ordines.*

PAſſiuum huius ſecundȩ cōiugationis appellatur à forma ipſa פֻּעַל & פּוּעַל Veteres uero appellauerūt eam בִּנְיָן שֶׁלֹּא נִזְכַּר פּוֹעֲלוֹ cōiugationem cuius agens non memoratur, ut cum dico סֻפַּר יוֹחָנָן numeratus eſt Iohannes, hic nō fit mentio numerantis. Sic illi loquuntur. At ego non ſatis intelligo, quid per hoc uelint. Nec fuit hactenus qui explicarit nobis hunc nodū. Videtur eſſe diſcrimē aliquod inter niphal & pual, cū niphal habeat imperatiuum, pual autē careat eo, idq́ nō ob aliā cauſam niſi quod paſſio ab agēte infertur, ſed eadē ratio poſſet quoq; in kal aſſignari, ſaltem pro aliquibus uerbis. Nō enim ignoro הִשָּׁמֵר magis accipi in neutro genere pro, caue tibi, quàm paſſiue pro, cuſtodire ſeu ſis cuſtoditus, ab alio. Certe Iſaiȩ 24. paſſiuū niphal & pual in eodem

in eodē uerſu nō uidentur inter ſe ullū habere diſcrimē. Ibi enī ſic habet, נִשְׁבְּרָה קִרְיַת תֹּהוּ וְסֻגַּר כָּל בַּיִת מִבּוֹא Cōfracta eſt ciuitas uana, & clauſa eſt omīs domus ne pateat introitus. Per quem ciuitas eſt fracta, per eundem & clauſa eſt omnis domus. Sed omiſſis iſtis reuertamur ad coniugationē Pual. Hęc habet duntaxat prętéritū & futurum & raro infinitiuū. Media radicalis dageſſatur ſicut uox actiua, & hirec actiuū mutatur in kybuz paſſiuū. Propter mediam uero aleph uel res kybuz & dages mutantur in holem & interdum in ſchurec, prȩſertim apud rabinos.

FORMA PRAETERITI PERFECTI
in paſſiua uoce piel, per omnes ordines.

In primo ordine

סֻפַּר סֻפַּרְתָּ סֻפַּרְתִּי סֻפְּרוּ סֻפַּרְתֶּם סֻפַּרְנוּ

In fœmin. סֻפְּרָה סֻפַּרְתְּ סֻפַּרְתֶּן numeratus eſt

בֹּרַךְ בֹּרַכְתָּ בֹּרַכְתִּי בֹּרְכוּ בֹּרַכְתֶּם בֹּרַכְנוּ

In fœmin. בֹּרְכָה בֹּרַכְתְּ בֹּרַכְתֶּן benedictus eſt

In ſecundo ordine

נֻגַּשׁ נֻגַּשְׁתָּ נֻגַּשְׁתִּי נֻגְּשׁוּ נֻגַּשְׁתֶּם נֻגַּשְׁנוּ

In tercio ordine

יֻשַּׁב יֻשַּׁבְתָּ יֻשַּׁבְתִּי יֻשְּׁבוּ יֻשַּׁבְתֶּם יֻשַּׁבְנוּ

In fœminino

In fœm. יְשֻׁבַּת יְשֻׁבַּתְּ יְשֻׁבַּתֶּן collocata eſt.

In quarto ordine

De huius formatione Elias ſic ſcribit:

אֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין פִּעֵל וּבֵין פֻּעַל בִּנְקוּדוֹת כִּי אִם לְפִי הָעִנְיָן כְּמוֹ כּוֹנְנוּ חִצָּם תְּלִים יו׳ וּמֵיְיָ מִצְעֲדֵי גֶבֶר כּוֹנָנוּ תְּלִים לז׳

Hoc eſt, non differunt piel & pual in punctis ſed in ſignificatione, ut parauerũt ſagittã ſuã, pſal. 16. Et à domino parantur greſſus uiri, pſal. 37. Vtrinque enim ſcribitur כּוֹנְנוּ niſi quod ob pauſam in uno loco ſcheua mutatum eſt in camez. Sic habetur pſalmo 89. חוֹלֲלָה יָדוֹ Formauit manus eius. Et Prouerbiorum octauo, לִפְנֵי גְבָעוֹת חוֹלָלְתִּי Ante colles formata ſum. Erit ergo forma huius paſſiuę uocis huiuſmodi:

חוֹלַל חוֹלַלְתָּ חוֹלַלְתִּי חוֹלְלוּ חוֹלַלְתֶּם חוֹלַלְנוּ

In quinto ordine

כֻּלָּה כֻּלֵּיתָ כֻּלֵּיתִי כֻּלּוּ כֻּלֵּיתֶם כֻּלֵּינוּ

In fœm. כֻּלְּתָה כֻּלֵּית כֻּלֵּיתֶן (perfectus eſt

In ſexto ordine

תֻּמַּם תֻּמַּמְתָּ תֻּמַּמְתִּי תֻּמְמוּ תֻּמַּמְתֶּם &c.

In ſeptimo ordine

יֻפָּה יֻפֵּיתָ יֻפֵּיתִי יֻפּוּ יֻפֵּיתֶם יֻפֵּינוּ יֻפְּתָה

In octauo

In octauo ordine

כֻּרְסַם כֻּרְסַמְתָּ כֻּרְסַמְתִּי כֻּרְסְמוּ כֻּרְסַמְתֶּם

Participium præſens paſſiuum.

סֻפָּר סֻפָּרִים סֻפָּרָה סֻפָּרוֹת

Raro inuenitur hoc participium, & ubi inuenitur conforme eſt pręterito, niſi qđ deſinit in camez.

INFINITIVV S PVAL.

Hic infinitiuus nunquā inuenitur cū literis bachlam, quin & ſine eis raro inuenitur, ut גֻּנֹּב גֻּנַּבְתִּי furando ſurto ſublatus ſum, Geneſ. 40.

FVTVRVM PVAL.

Non differt futurū à pręterito, niſi quod habet literas אֵיתָן à fronte cum −: ſuperadditas.

In primo ordine

אֲסֻפַּר תְּסֻפַּר יְסֻפַּר נְסֻפַּר תְּסֻפְּרוּ יְסֻפְּרוּ

In fœminino תְּסֻפְּרִי תְּסֻפַּר תְּסֻפַּרְנָה

אֲבֹרַךְ תְּבֹרַךְ יְבֹרַךְ נְבֹרַךְ תְּבֹרְכוּ יְבֹרְכוּ

In ſecundo ordine

אֲנֻגַּשׁ תְּנֻגַּשׁ יְנֻגַּשׁ נְנֻגַּשׁ תְּנֻגְּשׁוּ יְנֻגְּשׁוּ

In fœminino תְּנֻגְּשִׁי תְּנֻגַּשׁ תְּנֻגַּשְׁנָה

In tertio ordine

אֲיֻשַּׁב תְּיֻשַּׁב יְיֻשַּׁב נְיֻשַּׁב תְּיֻשְּׁבוּ יְיֻשְּׁבוּ

In fœminino תְּיֻשְּׁבִי | תְּיֻשַּׁב תְּיֻשַּׁבְנָה

In quarto ordine

אחולל תחולל יחולל נחולל תחוללו יחוללו

In quinto ordine

אבלה תבלה יבלה נבלה תבלו יבלו

In fœminino תבלי תבלה תבלינה

In ſexto ordine

אתמם תתמם יתמם נתמם תתממו & תתמו

In fœm, יתממו ; תתממי תתמם תתממנה

In ſeptimo ordine

איפת תיפת ייפת ניפת תיפו ייפו

In octauo ordine

אברבל תברבל יברבל נברבל תברבלו יברבלו

In fœminino תברבלי תברבל תברבלנה

CONIVGA-
TIO TERTIA QVAE EST HIPHIL.

HÆc cõiugatio, ut ſuprà quoq; diximus, ponitur pro formandis uerbis trãſitiuis ex uerbis neutris, habetq; maxime locum in uerbis quieſcentibus, quę plerumq; ſunt neutra in kal & fiũt in hac cõiugatione tranſitiua. Quod ſi uerbum aliquod in kal. fuerit tranſitiuum ad alterum, translatũ in hanc

hãnc cõiugationem ſit tranſitiuum uſq; in tertiũ, Habet deinde & hęc coniugatio uerba quędam propria, quorum uſus in kal non inuenitur, & ob id habẽt modũ ſignificandi kal, ut ſunt הֶחֱרִישׁ tacuit, הִשְׁכִּים mane ſurrexit, הִשְׁלִיךְ proiecit, &c. Inueniuntur etiam quędam quę tam in kal quàm in hiphil neutra ſunt, ut יָבֵשׁ & הוֹבִישׁ aruit, עָתַק & הֶעְתִּיק tranſtulit ſeu mouit ſe: Gen. 12. In alijs tamen locis eſt plerumq; tranſitiuum. Porrò forma huius cõiugationis eſt, quod habet protheſin he cum hirec & primam radicalem ſcheuatam, deinde inter ſecundam & tertiam radicalem habet epentheſin iod quieſcentis, niſi cũ tertia radicalis fuerit he, tũc nõ eſt locus literę iod, eo quod he eſſentiale ſępe migret in iod.

Forma pręteriti perfecti Hiphil in uerbis perfectis.

הִקְרִיב הִקְרַבְתָּ הִקְרַבְתִּי הִקְרִיבוּ הִקְרַבְתֶּם הִקְרַבְנוּ

adduxerũt adduxiſtis adduxerũt adduxi adduxiſti adduxit

In fœminino הִקְרִיבָה הִקְרַבְתְּ הִקְרַבְתֶּן

הִשְׁבִּית הִשְׁבַּתָּ הִשְׁבַּתִּי הִשְׁבִּיתוּ הִשְׁבַּתֶּם הִשְׁבַּתְנוּ

quietauimus quietaſtis quietauerũt quietaui quietaſti quietauit

In fœminino הִשְׁבִּיתָה הִשְׁבַּתְּ הִשְׁבַּתֶּן

הֶעֱמִיר הֶעֱמַרְתָּ הֶעֱמַרְתִּי הֶעֱמִירוּ הֶעֱמַרְתֶּם
הֶעֱמַרְנוּ ; הֶעֱמִירָה הֶעֱמַרְתְּ הֶעֱמַרְתֶּן In fœm.
Secundum uerbũ annotauimus propter tau tertiam radicalem, quæ cum תִּי תָּ in unam contrahitur ſyllabam. Non enim eſſentiales duntaxat geminatæ literę ſępe in unã cõtrahuntur, uerum & eſſentialis atq; ſeruilis per dages plerumque in unam coëunt literam. Tertiũ adiecimus exemplum propter primam gutturalem literam, quæ hatephata pũctat ſe & characteriſticã literã he.

In ſecundo ordine

הִגִּישׁ הִגַּשְׁתָּ הִגַּשְׁתִּי הִגִּישׁוּ הִגַּשְׁתֶּם הִגַּשְׁנוּ
Obtulit הִגִּישָׁה הִגַּשְׁתְּ הִגַּשְׁתֶּן In fœmin.
Non eſt diſcrimen inter uerba hiphil huius ordinis & uerba perfecta, niſi quod nun abſorbetur in dages. Excipiũtur pauca quę retinent nun, quale eſt הִנְחִיל in hęreditatem tradidit. Huc quoq; pertinent uerba יָנַח יָסַת יָצַס יָצַב יָצַת יָצַג quę in hiphil ſequuntur normam defectiuorũ in hunc modum, הִצִּיג collocauit, הִצִּית incendit, הִצִּיב ſtatuit, הִצִּיק effudit, הִקִּית reuoluit, הִנִּיחַ repoſuit.

In tertio ordine

הוֹשִׁיב הוֹשַׁבְתָּ הוֹשַׁבְתִּי הוֹשִׁיבוּ תֶּם הוֹשַׁבְנוּ
In fœminino

In fœm. collocauit, הוֹשִׁיבָה הוֹשַׁבְתְּ הוֹשַׁבְתֶּן
&c. הוֹרִיעַ הוֹרַעְתָּ הוֹרַעְתִּי הוֹרִיעוּ הוֹרַעְתֶּם
Vertitur iod prima radicalis in uau holem, ut exempla ſignata probant, excipiunt tamen aliqua, quę iod retinent in hiphil, qualia ſunt הֵינִיק lactauit, à יָנַק ſuxit, הֵיטִיב benefecit, à יָטַב bonus fuit. Sic à יָלַל fit הֵילִיל ululauit.

In quarto ordine

הֵקִים הֲקִמוֹתָ הֲקִמוֹתִי הֵקִימוּ הֲקִמוֹתֶם הֲקִמוֹנוּ
erexit הֵקִימָה הֲקִמוֹת הֲקִמוֹתֶן
הֵשִׁיב הֲשִׁיבוֹתָ הֲשִׁיבוֹתִי הֵשִׁיבוּ הֲשִׁיבוֹתֶם נוּ
In femin. הֵשִׁיבָה הֲשִׁיבוֹת הֲשִׁיבוֹתֶן reduxit
הֵבִיא הֵבֵאתָ הֲבֵאתִי הֵבִיאוּ הֲבֵאתֶם הֲבֵאנוּ
הֵרַע הֵרַעְתָּ הֲרַעְתִּי הֵרְעוּ הֲרַעְתֶּם הֲרַעְנוּ
In fœminino הֵרְעָה הֵרַעַתְּ הֲרַעְתֶּן

Sicut in piel ſyllabæ נוּ תֶם· תִי· תָ mutant zere in pathah, ita in hiphil iod hirec quoque uertunt in pathah, manente zere ſub he characteriſtica. Quando autem iod hirec manent iuxta prę fatas terminationes, mutatur zere ſub he in ֲ Excipitur tertia perſona utriuſque numeri & generis, in qua nulla fit uocis extenſio ob ſuperadditū uau. Mutatur quoque facile hirec magnū in zere, nam ſunt fratres, ut Hebręorū loquar more. De הֵרַע

Hirec magnū & zere fratres.

malū intulit, הֵמַר amarificauit & ſimilibus, idē habet iudiciū quod in piel de רִבָּה & אִבֵּר Nam quædam uerba habent in themate eam formam quam in reliquis quoq; habēt perſonis. In iſto tamen ordine Iod mutatur in pathah propter ain & heth atq; res, etiamſi id non ſemper fiat. Eſt tamen הֵמַר de ſexto ordine.

In quinto ordine

הִגְלָה & הֻגְלָה הִגְלֵיתָ הִגְלֵיתִי הִגְלוּ תֶם הִגְלִינוּ
In fœm. הִגְלְתָה הִגְלֵית הִגְלִיתֶן transmigrauit
&c. הִקְרָא הִקְרֵאתָ הִקְרֵאתִי הִקְרְאוּ הִקְרַאתֶם
Iam indicauimus, epentheſin iod non habere locum in hoc ordine propter he tertiā radicalem, quę in prima & ſecunda perſona prętериti migrat in iod. Idē facit aliquādo aleph, ut הִפְלִיא הִפְלֵיתָ

In ſexto ordine

הֵסַב & הֵסֵב הֲסִבּוֹתָ הֲסִבּוֹתִי הֵסַבּוּ תֶם הֲסִבּוֹנוּ
In fœm. הֵסַבָּה הֲסִבּוֹת הֲסִבּוֹתֶן circumduxit
A הֵחֵל incœpit ſic fœm. הֵחֵלָּה & in plur. הֵחֵלּוּ cœperunt, primo Reg. 3. ſine dages.

In ſeptimo ordine

הִכָּה percuſſit הִכֵּיתָ הִכֵּיתִי הִכּוּ הִכִּיתֶם הִכִּינוּ
In fœmin. הִכְּתָה הִכֵּית הִכֵּיתֶן
הִשִּׁיא הִשֵּׁאתָ הִשֵּׁאתִי הִשִּׁיאוּ הִשֵּׁאתֶם הִשֵּׁאנוּ
הורת

הֹורֵת הוֹרֵיתָ הוֹרֵיתִי הוֹרוּ הוֹרֵיתֶם הוֹרֵינוּ
In fœm. הוֹרְתָה הוֹרֵית הוֹרֵיתֶן Docuit
Quę primā habent nun abſcōdunt illā in dagęs.
Quę aūt primā habent iod mutāt illā in uau holē.

PARTICIPIVM PRAESENS HIPHIL.

In primo ordine

מַקְרִיב מַקְרִיבִים מַקְרִיבָה אוֹ מַקְרֶבֶת מַקְרִיבוֹת
Statuēs מַעֲמִיר מַעֲמִירִים מַעֲמִירָה מַעֲמִירוֹת

In ſecundo ordine

Adducens מַגִּישׁ מַגִּישִׁים מַגִּישָׁה מַגִּישׁוֹת
מַנְחִיל מַנְחִילִים מַנְחִילָה מַנְחִילוֹת

In tertio ordine

Collocans מוֹשִׁיב מוֹשִׁיבִים מוֹשִׁיבָה מוֹשִׁיבוֹת
Saluans מוֹשִׁיעַ מוֹשִׁיעִים מוֹשִׁיעָה מוֹשִׁיעוֹת
Lactans מֵינִיק מֵינִיקִים מֵינִיקָה מֵינִיקוֹת

In quarto ordine

Erigens מֵקִים מְקִימִים מְקִימָה מְקִימוֹת
Malignans מֵרַע מְרֵעִים מְרֵעָה מְרֵעוֹת

In quinto ordine

Transferens מַגְלֶה מַגְלִים מַגְלָה מַגְלוֹת
Mirificās מַפְלִיא מַפְלִיאִים מַפְלִיאָה מַפְלִיאוֹת

In ſexto ordine

Circumducens מֵסֵב מְסִבִּים מְסִבָּה מְסִבּוֹת
Deuaſtans

Deuaſtans משם משמים משמה משמות

In ſecundo ordine

Inſtruens מורה מורים מורה מורות

Percutiens מכה מכים מכה מכות

PARTICIPIVM PRAETE-
ritum Hiphil.

In primo ordine

Adductus מוקרב מוקרבי' מוקרבה מוקרבות

Collocatus מועמר מועמרים מועמרת רות

In ſecundo ordine

Adductus מגש מגשים מגשת מגשות

In tertio ordine

Poſitus מושב מושבים מושבה מושבות

Cibatus מואכל מואכלים מואכלה מואכלות

In quarto ordine

Ablatus מוסר מוסרים מוסרה מוסרות

Non differt paul huius ordinis à paul tertij ordinis, quando ſcilicet prima radicalis eſt iod.

In quinto ordine

Translatus מוגלה מוגלים מוגלה מוגלות

Inuenitur etiã מפנה cum hateph camez, Ezech. 9. Et מראה Zoph. 2.

In ſexto ordine

Circunductus מוסב מסבים מסבה מסבות

In ſeptimo

In ſeptimo ordine

Percuſſus	מֻכֶּה מֻכִּים מֻכָּה מֻכּוֹת
Eruditus	מוֹרֶה מוֹרִים מוֹרָה מוֹרוֹת

INFINITIVVS HIPHIL PER OMNES *ordines, & primo in perfectorum ordine.*

הַקְרֵב בְּהַקְרִיב בְּהַקְרִיב לְהַקְרִיב מֵהַקְרִיב
הַעֲמֵר בְּהַעֲמִיר בְּהַעֲמִיר לְהַעֲמִיר מֵהַעֲמִיר

Aliquādo exteritur he & ſupponitur pūctus eius literis bachlā, ut לַשְׁמִיר pro לְהַשְׁמִיר Quod tamen raro ſit. In utroq; uero participio regulare eſt ſicut & in futuro, ut abijciatʳ he, ut מַקְרִיב pro מְהַקְרִיב ſic מוּקְרָב pro מְהוּקְרָב

In ſecundo ordine

הַגֵּשׁ הַגִּישׁ בְּהַגִּישׁ בְּהַגִּישׁ לְהַגִּישׁ מֵהַגִּישׁ
הַנְחֵל בְּהַנְחִיל בְּהַנְחִיל לְהַנְחִיל מֵהַנְחִיל

In tertio ordine

הוֹשִׁיב בְּהוֹשִׁיב בְּהוֹשִׁיב לְהוֹשִׁיב מֵהוֹשִׁיב
הֵיטֵב בְּהֵטִיב בְּהֵטִיב בְּהֵיטִיב מֵהֵטִיב

In quarto ordine

הָקֵם בְּהָקִים בְּהָקִים לְהָקִים מֵהָקִים
הָנִיחַ בְּהָנִיחַ בְּהָנִיחַ לְהָנִיחַ מֵהָנִיחַ

In quinto ordine

הַגְלוֹת בְּהַגְלוֹת בְּהַגְלוֹת לְהַגְלוֹת מֵהַגְלוֹת

In ſexto ordine

הָסֵב בְּהָסֵב כְּהָסֵב לְהָסֵב מֵהָסֵב

Sic à הֵחֵל incœpit fit הָחֵל incipiẽdo, deſinitq́; altera in zere etiã cum literis bachlam ad differentiam uerborum quarti ordinis. Inuenitur etiam הָרֵק quod tamen quidam putant eſſe paſſiuum primæ cõiugationis. At rabi Dauid kimhi dicit illud eſſe infinitiuum in hac cõiugatione, ſcribiq́; הָרֵק pro הֵרֵק 2.Paralip.32.

In ſeptimo ordine

הַכּוֹת בְּהַכּוֹת כְּהַכּוֹת לְהַכּוֹת מֵהַכּוֹת

הוֹרוֹת בְּהוֹרוֹת כְּהוֹרוֹת לְהוֹרוֹת מֵהוֹרוֹת

IMPERATIVVS HIPHIL PER OMNES *ordines, & primo in perfectorum ordine.*

הַקְרֵב & הַקְרִיבָה הַקְרִיבוּ הַקְרִיבִי הַקְרֵבְנָה

In ſecundo ordine

הַגֵּשׁ & הַגִּישָׁה הַגִּישׁוּ הַגִּישִׁי הַגֵּשְׁנָה

In tertio ordine

הוֹשֵׁב & הוֹשִׁיבָה הוֹשִׁיבוּ הוֹשִׁיבִי הוֹשֵׁבְנָה

הוֹרַע & הוֹרִיעָה הוֹרִיעוּ הוֹרִיעִי הוֹרַעְנָה

הֵיטֵב & הֵיטִיבָה הֵיטִיבוּ הֵיטִיבִי הֵיטֵבְנָה

In quarto ordine

הָקֵם & הָקִימָה הָקִימוּ הָקִימִי הָקֵמְנָה

הָרַע & הָרִיעָה הָרִיעוּ הָרִיעִי הָרַעְנָה

In quinto

In quinto ordine

הַגְלֵת הַגְלוּ הַגְלִי הַגְלֶינָה ׃ הַעֲלֵת הַעֲלוּ

In ſexto ordine

הָסֵב הָסֵבּוּ הָסֵבִּי הֲסִבֶּינָה

Dages ſequitur poſt zere propter accentum iuxta uocem magnam collocatum.

In ſeptimo ordine

הַכֵּה & הַךְ הַכּוּ הַכִּי הַכֶּינָה

הוֹרֵה הוֹרוּ הוֹרִי הוֹרֶינָה ׃ הַשֵּׂא הַשִּׂיאוּ

FVTVRVM HIPHIL PER OMNES *ordines, & primo in perfectorum ordine.*

אַקְרִיב תַּקְרִיב יַקְרִיב נַקְרִיב תַּקְרִיבוּ יַקְרִיבוּ

In fœminino תַּקְרִיבִי תַּקְרִיב תַּקְרֵבְנָה

Abijcitur, ut iam monuimus, litera he, ad uitandum multitudinem literarum ſuperadditarum. Prima utriuſque numeri ſępe recipit paragogen he, ut ſupr'a quoq; diximus. Mutatur etiam nō raro iod hirec in zere, ut יַכְרֵת ſuccidet, וַיַּבְדֵּל & diſtinctionem fecit, &c.

In ſecundo ordine

אַגִּישׁ & אַגִּישָׁה תַּגִּישׁ יַגִּישׁ נַגִּישׁ & נַגִּישָׁה

תַּגִּישׁוּ יַגִּישׁוּ ׃ תַּגִּישִׁי תַּגִּישׁ תַּגֵּשְׁנָה

אַנְחִיל תַּנְחִיל יַנְחִיל נַנְחִיל תַּנְחִילוּ יַנְחִילוּ

In fœminino תַּנְחִילִי תַּנְחִיל תַּנְחֵלְנָה

In tertio ordine

אוֹשִׁיב תּוֹשִׁיב יוֹשִׁיב נוֹשִׁיב תּוֹשִׁיבוּ יוֹשִׁיבוּ

Infœmin. תּוֹשִׁיבִי תּוֹשִׁיב תּוֹשֵׁבְנָה

אֵיטֵב תֵּיטֵב יֵיטֵב נֵיטִיב תֵּיטִיבוּ יֵיטִיבוּ

Infœmin. תֵּיטִיבִי תֵּיטִיב תֵּיטֵבְנָה

In quarto ordine

אָקִים תָּקִים יָקִים נָקִים תָּקִימוּ יָקִימוּ

In fœminino תָּקִימִי תָּקִים תָּקֵמְנָה

Quādo uero accedit uau Hippuch, mutatur iod hirec in ſegol, ut וַיָּשֶׂם & poſuit: & quādo tertia eſt gutturalis, וַתָּרַע & malum intulit.

In quinto ordine

אַגְלֶה תַּגְלֶה יַגְלֶה נַגְלֶה תַּגְלוּ יַגְלוּ

In fœmin. תַּגְלִי תַּגְלֶה תַּגְלֶינָה

Et quando prima eſt gutturalis, אַעֲלֶה תַּעֲלֶה

Abijcitur etiam aliquando he, ut אֶגֶל reuelabo.

In ſexto ordine

אָסֵב תָּסֵב יָסֵב נָסֵב תָּסֵבּוּ יָסֵבּוּ

In fœminino תָּסֵבִּי תָּסֵב תְּסֻבֶּינָה

Forma alia אַסֵּב יַסֵּב Et cum uau hippuch וַיָּגֶל & deuoluit.

In ſeptimo ordine

אָבֹא תָּבֹא יָבֹא וַיָּבֹא נָבֹא תָּבֹאוּ יָבֹאוּ ; אָשִׁיא תַּשִׁיא

In fœminino תָּבֹאִי תָּבֹא תָּבֹאנָה

אורת

אֹרֶת תּוֹרֶת יוֹרֶת נוֹרֶת תּוֹרֶה יוֹרוּ
Infœminino. תּוֹרִי תּוֹרֶת תּוֹרֶינָה

PASSIVVM HIPHIL PER
omnes ordines.

VOcatur hoc paſſiuũ à forma ipſa Hophal, habetq́ duntaxat prȩteritum & futurum, & appellatur à ueteribus grammaticis, Coniugatio quȩ non recordatur ſui agentis. Nam non differt à Pual niſi in forma ipſa. Habet autem he ſuperaddita litera punctũ ◌ֳ & aliqñ uau ſurec.

PRAETERITVM VERBORVM PERFECT.

הָקְרַב הָקְרַבְתָּ הָקְרַבְתִּי הָקְרְבוּ תֶּם הָקְרַבְנוּ
In fœm. הָקְרְבָה הָקְרַבְתְּ הָקְרַבְתֶּן adductus eſt
Item cũ kybuz, ut הָשְׁלַךְ proiectus eſt הָשְׁלַכְתָּ proiectus es, &c. Et cum ſchurec, הוּפְקַר conſtitutus eſt. Participium prȩſens hic non inuenitur. Infinitiuum raro habet, & quando habet deſinit in zere, ut הָפְקֵר & הָמְלֵחַ Ezech. 16. Cum literis bachlam non inuenitur.

In ſecundo ordine

הָגַּשׁ הָגַּשְׁתָּ הָגַּשְׁתִּי הָגְּשׁוּ הָגַּשְׁתֶּם הָגַּשְׁנוּ
In fœmin. הָגְּשָׁה הָגַּשְׁתְּ הָגַּשְׁתֶּן oblatus eſt

In tertio ordine

הוּשַׁב הוּשַׁבְתָּ הוּשַׁבְתִּי הוּשְׁבוּ תֶּם הוּשַׁבְנוּ

In fœm. הוּשְׁבָה הוּשַׁבְתְּ הוּשַׁבְתֶּן collocata

In quarto ordine

הוּקַם הוּקַמְתָּ הוּקַמְתִּי הוּקְמוּ תֶּם הוּקַמְנוּ

In fœm. הוּקָמָה הוּקַמְתְּ הוּקַמְתֶּן erectus eſt

Et à uerbo בָּא uenit, fit uerbũ hophal הוּבָא adductus eſt, ut Ezech. 40. הוּבָאתָה הֵנָּה adductus es huc, cũ paragoge he, quæ nonnunquam adijcitur ſecundæ perſonę maſc. In plur. inuenitur Gen. 43. כִּי הוּבְאוּ בֵּית יוֹסֵף Quoniam adducti ſunt qui ſunt de domo Ioſeph.

In quinto ordine

הָגְלָה הָגְלֵיתָ הָגְלֵיתִי הָגְלוּ הָגְלֵיתֶם הָגְלֵינוּ

In fœm. הָגְלְתָה הָגְלֵית הָגְלֵיתֶן translatus eſt

In ſexto ordine

הוּסַב הוּסַבּוֹתָ הוּסַבּוֹתִי הוּסַבּוּ תֶּם הוּסַבּוֹנוּ

In fœm. הוּסַבָּה הוּסַבּוֹת הוּסַבּוֹתֶן reductus eſt

In ſeptimo ordine

הֻכָּה הֻכֵּיתָ הֻכֵּיתִי הֻכּוּ הֻכֵּיתֶם הֻכֵּינוּ

In fœmin. הֻכְּתָה הֻכֵּית הֻכֵּיתֶן percuſſus eſt

הוּרָה הוּרֵיתָ הוּרֵיתִי הוּרוּ הוּרֵיתֶם הוּרֵינוּ

In fœm. הוּרְתָה הוּרֵית הוּרֵיתֶם inſtructus eſt

INFINITIVVS HOPHAL.

Iam ſignauimus formam eius in uerbis perfectis, in reliquis ordinibus nõ inuenitur. Poſſet tamen

per

per coniecturā ſignari infinitiuus conformis præ terito. Imperatiuus quoque non habetur in hac paſſiua uoce.

FVTVRVM HOPHAL IN
uerbis perfectis.

אֳקְרַב תָּקְרַב יָקְרַב נָקְרַב תָּקְרְבוּ יָקְרְבוּ

In fœmin. תָּקְרְבִי תָּקְרַב תָּקְרַבְנָה adducar

In ſecundo ordine

אֻגַּשׁ תֻּגַּשׁ יֻגַּשׁ נֻגַּשׁ תֻּגְּשׁוּ יֻגְּשׁוּ

In fœm. תֻּגְּשִׁי תֻּגַּשׁ תֻּגַּשְׁנָה offerar

In tertio ordine

אוּשַׁב תּוּשַׁב יוּשַׁב נוּשַׁב תּוּשְׁבוּ יוּשְׁבוּ

In fœm. תּוּשְׁבִי תּוּשַׁב תּוּשַׁבְנָה collocabor

In quarto ordine

אוּקַם תּוּקַם יוּקַם נוּקַם תּוּקְמוּ יוּקְמוּ

In fœm. תּוּקְמִי תּוּקַם תּוּקַמְנָה erigar

In quinto ordine

אָגְלֶה תָּגְלֶה יָגְלֶה נָגְלֶה תָּגְלוּ יָגְלוּ

In fœm. תָּגְלִי תָּגְלֶה תָּגְלֶינָה transmigrabor

In ſexto ordine

אוּסַב & אֻסַּב תּוּסַב יוּסַב יֻסַּב נֻסַּב תֻּסַּבּוּ

In fœmin. יֻסַּבּוּ ; תֻּסַּבִּי תֻּסַּב תְּסַבֶּינָה

In ſeptimo ordine

אֻבֶּה תֻּבֶּה יֻבֶּה נֻבֶּה תֻּבּוּ יֻבּוּ

In fœm,

Infœmin. תַּכִּי תַּכֶּה תַּכֶּינָה percutieris
אוֹרַת תּוֹרַת יוֹרַת נוֹרַת תּוֹרוּ &c.

CONIVGATIO QVARTA QVAE EST HITHPAEL.

Forma hithpael.

EST coniugatio iſta reciprocæ ſignificationis atq; ob id ſub una uoce eſt actiua & paſſiua. Forma eius eſt quod ſuperadditur radici ſyllaba הִת & dageſſatur media radicalis, ut הִתְקַדֵּשׁ ſanctificauit ſe, uel, ſanctificatus eſt a ſe, הִתְגַּדֵּל magnificauit ſe. Deſinit etiam aliquando in patha, ut הִתְהַדַּר gloriatus eſt. Vbi notandum, quādo prima radicalis eſt una ex literis ז ס צ ש diſiūgitur ſyllaba הִת poniturq; tau poſt primā radicalem, ut à שָׁמַר fit הִשְׁתַּמֵּר cuſtodiuit ſe, ſic הִסְתַּתֵּר abſcondit ſe, à סָתַר Quando uero zade eſt prima radicalis, mutat ת in ט ut à צָדַק fit הִצְטַדֵּק iuſtificauit ſe. Et quādo zain primū tenet locum, migrat ת in dalet, ut à זמן fit uerbum huius coniugationis הִזְדַּמֵּן diſtulit ſe.

FORMA PRAETERITI IN *uerbis perfectis.*

הִתְגַּדֵּל הִתְגַּדַּלְתָּ הִתְגַּדַּלְתִּי הִתְגַּדְּלוּ הִתְגַּדַּלְתֶּם

In fœm.

In fœm. הִתְגַּדַּלְנוּ ; הִתְגַּדְּלָה הִתְגַּדַּלְתְּ הִתְגַּדַּלְתֶּן
הִשְׁתַּמֵּר הִשְׁתַּמַּרְתָּ הִשְׁתַּמַּרְתִּי הִשְׁתַּמְּרוּ תָּם
הִסְתַּבֵּל הִסְתַּבַּלְתָּ הִסְתַּבַּלְתִּי הִסְתַּבְּלוּ תָּם
הִצְטַדֵּק הִצְטַדַּקְתָּ הִצְטַדַּקְתִּי הִצְטַדְּקוּ תָּם
הִזְדַּמֵּן הִזְדַּמַּנְתָּ הִזְדַּמַּנְתִּי הִזְדַּמְּנוּ תָּם הִזְדַּמַּנּוּ

In ſecundo ordine

הִתְנַפֵּל הִתְנַפַּלְתָּ הִתְנַפַּלְתִּי הִתְנַפְּלוּ הִתְנַפַּלְתֶּם נו׳
In femin. הִתְנַפְּלָה הִתְנַפַּלְתְּ הִתְנַפַּלְתֶּן deiecit ſe

In tertio ordine

הִתְיַשֵּׁב הִתְיַשַּׁבְתָּ הִתְיַשַּׁבְתִּי הִתְיַשְּׁבוּ תָּם נו׳
In fœm. הִתְיַשְּׁבָה הִתְיַשַּׁבְתְּ תֶּן collocauit ſe
Et quando media non eſt dageſſabilis, ut הִתְיָעֵץ deliberauit ſe, הִתְבָּרֵךְ benedixit ſe. Itē quędam mutant iod in uau mobile, ut הִתְוַדַּע cognouit ſe הִתְוַדַּעְתָּ cognouiſti te, &c.

In quarto ordine

הִתְקוֹמֵם הִתְקוֹמַמְתָּ הִתְקוֹמַמְתִּי מוּ תָּם נו׳
In fœm. הִתְקוֹמְמָה הִתְקוֹמַמְתְּ תֶּן erexit ſe
Apud rabinos uero & in chaldaiſmo hæc forma plerūq; ſeruatur, הִתְחַיֵּב condēnauit ſe הִתְחַיְּבוּ condemnauerunt ſe, &c. Inuenitur etiam Iehoſuę 9. הִצְטַיֵּר legatū ſe fecit, à nomine צִיר quod legatum ſignificat.

In quinto ordine

הִתְגַּלֵּת הִתְגַּלֵּיתָ הִתְגַּלֵּיתִי הִתְגַּלּוּ הִתְגַּלֵּיתֶם נוּ
In fœm. הִתְגַּלְּתָה הִתְגַּלֵּית הִתְגַּלֵּיתֶן prodidit ſe

In ſexto ordine

Forma Hithpaël in hoc ordine eſt duplex. Vna & frequentior eſt integra, ut הִתְפַּלֵּל orauit, הִתְפַּלַּלְתָּ oraſti, הִתְחַנֵּן miſertus eſt, ſeu, ad miſerendum ſe inclinauit. Alia fit more uerborũ quarti ordinis, ut הִתְגּוֹלֵל uolutauit ſe, הִתְמוֹדֵד mē-ſurauit ſe, 3. Reg. 17.

In ſeptimo ordine

הִתְנַבֵּת הִתְנַבֵּיתָ הִתְנַבֵּיתִי הִתְנַבּוּ הִתְנַבֵּיתֶם נוּ
In fœm. הִתְנַבְּתָה הִתְנַבֵּית הִתְנַבֵּיתֶן percuſſit ſe
Sic à יָפָה pulcher fuit, הִתְיַפָּה ſe pulchrũ fecit, ut Iere. 4. לַשָּׁוְא הִתְיַפִּי fruſtra te pulchrā facis.

In octauo ordine

הִתְטַלְטֵל הִתְטַלְטַלְתָּ תִּי הִתְטַלְטְלוּ תֶּם נוּ
In fœm. הִתְטַלְטְלָה הִתְטַלְטַלְתְּ תֶּן mouit ſe
Sic הִתְמַהְמַהּ moram fecit, impediuit ſe, ה
הִתְמַהְמַהְתִּי morā feci. Pſal. 119. Item הִשְׁתַּעֲשַׁע oblectauit ſe, &c. Eſt & aliud uerbum quod tamen eſt de quinto ordine, quod he tertiam radicalem literam mutat in uau mobile, cõiugaturq́ ſic in præterito,

השתחוה

הִשְׁתַּחֲוָה הִשְׁתַּחֲוֵיתָ הִשְׁתַּחֲוֵיתִי הִשְׁתַּחֲווּ וִיתֶם
הִשְׁתַּחֲוֵינוּ ׃ הִשְׁתַּחֲוָתָה הִשְׁתַּחֲוֵית הִשְׁתַּחֲוֵיתֶן
Significat autem adorare ſiue incuruare ſe facie-
tenus in terram.

IN PARTICIPIO PRAESENTI, QVOD ET *loco participij preteriti eſt, & primo in uerbis perfectis.*

מִתְגַּדֵּל מִתְגַּדְּלִים ׃ מִתְגַּדֶּלֶת מִתְגַּדְּלוֹת
מִשְׁתַּמֵּר מִשְׁתַּמְּרִים ׃ מִשְׁתַּמֶּרֶת מִשְׁתַּמְּרוֹת
מִצְטַדֵּק מִצְטַדְּקִים ׃ מִצְטַדֶּקֶת מִצְטַדְּקוֹת

In ſecundo ordine

מִתְנַפֵּל מִתְנַפְּלִים ׃ מִתְנַפֶּלֶת מִתְנַפְּלוֹת

In tertio ordine

מִתְיַשֵּׁב מִתְיַשְּׁבִים ׃ מִתְיַשֶּׁבֶת מִתְיַשְּׁבוֹת
מִתְוַדֵּעַ מִתְוַדְּעִים ׃ מִתְוַדַּעַת מִתְוַדְּעוֹת

In quarto ordine

מִתְקוֹמֵם מִתְקוֹמְמִים ׃ מִתְקוֹמֶמֶת מִתְקוֹמְמוֹת
מִתְחַיֵּב מִתְחַיְּבִים ׃ מִתְחַיֶּבֶת מִתְחַיְּבוֹת

In quinto ordine

מִתְגַּלֶּה מִתְגַּלִּים ׃ מִתְגַּלָּה מִתְגַּלּוֹת

In ſexto ordine

מִתְפַּלֵּל מִתְפַּלְּלִים ׃ מִתְפַּלֶּלֶת מִתְפַּלְּלוֹת
מִתְגּוֹלֵל מִתְגּוֹלְלִים ׃ מִתְגּוֹלֶלֶת מִתְגּוֹלְלוֹת

In ſeptimo ordine

מִתְנַבֵּא מִתְנַבְּאִים ׃ מִתְנַבֵּאת מִתְנַבְּאוֹת

מִתְיַפֶּה מִתְיַפִּים מִתְיַפָּה מִתְיַפּוֹת

In octauo ordine

מִתְטַלְטֵל מִתְטַלְטְלִים מִתְטַלְטְלָה מִתְטַלְטְלוֹת

מִשְׁתַּחֲוֶה מִשְׁתַּחֲוִים מִשְׁתַּחֲוָה מִשְׁתַּחֲווֹת

FORMA INFINITIVI IN QVIBVSdam ordinibus non differt à forma præteriti.

In primo ordine

הִתְגַּדֵּל בְּהִתְגַּדֵּל לְהִתְגַּדֵּל מֵהִתְגַּדֵּל

In ſecundo ordine

הִתְנַפֵּל בְּהִתְנַפֵּל לְהִתְנַפֵּל מֵהִתְנַפֵּל

In tertio ordine

הִתְיַשֵּׁב הִתְוַדַּע בְּהִתְיַשֵּׁב בְּהִתְיַשֵּׁב &c.

In quarto ordine

הִתְקוֹמֵם הִתְחַיֵּב בְּהִתְקוֹמֵם לְהִתְחַיֵּב מֵהִתְחַיֵּב

In quinto ordine

הִתְגַּלּוֹת בְּהִתְגַּלּוֹת לְהִתְגַּלּוֹת מֵהִתְגַּלּוֹת

In ſexto ordine

הִתְפַּלֵּל הִתְגּוֹלֵל בְּהִתְפַּלֵּל בְּהִתְגּוֹלֵל &c.

In ſeptimo ordine

הִתְנַבּוֹת הִתְיַפּוֹת בְּהִתְנַבּוֹת בְּהִתְנַבּוֹת לְהִתְיַפּוֹת

In octauo ordine

הִתְטַלְטֵל בְּהִתְטַלְטֵל בְּהִתְטַלְטֵל לְהִתְטַלְטֵל

הִשְׁתַּחֲווֹת בְּהִשְׁתַּחֲווֹת בְּהִשְׁתַּחֲווֹת לְהִשְׁתַּחֲווֹת

Forma

FORMA IMPERATIVI, ET PRI- *mo in uerbis perfectis.*

הִתְגַּדֵּל הִתְגַּדְּלוּ ׃ הִתְגַּדְּלִי הִתְגַּדֵּלְנָה
הִשְׁתַּמֵּר הִשְׁתַּמְּרוּ הִשְׁתַּמְּרִי הִשְׁתַּמֵּרְנָה

In ſecundo ordine

הִתְנַפֵּל הִתְנַפְּלוּ הִתְנַפְּלִי הִתְנַפֵּלְנָה

In tertio ordine

הִתְיַשֵּׁב הִתְיַשְּׁבוּ הִתְיַשְּׁבִי הִתְיַשֵּׁבְנָה
הִתְוַדַּע הִתְוַדְּעוּ הִתְוַדְּעִי הִתְוַדַּעְנָה

In quarto ordine

הִתְקוֹמֵם הִתְקוֹמְמוּ הִתְקוֹמְמִי הִתְקוֹמֵמְנָה
הִתְחַיֵּב הִתְחַיְּבוּ הִתְחַיְּבִי הִתְחַיֵּבְנָה

In quinto ordine

הִתְגַּלֵּה הִתְגַּלּוּ הִתְגַּלִּי הִתְגַּלֶּנָה

In ſexto ordine

הִתְפַּלֵּל הִתְפַּלְלוּ הִתְפַּלְלִי הִתְפַּלֵּלְנָה
הִתְגּוֹלֵל הִתְגּוֹלְלוּ הִתְגּוֹלְלִי הִתְגּוֹלֵלְנָה

In ſeptimo ordine

הִתְנַבֵּה הִתְנַבּוּ הִתְנַבִּי הִתְנַבֶּנָה
הִתְיַפֵּה הִתְיַפּוּ הִתְיַפִּי הִתְיַפֶּינָה

In octauo ordine

הִתְטַלְטֵל הִתְטַלְטְלוּ הִתְטַלְטְלִי הִתְטַלְטֵלְנָה
הִשְׁתַּחֲוֵה הִשְׁתַּחֲווּ הִשְׁתַּחֲוִי הִשְׁתַּחֲוֶינָה

FVTVRVM HITHPAEL PER OMNES *ordines, & primo in uerbis perfectis.*

אֶתְגַּדֵּל תִּתְגַּדֵּל יִתְגַּדֵּל נִתְגַּדֵּל תִּתְגַּדְּלוּ יִתְגַּדְּלוּ
In fœm. תִּתְגַּדְּלִי תִּתְגַּדֵּל תִּתְגַּדֵּלְנָה
אֶשְׁתַּמֵּר תִּשְׁתַּמֵּר יִשְׁתַּמֵּר נִשְׁתַּמֵּר תִּשְׁתַּמְּרוּ
יִשְׁתַּמְּרוּ ׃ תִּשְׁתַּמְּרִי תִּשְׁתַּמֵּר תִּשְׁתַּמֵּרְנָה

In ſecundo ordine

אֶתְנַפֵּל תִּתְנַפֵּל יִתְנַפֵּל נִתְנַפֵּל תִּתְנַפְּלוּ
יִתְנַפְּלוּ ׃ תִּתְנַפְּלִי תִּתְנַפֵּל תִּתְנַפֵּלְנָה

In tertio ordine

אֶתְיַשֵּׁב תִּתְיַשֵּׁב יִתְיַשֵּׁב נִתְיַשֵּׁב תִּתְיַשְּׁבוּ
יִתְיַשְּׁבוּ ׃ תִּתְיַשְּׁבִי תִּתְיַשֵּׁב תִּתְיַשֵּׁבְנָה
אֶתְוַדַּע תִּתְוַדַּע יִתְוַדַּע נִתְוַדַּע תִּתְוַדְּעוּ
יִתְוַדְּעוּ ׃ תִּתְוַדְּעִי תִּתְוַדַּע תִּתְוַדַּעְנָה

In quarto ordine

אֶתְחַיֵּב תִּתְחַיֵּב יִתְחַיֵּב נִתְחַיֵּב תִּתְחַיְּבוּ &c.
אֶתְקוֹמֵם תִּתְקוֹמֵם יִתְקוֹמֵם נִתְקוֹמֵם תִּתְקוֹמְמוּ
יִתְקוֹמְמוּ ׃ תִּתְקוֹמְמִי תִּתְקוֹמֵם תִּתְקוֹמֵמְנָה

In quinto ordine

אֶתְגַּלֶּה תִּתְגַּלֶּה יִתְגַּלֶּה נִתְגַּלֶּה תִּתְגַּלּוּ יִתְגַּלּוּ
In fœm. תִּתְגַּלִּי תִּתְגַּלֶּה תִּתְגַּלֶּנָה

In ſexto ordine

אֶתְפַּלֵּל תִּתְפַּלֵּל יִתְפַּלֵּל נִתְפַּלֵּל תִּתְפַּלְּלוּ
יִתְפַּלְּלוּ ׃ תִּתְפַּלְּלִי תִּתְפַּלֵּל תִּתְפַּלֵּלְנָה

אתגולל

אֶתְגּוֹלֵל תִּתְגּוֹלֵל יִתְגּוֹלֵל נִתְגּוֹלֵל תִּתְגּוֹלְלוּ
יִתְגּוֹלְלוּ ׃ תִּתְגּוֹלְלִי תִּתְגּוֹלֵל תִּתְגּוֹלֵלְנָה

In ſeptimo ordine

אֶתְנַבֶּה תִּתְנַבֶּה יִתְנַבֶּה נִתְנַבֶּה תִּתְנַבּוּ
יִתְנַבּוּ ׃ תִּתְנַבִּי תִּתְנַבֶּה תִּתְנַבֶּינָה
אֶתְיַפֶּה תִּתְיַפֶּה יִתְיַפֶּה נִתְיַפֶּה תִּתְיַפּוּ יִתְיַפּוּ
In fœminino תִּתְיַפִּי תִּתְיַפֶּה תִּתְיַפֶּינָה

In octauo ordine

&c. אֶתְטַלְטֵל תִּתְטַלְטֵל יִתְטַלְטֵל נִתְטַלְטֵל טְלוּ
אֶשְׁתַּחֲוֶה תִּשְׁתַּחֲוֶה יִשְׁתַּחֲוֶה נִשְׁתַּחֲוֶה תִּשְׁתַּחֲווּ
יִשְׁתַּחֲווּ ׃ תִּשְׁתַּחֲוִי תִּשְׁתַּחֲוֶה תִּשְׁתַּחֲוֶינָה

Et quando uau hippuch à fronte adijcitur, ſeruat hęc forma, וַתִּשְׁתַּחוּ &adoraſti, וַיִּשְׁתַּחוּ &adorauit. In plurali uero duplex uau in fine ſignatur, unum mobile & alterum quieſcens. Notandum hic in fine huius coniugationis, quod tau ex ſyllaba תִּת nunquam abijcitur niſi cum prima radicalis litera fuerit eiuſdem prolationis, tunc em̄ tau ſolet in prima radicali abſcondi per dages, ut מְדַבֵּר pro מִתְדַּבֵּר loquēs, יִטַּמָּא pro יִתְטַמָּא inquinabit ſe, &c.

Finis coniugationum.

Quo

QVO PACTO

VERBIS SVBIVNGANTVR הַכִּנּוּיִם id eſt, affixa.

DIximus ſuprà, Hebręos duplicia habere pnomina, ſeparata et affixa. De ſeparatis iam diximus, de affixis autem nunc dicemus. Vocant ea Hebręi הַכִּנּוּיִם id eſt, cōnotationes. Reuchlinus uero primus appellauit ea affixa. Nam ſubiunguntur, & affiguntur ſic nominibus & uerbis, ut in unā cum illis coēant dictionē, nec auelli poſſunt citra punctorum mutationem, niſi dictio ipſa habeat mediam dageſſatam, tunc enim nulla aut modica fit in pūctis mutatio, potiſſimum in nominibus. Comprehenduntur autem in uocabulo הַכִּנּוּיִם omnia affixa tam ſimplicia quàm compoſita. Simplicia ſunt nudę illæ ſex literæ, he, caph finale, nun finale, uau, iod & mem finale. Cōpoſita ſunt ſyllabæ מוֹ .נוּ כֶם כֶן הֶן הֶם נָה נוּ הוּ נִי ex memoratis ſex literis conſtitutę. Et hę atq; ſex literę diſſimiliter adhęrēt modis, perſonis atq; generi, hoc eſt, non habent ante ſe perpetuo & ubiq; locorum unum

Ratio affixorum.

& eundem

& eundem punctum uocalem. Exemplum: Mem ſinale relatiuum maſc. habet in preterito & alijs modis ante ſe camez, præterquam in imperatiuo & futuro, ubi exigit zere, niſi deſinentia uerbi eſſet uox magna, hirec aut ſchurec, tunc nullum alium exigit punctũ. Sic affixũ תו aliquando exigit ante ſe camez, aliquando zere, & affixa ני נו quandoq; habent ante ſe pathah & nonnunq̃ zere. Sed omiſſis his ponã nũc formulas affixorum, ſignaboq; eas numeris, qui indicabunt cui modo & perſone ſingule formule ſint ſubiungende.

Formule affixorum undecim.

1	ני נו תו ו ה ם ן ך ך ך כם כן
2	ני נו תו ה ם ך ך כם כן
3	תני תנו תחו תו תה תך תך תכם תכן
4	י נו ו תו ת ה ך ך ם ן כם
5	י נו ו תו ה ך ך ם ן כם
6	י תנו ו ה תך תך ם ן תכם
7	י ינו יו יה יך יך יהם יהן יכם
8	ני נו תו ו נו ה נה ך ך ך ם מו כם
9	ני נו נה ך ך ך ם כם
10	י ני נו ו ה ך ך ם ן כן כם
11	י נו ו ה ך ך ך ם כם

Vnum & idem iudicium eſt de ם & ן, de בֶּם & בֶן, de הֶם & הֶן de נא & נָה hoc eſt cũ quali forma הֶם ſubijcitur alicui perſonæ, tali quoq; הֶן affigitur, & in quali diſpoſitione נא accedit, tali & נָה adijcitur. Cęterũ qualis mutatio accidat perſonis ſingulorum modorũ ob horum affixorum acceſſionem, iam oſtendã, idq; in tribus coniugationibus kal, piel & hiphil, & per omnes ordines. Ponã aũt primo abſolutam uerbi formam ac mox ſubiungam quomodo muteť ob adijciendum affixum. Quando uero unam duntaxat uerbi formam in aliqua coniugatione inueneris, cõſtructiuum non differt ab abſoluto.

PRAETERITVM TRIVM CONIVGAT.

Hiphil.		Piel		Kal	
affixum	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutum*

Tertia perſona ſingularis maſcul.

פָּקַד פְּקַד ׃ פִּקֵּד פִּקֵּד ׃ הִפְקִיד הִפְקִיד

Primę formulę affixa huic perſonæ adijciuntur. Affixum tamen כֶם habet hãc formam פְּקָדְכֶם uiſitauit uos, פְּקָדְכֶם & in hiphil הִפְקִידְכֶם

Secunda perſona ſingul. maſ.

פָּקַדְתָּ פְּקַדְת ׃ פִּקַּדְתָּ פִּקַּדְת ׃ הִפְקַדְתָּ הִפְקַדְת

Recipit affixa pri. f. & pręterea affixũ מוֹ eos.

Prima

Prima perſona ſing. communis.

פַּקַרְתִּי פְּקַרְתִּי ׃ פֻּקַּרְתִּי מְקֻרְתִּי ׃ הִפְקַרְתִּי תִּי

Secundę formulę affixa huic perſonæ ſubdūtur. & præterea uau conſonans atq; מוֹ eos.

Prima perſona plur. com.

פַּקַרְנוּ פְּקַרְנוּ ׃ פֻּקַּרְנוּ מְקֻרְנוּ ׃ הִפְקַרְנוּ הִפְקַרְנוּ

Recipit affixa ſecundę formulæ.

Secunda perſona plur. maſc.

פְּקַרְתֶּם פְּקַרְתוּ ׃ פֻּקַּרְתֶּם מְקֻרְתוּ הִפְקַרְתֶּם תוּ

Recipit affixa ſecundæ formulæ.

Tertia perſona plur. com.

פָּקְרוּ פְּקָרוּ ׃ פֻּקְּרוּ מְקֻרְךָ ׃ הִפְקִירוּ הִפְקִירָךְ

Secunda formula affixorum hic locum habet.

Tertia perſona ſing. fœmin.

פְּקָרַתְ פְּקָרַךָ ׃ פֻּקְּרַת מְקֻרַךְ ׃ הִפְקִירַת הִפְקִירַךְ

Recipit affixa tertię formulę, pręter ־תֶּם & ־תֵהֶ

Cum gutturalibus בִּעֲתַתְנִי terruit me. Secunda pręteriti ſing. fœm. eſt conformis primæ perſonæ ſingularis, ut שְׁמַרְתִּנִי cuſtodiuiſti me. Et mutato hirec magno in zere, הוֹרַדְתֵּנוּ depoſuiſti nos. Vſurpatᷓ etiam maſc. pro fœm. ut Ioſue 2 הִשְׁבַּעְתָּנוּ adiuraſti nos. Secunda plur. fœm. habet eandem formam quam maſculina, mutans ſcilicet nun finale in uau ſchurec.

PARTICIPIVM PRAESENS.

Hiphil		Piel		Kal	
affixum	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutum*

פּוֹקֵר פּוֹקֶר ׃ מְפַקֵּר מְפַקֶּר ׃ מַפְקִיר מַפְקִיר
Adijcienda affixa quartæ formulæ

פּוֹקֶרֶת פּוֹקֶרֶת ׃ מְפַקֶּרֶת מְפַקֶּרֶת ׃ מַפְקֶרֶת קֶרֶת
Quinta formula affixorum hic ſubijcienda.

פּוֹקְרָה פּוֹקְרַת ׃ מְפַקְּרָה מְפַקְּרַת ׃ מַפְקִירָה רַת
Subijce affixa ſextæ formulæ.

פּוֹקְרִים פּוֹקְרֵי ׃ מְפַקְּרִים מְפַקְּרֵי ׃ מַפְקִירִים קִירֵי
Affixa ſeptimæ formulę his ſubnectantur.

פּוֹקְרוֹת פּוֹקְרוֹת ׃ מְפַקְּרוֹת רוֹת ׃ מַפְקִירוֹת רוֹת
Hõc plurale in diuerſis ſtatibus nullam habet diuerſitatem, ſuſcipitq́ affixa ſeptimæ formulę.

PAVL.

פָּקוּר פְּקוּר ׃ מְפֻקָּר מְפֻקַּר ׃ מוּפְקָר מוּפְקַר
Adijce affixa quartæ formule.

פְּקוּרִים פְּקוּרֵי ׃ מְפֻקָּרִים מְפֻקְּרֵי ׃ מוּפְקָרִים קְרֵי
Recipit affixa ſeptimæ formulę.

פְּקוּרָה קוּרַת ׃ מְפֻקָּרָה מְפֻקֶּרֶת ׃ מוּפְקָרָה קְרַת
Adijce ſextæ formulę affixa.

פְּקוּרוֹת פְּקוּרוֹת ׃ מְפֻקָּרוֹת רוֹת ׃ מוּפְקָרוֹת קָרוֹת
Septimę formulę affixa hic locum habent.

Infinitiuus

INFINITIVVS.

Hiphil   Piel   Kal

affixum abſolutum affixum abſolutũ affixum abſolutũ

שְׁמֹר שָׁמֹר לִשְׁמֹר ׃ דַבֵּר דַּבֵּר ׃ הַקְרִישׁ הַסְרִישׁ.

מְכֹר מוֹכֹר ׃ Adiјce affixa quartæ formulæ

In Niphal, cũ affixis quartę formulę חִבָּרֵא חִבָּרֵא

Quãdo media eſt gutturalis, ſeruatur hęc forma

מְאָסֵם אָהֳבֵם Porro affixum כֶם ſic ſubiјcitur

תָּפְשְׂכֶם Item אֲבָרְכֶם מְאָסְכֶם אֲבָלְכֶם

IMPERATIVVS.

בְּקֹר פְּקֹר ׃ כַּפֵּר כַּפֵּר ׃ הַסְתִּיר הַסְתִּיר

שְׁמַע שְׁמָע Recipit affixa octauæ formulæ

שִׁמְרוּ שִׁמְרוּ ׃ כַּפְּרוּ כַּפְּרוּ ׃ הַסְתִּירוּ הַסְתִּירוּ

שִׁמְעוּ שְׁמָעוּ Recipit affixa ſecundæ formulæ

זִכְרִי זְכֹרִי ׃ סַפְּרִי כַּפְּרִי ׃ הַסְתִּירִי הַסְתִּירִי

Subiјce affixa ſecundę formulę.

Plurale fœmin. שְׁמֹרְנָה nulla recipit affixa, ſed pro eo utimur hoc plur. maſc. שִׁמְרוּ

FVTVRVM.

אֶשְׁמֹר אֶשְׁמֹר ׃ אֲסַגֵּר אֲסַגֵּר ׃ אַשְׁלִיךְ אַשְׁלִיב

Adiјcienda affixa octauę formulę. Inuenitur etiã הַשְׁאַלֵנִי & ךָ mutat alterum ſcheua in camez, & כֶם in pathah, ut יִשְׁמָרְכֶם תִשְׁלָחֲךָ אֶעֱבָרְךָ

Notandum etiam hic, quod tres perſonę ſingulares & prima pluralis ſimili modo recipiunt affixa

octauę formulæ. Et quod de ſecunda ſing. maſc. ſcribimus, idē de tertia ſing. fœm. accipiēdū eſt.

יִשְׁמְרוּ יִשְׁמְרָךְ ׃ יִסְגְּרוּ יִסַגְּרָךְ ׃ יְשַׁלְּחוּ יְשַׁלְּחָךְ

Hæc tertia plur. maſc. & ſimiliter ſecunda plur. maſc. recipiunt affixa ſecundæ formulæ.

תִּשְׁמְרִי תִּשְׁמְרִי ׃ תִּסְגְּרִי תִּסַגְּרִי ׃ תְּשַׁלְּחִי תְּ

Adijcienda ſunt affixa ſecundæ formulæ. Pro יִשְׁמֹרוּ & תִּשְׁמְרוּ uero accipimus תִּשְׁמֹרְנָה

SECVNDVS ORDO.

Hiphil Piel Kal

affixum abſolutum *affixum abſolutum* *affixū abſolutum*

Prętéritū & utrumq; participium recipit affixa ſicut uerba primi ordinis. In imperatiuo נְטָעֵי planta eum, נַשְּׁקֵנִי oſculare me.

גְּמֹל גְּמָל נְפֹל ׃ נַגֵּשׁ נַגְּשׁ ׃ הַגִּישׁ הַגִּישׁ

Adde affixa quartæ formulæ.

In infinitiuo à נְטַע fit טַעַת טַעְתִּי plātando me, ſicut à גֶּשֶׁת fit גִּשְׁתִּי appropinquando me.

FVTVRVM.

תִּלֹּת תִּדֹּם ׃ תְּנַגֵּשׁ תְּנַגְּשׁ ׃ אַפִּיל אַפִּיל

Affixa octauę formulę hic ueniunt applicāda. Inuenit̄ etiā יִתָּצְךָ euellet te, יִשָּׁקֵנִי oſculabit̄ me.

תִּדֹּמוּ תִּדֹּמוּ ׃ תְּנַגְּשׁוּ תְּנַגְּשׁוּ יַפִּילוּ יַפִּילוּ

תִּדֹּמִי תִּדֹּמִי ׃ תְּנַגְּשִׁי תְּנַגְּשִׁי ׃ תַּפִּילִי תַּפִּילִי

Secundæ

Secũdę formulę affixa his pſonis ſunt addendæ.

TERTIVS ORDO.

Præteritum & utrumque participium ut in perfectis.

Hiphil		Piel		Kal	
affixum	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutũ*

INFINITIVVS.

שֶׁבֶת שִׁבְתּוֹ לֶכֶת לֶכְתּוֹ ׃ יַסֵּר יַסְּרִי ׃ הוֹשִׁיב הוֹשִׁיבִי

Recipit affixa decimę formulę. Et manente iod, בְּיַסְּרִי Item לְיָרְשֵׁנוּ ad perdendum nos. Et à רַעַת dicitur רַעְתָּם Sic à יָנַק in hiphil לְהֵינִיקָתּ Item in paſſiuo הִוָּלְדוֹ naſcendo eum, בְּצֵאתָם egrediendo eos.

IMPERATIVVS.

יְצוֹר יְצֹר ׃ יַסֵּר יַסְּר ׃ הוֹשִׁיב הוֹשִׁיב

Adde affixa nonę formulę. Item cũ defectu iod.

בְּעֵר רְעֵנוּ רְעוֹ רְעֵנִי רְעֵמוֹ

FVTVRVM,

יֵרַע יֵרַע ׃ יְיַסֵּר יְיַסְּר ׃ יוֹבִיל יוֹבִיל

Recipit affixa nonæ formulæ.

יֵרְעוּ	יְיַסְּרוּ	יוֹבִילוּ
תֵּרְעִי	תְּיַסְּרִי	תּוֹבִילִי

Adijce affixa ſecundę formulæ. Quæ uero retinent iod ſic recipiunt affixa אִיעָצְךָ יִירָשְׁךָ Et in hiphil אֵינִיקוֹ lactabo eum.

Quartus

QVARTVS ORDO

Præteritum.

Hiphil.	Piel	Kal
affixum abſolutum	*affixum abſolutum*	*affixum abſolutum*

שָׁם שָׁמוּ ; שׁוֹמֵם שׁוֹמְמוּ ; הֵשִׁים הֵשִׁימוּ
שַׁמְתָּ שַׁמְתְּ ; שׁוֹמַמְתָּ שׁוֹמַמְתְּ ; הֲשַׁמֹּתָ הֲשַׁמֹּת

Prima formula affixorum his duabus perſonis eſt adijcienda. Habet etiam aliquando ſecunda perſona ſyllabam מוֹ ‒

שַׁמְתִּי   שׁוֹמַמְתִּי   הֲשִׁימוֹתִי

Adde affixa ſecundę formę, & adde ו cōſonantem atq; ſyllabam מוֹ

שַׁמְנוּ   שׁוֹמַמְנוּ   הֲשַׁמְנוּ
שָׁמוּ   שׁוֹמְמוּ   הֲשִׁימוּ

Recipiunt affixa ſecundę formulæ.

שַׁמְתֶּם שַׁמְתּוּ ; שׁוֹמַמְתֶּם מְתּוּ ; הֲשַׁמֹּתֶם תּוּ

Adijce affixa ſecundæ formulæ.

שָׁמָה שָׁמַּ ; שׁוֹמְמָה שׁוֹמְמַ . הֲשִׁימָה הֲשִׁימַ

Appone affixa tertiæ formulæ, ut בָּאַתְנוּ

PARTICIPIVM PRAESENS.

שָׂם שָׁמוּ ; מְשׁוֹמֵם מְשׁוֹמְמוּ ; מֵשִׁים מְשִׁימוּ
שָׁמָה שָׁמַת ; מְשׁוֹמְמָה מַת ; מְשִׁימָה מְשִׁימַת

Recipiunt hę duæ perſonæ affixa quartæ form.

שָׁמִים שָׁמוּ ; מְשׁוֹמְמִים מְמוּ ; מְשִׁימִים מְשִׁימוּ
שָׁמוֹת

שׁוֹמוֹת שָׁמוֹת ; מְשׁוֹמְמוֹת מְשִׁימוֹת מְשִׁימוֹת
Adijce affixa ſeptimæ formulæ utriq; generi.

PAVL.

Hiphil Piel Kal

affixum abſolutum affixum abſolutum affixū abſolutū

מוּל מוּל 4. ; מוּלִים מוּל 7. ; מוּלָח מוּלֶת 6.

Item מוּלוֹת recipit affixa 7. formulę. Hic nullū habes piel neq; hiphil.

INFINITIVVS.

שׁוּם שׁוּמ שֻׂמ בּוֹא ; קוֹמֵם קוֹמְמ ; הָמִית הֲמִית
Adijce affixa decimę formulę. Differunt tamen הֲמִיתֵנִי & הֲמִיתִי Nam prius ualet, ego interſicio, & poſterius, interfecit me.

IMPERATIVVS.

שׁוּם שׁוּמִ ; מוֹתֵת מוֹתֵת ; הָמִית הֲמִית
Affige pronomina formulæ octauę.
שׁוּמוּ שֹׂמִי ; מוֹתְתוּ מוֹתְתִי ; הָמִיתוּ הֲמִיתִי
Hæ duæ perſonæ recipiunt affixa formulæ 2.

FVTVRVM.

אָשׁוּם אֲשׁוּמ ; אֲרוֹמֵם אֲרוֹמְמ ; אָשִׂים אֲשִׂימ
Subijciuntur nonæ formulæ affixa.
יָשׁוּמוּ יְשׁוּמֻ ; יְרוֹמְמוּ יְרוֹמְמֻ ; יָשִׂימוּ יְשִׂימֻ
תָּשׁוּמִי תְּשׁוּמִי ; תְּרוֹמְמִי ; תָּשִׂימִי תְּשִׂימִי
Recipiunt hę duę perſonę affixa ſecundę form.

Dicitur etiã אֲרוֹמִמְךָ exaltabo te, וִימוֹתְתֵהוּ interſicieteum, יְכוֹנְנֶךָ diriget te, וַיְמִיתֵהוּ occidet eum.

QVINTVS ORDO

Præteritum.

Hiphil		Piel		Kal	
affixum	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutũ*	*affixum*	*abſolutũ*

גָּלָה גַּל רָאַב ׃ גִּלָּה גִּל ׃ הִגְלָה הִגְל
גָּלִיתָ גָּלִית ׃ גִּלִּיתָ גִּלִּית ׃ הִגְלִיתָ הִגְלִית

Subiјce utrique perſonę affixa primæ formulæ. Porro quę in aleph deſinũt מְצָאתִים קְרָאַנִי &c.

גָּלִיתִי גָּלִיתִי ׃ גִּלִּיתִי ׃ הִגְלִיתִי ו מוֹ
גָּלוּ גָּלוּ ׃ גִּלּוּ ׃ הִגְלוּ
גָּלִינוּ גָּלִינוּ ׃ גִּלִּינוּ ׃ הִגְלִינוּ

Recipiunt hę tres perſonę affixa ſecundę form.

גְּלִיתֶם גְּלִיתוּ ׃ גִּלִּיתֶם גִּלִּיתוּ ׃ הִגְלִיתֶם הִגְלִיתוּ

Subiјciuntur affixa 2. formæ. Sequitur fœm.

גָּלְתָה גָּל ׃ גִּלְּתָה גִּל ׃ הִגְלְתָה הִגְל

Adde affixa tertię formulę. Cum mem hanc habet formam, הֶעֱלָתַם duxit eos Rahab, Ioſ. 2.

PARTICIPIVM PRAESENS.

גּוֹלֶה גּוֹל ׃ מְגַלֶּה מְגַל ׃ מַגְלֶה מַגְל

Recipit affixa decimæ formulæ.

גּוֹלָה גּוֹלַת ׃ מְגַלָּה מְגַלַּת ׃ מַגְלָה מַגְלַת

Subiјciuntur

Subijciuntur affixa ſextæ formulæ.

גוֹלִים גוֹל ; מְגַלִים מְגַל ; מַגְלִים מַגְל

גוֹלוֹת גוֹלוֹת ; מְגַלוֹת מְגַלוֹת ; מַגְלוֹת מַגְלוֹת

Subnectuntur his duabus perſonis affixa ſeptimę formulæ,

PAVL.

Hiphil		Piel		Kal	
affixum	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutum*

גָלוּי גְלוּי ; מְגֻלֶּה מְגֻל ; מוּגְלֶה מוּגְל

Subijce affixa undecimæ formulæ.

גְלוּיִים גְלוּי ; מְגֻלִים מְגֻל ; מוּגְלִים מוּגְל

Adijce affixa ſeptimæ formulæ.

גְלוּיַת גְלוּיַת ; מְגֻלַּת מְגֻלַּת ; מוּגְלַת מוּגְלַת

Adijce affixa ſextæ formulæ, & in plurali quod eſt גְלוּיוֹת ſubijce affixa ſeptimæ formulæ.

INFINITIVVS.

רְאוֹת חֲיוֹת עֲשׂוֹת ; כַּסּוֹת כַּלּוֹת ; הַרְאוֹת הַעֲלוֹת

Adijciuntur affixa decimæ formulæ.

IMPERATIVVS.

רְאֵה רְא ; צַוֵּה צַו ; הַרְאֵה הַרְא

Subijce affixa octauæ formulæ.

רְאִי רְאִי ; צַוִּי צַוִּי ; הַרְאִי הַרְאִי

Maſc. plur. & fœm. ſing. ſimili lege ſuſcipiũt affixa ſecundæ formulæ, nec mutatur forma uerbi.

FVTVRVM.

Hiphil		Piel		Kal	
affixum	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutum*

יִגְלֶה יִגֶל ׃ תְּצַוֶּה תְּצַו ׃ תַּעֲלֶה תַּעַל

Tres perſonę ſing.& prima plur. ſimili lege recipiunt affixa nonę formulę. Inuenit́ quoq́ יִרְאֵנִי uidebit me, aleph cum pathah.

תִּרְאוּ תִּרְאִי ׃ תְּבַסּוּ תְּבַסִּי ׃ יַגְלוּ תַּגְלִי

Secunda & tertia plur. maſc. & ſecunda ſingul. fœm. ſimili modo recipiunt affixa 2. form.

SEXTVS ORDO

סַב סַב ׃ סוֹבֵב סוֹבֵב ׃ הֵסַב הֲסַב

סַבּוֹתָ סַבּוֹת ׃ סוֹבַבְתָּ ׃ סוֹבַבְתִּי ׃ הֲסִבּוֹתָ הֲסִבּוֹת

Adijce utriq́ perſonæ affixa primæ formulæ.

סַבּוֹתִי ׃ סוֹבַבְתִּי ׃ הֲסִבֹּתִי

סַבּוֹנוּ ׃ סוֹבַבְנוּ ׃ הֲסִבּוֹנוּ

סַבּוֹתֶם סַבּוֹתוּ ׃ סוֹבַבְתֶּם סֹבַבְתוּ ׃ הֲסִבֹּתֶם הֲסִבֹּתוּ

סַבּוּ ׃ סוֹבְבוּ ׃ הֵסַבּוּ הֲסַבּוּ

Quatuor iſtis perſonis ſubijciuntur affixa ſecūdę formulæ. Prima ſing. recipit quoq́ ו & מוֹ

סַבָּה סַב ׃ סוֹבְבָה סוֹבַב ׃ הֵסַבָּה הֲסַב

Hoc pręteritum fœm. recipit affixa 3. formulæ. Participium pręſens סַב recipit affixa, ut קָם in quarto

quarto ordine, niſi quod in kal & hiphil altera dà geſſatur.

INFINITIVVS.

Hiphil		Piel		Kal	
affixum	*abſolutum*	*affixum*	*abſolutũ*	*affixum*	*abſolutũ*
הֲסִב	הָסֵב	סֹבְב	סֹבֵב	בֹּא	בּוֹ

Adijce affixa decimæ formulę.

IMPERATIVVS.

בּוֹ בֹּאִ : בּוֹנֵן בֹּנְן : הָשֵׁם הֲשִׁמ

Subſtituenda ſunt affixa octauę formulę. Inueniť etiam חָנֵּנִי miſerere mei, & חֻקָּה exara eam.

בּוֹאוּ בֹּאִי : בּוֹנְוּ בֹּנִי : הָשִׁמוּ הֲשִׁמִי

Hę duę perſonę nõ differunt in ſtatu abſoluto & conſtructiuo, recipiuntq́ affixa nonę formulæ.

FVTVRVM.

יָבוֹ יָבֹא : יְבוֹנֵן, יְבוֹנְן : אָשִׁם אֲשִׁמ

Adijce affixa nonę formulę. Inuenitur etiã יְחַנֵּנִי & יְחָנֵּנִי miſerebitur mei.

יְשֻׁרוּ תְּשֻׁרִי : יְסוֹבְבוּ תְּסֹבְבִי : יְשִׁמוּ תְּשִׁמִי

Subijcienda ſunt his duabus perſonis affixa ſecũdę formulę. Pro ſeptimo ordine nulla ponimus exempla, quandoquidem ea non differant à uerbis quinti ordinis.

DE POSITIONE ACCENTVVM PER OMNES CONIUGATIONES, ORDINES, MODOS & PERSONAS.

iugationes,ordines,modos & perſonas.

IAm nihil dicemus de figuris multiplicium accentuũ, quos habent Hebræi in biblijs ſacris, differemus enim id in locum ſuum, ſed oſtendemus quem locum accentus ſibi uẽdicet in omnibus modis & pſonis quatuor coniugationum.

PRAETERITVM.

Cum pręteritum habeat nouem perſonas, ſciendum quinq; ex eis ſemper habere accentũ in ultima, etiã cum uau conuerſiuo, nempe פָּקַר פָּקְרָה פָּקַרְתְּ פְּקַרְתֶּם פְּקַרְתֶּן In pauſa uero pro שָׁמְרָה dicit̃ שָׁמָרָה ſcheua mutato in camez. Rurſum duę ſemper habent accẽtum in penult. etiã cum uau conuerſiuo, & ſunt iſtę פָּקְרוּ פָּקַרְנוּ Et hæ duę פָּקַרְתָּ פָּקַרְתִּי abſq; uau habẽt accentũ in penult. Cum uau uero aliquando habẽt in ult. & aliquãdo in penult. Hęc autem intelligenda ſunt de omnibus cõiugationibus uerborũ perfectorum. Quãdo uero affixa ſubiungunt̃, accẽtus ponitur

ad

ad affixũ, excipiunt׳ נִי & נֵי tunc enim accentus ponitur in penult. Idem fit plerũq; cũ affixis הוּ הָ

PARTICIPIVM PRAESENS.

Habet participium iſtud accentum in ultima, ut שׁוֹמֵר cuſtodiens, זוֹרֵעַ ſeminans. Et aliquando cum ultima eſt gutturalis שׁוֹסֵעַ findens. Et in plur. שׁוֹמְרִים cuſtodientes. In fœminino uero accentus ponitur in penult. ut עוֹמֶדֶת ſtans.

PARTICIPIVM PRAETERITVM.

Habet accentus locum in ultima, ut שָׁמוּר cuſtoditus, בָּטוּחַ confiſus. Et in plurali, שְׁמוּרִים cuſtoditi. Et in fœminino שְׁמוּרָה cuſtodita, שְׁמוּרוֹת cuſtoditæ.

INFINITIVVS.

Solet quoq; in infinitiuo accẽtus poni in ultima, ut שְׁמוֹר cuſtodire, לִשְׁמוֹר ad cuſtodiendum, לִשְׁכַּב ad dormiendũ, לִמְשֹׁחַ ad ungendum.

IMPERATIVVS.

Habet accentũ in ult: ut שְׁמוֹר קְרַב & cũ paragogehe שִׁלְחָה mitte. In plur. עִמְדוּ ſtate, רַחֲצוּ lauate. In fœm. שִׁכְבִי dormi, שְׁמַעְנָה audite.

FVTVRVM.

Prima pſona habet accentum in ult. ut אֶשְׁמְחָה אֶשְׁמוֹר & cũ accentu pauſante אֶשְׂמָחָה gaudebo. Item ſecunda & tertia maſc. יִשְׂמַח lętabitur,

tur, תִּשְׁלַח mittes. Prima plur. נִשְׁלַח & נִשְׁלָחָה & cũ accentu pauſante נִקְרָבָה appropinquabimus. Tertia plur. יִשְׁלָחוּ Inuenitur etiã יִשְׂבָּעוּ ſaturabuntur. Sic in ſecũda plur. תִּשְׁלְחוּ & cum pauſa תִּשְׁמָעוּ audietis. Et in ſecũda ſing. fœm. תִּלְבְּשִׁי & תִּלְבָּשִׁי Item pluralis fœm. תִּשְׁמַעְנָה audietis & audiẽt mulieres, Et in pauſa תִּשְׁמַעְנָה audietis, &c.

SECVNDVS ORDO

Prĕteritũ & participiũ non differt à uerbis perfectis. In infinitiuo גֶּשֶׁת accedere. Imperatiuus habet accẽtum in ultima, præter גֹּשְׁנָה accedite. Sic futurum habet in ult. prĕter תִּגַּשְׁנָה accedetis & accedent mulieres.

TERTIVS ORDO

Prĕteritum & utrumq; participiũ ut in perfectis. Infinitiuus ut in ſecundo ordine. Similiter imperatiuus & futurum ut in ſecundo ordine. Quĕ ab aleph incipiunt non differunt à perfectis. In futuro tamẽ propter uau hippuch fit ex milra millel, ut יֹאכַל comedet, וַיֹּאכַל & comedit. Sic יֵדַע cognoſcet, וַיֵּדַע & cognouit.

QVARTVS ORDO

Prima perſona utriuſq; numeri & ſecunda ſingularis

laris habent accentum in penult. ut קַמְתָּ קַמְתִּי Tertia quoq; ſing. fœm. ut קָמָה Itē in plur. קָמוּ ſurrexerūt. Et participiū pręſens habet accentū in ult. in utroq; genere & numero, קָמִים ſurgentes, קָמָה ſurgens mulier. Imperatiuus habet in penult. ut קוּמָה ſurge, קוּמוּ ſurgite. Futurū habet tres ſingulares & primam pluralem cū accētu milra, id eſt, in ultima, reliquas habet millel id eſt, in penultima.

QVINTVS ORDO.

In pręterito habet tertia ſingularis utriuſq; generis & tertia plur. accentum in ultima. Secūda ſingularis in utroque genere habet in penult. & ſecunda pluralis in ultima. Item prima utriuſque numeri habet in penultima. Participium utrumque habet accētum in ultima ſicut & infinitiuus. Imperatiuus habet in ultima pręter plur. fœmininam, ut עֲשֶׂינָה facite. Omnes quoq; futuri perſonę habent accentum in ultima pręter tertiam fœmininam pluralem.

SEXTVS ORDO.

Omnes perſonæ pręteriti maſc. & fœmininę habent accentum in penult. pręter ſecundam plur. quę habet in ultima. Participium pręſens habet

u in ultima

in ultima. Similiter participium prẹteritum & in finitiuus. Futurum quoq; habet in perſonis ſingularibus & prima plurali accentum in ult, in reliquis perſonis in penult.

SEPTIMVS ORDO

Cum iſte ordo tertiã radicalem habeat literam he, non differt à quinto ordine.

Cẹterum quẹ hic de cõiugatione Kal dicta ſunt, eadem intelligenda ſunt de coniugatione piel.

CONIVGATIO HIPHIL.

In primo ordine

Tertia ſing. atq; ſecunda plur. ſunt milra. Secunda uero ſing. ſimiliter tertia pluralis, & item utraque prima & tertia fœmin. ſingularis ſunt millel, In participio prẹſenti, ſingularis & pluralis maſc. eſt milra, ſingularis uero fœm. eſt millel & plur. femin. milra. Participium prẹteritum eſt milra prẹter מֻפְקָדָה Infinitiuus eſt milra, imperatiuus uero millel prẹter ſingularẽ maſc. Porrò futurum in omnibus perſonis quẹ poſt tertiã radicalem nullam habent ſupadditam literam, eſt milra, quẹ uero habent iod, uau aut ſyllabam נָה ſuperadditam ſunt millel.

In ſecundo

In ſecundo ordine.

Preteritū non differt à primo ordine. In participio præſenti omnes perſonæ ſunt milra, etiam מְגִירָת excipit מְגֵרֶת Idem ſentiendum de participio preterito, etiam in fœm. genere. Infinitiuus quoq; eſt milra. Imperatiuus eſt cōformis imperatiuo perſectorum. Similiter futurum.

In tertio ordine

Preteritum conſorme eſt uerbis perfectis. Participium preſens & preteritū eſt milra, preter perſonam fœm. que in tau deſinit, uti מוּשֶׁבֶת Infinitiuus eſt milra. Futurum eſt conforme uerbis perfectis, præter הוֹרִיעִי

In quarto ordine;

In preterito quādo manet iod, ſolum tertia ſing. & ſecunda plur. ſunt milra, reliquę omnes maſc. & fœm. ſunt millel, ut חֲבִינוֹתָ intellexiſti, חֵבִינָה intellexit mulier. Vtrumque participium eſt milra preter alterum fœmininum מוּבֶנֶת Infinitiuus eſt milra, & imperatiuus millel præter ſingulare maſculinum חָבֵן Futurum eſt milra ubiq'ue præter eas perſonas quæ habent à fine radicis ſuperadditas literas uau aut iod aut נָה ſyllabam.

In quinto ordine

Hiphil quinti ordinis non differt in accentuū ſuſceptione a prima coniugatione kal.

In ſexto ordine

Nō differt hiphil huius ordinis ab hiphil quarti ordinis. Hucuſq; de uerbis.

DE NOMINE

SECVNDA PARTE ORATIONIS.

Nomē altera pars oratiōis apud Hebręos non habet tantā difficultatem ut uerbum, nec tātam perplexitatem ut nomen apud Latinos & Græcos. Nam non obliquatur de caſu in caſum, ſed mutat̃ dūtaxat de ſingulari numero in pluralem, & adiectiua mouentur de maſc. genere in fœmininum. Quędam etiā mutant puncta propter cōſtructionem, hoc eſt, ob ſequentē genitiuum caſum aut ſubiunctū affixū, ut infra dicetur. Exprimuntur tamen non nunquam obliqui caſus, prępoſitiuis quibuſdam miniſterialibus literis, in hūc ſcilicet modū, דָבָר uerbum,

uerbũ, הַדָּבָר uerbi, לְדָבָר uerbo, אֶת דָּבָר uerbum, מִדָּבָר à uerbo. Sic in plur. דְּבָרִים uerba, הַדְּבָרִים uerborũ, לִדְבָרִים uerbis, אֶת דְּבָרִים uerba, מִדְּבָרִים à uerbis. Hęc tamen non conſtanter obſeruantur, cum caſus ſępe deprehẽdantur ex tenore ſententię, & litera ה nonnunquam inueniatur pręponi nominatiuo, aliquando accuſatiuo, ſicut & lamed ſæpe oſtendit accuſatiuum caſum & aliquando genitiuum, pręſertim in titulis, ut מִזְמוֹר לְדָוִד pſalmus Dauidis.

DE NOMINE ADIECTIVO.

Vocant Hebręi adiectiuum שֵׁם הַתּוֹאַר id eſt, nomen formę, ſicut ſubſtãtiuum appellatur שֵׁם הַדָּבָר nomen rei. Nomen formale uocãt quodcunq; moueẽ de maſc. genere in fœmininũ, ut à מֶלֶךְ rex fit מַלְכָּה regina, à כֶּלֶב canis, כַּלְבָּה canicula. Sic אִישׁ uir, אִשָּׁה uira ſeu uirago. Et pura adiectiua, qualia ſunt חָדָשׁ nouus, צַדִּיק iuſtus, טוֹב bonus, ſic mouẽtur in fœmininũ genus צַדִּיקָה חֲדָשָׁה טוֹבָה &c. Inueniunẽ autem hęc pura adiectiua ſub duplici dũtaxat terminatione & duplici genere, maſculino & fœm. Neutrum enim genus non habent Hebręi, ſicut nec comparationem, ſed circumloquũtur comparatiuũ, & ſuperla- *Comparatiuus gradus.*

ſuperlatiuum gradum in hunc modum, טֹוב bonus, יוֹתֵר טוֹב magis bonus, טוֹב מְאֹד bonus ualde, id eſt, optimus. Frequẽtius tamen circũlo quunt comparatiuum per prępoſitionẽ mem, ut אָדָם זֶה לָמוּד מִזֶּה Homo ille doctus eſt ab illo ſiue prę illo, id eſt, doctior, יוֹחָנָן הוּא טוֹב מִכֵּיפָא Iohannes eſt bonus præ Petro, id eſt, melior. Adiectiua fœminina formantur à maſculinis ſola adiectiõe literę he, participia uero fœm. frequentius habent ſuperadditam literam tau quàm he. Quomodo autem quędam adiectiua mutẽt puncta, dum à maſc. in formã fœmininã transferunt, infrà dicam. Hoc ſatis fuerit hic ſcire, he fœmin. literam ſemper ante ſe exigere camez, ac deinde camez primã uocem propter adiectionem he literę migrare in ſcheua, & ſægol primam uocem in ſegullatis mutari in patha: exempla

צַדִּיק	iuſtus	צַדִּיקָה	iuſta
עִוֵּר	cœcus	עִוֶּרֶת	cœca
גִּבּוֹר	fortis	גִּבּוֹרֶת	ualida
גָּדוֹל	magnus	גְּדוֹלָה	magna
זָקֵן	ſenex	זְקֵנָה	uetula
נַעַר	puer	נַעֲרָה	puella
מֶלֶךְ	rex	מַלְכָּה	regina

עני

עָנִי	pauper	עֲנִיָּה	paupercula
בְּכוֹר	primogenitus	בְּכוֹרָה	primogenita
שָׁכֵן	uicinus	שְׁכֵנָה	uicina
נָדִיב	uoluntarius	נְדִיבָה	uoluntaria
גְּבִיר	uir	גְּבִירָה	domina
טוֹב	bonus	טוֹבָה	bona
גֵּר	peregrinus	גֵּרָה	peregrina

In quinto uero ordine ubi he eſt tertia radicalis, maſculina deſinunt in ſægol, & fœminina in camez,ut

יָפֶה	pulcher	יָפָה	pulchra
חוֹלֶה	infirmus	חוֹלָה	infirma

Gentilia uero adiectiua deſinunt in iod, maſculina ſcilicet, fœminina uero in ית &pauca quędam in ית Exempla

עִבְרִי	Hebręus	עִבְרִית	Hebręa
יְהוּדִי	Iudæus	יְהוּדִית	Iudęa
יִשְׂרְאֵלִי	Iſraëlites	יִשְׂרְאֵלִית	Iſraëlita
אֱדוֹמִי	Idumęus	אֱדוֹמִית	Idumęa
צִידוֹנִי	Zidonius	צִידוֹנִית	Zidonia

Hanc formam ſequũtur numeralia ordinalia, de quibus ſupra, & quędam alia nomina,ut ſunt

עֲרִירִי	ſolitarius	חַכְלִילִי	rubicundus
נָכְרִי	alienus	נָכְרִיָּה	aliena

חָפְשִׁי	liber	חָפְשִׁית	libera
אַכְזָרִי	crudelis	אַכְזָרִית	effera

Maſculina faciunt pluralem in יִּים ut עִבְרִיִּים חָפְשִׁיִּים אֲרוֹמִיִּים ſed frequentius duo iod contrahuntur in unū, ut נָכְרִים alieni חָפְשִׁים liberi. Fœminina uero ſeruant hanc formam כּוּשִׁיּוֹת יְהוּדִיּוֹת cum iod mobili.

DE GENERE NOMINVM *ſubſtantiuorum.*

NOmina ſubſtātiua aut ſunt maſculini generis aut fœminini, pauca inueniuntur cōmunis generis, hoc eſt, quę aliquando inueniuntur in maſc. genere, aliquando in fœminino. Neutrū genus Hebręi non habent, tametſi adiectiuū fœmininum nōnunquam ſoleant uſurpare ſubſtantiue & in neutro genere, ut זֹאת iſtud, quod cum ſubſtantiuo iunctum ſignificat iſtam. Sic טוֹבָה ſignificat bonam in fœm. genere, & bonū ſeu bonitatem in neutro genere. Subſtātiua maſculina cōſtant tribus radicalibus literis, fœminina uero deſinūt uel in he uel in tau ſupadditam literā. Admittūt tamē multa maſc. epentheſin uau uel iod, & quædam protheſin mem. Exempla;

סֵפֶר liber מֶלֶךְ rex דָּבָר uerbum
קָצִיר meſſis סִפּוּר numeratio קוֹדֶשׁ ſanctitas
מִשְׁפָּט iudiciũ חֲמוֹר aſinus שׁוֹמֵר cuſtos.

Hic rurſum multa inueniũtur quę habent formã maſc. & ſunt fœminina. Deprehendit̃ aũt genus ex adiũcto uerbo uel adiectiuo, ut אֶבֶן גְּדוֹלָה lapis magnus, אֶרֶץ רְחוֹקָה terra longinqua, אֵשׁ בּוֹעֶרֶת ignis ardẽs, &c. Item nomina quę à natura habent dualitatem in corpore animalis habẽt ferè omnia fœmininum genus quantumlibet careant ſuperaddita litera he, ut ſunt עַיִן oculus, רֶגֶל pes, יַד manus, אוֹזֶן auris, שָׂפָה labium. זְרוֹעַ נְטוּיָה brachiũ extentum, &c. Item nomina regionũ & ciuitatũ ſunt fœminina, ut יְהוּדָה Iudęa, יְרוּשָׁלַם Ieruſalem, מִצְרַיִם Aegyptus, בָּבֶל Babylon, &c. Porro ſubſtantiua fœminina habent ultra tres radicales literas ſuperadditam literã he uel tau. He exigit ante ſe camez, & tau ſægol. Quod tamen intelligendũ eſt de ſtatu abſoluto. Nam in ſtatu regiminis mutatur he fœminina litera in tau raphatum: exempla צְדָקָה iuſticia, צִדְקַת יְיָ iuſticia domini, צִדְקָתִי iuſticia mea, מְגִלָּה uolumen, מְגִלַּת הַסּוֹפֵר uolumen ſcribę. Item עֲטֶרֶת corona, תִּפְאֶרֶת gloria, de

Quomodo genus cognoſcitur.

cor. Et quando ultima eſt gutturalis mutatur duplex ſægol in duplex pathah, ut מִשְׁלַחַת immiſſio, דַּעַת ſciẽtia, אַמְתַּחַת marſupiũ. Et hęc quãdo ſuſcipiũt affixum aliqđ dageſſant tau, ut אַמְתַּחְתִּי marſupiũ meum, דַּעְתְּךָ noticia tua, עֲטַרְתּוֹ corona eius, at tau quod ex he naſcitur manet raphatũ in affixorũ ſubiũctione, ut צִדְקָתְךָ iuſticia tua, שִׂמְחָתִי gaudiũ meũ, ab abſoluto שִׂמְחָה &c.

De numero plurali utriuſq; generis.

Maſculina faciunt pluralem numerum in ים ut מֶלֶךְ rex, מְלָכִים reges, & fœminina in וֹת ut עֲטֶרֶת corona, עֲטָרוֹת coronæ. Excipiuntur tamen utrinq; multa nomina, quę hãc regulam nõ obſeruant. Nam multa maſculina deſinũt in plurali in oth, ut, אָב pater, אָבוֹת patres, מָקוֹם locus, מְקוֹמוֹת loca, לַיִל nox, לֵילוֹת noctes, פַּחַת præſes, פַּחוֹת pręſides, &c. Sic multa fœminina habent terminationem maſculinã, ut נְמָלָה formica, נְמָלִים formicę. דְּבֵלָה carica, דְּבֵלִים caricæ, דְּבוֹרָה apis, דְּבוֹרִים apes, יוֹנָה columba, יוֹנִים columbæ. חִטָּה triticum, חִטִּים tritica, לְבֵנָה later, לְבֵנִים lateres, &c. Item multa in ſingulari habẽt formã maſculinorũ, quæ tamẽ in plurali deſinunt in oth, ut אֶרֶץ אֲרָצוֹת terra,

חֶרֶב חֲרָבוֹת gladius, קֶשֶׁת קְשָׁתוֹת arcus. Quædam etiā inueniunt, quę utrāq; habēt terminationem pluralem, ut שָׁנָה annus, שָׁנִים & שָׁנוֹת anni, מִלָּה dictio, מִלִּים & מִלּוֹת dictiones, עֶצֶם os oſſis, עֲצָמוֹת & עֲצָמִים oſſa, צָבָא exercitus, צְבָאִים & צְבָאוֹת exercitus militares. לֵבָב cor, לְבָבִים & לְבוֹת corda. Porrò nomina dualitatē ſignificantia, faciūt plur. in יִם ut יָד יָדַיִם manus, רֶגֶל רַגְלַיִם pedes, עַיִן עֵינַיִם oculi, אֹזֶן אָזְנַיִם aures, מֶלֶךְ מַלְכַּיִם duo reges, מְלָכִים multi reges. Inueniunt quoq; quędā alia nomina in duali num. tātū, ut שָׁמַיִם cœli, מַיִם aquę צָהֳרַיִם meridies, רֵחַיִם molę. Itē quędā inueniūtur in plural. num. tantū abſq; ſingul. ut ſunt נְעוּרִים puericia, חַיִּים uita, זְקוּנִים ſenectus, בְּתוּלִים uirginitas, מְתִים pauci uiri, &c. ſicut econtra multa inueniunt ſingularia abſq; plur. num. ut ſunt זָהָב aurū, עוֹפֶרֶת plumbū, צֹאן ouis & oues, שֶׂה pecus. Vbi notandum, nomina ſpecierū animaliū ſępe in ſingulari num. capi pluraliter, ut אָדָם homo & homines, בָּקָר bos & boues, צֹאן ouis & oues. Notandum pręterea, quędā nomina ſingularia aliena habere pluralia, ut אִישׁ uir, in plurali אֲנָשִׁים uiri, & raro inuenitur אִישִׁים Sic אִשָּׁה mulier, in plurali

Plurale dualium.

נָשִׁים mulieres. Item בַּת filia, בָּנוֹת filiæ. Horum tamen non ſunt multa.

DE STATV NOMINVM ABSOLVTO & conſtructiuo.

Statum nominis abſolutum uocant eum qui poſt ſe non habet genitiuum caſum. Cum uero genitiuus ſequitur caſus, uocatur is ſtatus סְמִיכוּת id eſt, ſtatus ſubiunctionis, obtinetq́ in hebraica lingua grandem in punctis mutationem, pręſertim in plurali numero. Nam is ob ſubiunctum genitiuum caſum abijcit mem finale de ים & hirec mutatur in zere, atq uoces magnas pręcedẽtes cõmutat in paruas aut in punctũ ſcheua. In ſing. uero numero mutat uoces magnas in paruas & potiſſimũ in ſcheua.

Cauſa mutationis punctorũ.

Quod ut recte intelligas, notabis ꝓpter quatuor cauſas mutari nomina in punctis, nẽpe propter regimẽ, propter plur. numerum, propter fœm. genus & propter affixorum ſubiũctionem.

Quæ uoces mutentur.

Sunt autem quatuor uoces quę in nominibus mutationem ſuſcipiũt, nempe camez zere, ſægol & holem, tres magnę & una parua. Scheua quoq annumeraretur eis, ſi uniuerſaliter eſſet mobile. Camez & zere quãdo primam dictionis ſyllabam occupant, mutantur in ſcheua.

Quando

Quando uero in ſecunda inueniuntur, uertuntur in pathah, ut à דָּבָר abſoluto dicitur דְּבַר יְיָ uerbum domini. Sic à זָקֵן fit זְקַן הַבַּיִת ſenex domus. Idem fit in reliquis tribus mutationibus, niſi quod ſecũda uox nõ ſemper mutatur in pathah, ut דְּבָרִי uerbum meum, דְּבַרְכֶם uerbum ueſtrũ, דְּבָרֵנוּ uerbum noſtrum, & in plurali דְּבָרִים uerba, דְּבָרַי uerba mea, דְּבָרֶיךָ uerba tua. In plurali uero conſtructiuo דִּבְרֵי יְיָ uerba domini, ubi etiam altera uox magna mutatur in ſcheua, & primũ ſcheua in hirec, per regulam iſtam, Vbi duo ſcheua à principio dictionis cõueniunt, primum migrat in hirec. *Regula de ſcheua.* Item in fœm. genere à יָשָׁר rectus fit יְשָׁרָה recta, ſic à זָקֵן fit זְקֵנָה uetula. Regula: Omne nomen perfectum cuius uox prima eſt camez, mutat camez in memoratis quatuor mutationibus in ſcheua, quæcunque fuerit uox ſecunda. *Regula de camez initiali.* Idem ſentiendum de nominibus quorum uox prima eſt zere & altera camez, ut eſt לֵבָב cor, עֵנָב uua, שֵׂעָר crinis. Nam dicimus לְבַב הָאָדָם cor hominis, לְבָבִי cor meũ, לְבָבִים corda. At quando uox ſecũda non eſt camez, ut in his אֵפוֹד cinctoriũ humerale, אֵבוּס preſepe, non mutatur zere. Nam dicitur אֵפוֹדִי

 cinctorium

cinctorium meũ, אֵבוּסוֹ præſepe eius, & in regimine, אֵפוֹד הַכֹּהֵן ephod ſacerdotis. Sic עֵירוֹם nudus, עֵירֻמִּים nudi. Item quãdo poſt zere ſequitur ſægol, ut in סֵפֶר liber, עֵשֶׂב herba & ſimilibus, zere aliquando mutatur & quãdoq; non mutatur, ut infrà in forma illa explanabit̃. Similiter dicetur infrà de his quę primam habent ſęgol, & de his quę primam habent holem. Aduerte ergo formulas iſtas nominũ, quas nunc tibi ob oculos ponam cum omnibus mutationibus eorum.

שָׁבָר דָּבָר מָטָר

Inueniuntur ſub hac forma in hebręo plurima nomina, tã adiectiua quàm ſubſtãtiua, ut ſunt מָשָׁל prouerbiũ, חָתָן ſponſus, נָבָל ſtultus, שָׁלָל ſpolium, שָׁפָן cuniculus, גָּמָל gamelus, חָדָשׁ nouus, יָקָר precioſus, יָשָׁר rectus, &c. Hæc itaque in omnibus quatuor mutationibus uertũt camez primũ in ſcheua: alterum uero camez manet in plurali abſoluto, in fœminino genere & in affixorum ſubiunctione, ut יָשָׁר rectus, יְשָׁרָה recta, יְשָׁרִים recti, דְּבָרְךָ uerbum tuum, &c. at in regimine ſingulari & cum durioribus affixis muta-

xis mutatur alterum camez in pathah. Duriora affixa uoco חֶן הֶם כֶן כֶם quæ ſemper ſequeſtrantur ab alijs affixis, quę hic diſtinctionis gratia uocabo affixa leuiora. Dicimus enim דְּבַרְכֶם uerbũ ueſtrũ & דְּבַר יְיָ uerbum domini. Porrò in plurali conſtructiuo dicitur יִשְׁרֵי לֵב recti corde, דִּבְרֵי יְיָ uerba domini. Quam mutationem ſic facile percipies. Plurale abſolutum דְּבָרִים in regimine abijcit mem finale & mutat hirec finale in zere, id quod regulare eſt omnibus pluralib. maſculinis, ac deinde uertit camez in ſcheua, & ſic relinquit דְּבְרֵי ſed quia duo ſcheua ab initio nunquã ſcribuntur, ſed primũ regulariter mutatur in hirec, dicimus, דִּבְרֵי pro דְּבְרֵי Et hic rurſum notãdum, plurale abſolutum recipere affixa leuiora, ut דְּבָרַי uerba mea, דְּבָרֶיךָ uerba tua, דְּבָרָיו uerba eius, דְּבָרֶיהָ uerba eius, &c. & plurale cõſtructiuũ ſuſcipere affixa duriora, ut דִּבְרֵיכֶם uerba ueſtra, דִּבְרֵיהֶם uerba eorũ. Quãdo uero prima radicalis eſt una ex his gutturalibus חֲע mutatur in plur. cõſtructiuo primum ſcheua non in hirec ſed in pathah, ut ab חָכָם ſapiens, dicitur חַכְמֵי פַרְעֹה ſapiẽtes Pharaonis. Sic à חָלָל fit חַלְלֵי חֶרֶב uulnerati gladio, & ab

Duriora affixa.

Aduerte iſta bene.

עָרֵל

עָרֵל incircumciſus, עַרְלֵי לֵב incircumciſi corde. Idem iudicium eſt de his quę mediam habent ain uel beth, ut à נָחָשׁ ſerpens, dicitur נַחֲשֵׁי מִצְרַיִם ſerpetens Aegypti. Ab אָמָר uero fit אִמְרֵי יְיָ eloquia domini. Notandum præterea quod quædā huius formę nomina mutant poſterius camez in pathah dages, ut à גָּמָל fit plurale גְּמַלִּים gameli, à שָׁפָן שְׁפַנִּים cuniculi, à הָדָס הֲדַסִּים myrti. Sicut econtra quædam quæ fuerunt dageſſanda, mutāt patha & dages in camez uocē magnam, ut ubi חַלָּשׁ id eſt, infirmus, dicimus, in eadē forma dicimus פָּרָשׁ eques, ubi primū camez includit dages, atq; ob id nunquam mutatᷓ. Nam dicimus in plurali פָּרָשִׁים equites, ſicut חַלָּשִׁים debiles. Sic חָרָשׁ חַבַּרְזֶל artifex ferri. Iſa. 44. ubi – migrat in –

קָצִיר קָרוֹשׁ זָקֵן

Sunt hæ tres formæ nominum frequentiſſimæ in hebraiſmo, ut ſequentia exempla demonſtrant. Notandum quoque quando ſecunda uox eſt hirec magnum, holem aut ſurec non mutatur

לָבָן albus	גָּרוֹל magnus	תָּמִים integer
יָשֵׁן dormiens	טָהוֹר mundus	חָסִיד pius

יָחֵף	diſcalciatus	גָּחוֹן	pectus	יָשִׁישׁ	decrepitꝰ
יָתֵד	clauus	אָדוֹן	dn̄s	נָגִיד	princeps
יָרֵחַ	luna	דָּרוֹם	merid.	מָשִׁיחַ	unctus
חָסֵר	deficiens	שָׁלוֹם	pax	נָזִיר	Nazarȩus

Hȩc itaq; in omnibus quatuor mutationibus uertunt camez in ſcheua, ut à קָדוֹשׁ in conſtructione קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל ſanctus Iſraëlis: in fœminino קְדוֹשָׁה ſancta, in plur. קְדוֹשִׁים ſancti, cum affixo אֲדוֹנִי dominus meus. Sic לָבָן albus, לְבָנָה alba, לְבָנִים albi, & in regimine, יְתַד הָאָרֶג clauus texturȩ, Iud. 16. Et in tertia forma, מָשִׁיחַ unctus, מְשִׁיחַ יְיָ Chriſtus domini, מְשִׁיחִי Chriſtus meus, תְּמִימָה integra, תְּמִימִים integri. In plurali conſtructiuo, תְּמִימֵי דָרֶךְ immaculati in uia, pſal. 119. אֲדוֹנֵיהֶם domini eorum, יִתְדוֹת הֶחָצֵר claui atrij, Exo. 27. Elias tamē ponit קְצִירֵי à קָצִיר & גְּדֹלֵי à גָּדוֹל ſed nulla inuenio exempla ſimilia. Si תָּמִים facit תְּמִימֵי certe & à קָצִיר fiet קְצִירֵי Sic cum אָדוֹן facit plur. conſtructiuū אֲדוֹנֵי habebit & קָדוֹשׁ in plurali conſtructiuo קְדוֹשֵׁי De זָקֵן & ſimilibus nō eſt dubiū quin in plur. cōſtructiuo habeāt לִבְנֵי זִקְנֵי &c. niſi cū prima eſt gutturalis, tunc enim eadē litera habet pathah, ut חַסְרֵי פַּא נוּן defectiua in pe nun.

קֶבֶר מֶלֶךְ

Diſcriminātur nomina ſex punctorū in duas claſſes, de quibus aliqua ſubijciam.

לֶחֶם	panis	קֶבֶר	ſepulchrum
כֶּרֶם	uinea	בֶּגֶד	ueſtis
חֶסֶד	pietas	קֶרֶב	inteſtinum
כַּלְבַּת & כֶּלֶב	canis	זֶכֶר	memoria
רֶגֶל	pes	פֶּגֶר	cadauer
חֶרֶב	gladius	יִתְרַת & יֶתֶר	reſiduum
אֶרֶץ	terra	דֶּשֶׁן	cinis
עַבְדַּת & עֶבֶד	ſeruus	רֶכֶב	currus
הֶבֶל	uanitas	גֶּשֶׁם	pluuia
דֶּלֶת	oſtium	צֶדֶק	iuſticia
עֶצֶם	os oſſis	דֶּגֶל	uexillum
אֶבֶן	lapis	כֶּבֶשׂ	ouis maſcula
צֶלֶם	imago	כֶּתֶר	corona
חֶבֶל	funis	מֶתֶג	frenum
דֶּרֶךְ	uia	פֶּסֶל	ſculptile

Hęc & ſimilia quę ſex cōſtant pūctis, nihil mutāt in regimine ſingulari. In plurali uero numero hāc ſeruant formam, מֶלֶךְ מְלָכִים & קֶבֶר קְבָרִים, Adiectiua uero quæ in fœmininum mouentur genus, & item plurale conſtructiuum, & ſuſce-

ptio

ptio affixorum in ſingulari numero, in his dupli-
cibus nominibus aliam & aliam ſeruāt formam.
Quæ enim in priore ſignantur columna, hoc eſt,
ad ſiniſtram, mutant ſægol primum in pathah, ut
לַחְמֵנוּ panis noſter, כַּרְמִי uinea mea, חַסְדֵי יְיָ
pietates domini, כַּלְבַּת canicula, עַבְדַּת fa-
mula, חַבְלֵי רְשָׁעִים funes impiorum. Quæ
uero in poſteriori & dextra colūna ſignantur,
mutant primum ſægol in hirec quando ſuſcipi-
unt affixum, uel mouent in fœmininū genus, aut
ſcribuntur in plurali conſtructiuo, ut קִבְרוֹ ſepul
chrum eius, קִבְרֵיכֶם ſepulchra ueſtra, פִּגְרֵי
הַמֵּתִים cadauera mortuorum, & à פֶּרֶד mu-
lo in fœminino פִּרְדָּה mula. Sic à כֶּבֶשׂ oue ma-
ſcula fit in fœminino כִּבְשָׂה ouis, & in plurali
conſtructiuo כִּבְשׂוֹת הַצֹּאן oues gregum: Ge
neſis uigeſimoprimo. Inuenitur etiam iuxta pri
mam formam כַּבְשָׂה Numeri 6. Nec hic poteſt
haberi certa aliqua ratio, qua hæc forma ab illa
diſcernatur, ſed uſus duntaxat diſcrimen oſten-
dit, quāquam ea quæ primā habent gutturalē, re
gulariter mutēt ſęgol primū in pathah, ut ab אֶבֶן
fit אַבְנֵי ab הֶבֶל uanitas, הַבְלֵי & ab עֶלֶם adole-
ſcēs fit עַלְמָה adoleſcētula. Notādū pręterea qđ

nomina huius formę quę mediam habent gutturalem, mutant utrumq; ſęgol in pathah, præter unum לֶחֶם Quæ uero tertiã habent gutturalem heth uel ain, mutant ſolum poſterius ſęgol in pathah, exempla.

טַעַם	guſtus	טֶבַח	ſacrificium
בַּעַר	ſtultus	טֶבַע	moneta
נַעַר	puer	נֶגַע	plaga
בַּעַל	magiſter	פֶּסַח	paſcha
נַחַל	fluuius	סֶלַע	petra
שַׁחַר	aurora	פֶּלַח	fragmentum
לַהַב	flamma	פֶּתַח	oſtium

Quæ utramq; uocem habent pathah, retinẽt patha primũ in fœm. & cum affixis in ſingulari numero, atque in plur. conſtructiuo, ut נַעַר puer, נַעֲרָה puella, נַעֲרִי puer meus, נַעֲרֵי הָעִבְרִיִּים pueri Hebræorum. Et hic te rurſum meminiſſe oportet, plurale cõſtructiuũ ſuſcipere duntaxat affixa duriora, & abſolutum leuiora. Porro nomina huius formæ quæ ob gutturalem literam alterum ſægol mutant in pathah, mutãt ferè ſemper ſęgol primum in hirec, ut נִגְעִי plaga mea, פִּתְחֵי הַבַּיִת oſtia domus, פִּשְׁעִי iniquitas mea, פִּרְחִי flos meus. Inuenitur tamen סַלְעִי petra mea, צלע

צַלְעוֹ latus eius. Inuenitur etiam à יֶשַׁע pſal. 84. יִשְׁעֲךָ pro יֶשְׁעֲךָ ſalus tua.

סֵפֶר

Quæ ſunt de hac forma uocãtur nomina quinq; punctorũ, exiſtẽte ſcilicet prima uoce zere. Nullum enim nomẽ inuenitur cuius prima uox ſit ſægol & altera zere.

סֵפֶר	liber	חֵלֶס & חֶלְקָה	pars
סֵתֶר	latibulum	עֵגֶל	uitulus
שֵׁבֶט	uirga	אֵבֶר	membrum
סֵמֶל	ſimulachrum	אֵפֶר	cinis
סֵפֶל	Phiala	עֵדֶן	uoluptas
נֵדֶר	uotum	עֵדֶר	grex
שֵׂכֶל	ingenium	חֵלֶב	adeps

Diſtinximus nomina huius formæ in duos ordines. Nam quæ primam habent radicalem gutturalem, mutant plerũq; in plurali cõſtructiuo zere in ſegol, ſic in ſingulari quãdo affixa ſubijciunt, ut עֵרֶךְ ęſtimatio, עֶרְכִּי æſtimatio mea, עֶדְרֵי הַצֹּאן greges ouium, חֶלְבֵי הַצֹּאן adipes ouium, ſic ab אֵצֶל dicitur אֶצְלָהּ iuxta eam. Trahuntur etiam quædam ſub hac forma ad fœmininũ genus, ut חֵלֶס & חֶלְצָה pars, עֵדֶן & עֶדְנָה uoluptas,

ſic עֵגֶל uitulus, עֶגְלָה uitula. Porrò quę primam non habent gutturalem, ſequuntur omnino normam סֵפֶר ut ג סֵתֶר latibulum fit סְתָרִים סִתְרֵי סִתְרֵי Quędam etiam inueniuntur in fœm. ut eſt pręſens uocabulum סִתְרָה abſconſio. In conſtructione ſingulari hęc forma nullā habet mutationem, ſicut nec forma ſex punctorū, ut סֵפֶר יוֹחָנָן liber Iohannis, &c. Inuenitur etiam unū & alterū nomē quod duplici cōſtat zere, nempe הֵילֵל lucifer, ſtella matutina, תֵּבֵל orbis, ſed quę nec in plurali nec cum affixis inueniūtur. Idem iudiciū eſt de הֵיכָל quod in regimine habet הֵיכַל in plur. הֵיכָלוֹת & in regimine הֵיכְלֵי

קֹדֶשׁ

Hæc forma mutat holē in ֳ in omnibus mutationibus præterquā in cōſtructione ſingulari. Eſt autem hęc forma frequens in hebręo, exempla:

חֹדֶשׁ	menſis	אֹהֶל	tentorium
גֹּרֶן	area	אֹזֶן	auris
אֹפֶן	rota	חֹפֶן	uola
אֹפֶל	caligo	חֹזֶק	fortitudo
עֹפֶל	fortalicium	קֹמֶץ	pugillus
קֹשֶׁט	ueritas	בֹּהֶן	pollex

Quando

Quando media aut ultima eſt gutturalis.

פֹּעַל	operatio	גֹּבַהּ	altitudo
בֹּחַן	fortalicium	רֹמַח	lancea
בֹּחַס	macula	כֹּבַע	galea
רֹחַב	latitudo,	אֹרַח	ſemita

Hæc itaq; nomina in regimine ſingulari nihil mutãt, in reliquis uero mutationibus migrat holẽ in hatephcamez, ut אֹזֶן אַהֲרֹן auris Aharon, קָדְשׁוֹ ſanctitas eius, קֳדָשִׁים ſanctitates, קָדְשֵׁי יְיָ ſanctitates domini, חֹזֶק & חָזְקָה fortitudo, ח חֹרֶשׁ & חֳרְשָׁה dumus. Quędam tamen habẽt pro ־ָ: purũ camez, ut שָׁרָשִׁים radices, קֳדָשֶׁיךָ ſanctitates tuæ. Et à קֹמֶץ dicitur קֻמְצוֹ pugillus eius, ſicut à גֹּדֶל dicit̃ גָּדְלוֹ magnificentia eius, & ab אֹהֶל fit plurale אֳהָלִים & אֹהָלִים tabernacula. Item à גֹּרֶן גָּרְנִי area mea. Et à חֹפֶן in duali numero חָפְנַיִם duę uolæ. Et à בֹּאשׁ fit בָּאְשׁוֹ fœtor eius. A רֹחַב fit רָחְבּוֹ latitudo eius, & à רֹמַח dicitur רְמָחִים & in cõſtructione plurali רָמְחֵיהֶם lanceæ eorum. Præter pauca iſta enumerata exempla, alia omnia, quæ innumera ſunt, ſequũtur regulam. Et quum media aut ultima eſt una ex his gutturalibus חהע migrat ſęgol in pathah, exceptis paucis quę mediã habent

habent gutturalem, quale eſt אֹהֶל tabernaculũ, תֹּאַר forma, à quo fit תָּאֳרָם forma eorum.

מָוֶת

Pauca inueniũtur ſub hac forma nomina, qualia ſunt מָוֶת mors, תָּוֶךְ medium, עָוֶל peruerſitas, אָוֶן uanitas. Hęc in regimine ſingulari mutãt uau mobile in quieſcens, ut בְּתוֹךְ הָעִיר in medio ciuitatis, מוֹת יְשָׁרִים mors iuſtorum. Et cum affixis, מוֹתִי mors mea, אוֹנֵךְ uanitas tua, Ierem. 4. Et cum he ſuperaddita litera מָוְתָה mors, עַוְלָה peruerſitas. Inuenitur etiam עֶוֶל in regimine, & עַוְלוֹ cum affixo. In plurali מוֹתוֹת & מוֹתִים & ab אָוֶן quãdo ſignificat efficatiam, inuenitur in plurali אוֹנִים uires. In ſingulari abſoluto habet uau mobilem literam, cũ affixis atq; in plur. eadem litera quieſcit. Inuenitur tamẽ ſemel אוֹן pro חוֹן Hoſeę duodecimo. Eſt & alia uox שָׁוְא quæ ſcribi debuerat שָׁוֶא & illa ſub nulla mutatiõe inuenitur.

צַדִּיק גַּנָּב עִלֵּג

De dageſſatis una eſt regula, quod ob nullã quatuor mutationum mutantur, exempla ſunt.

קטל

קֶסֶר incẽſum	גַּנָּב fur	סָרִיס eunuchus
עִוֵּר cœcus	סֻלָּם ſcala	עָרִיץ nebulo
כִּכָּר talentũ	אַדִּיר magnificus	פָּרָשׁ eques
פִּסֵּחַ claudus	גַּלָּב ſcriba	פִּסָּם pruna
חֵרֵשׁ ſurdus	גִּדּוּת blaſphemia	כֶּחָשׁ mendax
שִׁכּוֹר ebrius	חַלָּשׁ infirmus	בִּכּוּר primitiæ

Quę ſunt de primo & ſecundo ordine ſic mouentur in fœm. genus & pluralem numerũ, צַדִּיקִים צַדִּיקַת גַּנָּבִים גַּנֶּבֶת & in plur. conſtruct. צַדִּיקֵי Item סֻלָּמִי ſcala mea, עִוְּרִים cœci, עִלְּגִים muti: item in plur. cõſtruct. בִּכְרֵי גַּחֲלֵי &c. Quę ſecundam habent zere, mutãt illud in ſcheua, ut כֻּסֶּמֶת ſpelta, in plur. כֻּסְּמִים Sic à כִּסֵּא ſolium. כִּסְאִי & in plur. כִּסְאוֹת ſolia. Sic מַקֵּל baculus, חַלָּק lenis. Quę uero ſcribuntur in tertio ordine includunt dages in prima uoce propter mediam gutturalem, diciturq́ סָרִיסִים eunuchi, פָּרָשִׁים equites, בָּנִים כֶּחָשִׁים filij mẽdaces, Iſa. 30. Inuenitur tamẽ ſępe סָרִיס mutare camez in ſcheua.

כְּתָב זְאֵב גְּבוּל

De his nominibus ponit Elias talem regulã: Nomina quæ habent ſcheua è capite, nunquam mutant ſcheua: Exempla promiſcua:

דְּבַשׁ	mel	גְּבִיר	uir	זְאֵב	lupus
חֲמוֹר	aſinus	גְּבוּל	terminus	כְּסִיל	ſtultus
כְּרוּב	angelus	יְצוּעַ	ſtratum	זְבוּב	muſca
כְּלוּב	cauea	אֱוִיל	ſtultus	חֲנִית	lancea
בְּכוֹר	primogen.	דְּבִיר	oraculũ	שְׁבִית	capti.

In fœminino אֱוִילֶת ſtulta, זְאֵבָה lupa. In regimine ſing. גְּבוּל חֲשֵׂרֶת terminus agri, זְאֵב הַיַּעַר lupus ſyluæ. Cum affixis, חֲמוֹרִי aſinus meus, בְּכוֹרְךָ primogenitus tuus. In plur. זְבוּבִים muſcę, כְּסִילִים ſtulti, &c. Nullã ergo admittunt mutationem nomina quę primã habent ſcheuatam. Excipiuntur tamen ea quę ſecundã uocẽ habent camez, ut יְקָר pręcium, כְּתָב ſcriptura, ea enim in regimine mutant camez in pathah, & in plurali cõſtructiuo camez mutatur in ſcheua, & primũ ſcheua in hirec, ut כִּתְבֵי יִקְרֵי In reliquis mutationibus manet ſcheua & camez. Item à בְּאֵר inuenitur regulariter בְּאֵרוֹת putei. Inuenitur etiam בֶּאֱרוֹת ſed quod ſecundum Dauid kimhi eſt ab alia forma, ſicut & דִּבְשִׁי mel meũ ab alia forma quàm דְּבַשׁ putatur eſſe. Item אֲגַם ſtagnũ, זְמַן tẽpus, quæ ſunt nomina huius formæ, dageſſant ultimam in plur. & affixorũ ſubiunctione, ut אֲגַמִּים ſtagna, זְמַנִּי tempus meum.

עוֹלֵל אוֹצָר

אוֹצָר	theſaurus	עוֹלֵל	paruulus
עוֹלָם	ſeculum	תּוֹלָע	uermis
גּוֹרָל	ſors	כּוֹכָב	ſtella
שׁוֹשָׁן	roſa	שׁוֹפָר	tuba

In regimine ſingulari hæc nomina & alia eis ſimilia mutant camez in pathah, ut אוֹצַר הַשַּׂר theſaurus principis, גּוֹרָלִי ſors mea, כּוֹכָבִים ſtellę, עוֹלָמִים ſecula. Item שׁוֹשַׁנִּים roſę, אוֹפַנִּים rotæ. Et in plurali conſtructiuo כּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם ſtellę cœli, שׁוֹפְרוֹת הַיּוֹבְלִים tubæ iubileorũ. Porrò עוֹלֵל יוֹבֵל אוֹיֵב mutantur ſicut participia pręſentis tẽporis primæ cõiugationis. Huc quoque pertinet אָמָּן artifex.

שׁוּעָל

שׁוּעָל	uulpes	כּוּמָז	ſubligaculum
אוּלָם	porticus	יוּקָשׁ	auceps
מוּעָר	nutatio	עוּגָב	organum

Hæc forma nihil mutat niſi in conſtruct. ſingulari, ubi camez migrat in pathah, & conſtructione plur. mutatur in ſcheua. Inuenitur tamẽ אוּלָם cum camez in regimine ſing. Quædã mutãt uau

ſchureck in kybuz & dages, ut ſunt עֻגָּב organum, גֻּמָּץ fouea.

דִּבּוּר נִחוּם

סִפּוּר	numeratio	כִּפּוּר	propiciatio
קִבּוּץ	congregatio	נִחוּם	conſultatio
שִׁכּוּל	ſterilitas	בֵּאוּר	declaratio
צִבּוּר	aceruus	נִאוּת	adulterium

In quinto uero ordine migrat he tertia radicalis in iod, ut שִׁקּוּי irrigatio, רִבּוּי pluralitas, & apud rabinos גִּילּוּי reuelatio ſiue denudatio, לִיקּוּי eclipſis. Item in fœm. à לִמּוּד doctus, לִמּוּדֶת docta. Nunquã autem mutatur hæc forma propter mediam dageſſatam. Notandum quoq; hic, quod rabini pro hac forma, quãdo uolũt exprimere nomen uerbale, utuntur communiter hac forma fœminina:

סְפִירָה	numeratio	קְשִׁירָה	ligatio
עֲשִׂיָּה	factio	עֲלִיָּה	aſcenſio
בִּיאָה	congreſſus	רְאִיָּה	uiſio
יְצִיאָה	egreſſio	הֲלִיכָה	conſuetudo

De quorum mutatiõe paulo pòſt dicetur ubi ad fœmininum genus peruenerimus.

עמור

עַמּוּד

טַבּוּר	umbilicus	תַּנּוּר	fornax
חַנּוּן	miſericors	שַׁכּוּל	orbus
תַּפּוּחַ	pomum	אַלּוּף	dux
בַּחוּר	iuuenis	עַמּוּד	columna

Propter mediam dageſſatā hęc forma nullā unquam admittit mutationem.

מִשְׁפָּט

מִשְׁקָל	pondus	מִקְטָר	incenſum
מִשְׁכָּן	habitaculum	מִבְחָר	electio
מִבְטָח	fiducia	מַעֲמָד	ſtatio
מִרְמָס	conculcatio	מַאֲמָר	oratio

Iſta hæmanthica in fœm. genus tranſlata nihil mutant,ut מִלְחָמָה prȩlium,de quo infrà,nec in affixorum ſubiunctione aut plurali numero mutant camez. In regimine autem ſingulari mutant camez plerumq; in pathah,aliquando manet camez.In regimine plur.hæc eſt forma מִשְׁפְּטֵי יְיָ iudicia domini, מִקְדְּשֵׁיכֶם ſanctuaria ueſtra. A מִקְרָא tamen propter aleph fit מִקְרָאֵי in plur. cōſtructiuo.Habet autem mem aliquando hirec & aliquando pathah,idq; non tātum ante guttu

rales,ſed & ante alias quaſdam literas,ut מַלְאָךְ angelus, מַרְבַּד orriamentum, מַנְעָם pulchritudo, מַלְמַד ſtimulus. Et in plur. quædā pro camez habēt pathah dages,ut מַרְבַּדִּים & מִשְׂגָּב cū affixo dicitur מִשְׂגַּבִּי exaltatio mea. Inueniuntur etiā quædā quæ in ſtatu abſoluto loco camez habent pathah,ut מִזְרַק אֶחָד phiala una. Numeri 7. Itē multa habent in plur. terminationem fœm. ut מִשְׁמָר מִשְׁמָרוֹת cuſtodiæ, מִבְצָר munitio, מִבְצָרִים & מִבְצָרוֹת ſed hęc uidētur habere ſingulare fœmininum.

מִסְכֵּן מַקְהֵל

מַמְזֵר	ſpurius	מִשְׁעָן	ſuſtentaculum
מַרְבֵּץ	cubile	מַרְזֵחַ	conuiuium
מַפְתֵּחַ	clauis	מַסְמֵר	clauus
מַעֲשֵׂר	decima	מִזְבֵּחַ	altare

Quę primam non habent gutturalem, habent in regimine מִפְתַּח מִרְזַח מִשְׁעַן מִרְבַּץ מִזְבַּח Et in plurali, מַקְהֵלִים & מַקְהֵלוֹת מַסְמְרִים & מִסְמְרוֹת מִזְבְּחוֹת De מִזְבְּחוֹת habes Num. 23. multa loca, etiā ſub accētibus pauſantib. Cū ſubiunctione affixorū, מַעַשְׂרוֹ decima eius, מִזְבַּחֲךָ altare tuum. Iuxta alia non inueniuntur affixa.

מִזְמוֹר מַטְמוֹן

מִכְשׁוֹל	offendiculũ	מַכְאוֹב	dolor
מִקְצוֹעַ	angulus	מַרְגּוֹעַ	refrigeriũ
מַסְלוּל	ſemita	מַנְעוּל	ſera

In plurali מִזְמוֹרִים pſalmi, מַכְאוֹבִים dolo‑res, cum affixis מַכְאוֹבִי dolor meus, מַטְמוֹנְךָ theſaurus tuus, &c.

De nominibus fœmininis in ordine perfectorum.

שִׂמְחָה צְדָקָה

בְּרָכָה	benedictio	שִׂמְלָה	ueſtimentũ
שְׁמָמָה	deſolatio	שִׁפְחָה	ancilla
יְשָׁרָה	recta	רִשְׁעָה & רֶשַׁע	impietas
אֲמָרָה	eloquium	גִּבְעָה	collis
יְקָרָה	precioſa	כִּבְשָׂה	ouis
צְעָקָה	clamor	שִׂמְחָה	gaudium

Sic בִּטְחָה & בֶּטַח ſpes

Prior nominũ forma deſcẽdit à maſculinis habẽ‑tibus duplex camez, id quod adiectiua declarãt. Nam dicitur maſculine יָקָר pręcioſus, יָשָׁר re‑ctus, &c. Fallit tamẽ in צְדָקָה cuius maſc. eſt צֶדֶק cum duplici ſægol, quæ forma plerũq; alterum ordinem fœmininorũ conſtituit. Nam dicitur in maſc.

maſcul. כֶּבֶשׂ ouis maſcula, גֶּבַע collis, רֶשַׁע impietas, quorũ fœmin. ſunt ſignata in altero ordine. Prior forma ſic mutať, צְדָקָה abſolute, צִדְקַת יְיָ iuſtitia domini, & quando media eſt gutturalis, צַעֲקַת הָעָם clamor populi. Itẽ חֶשְׁכַת מַיִם obſcuritas aquarum Pſal. 18. Cũ affixis, צִדְקָתִי iuſticia mea, צַעֲקָתֵנוּ clamor noſter, &c. ſolũ כֶם exigit ante ſe hanc formã צִדְקַתְכֶם iuſticia ueſtra. In plur. abſoluto צְדָקוֹת & in regimine צִדְקוֹת Sic יִשְׁרוֹת לֵב rectę corde. Porrò forma שִׂמְחָה ſic mutatur. In regimine ſing. שִׂמְחַת הַלֵּב gaudiũ cordis, & cum affixis שִׂמְלָתִי ueſtimentum meum, שִׁפְחָתְךָ ancilla tua, רִשְׁעַתְכֶם impietas ueſtra. In plurali abſoluto, שְׁפָחוֹת שְׂמָלוֹת & in regimine, שִׂמְחוֹת Affixa ſubiunguntur formę conſtructiuæ. Sunt etiam quędam de hac forma, quæ pro hirec habent pathah, ut

שַׂלְמָה	ueſtis	כַּבְשָׂה	ouis
עַוְלָה	iniquitas	שַׁלְוָה	proſperitas
נַעֲרָה	puella	נַעֲלָה	calciamentum
סַעֲרָה	turbo	עַנְוָה	manſuetudo

In regimine נַעֲרַת עַנְוַת Cum affixis, שַׂלְמָתוֹ נַעֲרָתִי In plurali abſoluto שְׂלָמוֹת סְעָרוֹת & in regimine, שַׂלְמוֹת נַעֲרוֹת Affixa ſubijciuntur formæ

formę conſtructiuæ. Huc quoq; pertinēt ſequentia nomina, tametſi deſcendant à forma quinque punctorum.

חֶלְקָה	pars	חֶרְפָּה	opprobrium
עֶרְגָה	uoluptas	שְׁאֵלָה	petitio
עֶרְוָה	turpitudo	חֶלְיָה	ornamentum

In regimine חֶרְפַּת חֶלְקַת Cum affixis חֶלְקָתִי עֶרְוָתָהּ In plur. abſoluto חֲלָקוֹת חֲרָפוֹת & in regimine עֶרְווֹת חֶרְפּוֹת &c.

חָכְמָה בֶּהָלָה

נֶחָמָה	conſolatio	עָצְמָה	robur
לֶהָבָה	flamma	עָרְמָה	aſtutia
בֶּלָהָה	turbatio	עָרְלָה	præputium
נֶאָצָה	blaſphemia	קָרְחָה	caluicium
נֶהָרָה	claritas	חָרְבָּה	deſolatio

Quæ ſunt de prima forma non mutantur neq; in regimine neq; in affixorū ſubiunctione, niſi quod he migrat in tau raphatum. Sūt enim ex dageſſatis, ut נֶחָמָתִי conſolatio mea. בַּהָלוֹת terrores, נֶאָצוֹת blaſphemię, לֶהָבוֹת flammæ, & in regimine לַהֲבוֹת Sic בַּלָּהָה habet in regimine בַּלְהוֹת

Quæ ſunt de ſecūda forma, deſcēdūt ab his quæ

habent holem ſægol, ut עוֹצֶם & עָצְמָה robur, In regimine ſing. חָכְמַת Cum affixis חָכְמַתְכֶם חָכְמָתוֹ חָכְמָתֵךְ In plur. עֲרָלוֹת præputia, in ſtatu abſoluto & conſtructiuo. Sic כֻּתֳּנוֹת tunicę. Sunt etiam quædā quæ loco ־ָ־ְ habent kybuz, ut טֻמְאָה in regimine טֻמְאַת immundicia, טֻמְאָתוֹ In plurali טֻמְאוֹת Sic חֻפְשָׁה libertas.

בְּהֵמָה כַּפָּרָה

בַּקָּשָׁה	petitio	גְּזֵלָה	rapina
בַּצָּרָה	ſiccitas	אֲפֵלָה	caligo
בַּקָּרָה	inquiſitio	נְבֵלָה	morticinium
יַבָּשָׁה	arida	חֲשֵׁכָה	tenebra

Prima forma in regimine ſingulari, חַטָּאַת propiciatio, בַּקָּשָׁתִי petitio mea, נֶאָצוֹת blaſphemię, בַּצָּרוֹת ſiccitates. Secunda forma in regimine ſingulari, גְּזֵלַת בֶּהֱמַת חֶשְׁכַת נִבְלַת & cum affixis, אֲפֵלָתִי נִבְלָתִי De בְּהֵמָה notandum quod in duplici forma inuenitur, cum he ſcilicet & tau. Cū he recipit affixa in hunc modum, בְּהֶמְתְּךָ iumentum tuum, & cum tau, בְּהֶמְתֶּךָ In plurali abſoluto חֲשֵׁכִים אֲפֵלוֹת בְּהֵמוֹת In regimine, נִבְלוֹת בַּהֲמוֹת &c. Sic לְבֵנָה לִבְנַת in plurali חֲצֵרִים lateres, תְּאֵנָה תְּאֵנִים ficus, לְבֵנִים חֲצֵרָה

&

& חֲצֵרוֹת atria, & in regimine חַצְרֵי Inuenitur quoq; לִבְנֶה & in plurali לִבְנִים pro populo arbore, & אִשֶּׁה אִשִּׁים pro ſacrificio ignito.

שְׁחוֹרָה כְּפִינָה

נְגִינָה	melodia	אֲגוֹרָה	nummus
מְדִינָה	prouincia	בְּשׂוֹרָה	nuntium
גְבִירָה	domina	קְטוֹרָה	incenſum
אֲבִילָה	cibatio	גְדוֹלָה	magna

Hę formę non mutantur, niſi quod he migrat in tau raphatum, ut עֲבוֹדַת יְיָ miniſterium ſeu cultus domini. Huc quoq; pertinent כְּלִמָּה ignominia, שְׁמִטָּה dimiſſio. Item חַבּוּרָה liuor, בַּכּוּרָה præcox, גְדוּפָה opproprium, מְלוּאָה impletio, אֲגֻדָּה faſciculus, אֲלֻמָּה manipulus, סְגֻלָּה peculiū: item גְבוּרָה fortitudo, גְמוּלָה retributio, מְלוּכָה regnum, יְשׁוּעָה ſalus, תּוֹרָה lex, &c. Omnia iſta nomina & eis ſimilia, nullam aliā admittūt mutationem, niſi quod he uertitur in tau, & in regimine ſingulari camez finale migrat in pathah.

גְּבֶרֶת עֲטֶרֶת

בְּהֵמָה iumentum יְבֶמֶת affinis

שְׁכֶנֶת	uicina	עֲקֵבָה	ueſtigium
עֲקֶרֶת	ſterilis	חֲמֵשֶׁת	quinq;

Hęc in regimine ſing. non mutantur, cum affixis hanc habent formam, יְבִמְתּוֹ affinis eius, גְּבִרְתִּי domina mea, Itē בְּהֶמְתְּךָ iumentum tuū, חֲבֶרְתְּךָ ſocia tua, עֲטַרְתִּי corona mea. In plurali עֲטָרוֹת coronæ, שְׁכֵנוֹת uicinę, חֲבֵרוֹת ſodales. Et in regimine עַטְרוֹת חַבְרוֹת גְּבְרוֹת cui formę affixa quoque ſubijciuntur.

אַדֶּרֶת אִגֶּרֶת

עִוֶּרֶת	cœca	צַמֶּרֶת	ramus ſublimis
כִּנֶּרֶת	cithara	דַּלֶּקֶת	febris
סַפַּחַת	puſtula	יַבֶּשֶׁת	ariditas
גַּבַּחַת	caluicium	לַהֶבֶת	flamma

Hæc dageſſata in regimine ſing. non mutantur. Affixa ſic ſuſcipiũt, אַדַּרְתּוֹ chlamys eius, גַּחַלְתִּי & גַּחַלְתִּי carbo meus, אִגַּרְתְּךָ epiſtola tua. In plur. אַדָּרוֹת chlamydes, דַּלָּקוֹת febres, יַבָּשׁוֹת ariditates, לֶהָבוֹת flammæ, גֶּחָלִים prunæ, עִוְּרוֹת cœcæ, אִגְּרוֹת epiſtolæ, כִּנְּרוֹת citharæ, קָרְחוֹת caluicia, & in regimine קָרְחוֹת Sic סַפָּחוֹת & in conſtruct. סַפְּחוֹת puſtulæ. Item גַּבַּחַת גַּבָּחוֹת caluicium, caluicia, &c.

קטורת

קְטוֹרֶת כּוֹתֶרֶת

חוֹתֶמֶת	annulus	נְחוֹשֶׁת	æs
יוֹתֶרֶת	reticulum	כְּתֹנֶת	tunica
עוֹפֶרֶת	plumbum	יְכוֹלֶת	potentia
תּוֹלַעַת	uermis	שְׁכֹבֶת	coitus

In regimine ſingulari nō mutant̃. In plur. כּוֹתָרוֹת capitella, תּוֹלָעוֹת uermes, קְטֹרוֹת incenſa. Cū affixis, קְטָרְתִי incēſum meum, נְחָשְׁתִי æs meū, חוֹתַמְתִּי ſigillum meum. Sunt etiam quædā dageſſata, ut שִׁבֹּלֶת ſpica, כֻּתֹּנֶת tunica, כַּפֹּרֶת propiciatorium, פָּרֹכֶת uelum, בַּצֹּרֶת ſiccitas, & illa non mutantur in plurali, ut כַּפֹּרוֹת כֻּתָּנוֹת שִׁבֳּלִים פָּרֹכוֹת Cum affixis, כֻּתָּנְתִּי tunica mea, כֻּתָּנוֹתָיו tunicę eius, פָּרָכְתִּי uelū meū, פָּרֹכוֹתֶיךָ uela tua. Sic כֻּסֶּמֶת ſpelta, in plurali כֻּסְּמוֹת & כֻּסְּמִים item קֻבַּעַת fex.

שְׁרִירוּת שַׁחֲרוּת

גַּבְהוּת	altitudo	יְדִידוּת	dilectio
יַלְדוּת	puericia	כְּסִילוּת	ſtulticia
מַרְדוּת	rebellio	כְּרִיתוּת	ſucciſio
מַלְכוּת	regnum	כְּלִמּוּת	ignominia
אַלְמָנוּת	uiduitas.	כְּבֵדוּת	grauitas

שִׁפְלוּת humilitas עֲלִיצוּת exultatio
סִכְלוּת ſtulticia חֲכִלִילוּת rubedo

In plurali, שַׁחֲרִיּוֹת iuuẽtutes, מַרְדוּיוֹת rebellio nes, מַלְכֻיּוֹת regna, חֲכְלִילִיּוֹת rubedines, כְּבֵדִיּוֹת grauitates In regimine ſing. non mutan tur niſi quod אַלְמָנוּת mutat camez ſub mem in ſcheua. Porrò יְדִידוּת habet in plurali יְדִידִיּוֹת aut potius יְדִידֻיּוֹת Sic de reliquis.

גָּפְרִית רֵאשִׁית

שְׁאֵרִית reſiduum תַּבְנִית ſimilitudo
חִתִּית terror בּוֹרִית ſapo
שְׁלִישִׁית tertia אַחֲרִית nouiſſimum

In plurali רֵאשִׁיּוֹת initia, גָּפְרִיּוֹת ſulphura, שְׁלִישִׁיּוֹת שְׁאֵרִיּוֹת אַחֲרִיּוֹת תַּבְנִיּוֹת &c,

חֶשְׁבּוֹן קָרְבָּן

דָּרְבָּן ſtimulus שִׁלְטוֹן poteſtas
שֻׁלְחָן menſa זִכְרוֹן memoria
חַרְצָן acinus יִדְעוֹן diuinus
כִּבְשָׁן fornax יִתְרוֹן amplitudo
קִנְיָן poſſeſſio חֶסְרוֹן defectus
בִּנְיָן ædificium עֶלְיוֹן altiſſimus

In plurali

In plurali יִרְעוֹנִים ſcioli, אֶבְיוֹנִים pauperes, חֶשְׁבּוֹנוֹת ſupputatiões, ſic רִמּוֹן in plur. רִמּוֹנִים malogranata, Item חַרְצַנִּים acini, מִגְרָנוֹת poma optima, קִנְיָנִים poſſeſſiones, קָרְבָּנוֹת oblatiões, שֻׁלְחָנוֹת menſę, עֶלְיוֹנִים excelſi, זִכְרוֹנוֹת hiſtorię. Quę in ſing. deſinunt in camez, mutãt illud in ſtatu regiminis in pathah, קָרְבַּן יְיָ oblatio domini, שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ menſa regis, בִּנְיַן הַבַּיִת conſtructio domus. Quę uero in holẽ deſinunt, nihil mutant, niſi media uox ſit camez, tunc enim illa migrat in ſcheua quũ in regimine ponit̃, ut קִנָּמוֹן cinnamomum, in regimine, קִנְּמַן Sic גִּלָּיוֹן & in plurali גִּלְיוֹנִים ſpecula.

De duplicantibus tertiam radicalem.

Varię ſunt formę nominũ geminãtiũ unam triũ radicaliũ, qualia ſunt רַעֲנָן uiridis, רַעֲנַנִּים uirides, נַאֲפוּפִים נַאֲפֻפוֹת adulteria, שַׁבְּלוּל cochlea, סַגְרִיר pluuia, חַרְחוּר ardor, כַּרְכּוֹם crocus, זַרְזִית herba quædã. Hęc nõ mutãtur. Item צִלְצַל granũ, גַּלְגַּל rota, עַפְעַף palpebra, גַּרְגַּר fiſcella. Hæc quoq; nõ mutant̃. Itẽ שַׁעֲרוּרִית turpitudo. plurale eius deſinit in ioth. יְרַקְרַק in plur. יְרַקְרַקִּים flaui, אֲדַמְדָּם rufus, אֲדַמְדַּמִּים rubicundi, שְׁחַרְחֹר niger, שְׁחַרְחֹרֶת nigra

De

De hæemanthicis fœmininis.

מִשְׁפָּחָה	familia	מַמְלָכָה	regnum
מִלְחָמָה	prelium	מְלָאכָה	opus
מִשְׁמָרָה	cuſtodia	מַעֲמָסָה	onus
מֶמְשָׁלָה	dominiū	מַרְאָשָׁה	ceruical
מֶרְכָּבָה	currus	מַעֲשַׁקָּה	calumnia

In regimine ſingulari מִשְׁפַּחַת מִלְחֲמַת מֶמְשֶׁלֶת In plurali מִשְׁמָרוֹת מִלְחָמוֹת מִשְׁפָּחוֹת מַרְכָּבוֹת מֶמְשָׁלוֹת מַמְלָכוֹת In conſtructione plur. מֶמְשְׁלוֹת מַמְלְכוֹת מִשְׁמְרוֹת מִלְחֲמוֹת.

Alia forma.

מִלְחֶמֶת	prelium	מַשְׂכֹּרֶת	merces
מִשְׁפַּחַת	cognatio	מַאֲכֹלֶת	cibus
מִשְׁמֶרֶת	cuſtodia	מִכְמֹרֶת	rete
מְלֶאכֶת	opus	מַחֲגֹרֶת	cingulum
מֶמְשֶׁלֶת	dominium	מִשְׁקֹלֶת	pondus

In regimine ſingulari non mutãtur. Cum affixis מִלְחַמְתִּי prelium meū, מִשְׁקַלְתִּי ponderatio mea, מַחֲגָרְתִּי cingulū meum. In plur. מַחֲגוֹרוֹת מִלְחָמוֹת מִשְׁפָּחוֹת מִכְמוֹרוֹת Quæ in plur. habent camez in penult. mutant illud propter regimen in ſcheua. Quę autem penult. habēt holem, uertunt illud in affixorum ſuſceptione in kybuz, ut מַשְׂכֻּרְתְּךָ merces tua, &c.

Alia forma.

תִּפְאֶרֶת	gloria	תַּעֲלוּמָת	abſconſio
תִּפְלֶצֶת	terror	תַּנְחוּמָת	conſolatio
תִּלְבֹּשֶׁת	ueſtis	תַּחֲנוּנָת	præcatio

Hęc ſic mutantur: in regimine תִּפְאֶרֶת תַּנְחוּמַת Cũ affixis תִּפְאַרְתּוֹ תַּנְחוּמָתִי In plur. תַּנְחוּמוֹת תִּפְאָרוֹת & תַּחֲנוּנִים Inuenitur etiam תִּפְאָרֶת in ſingulari.

Alia forma hæemanthica.

תַּנְחוּם	conſolatio	תַּשְׁבֵּץ	incluſio gẽmę
תַּמְרוּר	amaritudo	תַּרְבֵּץ	accubitus
תַּעֲלוּל	infans	תַּלְמִיד	diſcipulus

In plur. תַּמְרוּקִים ornatus muliebres. Non mutãtur. Et in fœmin. תַּרְדֵּמָת ſopor, תַּבְעֵרָת accenſio. Item תְּאַשּׁוּר ſpecies cedri, תְּבַלּוּל albugo, quę propter mediam dageſſatam nõ mutantur.

Hæemanthica cum aleph.

אֶשְׁכָּר	munus	אֶגְרוֹת	pugnus
אֶשְׁנָב	feneſtra	אֶפְרוֹחַ	pullus auis
אֶצְבַּע	digitus	אֶשְׁכּוֹל	botrus
אֶשְׁפָּר	fruſtum	אֶזְרוֹעַ	brachium
אַכְזָר	crudelis	אֶתְמוֹל	heſternũ tẽpus

In regimine אֶצְבַּע חַיִר ſed אֶגְרוֹת non mutatur in regimine. Cum affixis אֶצְבָּעִי אֶגְרוֹפִי In plurali

rali אַשְׁפּוֹלוֹת & אֶפְרוֹחִים אֶצְבָּעוֹת In cõſtruct. אֶשְׁכְּלוֹת & אַשְׁכְּלוֹת אֶצְבְּעוֹת Inueniuntur & aliæ formæ, ut ſunt אַבְנֵט baltheus, אַכְזָב menda ciũ, אַתִּיק angulus pro אַנְתִּיק item אֶצְעָדָה ar milla אַזְכָּרָה memoria, אַשְׁמוּרָה cuſtodia, אַכְזָרִיּוּת crudelitas. Horum mutatio patet ex ſuperioribus.

FORMAE QVAEDAM NOMInum ſecundi ordinis.

מַבּוּל	diluuium	מַפָּלָה	caſus
מַבּוּעַ	fons	מַתָּנָה	donum
מַדּוּחַ	expulſio	מַטָּרָה	ſcopus
מַסַּע	profectio	מַגֵּפָה	plaga
מַבָּט	aſpectus	מַסֵּכָה	ſculptile
מַפָּל	quiſquiliæ	מַפֶּלֶת	cadauer
מַפָּח	exufflatio	מַצֵּבָה	ſtatua
מַפָּץ	malleus	מַצֶּבֶת	ſtatua
מַתָּן	donum	הַכָּרָה	cognitio

Maſculina nõ mutant̃ niſi qđ camez in regimine migrat in patha. In plur. מַסָּעִים מַבּוּעִים Dages oſtendit nun primã radicalẽ excepto מַצֵּבָה ubi dages repreſentat defectũ iod primæ radicalis. Fœm. deſinẽtia in he in regimine ſing. hãc habẽt formã, מַצְּבַת מַגֵּפַת In plur. מַצֵּבוֹת מַתָּנוֹת &c.

Formæ

FORMAE PECVLIARES NOMI*nibus tertij ordinis*

מוֹשָׁב	habitatio	מוֹשָׁבָה	ſeſſio
מוֹרָשׁ	poſſeſſio	מוֹרָשָׁה	poſſeſſio
מוֹלָד	cognatio	מוֹעָדָה	congregatio
מוֹצָא	exitus	מוֹסָדָה	fundamentum

In plurali nulla fit mutatio, ut מוֹלָדִים מוֹרָשׁוֹת
In regimine ſing. מוֹלַד מוֹרֶשֶׁת & מוֹרְשַׁת
Cum affixis, מוֹשָׁבִי מוֹרָשָׁתִי In regimine plurali מוֹשְׁבוֹת מוֹשְׁבֵי &c. Deſinũt etiã quędam fœminina in tau præcedente ſægol ut מוֹלֶדֶת מוֹרֶשֶׁת מוֹדַעַת Hinc מוֹלַדְתִּי natiuitas mea, מוֹרַשְׁתִּי poſſeſſio mea, מוֹדַעְתִּי cognitio mea.

Forma alia nominum tertij ordinis.

מוֹעֵד	ſolennitas	מוֹעֵצָה	conſultatio
מוֹפֵת	portentum	מוֹסֵרָה	uinculum
מוֹקֵד	exuſtio	מוֹקְדָה	incendium

In regimine מוֹקַד מוֹעֲצַת Cum affixis מוֹעֲדוֹ מוֹעֲצָתוֹ In plur. מוֹעֲדִים מוֹעֵצוֹת מוֹסֵרוֹת In regimine מוֹעֲדֵי מוֹסְרוֹת &c.

Formæ aliæ nominum tertij ordinis.

מֵישָׁר	rectitudo	שֵׁנָה	ſomnus
מִישׁוֹר	planicies	דַּעַת	ſcientia
תֵּימָן	meridies	עֵצָה	conſilium

תִּירוֹשׁ	muſtum	לֵדָת	partus
תִּינוֹק	puer	עֵדָה	cœtus
תּוֹשָׁב	inquilinus	חֵמָה	ira, furor

Maſculina quę ſunt ſine he ſic mouent, מֵישָׁרִים rectitudines, תִּינוֹקוֹת pueri, & תּוֹשָׁב in regimine habet תּוֹשַׁב Fœminina in regimine ſing. ſic habēt, עֲדַת עֲצַת רַעַת שְׁנַת Et cum affixis, חֲמָתוֹ עֲצָתוֹ רֵעָתוֹ שְׁנָתוֹ Inuenitur etiam in ſtatu abſoluto רַעַת à quo cum affixis dicitur רַעְתּוֹ In plurali שֵׁנוֹת רֵעוֹת עֵצוֹת עֵדוֹת Et cũ affixis עֲצוֹתָיו שְׁנוֹתָיו &c. Inuenitur etiam צֵאָה & צוֹאָה atq; צֵא pro ſtercore. Item צֶאֱצָא germen. Et forma hęæmanthica cum tau, תּוֹלֵדָה & הוֹלֶדֶת generatio, תּוֹכֵחָה & תּוֹכַחַת atq; תּוֹכֵחָה correptio. In plur. תּוֹלֵדוֹת תּוֹכֵחוֹת & in regimine תּוֹכְחוֹת תּוֹלְדוֹת

DE NOMINIBVS QVARTO
ordini peculiaribus.

מָקוֹם	locus	מְרוּצָה	curſus
מָכוֹן	habitaculum	מְדוּרָה	rogus
מָאוֹר	luminare	מְצוּדָה	rete
מָלוֹן	hoſpitium	מְשׂוּכָה	ſepes
מָגוֹר	pauor	מְבוּכָה	perplexitas
מָנוֹס	fuga	מְגוּרָה	pauor

מקור

מָקוֹר	uena	מְצוּדָה	munitio
מָצוֹק	anguſtia	מְנוּסָה	ſuga

Maſculina mutant camez in ſcheua & fœminina uertunt he in tau. Sunt etiā quędā ſine mem hęemanthico, ut שָׂשׂוֹן gaudiū, זָדוֹן ſuperbia. Item זֵדוֹת ſuperbus, חִיצוֹן à חוּץ exterior.

Formæ aliæ nominum quinti ordinis.

סִיר	olla	חַיִל	exercitus
שִׁיר	canticum	עַיִן	oculus
קִיר	paries	בַּיִת	domus
צִיר	legatus	עַיִר	pullus
צִיץ	flos	לַיִל	nox
עִיר	ciuitas	יַיִן	uinum
מִין	ſpecies	זַיִת	oliua

Quę habent iod quieſcēs nihil mutant, niſi quod quædam habent irregulare plurale, ut עָרִים & עָרֵי ciuitates, עֲיָרִים pulli, צִצִּים flores. Porrò quæ habent iod mobile ſic mutātur in regimine יֵין בֵּית עֵין חֵיל Cum affixis, עֵינֵי חֵילִי בֵּיתִי &c. In plurali זֵיתִים יֵינוֹת עֲיָרִים בָּתִּים עֵינַיִם חֲיָלִים &c. His annumerari poſſunt, נֵר lucerna, נֵרִי & in plur. נֵרוֹת Item גֵּר peregrinus גֵּרִים & עֵד teſtis, עֵדִים & אֵל אֵלִים deus בֵּין inter, בֵּן filius, in plur. בָּנִים

Formæ aliæ nominis quarti ordinis.

רַג	piſcis	סוֹד	myſteriū	עוֹר	pellis
רָשׁ	pauper	אוֹר	lumen	שׁוֹר	bos
שָׂר	princeps	קוֹל	uox	טוֹב	bonus
רַע	malus	שׁוֹט	flagellū	שׁוֹעַ	diues
עָב	nubes	חוֹחַ	ſpina	יוֹם	dies
צַר	hoſtis	כּוֹחַ	uirtus	רוּחַ	ſpiritus
זָר	alienus	כּוֹס	calix	טוּר	ordo
רָם	excelſus	בּוֹר	puteus	פּוּר	ſors

Adiectiua in his formis ſuperaddūt he literā pro cōſtitutione fœm. generis, ut רָעָה mala, שָׂרָה principiſſa, טוֹבָה bona. In regimine ſingul. שַׂר הָעַמִּים princeps populorū. דַּג הַיָּם piſcis maris. Manet etiā nonnunq̄ inuariatū, ut עָב טַל nubes roris. In plurali דָּגִים שָׂרִים Et in regimine צָרֵי שָׂרֵי Multa tamen mutant camez in ſcheua, ut רְמֵי דְּגֵי Quæ mediam habent uau quieſcētem in regimine ſing. non mutātur neq; in affixorum ſubiūctione, ſed & adiectiua ſimpliciter ſuſcipiūt he fœm. literam, ut טוֹבָה שׁוֹרָה Plurale quoque ſimpliciter ſuperaddit oth uel im, ut קוֹלוֹת עוֹרוֹת אוֹרִים טוּרִים Quędā tamen habent irregulare plurale, ut יוֹם יָמִים dies, שׁוֹר שְׁוָרִים boues, שׁוּק שְׁוָקִים uici, שׁוֹק שׁוֹקַיִם crura, דוּר

דוּרִים

קְדֵרִים cacabi. In plur. conſtruct. יְמֵי dies, אוֹרֵי &c. Irregularia non inueniuntur in cõſtructione.

Forma alia quarti ordinis.

צוּרָה	figura	נֹפֶת	ſauus
נוּמָה	dormitatio	בָּשְׁנָה	confuſio
בּוֹשָׁה	confuſio	בֹּשֶׁת	ignominia
שׁוֹאָה	deſolatio		

Fœminina delinentia in he mutantur propter he ut reliqua fœminina, בֹּשֶׁת uero ſic recipit affixa בָּשְׁתִּי confuſio mea, &c.

Alia formæ quarti ordinis.

צֵדָה	uiaticum	נַחַת	quies
שֵׂיבָה	canicies	שַׁחַת	fouea
עֵדָה	teſtimonium	רַחַת	uentilabrum

In plur. עֵדוֹת שֵׂיבוֹת Habet etiã עֵדָה aliam radicẽ nempe יָעַד de qua ſuprà. Cũ affixis שֵׂבָתִי canicies mea, עֵדוֹתֶיךָ teſtimonia tua. A שַׁחַת uero fit שַׁחְתִּי fouea mea, שְׁחוֹת fouee.

Aliæ formæ nominum quarti ordinis.

קָמָה	ſeges	שִׁירָה	canticum
צָרָה	anguſtia	חִידָה	ęnigma
רָעָה	malitia	בִּינָה	intelligentia

In regimine ſing. בָּמַת ara, רָעַת malum, נָפַת שָׁוְא cribrũ uanitatis, בִּינַת intelligẽtia. In plur.

צָרוֹת

צָרוֹת tribulationes, שָׁתוֹת retia, חִידוֹת ęnigma ta. In regimine בְּמֳתֵי & בְּמוֹתֵיכֶם ſic שְׁתוֹתֶיהָ retia eius, חִידוֹתֵיכֶם problemata ueſtra. Inueni tur etiã עֵדוֹת pro teſtimonio. Hinc עֵדוֹתַי pro עֵידוּתַי teſtimonium meum,&c.

Forma alia nominum quarti ordinis.

תְבוּנַת	intelligentia	תְמוּנַת	diſpoſitio
תְשׁוּבַת	conuerſio	תְנוּעַת	motus
תְמוּתַת	mors	תְרוּמַת	oblatio
תְפוּצַת	diſſipatio	תְקוּמַת	reſurrectio

Hæc nihil mutant niſi hę in tau raphatum.

DE QVIBVSDAM NOMINIBVS QVAE *quinto ordini ſunt peculiaria.*

תַּאֲוַת	deſiderium	תְעָלַת	aquęductus
תַּאֲנַת	occaſio	תְלָאַת	labor
תַּאֲלַת	execratio	מַתְלָאַת	fatigatio

Hæc mutantur ſolum ratione he fœm. literæ.

Aliæ formæ nominum quinti ordinis.

תַּבְנִית	exemplar	תַּרְבּוּת	incrementum
תַּכְלִית	cõſummatio	תַּחֲנוּת	caſtrametatio
מַרְבִּית	incrementũ	תַּזְנוּת	fornicatio

Hæc nullam habent mutationẽ niſi cum de ſing. numero in pluralem mouentur, ut מַשְׂכִּיוֹת ima ginationes, תַּזְנוּתֵיכֶם fornicationes, תַּחֲנִיוֹת תַּבְנִיוֹת תַּרְבּוּתֵיכֶם &c.

Aliæ

Aliæ formæ nominum quinti ordinis.

מִקְנֶה	poſſeſſio	מַרְאֶה	uiſio
מִרְעֶה	paſcua	מִרְמָה	dolus
מִזְרֶה	uentilabrum	מִצְוָה	pręceptum
מַעֲנֶה	reſponſio	מִנְחָה	munus
מַחֲנֶה	caſtra	מֶחֱצָה	dimidium
מַרְאֶה	uiſio	מַחְתָּה	emunctoriū
מַשְׁקֶה	pincerna	אַחֲוָה	annunciatio

Maſculina in regimine ſing. mutāt ſęgol in zere, ut מַעֲשֵׂה הָאָדָם opus hominis. Affixa uero ſic ſuſcipiunt מַעֲשִׂי מִקְנְךָ מִקְנֵהוּ In plurali מַשְׁקִים מַעֲשִׂים מִקְנִים Cum affixis, מַעֲשָׂיו מַרְעֵינוּ מִקְנֵיהֶם מַחֲנֵיהֶם Fœminina nihil mutant niſi he in tau raphatum.

Forma alia nominum quinti ordinis.

Sunt quædam nomina in hoc ordine, quæ he tertiam radicalē mutāt in uau holē, ut שְׁבוֹ שְׁבוֹאִים achates, תְּאוֹ & in plur. תְּאוֹיִים & תְּאוֹאִים bos ſylueſter, דְּיוֹ In plur. דְּיוֹאִים uel דְּיוֹיִים atramentū. Multa ſuſcipiūt nun poſt uau holem, ut רָצוֹן uoluntas, יָגוֹן mœror, נִקָּיוֹן innocentia, עָוֹן iniquitas, &c. In his camez mutatur in ſcheua, ut חֲזוֹן הַנָּבִיא uiſio prophetæ.

Aliæ formæ.

צָלִי	pulmentum	שְׁבִי	captiuitas
קָלִי	torrefactio	פְּרִי	fructus
עֲלִי	mortarium	כְּלִי	inſtrumentum
נָקִי	innocens	חֲצִי	medium
רָזִי	macies	אֲרִי	leo

Quæ primam habēt çamez ſic mutãtur עָנִי pau per, in regimine עֲנִי Cum affixis, עֲנִיו in plurali עֲנִיִּים · נְקִיִּים Quę primam uero habēt ſcheua, mutant illud in pauſa in ſęgol, ut מֶרִי rebellio, לֶחִי maxilla, & cũ affixis פִּרְיוֹ fructus eius, פִּרְיְךָ fructus tuus, פִּרְיִי fructus meus, פֶּרְיְכֶם fructus ueſter. Sic חֶצְיוֹ mediũ eius, הֶלְיְךָ pharetra tua, עֶדְיוֹ ornamētũ eius. In plur. כֵּלִים כְּלִי כֵּלֶיהָ כְּלֵיהֶם Porrò אֲרִי leo habet אֲרָיִים & אֲרָיוֹת & גְּדִי hœdus, גְּדָיִים Inuenitur etiam in pauſa צְבִי gloria, ſine ſægol. Sic לַחֲצִי in mediũ.

Formæ aliæ nominum quinti ordinis.

צוֹרִי	reſina	גּוֹלָה	captiuitas
חֳרִי	ira	תּוֹעָה	error
דֳמִי	ſilentium	שׁוֹאָה	deſolatio
יוֹפִי	pulchritudo	עוֹלָה	holocauſtum
חֹלִי	infirmitas	זוֹנָה	meretrix
עֹנִי	paupertas	חוֹמָה	murus.

Prima forma quę conſtat holem & hirec, cũ affixis mutat holem in ◌ָ: ut חָלְיוֹ infirmitas eius, עָנְיִי paupertas mea. Inuenitur etiã abſolute יָפִי pulchritudo, צֳרִי reſina. In plurali חֳלָיִים infirmitates. Altera forma nihil mutat niſi he fœmin. literam in tau.

ALIAE FORMAE NOMInum quinti ordinis.

שְׁבוּת	captiuitas	שְׁבִית	captiuitas
כְּסוּת	operimentũ	בְּרִית	pactum
פְּדוּת	redemptio	חֲנִית	lancea

Non mutantur hę duæ formæ, ſed ſimpliciter ſuſcipiunt affixa, ut רְעוּתִי amica mea, בְּרִיתִי pactum meũ. Inuenitur etiã חֲצוֹת mediũ, מְנוֹת numerus, פְּנוֹת reſpectus. In plurali זְנוּתִים fornicationes, רְעוּיוֹת ſodales, חֲנִיתוֹת lanceę, בְּרִיתוֹת fœdera. Eſt & alia forma, quæ deſinit in uth & habet primam camezatam, ut גָּלוּת captiuitas, חָסוּת ſpes, בָּרוּת refectio, & hæc mutant camez in ſcheua. In plurali חֲנוּיוֹת manſiones, à חָנוּת Sic גְּלֻיוֹת captiuitates, חֲזוּיוֹת uiſiones, Item à עֲרוּת in plur. עֲרִיוֹת ornamẽta, & à גֵּאוּת ſuperbia fit plur. גְּאוּיוֹת ſuperbiæ.

Aliæ formæ nominum quinti ordinis.

גֵּאֶה ſuperbus קָנֶה calamus קָצֶה finis
רֵעֶה ſocius שָׂרֶה ager מֹוֶה pectus
מֵעֶה uiſcus קָשֶׁה durus רָזֶה macilentus

Omnia nomina quæ deſinũt in he & ſægol, mutant in regimine ſægol in zere. Forma prima quę primam habet zere ſic facit plurale גֵּאִים רֵעִים Inuenitur etiã גְּאֵיוֹנִים Cũ affixis, רֵעֵהוּ רְעֵיהֶם רֵעֲךָ רֵעֶיךָ Alia forma quæ conſtat camez & ſęgol habet in regimine שְׂרֵה קְצֵה Cum affixis, שָׂרִי שָׂרֵהוּ שָׂרְךָ In plur. שָׂרִים & שָׂרוֹת קָצִים קָשִׁים Et in regimine שְׂרֵי קְצֵי & cum affixis, שָׂרֶיךָ שָׂרָיו שָׂרֵי שְׂרֵיהֶם Itẽ à נָכֶה ſit plur. נֵכִים claudi. Habet quoq; פָּנֶה facies hic locũ, etiamſi ſingulare eius nõ ſit in uſu, in plur. פָּנִים & in duali פָּנַיִם Porrò adiectiua mutant pro fœm. genere ſęgol in camez, ut רָוֶה infirmus, רָוָה infirma, רָזֶה macer, רָזָה macilenta, &c.

Aliæ formæ nominum quinti ordinis.

מֵאָה centum שָׁנָה annus הָרָה grauida
פֵּאָה angulus שָׂפָה labium פָּרָה iuuenca
גֵּאָה ſuperbia מָנָה pars אָלָה execratio

Prima forma in regimine ſic habet פְּאַת In plur. מֵאוֹת פֵּאוֹת Cum affixis, פְּאָתוֹ & in plur. פֵּאֹתָיו.

Porrò

Porrò כְּאָה ſatū habet in plur. כָּאִים & גְּוָה cor pus גְּוִיּוֹת corpora. Alia forma quæ cōſtat dupli ci camez, non differt à forma דָּבָר niſi quod he fœm. literam mutat in tau raphatū, ut שָׁנָה in re gimine שְׁנַת cum affixis שְׁנָתוֹ In plur. שָׁנִים & שָׁנוֹת In regimine שְׁנוֹת Sic שָׂפָה labium שְׂפָתְךָ שְׂפַת שְׂפָתִי In plur. שְׂפָתוֹת in regimine שִׂפְתוֹת & שְׂפָתַי Cū affixis שְׂפָתָיו שְׂפָתֶיךָ שִׂפְתוֹתֵיהֶם & שִׂפְתֵיהֶם labia eorum, &c.

Aliæ formæ nominum quinti ordinis.

צֶמֶת	corona	אָחוֹת	ſoror
שֶׁסֶת	canale	חָמוֹת	ſocrus

Prima forma ſic mutat', צִמְתִי צִמְתוֹ In plu. צְמָתוֹת & in regimine צִמְּתוֹת Sic שֶׁסֶת שְׁסָתוֹת Secunda forma ſic, אֲחוֹתִי ſoror mea, אֲחוֹתֵנוּ ſoror noſtra, אֲחָיוֹת ſorores, in regimine אַחְיוֹת Item חֲמָיוֹת & in regimine חַמְיוֹת ſocrus. Maſculinum uero ſororis eſt, אָח frater, אַחִים fratres, & cum affixis אַחֶיךָ fratres tui, אֶחָי & אַחַי fratres mei, אֶחָיו fratres eius, אָחִיו frater eius, אָחִינוּ אָחִיךָ אַחִי אֲחִיהֶם Item אֲחֵיהֶם אַחֵינוּ Eandem ferè formam habet יָד manus, ut יָדִי יָדְךָ יָדָיו יָדַיִם יָדֵנוּ יֶדְכֶם יָדִי יָדֵךְ יָדְךָ יָדוֹ יָדָיו יְדֵיהֶם In regimine ſingulari יַד & in plurali יְדֵי &c.

Porrò אָב pater, quod huius quoque eſt ordinis, ſic mutatur אֲבִי הָעַמִּים pater populorum. Et cum affixis אָבִינוּ אָבִיו אָבִיךָ אָבִי אֲבִיתָ אֲבִיכֶם אֲבִיהֶם In plur. אָבוֹת Et in regimine אֲבוֹת Cũ affixis אֲבוֹתֶיךָ אֲבוֹתַי וַאֲבוֹתַי אֲבוֹתֵיכֶם אֲבוֹתֵימוֹ אֲבוֹתָם &c. Inuenitur etiam in regimine ſingulari אַב ſine iod.

Forma alia nominũ quinti ordinis.

רִי	irrigatio	צִי	nauis	עִי	aceruus
נִי	planctus	הִי	uę	אִי	inſula
כִּי	aduſtio	פִּי	os oris		

Hæc non inueniũtur habere mutationem niſi in plural. num. excepto פִּי Nam dicitur עִיִּים צִיִּים רִיִּים Porrò פִּי eſt conſtructiuum ab abſoluto פֶּה recipitq́ affixa in hunc modum פִּיו & פִּיהוּ os eius, פִּי pro פִּיִּי os meum, פִּיהֶם os eorum פִּינוּ פִּיכֶם In plurali פִּיּוֹת & פִּיפִיּוֹת ora, פִּיּוֹתֶיךָ פִּיּוֹתָיו &c. Item שַׁי munus ſic mutatur, שַׁיְךָ שַׁיוֹ In plurali שָׁיִים Cum affixis שְׁיֵיהֶם שָׁיֶיךָ שַׁיַּי &c. Sic גַּי uallis, גַּיְנוּ גַּיְךָ גַּיוֹ In plurali גֵּיְתֶם גַּיֵּי גַּיָּיו גַּיִּים Habet etiam nonnũquam ſuperaditam literã aleph, ut גֵּיא & גָּיְא & גֶּיא In plurali גֵּאָיוֹת & גֵּאוֹת

Forma

Forma alia.

עָב	craſſicies	צַו	pręceptum	מָן	manna
שָׁל	error	תָּו	ſignum	חַי	uiuus
קָו	regula	גָּג	tectum	דָּם	ſanguis

Quædam ex his inueniuntur mutari. In regimine ſingulari mutatũ camez in pathah. Cũ affixis, דַּמִי דַּמוֹ דַּמָּם דַּמְכֶם In plurali דָּמִים Cæterum גָּג habet in plur. גַּגּוֹת cum dages, & cum affixis in ſing גַּגּוֹ ſicut & לְ קָו dicitur קַוָּם norma eorum, Pſal. 19.

Alia forma nominum quinti ordinis.

בֵּן	filius	עֵץ	lignum	גֵּו	corpus
שֵׁם	nomen	זֵר	corona	עֵט	ſtilus

Hæc nomina habent zere quando proprium habent accentum, at cum iunguntur aliis dictionibus per uirgulam makaph, uertitur zere in ſægol, ut בֶּן־אִמּוֹ filius matris ſuæ. In regimine ſingulari non mutãtur. Affixa in hunc modum ſubduntur: בְּנִי בְּנוֹ בִּנְךָ & בְּנֵךְ Sic שְׁמִי שִׁמְךָ & in pauſa שְׁמָם שְׁמֶךָ Porrò עֵץ lignum cum affixis non mutat zere, ſicut nec גֵּו עֵט זֵר Nam dicitur גֵּוִי corpus meum, Iſa. 50. גֵּוְךָ corpus tuum, עֵצוֹ lignum eius. In plur. עֵצִים ligna, בָּנִים filij שֵׁמוֹת nomina, & in regimine בְּנֵי שְׁמוֹת עֲצֵי

Cum

Cum affixis עֲצָיו בְּנֵיהֶם בָּנֶיךָ שְׁמוֹתֶיךָ בָּנָיו
שְׁמוֹתָיו Nota quod à בֵּן fuerat formādū fœm.
בֵּנָה filia, at nun eliditur & he mutatᷣ in tau, quod
in affixorū ſubiunctione habet dages, ut בַּת filia,
בִּתְּךָ filia tua, בִּתִּי filia mea. In plur. בָּנוֹת filiæ,
quod eſt regulare, בְּנוֹתַי filię meę, &c.

Aliæ formæ nominum quinti ordinis.

צָבָא exercitus גֶּבֶא fouea כֶּלֶא carcer
צָמָא ſitis פֶּלֶא miraculū טֶנֶא caniſtrū

Prima forma in regim. ſic mutatᷣ, צְבָא מַלְאָכִים
exercitus angelorū. Cū affixis, צְמָאִי ſitis mea,
צְמַאֲךָ ſitis tua. In plurali צְבָאוֹת In regimine
צִבְאוֹת Cū affixis, צִבְאוֹתֶיךָ צִבְאוֹתָם צִבְאוֹתָיו
&c. Altera forma in regimine ſing. non mutatᷣ.
Cū affixis, גִּבְאוֹ פִּלְאִי ſicut בִּגְרוֹ in perfectis. Itē
טַנְאֲךָ ſporta tua, ſicut מַלְכְּךָ Porrò חֵטְא peccatū, retinet primū ſęgol, ut חֶטְאוֹ ſed quod uidetur eſſe de forma חֵלֶב de qua ſuprà in perfectis.
In plur. חֲטָאִים רְשָׁאִים כְּלָאִים & in regim. כִּלְאֵי
פִּלְאֵי Cum affixis פִּלְאֵיכֶם miracula ueſtra. Inuenitur etiā חַטָּא & חַטָּאת In regimine חַטַּאת Cū
affixis חַטָּאתִי In plur. חַטָּאת peccata. Alia forma, קְרָאת occurſus, in regimine, קְרַאת Cū affixis לִקְרָאתְךָ in occurſum tuum. Item alia forma

מלא

מְלֹא plenitudo, מְלֹאַח plenitudo eius.

Aliæ formæ nominum quinti ordinis.

גֹּמֶא iuncus דַּכָּא contritus נָשִׂיא princeps
סֹבֶא potatio קַנָּא zelotes קָרִיא inuitatus
In regimine נְשִׂיא הַטָּא גֹּמֶא Cũ affixis נְשִׂיאוֹ
דַּכָּאוֹ גָּמְאוֹ In plur. נְשִׂיאִים דַּכָּאִים גְּמָאִים Et
ab עֹפֶא inuenitur plur. עֳפָאִים quieſcẽte aleph.
Inuenitur etiam מְרִיא pinguis in ſtatu abſoluto,
& in plur. מְרִיאִם Item alia forma כִּסֵּא ſolium,
cũ dages, abijcit tamen dages in plurali & quan-
do ſubijciuntur affixa, ut כִּסְאֲךָ כִּסְאוֹ & in plur.
כִּסְאוֹת כִּסְאוֹתָם Et fœmininũ מְלֵאת plenitudo,
מְלֵאתִי plenitudo mea, מְלֹאוֹת plenitudines.

DE NOMINIBVS SEXTI ORDINIS.

Habet & hic ordo uarias formas nominũ maſc. & fœminini generis, ut patebit ex infrà notatis exemplis:

מָעוֹז	robur	מְסַב	circuitus
מָתֹם	perfectio	מְצַר	anguſtia
מָחוֹל	chorus	מְצַל	obumbratio

Mutatio primæ formę talis eſt, מָעֻזְּכֶם מָעֻזִּי
מְחוֹלוֹת מְחוֹלֵנוּ ubi quies ſcribitur loco dages
Inuenitur etiam מָסַךְ in regimine, מָסָךְ tento-

 rium,

rium in plurali מְסַבִּים Alia forma ſic mutatur, מְצָרֵי מְצָרִים Item מְסִבִּים מְסִבּוֹ &c.

Aliæ formæ.

מֵשַׁק discurſus מֹרֶךְ teneritudo
מֵכֶס ſupputatio מֹעַל exaltatio

Licet iſtę formę nõ inueniantur ſub aliqua mutatione, poſſunt tamen ſecundũ formas priores ſic mutari in plur. numerum, מַרְבִּים מַשְׁקִים Inuenitur etiam מֵשֶׁק & in conſtruct. מַשַׁק

Aliæ formæ.

מְגִלָּה uolumen תְּפִלָּה oratio
מְגִנָּה protectio תְּהִלָּה laus

Hęc nihil mutant, niſi quod he uertunt in tau raphatum. Quando uero altera non eſt dageſſabilis mutatur hirec in zere, ut מְאֵרָה maledictio, מְגֵרָה ſerra. à גָּרַר ſerrauit.

Aliæ formæ.

תֶּבֶל confuſio רִבָּה detractio
תֶּמֶס liquefactio מִלָּה dictio

Prima forma quæ conſtat quinq; pũctis, non inuenitur ſub aliqua mutatione. Altera forma ſolũ mutat he in tau, ut גִּזָּה גִּזַּת uellus, נִדָּה נִדָּתָהּ menſtruum eius; זִמָּה & in plurali זִמּוֹת cogitationes, Porrò מִלָּה habet in plurali מִלִּים

&

& מִלּוֹת ſermones. חִטָּה quoque habet in plur. חִטִּים triticum. Eiuſdem formę eſt גֵּרָה ruminatio. Huc quoq; pertinent סֻכָּה tugurium, חֻקָּה ſtatutum, גֻּלָּה peluis, &c.

Alia forma

תֹּם	perfectio	קוֹר	frigus	חֹם	calor
עֹז	robur	עֹל	iugum	כֹּל	omnis

Cum affixis mutatur holem in kybuz ſequēte dages, ut תֻּמִּי perfectio mea, עֻזּוֹ fortitudo eius, עֻלּוֹ iugum eius כֻּלִּי totus ego, כֻּלְּכֶם omnes uos. Item cum ‑ָ: ut עָזִּי robur meum.

Alia forma.

דַּל	pauper	חַם	calidus	טַל	ros
דַּק	tenuis	זַךְ	purus	הַר	mons

Hæc nomina promiſcue inueniuntur, aliquādo ſub pathah & aliquando ſub camez. In plur. uero mutant regulariter camez in pathah propter ſequens dages, niſi altera eſſet gutturalis, ut זַלְעָפִים procellę, גַּנִּים horti, הָרִים mōtes, צָרִים hoſtes. Sic אַף אַפִּי ira mea, עַם עַמִּי populus meus, itē רַב multus, רַבָּה multa.

Alia forma nominum ſexti ordinis.

קֵן	nidus	חֵץ	ſagitta	אֵם	mater
חֵן	gratia	קֵץ	finis	לֵב	cor

שֵׁן dens עֵת tempus נֵס ſignum.
Hæc nomina habent ſægol quãdo per makaph alijs adhęrent dictionibus, ut שֶׁן־כֶּלַע dens petrę. Cum affixis & in plur. mutant zere in hirec, dageſſaturq́ꝫ altera radicalis, ut קִנִּים nidi חִצְּךָ ſagitta tua, שִׁנַּיִם dentes, עִתּוֹת tempora, לִבּוֹת corda, אִמּוֹת matres, חִצָּיו ſagittæ eius.

FORMAE QVEDAM NOMI-
num ſeptimi ordinis.

מַצָּה	contentio	תּוֹרָה	lex
מַסָּה	tentatio	תּוּגָה	mœror
מַכָּה	cedes	מוֹצָא	exitus
מַשָּׂא	onus	מוֹרָא	timor

Prima forma abijcit nun primã radicalem & dageſſat alterã, & mutatur ſic, מַכָּתִי מַכַּת מַכּוֹתֶיךָ מַכּוֹת Sic מַשָּׂא in plur. מַשָּׂאוֹת Inueniuntur etiam ſub hac forma quædã maſculina, ut מַטֶּה baculus, in plur. מַטִּים & מַטּוֹת Sic מַכֶּה plaga, & percutiẽs. Item in fœm. מִטָּה lectus ſeu reclinatorium. Inuenitur quoq́ꝫ מַצּוֹת contentio. Altera forma mutat iod primã radicalẽ in uau quieſcentem, & quę deſinũt in he ſunt fœminina, mutanturq́ꝫ ut talia, quę autem in aleph exeunt, ſunt maſc. ut מוֹצָאִים מוֹרָאִים Inuenitur etiam הוֹרִשִׁית.

תּוּשִׁיָּה firmitas, à יֵשׁוּת & תּוּפִין coctio, ab אָפָה. In plur. תּוּפִינִים coctiones.

FORMAE QVAEDAM NOMInum octaui ordinis.

גַּנְזַךְ	theſaurus	אַבְנֵט	baltheus
שַׂרְעַפּת	cogitatio	בַּרְזֶל	ferrum
גַּרְגַּר	granum	פַּרְדֵּס	paradiſus
אַרְגַּז	arca	חַרְמֵשׁ	falx

Hęc diſſimiliter faciunt plur. numerum. Nam inuenitur גַּנְזַכִּים theſauri, גַּרְגְּרִים grana, שַׂרְעַפִּים cogitationes, פַּרְדֵּסִים paradiſi, בַּרְזִלִּים ferra cuius tamen ſing. ponitur בַּרְזֶל cum ſægol, ſicut & כַּרְמֶל ſpica plena, גַּרְזֶן ſecuris. בַּרְזִלֵּי גַּרְזִנֵּי. Itē טִפְסָר habet in plur. טִפְסְרִים duces. Et quæ in hirec deſinunt nullam admittũt mutationem, ut שַׁרְבִיט uirga, כַּרְמִיל coccinum.

Formæ aliæ.

סְפָרַד	hiſpania	כַּפְתּוֹר	ſphærula
סְמָדַר	labruſca	חַרְגֹּל	locuſta
חֲנָמַל	glacies	רַפְסֹד	ratis lignorũ
עֲרָפֶל	caligo	קַרְסֹל	crus
חַלָּמִישׁ	ſilex	חַרְצֹב	uinculum
עֲטַלֵּף	ueſpertilio	גַּלְמוּד	ſterilitas
חֲבַצֶּלֶת	roſa	קַרְדֹּם	bipennis

Quę in primo ordine ſcribuntur, raro inueniuntur admittere mutationẽ. A primo uocabulo fit nomen gentile סְפָרַדִי Hiſpanus. Et penult. facit plur. עֲטַלֵּפִים ueſpertiliões. Quę uero in ſecũdo ordine ſcribunt̃, ſimpliciter adijciũt affixa & terminationem plur. & quædam dageſſant ultimã, ut חַרְטֻמִּים incãtatores, חַרְצֻבּוֹת colligationes; כַּפְתֹּרִים noduli, &c. Item בְּדֹלַח habet in plur. בְּדֹלָחִים & cum affixis בְּדֻלְחִי bdelliũ meum. Et פִּלֶגֶשׁ concubina, in plurali פִּלַגְשִׁים Cum affixis פִּלַגְשִׁי &c.

Nomina quinq; literarum.

אַרְגָּמָן	purpura	צְפַרְדֵּעַ	rana
אֲגַרְטָל	phiala	שַׁעַטְנֵז	ueſtis mixta

In plur. צְפַרְדְּעִים אֲגַרְטָלִים אַרְגְּמָנִים &c.

Tantum de nominibus.

DE TERTIA

PARTE ORATIONIS, QVAM HEBRAEI מִלָּה uocant,& comprehendit præpoſitiones,aduerbia & coniunctiones.

Catalogus prepoſitionum.

אֶל ad	נֶגֶד coram	עִם cum
עַל ſuper	לִפְנֵי ante	בְּעַד pro
מִן à ab	נֹכַח èregione	תַּחַת pro
אֶת cum	לְעֻמַּת contra	בַּעֲבוּר ꝑpter
בְּלֹא abſq;	לְפִי ſecundum	אֵצֶל iuxta
בִּגְלַל propter	לְמַעַן propter	בֵּין inter
חוּץ extra	סָבִיב per circuitū	אַחַר poſt
עֵבֶר trans	הַלְאָה ultra	לְבַד præter

Ex his multæ ſuſcipiunt affixa in hunc modum.
אֶל in affixorum ſubiunctione mutat ſægol in ze אל
re per formā nominum pluraliū,ut אֵלַי ad me,
אֵלֶיךָ ad te,אֵלָיו ad eum.In ſubiūctione uero הֶם
& כֶם mutatur zere in ֲ ut אֲלֵיהֶם ad eos.
Idem ſentiēdū de עַל niſi quod pathah mutatur על
in camez uocem magnā,ut עָלַי ſuper me,עָלָיו
ſuper eū:עֲלֵיהֶם ſuper eos. Præpoſitio מִן ali- מן
quādo mutat hirec in ſægol,& ſuſcipit iod à fi-
ne,ut מֶנִּי אֹרַח de ſemita.Aliquādo citra muta
tionē

nominibus,ut אִישׁ כְּפִי עֲבֹדָתוֹ uir ſecundũ mini-
ſteriũ ſuum,Num.7. לְמַעַן Suſcipit omnia
affixa,ut לְמַעֲנִי propter me, לְמַעַנְכֶם propter
uos. סָבִיב Quando ſuſcipit affixa habet for-
mam plur.maſc.aut fœm. ut סְבִיבָיו per circui-
tum eius, סְבִיבוֹתֶיךָ & סְבִיבֶיךָ per circuitũ tuũ.

הָלְאָה Non inuenitur cum affixis,ſed cum ל
ſeruili litera,ut לְהָלְאָה לְדַמָּשֶׂק ultra Damaſcũ.
Alias plerumq; eſt aduerbium ut מִשָּׁם וָהָלְאָה
hinc & ultra,primo Reg.10. עִם Quãdo affi
xa accedũt,ſuſcipit mem dages,ut עִמִּי mecum,
עִמָּנוּ nobiſcum. בְּעַד Affixa ſubiunguntur
in hunc modum, בַּעֲדוֹ circa ipſum, בַּעֲדָם circa
eos, בַּעֲדֵנוּ circa nos. תַּחַת Duplex pathah
pro duplici ſegol, & ob id dageſſatur tau quãdo
adijciuntur affixa,ut תַּחְתָּיו pro eo, תַּחְתֵּנִי ſub-
ter me, תַּחְתַּי pro me, תַּחְתֶּנָּה pro ea, uel loco
eius, תַּחְתֶּיךָ ſubter te. בַּעֲבוּר Recipit
omnia affixa, ut בַּעֲבוּרִי propter me, בַּעֲבוּרְךָ
propter te, בַּעֲבוּרָהּ propter eam. אֵצֶל In
affixorum ſubiunctione migrat zere in ſegol, ut
אֶצְלִי iuxta me, אֶצְלָם iuxta eos, אֶצְלֵנוּ apud nos.

בֵּין Suſcipit omnia affixa,ut בֵּינִי וּבֵינֶךָ in-
ter me & inter te; בֵּינֵיהֶם inter eos, בֵּינֵינוּ in-

ter nos. Et ſub forma fœm. בינותינו inter nos. אחר & אחרי Sine delectu prępontuntur nominibus, ut אחרי מות poſt mortē. Affixa ſubijciuntur in hunc modũ, אחרי poſt me, אחריך poſt te, אחריהם poſt eos. Et cum præpoſitione mem, מאחריו de poſt ipſum. Capitur etiam nonnunq̃ aduerbialiter pro poſtquam. לבד Cũ prępoſitione mem ualet pręter, excepto, ut מלבד בנים pręter filios. Quãdo uero ſubijciũtur affixa ualet ſolũ, & dageſſat daleth. Nam radix eius eſt בדד ut לבדי ſolus ego, לבדך ſolũ tu, לבדכם ſolum uos, מלבדו præter ipſum.

DE ADVERBIIS.

Aduerbiorum quædam ſunt adiurationis, quædam admirationis, quædam congregationis, quædam comparationis, alia confirmationis, alia demonſtrationis, alia exceptionis, alia interrogationis, alia intenſionis, alia negationis, &c. Subſcribam catalogum ipſorum ut in calamum uenerint.

באמת	uere	יותר	magis
אם לא	niſi	אולם	utiq;
אל בל	non	אמנם	profecto

לֹא	neq;	אֲבָל	enimuero
יַחַד	pariter	כֵּן	utiq;
יַחְדָּו	ſimul	הֲלֹא	nonne
כְּאֶחָד	unà	אוֹי	uę
מִלְּבַד	excepto	הוֹי	heu
זוּלָתִי	præter	מָה	quàm
מְאֹד	ualde	לָמָּה	quare
עַד מָתַי	uſq;quo	עַל מָה	ut quid
אֵיפֹה	ubi	מֵאַיִן	unde
אָנָה	quo	אֵי	ubi
מַדּוּעַ	cur	אַיֵּה	ubi
פֹּה פֹּא	hic	שָׁם	ibi
אַיִן אֵין	non	מִשָּׁם	inde
אַחֲרֵי כֵן	poſtea	מְעַט	modicum
כְּמוֹ	ſicut	עַתָּה	nunc
אָז אֲזַי	tunc	הַיּוֹם	hodie
אֶמֶשׁ	heri	אֶתְמוֹל	heri
שִׁלְשׁוֹם	nudiuſtertius	פֶּתַע	ſtatim
תָּמִיד	iugiter	עַד	donec
לִפְעָמִים	aliquando	מָתַי	quando
נָא	quæſo	אָנָּא	obſecro
הֵן	en	הִנֵּה	ecce
אוֹ	uel	אוּלַי	fortaſſis
פֶּן	ne forte	דִּלְמָא	forſan

שֶׁמָּא	forſitan	אֵיךְ	quomodo
אֵיכָה	quomodo	אֵיכָכָה	quomodo
הֵיךְ	qualiter	כַּמָּה	quot
כֹּה	illuc	לוּ לוּא	utinam
כֹּה	ſic	כְּבָר	iam
מָחָר	cras	מָחֳרָת	in craſtinũ
פִּתְאוֹם	repente	בֹּקֶר	mane
עֶרֶב	ueſpere		

Ex his aduerbijs paucula ſunt quę recipiũt affixa nempe הִנֵּה אַיֵּה כְּמוֹ אַיִן זוּלָתִי ut זוּלָתְךָ pręter te, אֵינִי non ego, אֵינְךָ non tu, כָּמוֹנִי ſicut ego, כָּמוֹךָ ſicut tu, אַיֶּךָ ubi tu, הִנְנִי ecce ego, הִנְּךָ ecce tu. Cęterum aduerbia gentilia ſiunt ex adiectiuo fœmin.ut אֲרָמִית Syriace, רוֹמִיִּת Rhomane, יְהוּדִית Iudaice,&c.

De Coniunctionibus.

Habent Hebręi unã coniunctionem copulatiuã, qua & frequentiſſime utũtur, nempe uau,de qua litera ſuprà in elementario nõnihil diximus. Sunt & alię quędam paucę, ut אֲבָל ſed, אוֹ uel, aut. כִּי quoniam,quia,ergo, לְמַעַן quatenus, אִם ſi, אַף עַל פִּי tãetſi, quãuis, יַעַן eò,propterea,&c. Hęc qñ coniunctiue accipiunt non admittunt affixa.

Hęc de tertia parte orationis.

De

DE ABBREVIATVRIS HEBRAICIS.

PRo puro hebraiſmo intelligēdo hęc quę hic de abbreuiaturis adijcimus nō ſunt neceſſaria, ſed propter commētaria & Rabinorū ſcripta nō ſunt omittēda. In ſacris enim 24. libris piaculum eſſet unam ſubtrahere literam, niſi fortaſſis in ſacro nomine dei, quod Hebręi plerumq; honoris gratia corrupte ſcribunt, puta יְחֹוָר aut יְיָ pro יְהֹוָה putātes ſacro nomini integre ſcripto illuſionem fieri, ſi codex non omnibus modis mūde tractet. Vocant autem Iudęi ueras abbreuiaturas רָאשֵׁי תֵּיבוֹת id eſt, capita ſeu initia dictionū. Dico ueras, quia ſolent & in alijs dictionibus plerumq; ultimam truncare literam, & penultimam ſignare una uirgula ſupra erecta, ut 'אנשי pro אֲנָשִׁים uiri, 'מלכ pro מַלְכָּה regina, 'ארצו pro אֲרָצוֹת terrę. Et de his nulla eſt difficultas. Nam litera reiecta facile in memoriam reuocabitur ex tenore ſententię, ut 'מתחילה עד סו à principio uſque ad finem, 'סו pro סות Sic 'מער' עד בקר à ueſpera uſque mane, ubi בקר indicat 'מער non accipiendum

piendũ pro מערל aut מערך ſed pro מערב Ex tenore inquam ſententię litera eſſentialis abiecta deprehenditur. Literę uero ſeruiles aut ſuperadditę ex uocis diſpoſitione cognoſcuntur, ut oſtendimus de אנשי' At ueræ abbreuiaturæ ſunt, in quibus ſingulę literę ſingulas deſignãt dictiones. Et hæc proprie uocantur רָאשֵׁי תֵּיבוֹת id eſt, capita dictionum. Nam uſurpantur duntaxat initiales literę pro hoc officio. Et inter iſtas quędã ſunt communes, quibus ſcilicet ſcriptores ubiq; utuntur, alię ſunt priuatę, quorum uſus duntaxat eſt in priuatis locis, qualis eſt בל"ח pſalmis 118. & 137 ubi uſus eius eſt frequens, pro בי לעולם חסדו Sic Elias Leuites in libro Cantici, ubi multa ſcribit de חָטַף קָמֵץ ſępe uocem illã breuiter in hũc modũ ח"ק deſignat. In alio libro neſciretur quid iſta abbreuiatura deſignaret. At communes abbreuiaturę ſunt, quę ubiq; locorũ in uſum ueniũt, quales ſunt ר"ל id eſt, רוֹצֶה לוֹמַר uult dicere, ע"ה id eſt, עָלָיו הַשָּׁלוֹם ſuper ipſum pax, ſiue qui eſt in pace. Signantur etiam plerumq; literę, pro literis aut numeris captę, duabus uirgulis, ut cũ א" pro aleph litera aut pro numero unitatis capit': ſic quoq; nomina punctorũ & literarum

Veræ abbreuiaturæ.

& uocabula barbara ſignantur duplici uirgula, ut אָלֶף בֵית גִימֶל item חִירֶק הוֹלָם Et סאלי״נא ſalina, סרש״טורש Chriſtus, &c. De his ſatis fuerit monuiſſe lectorem, iam ordine alphabetico ſigna bimus abbreuiaturas communiores cum explicatione earum.

//

א

Aleph ſimplex primo idem ſignificat quod אֶחָד unus uel אַחַת ut א׳ בפה וא׳ בלב Vnum in ore & aliud in corde. Alio modo ualet אמור dixit, & tūc nonnunquā adijcit mem, ut ויאמ׳ Et dixit. Porro א״א primo ſignificat אמן אמן amen amē: deinde אֲדוֹנִי אָבִי dominus meus, pater meus. Et ſic Dauid kimhi ſæpe uſurpat in commentarijs א״א ז״ל פירש Dominus pater meus bonæ memoriæ expoſuit. Tertio capit pro אִי אֶפְשַׁר id eſt, impoſſibile: ut א״א לחשיג כבוד יְיָ Impoſſibile eſt ut aprehēdas gloriam dei. Item אא״כ idem eſt, quod אלא אם כן niſi quod ſit.

אב״ה

אָמַר בָּרוּךְ הוּא Dixit bn̄dictus ipſe, id eſt, deus.

אד״עה

אָמַר דָוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dixit Dauid qui eſt in pace. Sic

ce. Sic אאע״ה Dixit Abraham, qui eſt in pace.

א״ה

אָמַר הַפָּסוּק Dixit uerſus, ſcilicet biblicus.
Capitur etiã pro אפילו הכי etiamnum, adhuc.

א״כ

אַחַר כַּךְ uel אַחַר כֵּן poſtea, deinde.

אח״ל

אָמְרוּ חֲכָמִים זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Dixerũt ſapientes quorum memoria eſt in benedictione.

א״י

אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל Terra Iſraël. Et cum literis ſeruilibus, בא״י in terra Iſraël, לא״י ad terram Iſraël.

אי״ה

אִם יִשְׂוֹר יְיָ Si iuuerit dominus.

א״כ

אִם כֵּן Si ita, ergo, igitur, nota illationis.

אכי״ר

אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן Amen, fiat ſic ad placitum.

א״ל

אָמַר לוֹ uel אָמַר לָהֶם Dixit ei uel eis.

אמ״ה

אָמַר יְיָ uel אָמַר הַשֵּׁם dixit dominus deus:

אמ״ר

אָמַר רַבִּי Dixit magiſter ſeu rabbi.

אעג

אע״ג

אַת עַל גַּל Tametſi,quamuis.

אע״נע

אֶבֶן עֶזְרָא נוחו׳ עֵדֶן Aben Ezra (nomen eſt cuiuſdam docti rabi) cuius quies ſit paradiſus. Inuenitur etiam ſæpe לְדַעַת א״ע id eſt, iuxta opinionem Aben Ezra.

אע״פ

אַת עַל פִּי Licet,quamuis. Adijcitur aliquando caph in fine pro כֵּן ut אע״פכ quamuis ita ſit.

אפש׳

Valet אֶפְשָׁר Poſſibile eſt, ſed nō eſt raſe teboth, ſicut nec אפ׳ pro אֶפֶס nihil, quum in his ſolum ultima tollatur litera.

א״ר

אָמַר רַב uel אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ Dixit rabi, uel dixerunt magiſtri noſtri.

אריב״ל

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי Dixit rabi Iehoſua filius Leui.

אשע״ה

אָמַר שְׁלֹמֹה עָלָיו הַשָּׁלוֹם Dixit Salomo, pax ſuper eum.

ואת

וְאִם תֹּאמַר Et ſi dicas, uel obijcias.

באת בש

Hic primum beth eſt ſeruile. Intelligimus autem per את בש conuerſionem alphabeti, quando ſcilicet aleph capitur pro tau & ecõuerſo, beth pro ſchin & econtra, gimel pro res, &c. ut Ierem. 51. שֵׁשַׁךְ pro בָּבֶל.

בא

בֵּית אָבִי uel בֵּית אָב domus patris mei.

בב

בְּבַיִת in domo, & in conſtructione בְּבֵית

בד

בֵּית דִין Domus iudicij, conſiſtorium.

בדא

בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים Quibus uel qualibus uerbis dicta ſunt.

בגה

בִּגְבוּרַת יְיָ Cum auxilio uel fortitudine domini

ברה

בְּדִבְרֵי הַיָּמִים In uerbis dierũ, id eſt, in Paralipomenon libro.

בה

בֵּיאוּר הַמִּלָּה Declaratio ſeu expoſitio dictionis. Item idẽ quod בֵּית הַכְּנֶסֶת ſynagoga, ſchola, locus,

la, locus ubi congregetio populi cõuenit. Itẽ בֵּית הִלֵּל familia Hillel, uiri ſcilicet cuiuſdã celebris. Itẽ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ domus ſanctuarij. Capitur etiã pro בְּעֶזְרַת הָאֵל auxilio dei.

חבק״ר

בַּר הַקֹּדֶשׁ רַבִּי Filius ſanctitatis, rabbi.

חב״ח

הַבַּעֲלֵי חַיִּים Habentia uitam, animalia.

ב״ו

בָּשָׂר וָדָם Caro & ſanguis, mortalis homo. In eodem ſignificato ſcribitur בו״ר

ב״י

בַּיִת Domus, cum ſimplici uirgula.

במ״ש

בְּמִלּוֹת שׁוֹנוֹת Cum dictionibus uarijs. Hac ab breuiatura frequentiſſime utitur Dauid kimhi in commentarijs ſuper prophetas.

בנ״לך

בָּרוּךְ נוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ Benedictus qui dat laſſo uirtutem. Scribitur hic uerſiculus Iſaię quadrageſimo, & ſolent eum Hebræi ſcribere in fine librorum.

בע״ה

בְּעֶזְרַת הָאֵל Cum auxilio dei.

בע'הז

בְּעִנְיָין הַזֶּה In negocio iſto.

ב'ר

בְּרֵאשִׁית רַבָּה Geneſis magna. Eſt liber quidam ſcriptus ſuper Geneſim.

ב'רזל

בְּמַאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה In ſermone magiſtrorum noſtrorũ, quorum memoria in benedictione eſt.

ב'ש

בֵּית שַׁמַּאי Domus ſeu familia Samai. Fuit hic Samai uir celebris apud Iudęos.

מ'גז'

Scribitur & מגזי' & ualet מִגְּזֵירַת ex ordinatione ſeu decreto. Sic בג'ה idem quod בגזירת האל ex diſpoſitione & fato dei.

ג'כ

גַּם כֵּן Etiam ſic, quin &, ſimiliter.

ג'ע

גַּן עֵדֶן Hortus uoluptatis, paradiſus. Capitur etiam pro גִּלּוּי עֲרָיוֹת denudatione uerendorũ.

מג'ש

מִגְּמָרַת שְׁמוּאֵל Ex doctrina Samuëlis.

//

ד״א

דָּבָר אַחֵר Verbum aliud, expoſitio alia.

ד״ה

דִּבְרֵי הַיָּמִים Verba dierum, liber Paralipp.

ודל״

וְדַי לַמֵּבִין Satis eſt intelligenti.

ד״מ

דֶּרֶךְ מָשָׁל Via parabolę, per modum ſimilitudinis.

ד״עה

דָּוִד עָלָיו הַשָּׁלוֹם David, ſuper eum pax.

ד״ת

דִּבְרֵי תוֹרָה Verba legis, ſubaudi, Moſaicæ.

//

הה״ד

הַיְינוּ הַךְ דְּאָמְרִינַן Iuxta quod diximus. Aliqn̄ idem eſt quod הוּא הַדָּבָר Hęc eſt res ipſa.

ה״ה

הוּא הַדִּין Hoc iudicium. Simplex uero he ſignificat יְיָ dominum, uel הָאֵל deum.

הא״ע

הֶחָכָם אָבֶן עֶזְרָא Sapiens Aben Ezra.

הקב״ה י׳ הוא ברוך הקדוש

חב״ה

הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא Sanctus benedictus ipſe.

הב״עח

הַבַּעֲלֵי חַיִּים Habētia uitam, animalia. idem הב״ח

הו׳

הוּא ille. Sic הי׳ pro הִיא ipſa. Et הכ״בָ pro הַכָּבֵד graue, oneroſum.

הו״לל

הָיָה לוֹ לוֹמַר Fuerat ei dicendum.

המ״ו

הֵנָּה מִלִּים Iſti ſermones ſeu uerba.

המ״רא.

הָיָה מַה דְּאָמַר Iuxta illud quod dixit.

הנב׳

Idem ſignificat quod הַנָּבִיא propheta

הנ״ל

הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה Commemoratum eſt ſupra.

הנ״ר

Idem eſt quod הַנָּרִיב רַבִּי Ingenuus ſeu liberalis magiſter.

הק׳

הַקָּדוֹשׁ הַקָּדוֹשׁ Sanctus, ipſe ſanctus deus.

הש״י

הַשֵּׁם יִתְעַלֶּה Exaltetur deus, Item הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ

Deus

Deus ſit benedictus. Sic loquũtur de deo cum illius mentionem faciunt. De uiris uero ſanctis dicunt, עָלָיו הַשָּׁלוֹם Qui eſt in pace. Et de alijs uiris, זִכְרוֹנוֹ· לִבְרָכָה memoria eius ſit in benedictione.

וגו׳

Et aliquando ſcribitur וגומ׳ Cuius integrum eſt וְגוֹמֵר & cętera, quando ſcilicet uerſus aliquis reſcinditur & nõ integre profertur, ſubiũgitur וגו׳ quod proprie ſignificat, & perfice.

וה״ח

וְהַיְינוּ הַךְ Et hoc eſt illud. Sic dicunt הַיְינוּ ipſum eſt, דְּהַיְינוּ quod eſt.

וי״ל

וְיֵשׁ לוֹמַר Et eſt dicendũ. Sic reſpondent quum obiectum argumentum ſoluere contendunt.

וי״מ

וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים Et ſunt exponentes.

וי״א

וְיֵשׁ אוֹמְרִים Et ſunt dicentes, hoc eſt, ſunt qui in hunc modum ſentiunt & loquuntur.

וי״ת

וְיוֹנָתָן תִּרְגֵּם Ionathan uero interpretatus eſt.

וכו׳

[illegible]

ובו׳

וְבוּלֵי & וְכְלֵי Et reliqua, & cætera.

ולד׳

ולְמֵבִין דַי Intelligenti autem ſatis eſt.

ובת׳י

וְכֵן יוֹנָתָן תִּרְגֵּם Et ſic Ionathan interpretatus (eſt.

ול׳

וְלַמֵּד Et docuit, ול׳ idem quod וְלוֹמַר Et dicendum.

וצ׳ע

וְצָרִיךְ עִיּוּן Indiget autem conſideratione.

זב

זְמַן בַּמֶּה Quando, quo tempore.

ז׳ל

זֶה לְשׁוֹנוֹ Hæc lingua eius, id eſt, gloſſa uel interpretatio eius. Valet etiam idem quod זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה memoria eius ſit in benedictiōe. Et in plurali זִכְרוֹנָם memoria eorum ſit in benedictione.

זצ׳ל

זֵכֶר צְדָקָה לוֹ Memoria iuſticiæ ſit ei.

וז׳ש

וְזֶה שֶׁאָמַר Et hoc eſt quod dicit. Et quando ſub iungitur he ז׳שה ualet זֶה שֶׁאָמַר הַכָּתָב אוֹ הפסוק

הפסוק Hoc eſt quod dicit ſcriptura uel uerſus biblicus.

ח״ו

חס ושלום Parce & pax. Sic loquūtur cum mentionem faciunt alicuius rei abſurdæ, ut מינים יחשבו ה״ר שיש שתי רשויות Hęretici opinantur, abſit & pax ſit, duo eſſe principia ſeu potentias diuinas.

חז״לב

חכמינו זכרונם לברכה Sapientes noſtri, quorū memoria eſt in benedictione.

וח״לב

חרם לזרים בנחש Anathema ſeu prohibitio ſit, alienis iuxta ſerpentem. Hac forma utuntur cum aliquem excommunicant.

י״א

יי אלהים Dominus deus. Capitur etiam pro יש אומרים Sunt qui dicunt.

י״ת

יום הכפורים Dies expiationū. De quo in libro צרור המור ſic ſcribitur: בית אנשים ונשים וקטנים חייבים להיות בבית הכנסת ויש תחוו ארצות ז פעמים

י'ט.

יוֹם טוֹב Dies bonus. Vocãt antem dies bonos, ſolennitates quas habent per annum pręter ſabbatum, quas alio nomine מוֹעֲדִים uocant.

י'מ

יֵשׁ מְפָרְשִׁים Sũt qui exponũt uel interpretant.

י'צ

יִשְׁמְרֵהוּ צוּרֵנוּ Cuſtodiat eũ creator noſter. Sic יצ'ר eſt idem qđ ישמרהו צורי וגואלי Cuſtodiat eum formator meus atq; redemptor meus,

י'ר'ת

יָרוּם רוּם הוֹדוֹ Exaltetur ſublimitas magnificẽtię eius. Sic loquuntur de principibus & ſublimibus uiris.

י'ת

יוֹנָתָן תִּרְגֵּם Ionathan interpretatus eſt. Capitur etiam aliquando pro יִתְעַלֶּה exaltetur, & ſic loquuntur de deo. Idem יתע' cum ain.

י'ש

יִמַּח שְׁמוֹ Deleatur nomen eius. Sed ישר' capitur pro ישראל

כב

כָּל כָּךְ Tantum, adeo, Et רב'ב eſt idem quod וְכָל כָּךְ כַּרְגַּן Et omnia iſta.

כ'א

כִּי אִם Niſi,ſed.Item idem quod כִּי אֶחָד Quando unū. Sed'כאש est idem quod כַּאֲשֶׁר quemadmodum.

כ'ג

כֹּהֵן גָּדוֹל Sacerdos magnus,pōtifex. Item idem quod כְּגוֹן ſicut.

כר'א

כְּמָה דְּאַתְּ אוֹמֵר Secundum quod tu dicis. Alij ſic interpretantur, כְּמָה דְּאוֹמֵר ſecundum id quod ait.

כר'

כְּמוֹ דְאָמַר Sicut dixit. Capitur etiam interdum pro כָּל דָּבָר Omne uerbum.

כה'א

כֵּן הוּא אָמַר Sic ipſe dixit.

כה'ג

כְּהַאי גַּוְונָא Quemadmodum,ad inſtar.

כ'ז

כָּל זֶה Totum iſtud,omnia iſta.

כ'ל

כְּלוֹמַר Quaſi dicat. Scribitur etiam aliqñ' כלו'

כמ'ש

כְּמוֹ שֶׁאָמַר Secundum quod dixit.

בׄשׄ

כָּל שֶׁכֵּן Quanto magis. Et cũ aleph כשׁ״א idem quod כְּשֶׁאָמַרְתָּ Secundum quod dixiſti.

בׄתׄ

כָּתוּב Scriptumeſt,uel כְּתָב ſcriptura.

לׄאׄ

לָשׁוֹן אַחֵר Lingua alia,expoſitio alia. Item capitur pro לְשׁוֹן אַשְׁכְּנַז lingua Germanica.

לׄאׄיׄ

לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל Ad terram Iſraël.

לׄחׄרׄ

לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה Cui rei ſimile eſt.

לׄזׄאׄ

לְזֶה אָמַר Propterea dixit,Ob id ait.

לׄיׄשׄ

לְיִשְׂרָאֵל Iſraëli. Additur etiam nonnunquã res.

ולׄבׄאׄ

וְלָכֵן אָמַר Et propterea dicit,Ob id ait.

לׄכׄ

לְכָךְ נֶאֱמַר Idcirco dictum eſt, uel dicitur. Item ולׄבׄ eſt idem quod וְלִי נִרְאֶה Et mihi uidetur.

לׄסׄתׄ

לְסֵפֶר תּוֹרָה Libro legis, uidelicet Moſaicę.

לעש

לְעֶרֶב שַׁבָּת Ad ueſperam ſabbati.

ממ

מִכָּל מָקוֹם Nihilominus, omnino. Iudęi germanice interpretātur, aber denneſt. Inuenitur quoque ממי pro מִסִּפּוּרֵי מִלְחֲמוֹת יְיָ de narrationibus ſeu hiſtorijs pręliorum domini.

מא

מִשְׁקָל אַחֵר Pondus aliud, forma alia. Significat etiam librum aliquem qui uocatur מִדְרַשׁ אַגָּדָה id eſt, homilia collectionis. Item eſt idem quod מִכָּל אֶחָד de unoquoq;, de ſingulis.

מד

מַן דְּאָמַר Quiſquis dixit: magis chaldaicū q̄ Hebraicū. Et cum aleph מרא idem quod מַה רְאִיתָ אוֹמֵר Id quod tu dicis.

מה

מְאוֹרַת הַגּוֹלָה Lumē captiuitatis. Sic uocāt quēndam rabinum Gerſchom nomine, qui anathema imprecatus eſt aperiēti alienas literas. Vnde literas ſigillatas ab extra ſic ſignant: וְאָסוּר לְזָרִים בְּחֵרֶם ר״ג מה Prohibitum ſit alienis ſub anathemate rabi Gerſchom, qui lumen eſt captiuitatis.

מ'ט

מַן טַעֲמָא &Hebraice מַה טַעַם Quę ratio.

מ'ל

מִנַּה לַן Vnde nobis: more Chaldaico.

מלה'

מַלְכוּת הָרִשְׁעָה Regnum impietatis. Sic uocant regnum Macedonicum ſeu Grę corum.

מ'ל'חר

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה Exemplum, cui rei aſſimilatur.

מנ'ל

מְנָא לַן Vnde nobis Chaldaice.

כמ'ר

כְּמוֹ מָרִי כְּמוֹ מוֹרֶה רַבִּי Sicut docet rabbi, uel רַבִּי Sicut dominus rabbi.

מק'

מִקְרָא קֹדֶשׁ ſolennitas ſeu conuocatio celebris.

מרע'ה

מֹשֶׁה רַבֵּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Moſes magiſter noſter pax ſuper eum. Porrò מר' capitur pro מָרַת domina.

משק'

מִשְׁקָל Menſura, pondus, modus.

מ'ת

מַתַּן תּוֹרָה Datio legis, ב'מת in datione legis.

//

נא

נִסְחָא אַחֶרֶת Codex alius. Et cum una uirgula 'נא capitur pro נֶאֱמַר dicitur, 'שנא quod uel ſicut dicitur.

נ״ל

נִרְאֶה לִי Videtur mihi. Item idem quod הַנִּזְכַּר לְמַעְלָה Memoratũ eſt ſupra, ſicut & הנ״ז capitur pro הַנִּזְכַּר memoratum eſt.

נ״מ

נַפְקָא מִינָּא Sequitur inde. Chaldaicum.

נ״נ

נִינְוֵה Niniue, ciuitas Aſſyriæ.

נ״ע

נוחו' עֵדֶן Requies eius ſit paradiſus. Sic defunctorum recordantur.

נ״ר

נִרְאֶה Videtur, putatur.

//

סא

סֵפֶר אַחֵר Liber alius, בס״א In libro alio.

ס״ל

סְבָרָא לֵיהּ Opinatur ille, opinio illius eſt.

ס״ד

סָלְקָא דַעְתָּךְ Aſcendit in mentem tuam.

ס״פ

סוֹף פָּסוּק Finis uerſus, ſcilicet biblici. Et ס״ף capitur pro סוֹף fine.

ס״ת

סֵפֶר תּוֹרָה Liber legis. Capitur etiam quandoq; pro סוֹף תֵּיבוֹת fine dictionum.

עאב״ו

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה Vnum ex tot & tot. Vt לא רָצָה לְדַבֵּר הַשֶּׁקֶר עאב״ו Noluit loqui falſitatē, etiam nec unum ex multis.

ע״א

עִנְיָן אַחֵר Res alia, negocium aliud, ſignificatio alia.

ע״ג

עַל גַּב מִזְבֵּחַ In ſuperficie altaris.

ע״ד

עַל דֶּרֶךְ Per modū, iuxta uiam,

ע״דמ

עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל Per modū parabolę ſiue exēpli.

ע״ה

עָלָיו הַשָּׁלוֹם Super eum pax. Significat etiā aliqñ idem qđ עִנְיָן הַזֶּה Res iſta, negociū iſtud. Item nōnunq̄ capit̄ pro עוֹלָם הַזֶּה id eſt, mundo iſto, ut הַעֲנוּגֵי הָעה״ו uoluptates huius mundi.

ע״ז.

עֲבוֹדָה זָרָה Cultus alienus, cultura idolorum.

ע״י

עַל יְדֵי Per manus, per, mediante. Et cũ adiectio ne mem ע״מ ideſt, עַל יְדֵי מוּקְדָם Per manus primum uenientis.

עכ׳

עַד כָּאן Hactenus, hucuſq;. Inde עכ״פ idem qđ עַל כָּאן פֵּירוּשׁוֹ Hactenus expoſitio eius. Facit etiam interdum עַל כֵּן ideo, idcirco.

עכ״ז

עִם כָּל זֶה Cum toto iſto, omni iſto modo.

עכ״ל

עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ Huċuſq; expoſitio eius.

ע״מ

עַל מִשְׁקַל Iuxta pondus, ſecũdum formã. Item idem quod עַל מְנָת hac conditione. Capitur & tertio pro עָרֵל מְשׁוּקָץ falſario deteſtando.

ע״ש

עִם שָׁלוֹם Cum pace, uel cum ſalute.

עמ״י ע״שו

Integer uerſiculus pſal. 103. deſignat hac abbreuiatura, nẽpe עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ Auxilium meum à domino, factore cœli & terrę.

סֹם

סוֹת פָּסוּק Finis uerſus, ſcilicet biblici. Et כֹּן capitur pro סוֹת fine.

לֹת

סֵפֶר תּוֹרָה Liber legis. Capitur etiam quandoq; pro סוֹת תֵּיבוֹת fine dictionum.

עאכו

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה Vnum ex tot & tot. Vt לֹא רָצָה לְדַבֵּר הַשֶּׁקֶר עאכו Noluit loqui falſitatē, etiam nec unum ex multis.

עֹא

עִנְיָן אַחֵר Res alia, negocium aliud, ſignificatio alia.

עֹג

עַל גַּב מִזְבֵּחַ In ſuperficie altaris.

עֹד

עַל דֶּרֶךְ Per modū, iuxta uiam,

עֹדמ

עַל דֶּרֶךְ מָשָׁל Per modū parabolę ſiue exēpli.

עֹה

עָלָיו הַשָּׁלוֹם Super eum pax. Significat etiā aliquādo idem quod עִנְיָן הַזֶּה Res iſta, negociū iſtud. Item nonnunq̄ capit̄ pro עוֹלָם הַזֶּה id eſt, mundo iſto, ut תַּעֲנוּגֵי הָעוֹ׳ uoluptates huius mundi.

עז.

עֲבוֹדָה זָרָה Cultus alienus, cultura idolorum.

עי

על יְדֵי Per manus, per, mediante. Et cũ adiectione mem עימ idest, עַל יְדֵי מוּקְדָם Per manus primum uenientis.

עכ

עַד כָּאן Hactenus, huc uſq;. Inde עכם idem qđ עַל כָּאן פֵּירוּשׁוֹ Hactenus expoſitio eius. Facit etiam interdum עַל כֵּן ideo, idcirco.

עכז

עִם כָּל זֶה Cum toto iſto, omni iſto modo.

עכל

עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ Huc uſq; expoſitio eius.

עמ

עַל מִשְׁקָל Iuxta pondus, ſecũdum formã. Item idem quod עַל מְנַת hac conditione. Capitur & tertio pro עָרֵל מְשׁוּקָּץ falſario deteſtando.

עש

עִם שָׁלוֹם Cum pace, uel cum ſalute.

עמי עשו

Integer uerſiculus pſal. 103. deſignat hac abbreuiatura, nẽpe עֶזְרִי מֵעִם יְיָ עוֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ Auxilium meum à domino, factore cœli & terrę.

ע״פ

עַל פִּי Iuxta iudicium uel ſententiam. Item iuxta interpretationem ſeu declarationem.

ע״צ

עַל צַד Secundum latus, ex parte, per.

ע״ש

עֶרֶב שַׁבָּת Veſpera ſabbati. Valet etiã idẽ quod עַל שׁוּם eo q, ob id. & idem qđ עַיֵּין שָׁם uide ibi.

//

פא

פֵּירוּשׁ אַחֵר Expoſitio ſeu interpretatio alia. Itẽ פי׳ accipitur pro פֵּירוּשׁ commentario.

פ״ק

פֶּרֶק קַמָּא Caput primũ. In Thalmud ſic loquũtur.

פרש״י

פֵּירוּשׁ רַבֵּינוּ שְׁלֹמֹה יַרְחִיִּי Expoſitio magiſtri noſtri Salomonis Iarhij.

//

וצ״ע

וְצָרִיךְ עִיּוּן Et opus eſt aduertentia. Sic צע״ב capitur pro צָרִיךְ עִיּוּן בְּשׁוֹרֶשׁ Opus eſt ſcrutinio pro fundamento.

צ״ל

צָרִיךְ לוֹמַר Neceſſe eſt ut dicas.

//

קק

קְהִלַּת קוֹדֶשׁ Eccleſia ſancta, cōgregatio ſancta.

ק״ו

קַל וְחוֹמֶר Facile & difficile, leue & graue. Capiūt autem plerumq; pro argumēto à minore ad maius.

ק״ל

קִייוּמָא לַן Eſt confirmatio nobis. Item ſimplex ק׳ capitur pro קָשָׁה quæſtione difficili.

ק״ש

קְרִיאַת שְׁמַע Lectio, Audi. Sic loquuntur de ſexto cap. Deut. in quo habetur, Audi Iſraël, dominus deus tuus unus eſt.

ר׳

רַבִּי Rabbi, uel ut alij uolunt רִבִּי ribbi, magiſter. Iudæi moderni ſcribunt contra omnem grammaticam רִבִּי dageſſato beth poſt ſcheua mobile. Itē quando adijcitur aleph רא׳ facit ראש caput.

ר״ד

רִבּוֹן דְעָלְמָא Dominus mūdi: more Chaldaico.

רד״ת

רַבִּי דָוִד פֵּירוּשׁ Rabbi Dauid expoſitio.

רא׳בע

רַבִּי אַבְרָהָם בֵּן עֶזְרָא Rabbi Abrahã filius Ezra.

רה׳

רֹאשׁ הַשָּׁנָה Caput ſeu initium anni. Item idem quod רְשׁוּת הָרַבִּים licentia multorum.

ר׳ז׳ל

רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה Rabbini noſtri, quorum memoria in benedictione eſt.

ר׳ל

רוֹצֶה לוֹמַר Vult dicere, & in prima perſona, uolo dicere. Sic loquuntur cum aliquid exponunt, ubi nos ſolemus dicere, id eſt.

רי׳בל

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֵּן לֵוִי Rabbi Iehoſua filius Leui.

רלב׳ג

רַבִּי לֵוִי בֵּן גֵּרְשֹׁם Rabbi Leui filius Gerſom.

רע׳ה

רַבֵּינוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם Doctor noſter qui eſt in pace, ſic loquuntur de Moſe.

ר׳שי

רַבִּי שְׁלֹמֹה יַרְחִי Rabbi Salomon Iarhij.

ר׳ת

רָאשֵׁי תֵּיבוֹת uel רֹאשׁ תֵּיבוֹת Capita ſeu initia dictionum. Sic uocant abbreuiaturas.

שבר

//

שב״ד

שֶׁבֵּית דִין Cum ſuerit uel quando eſt domus iudicij, ſcilicet fiet hoc uel iſtud.

שׁ״ד

שְׁפִיכוּת דָמִים Effuſio ſanguinum.

שׁ״י

שֶׁיְהֵא Quod ſit quod erit. Item idem qđ שֶׁיִּהְיֶה qui uiuat.

שׁ״נ

שֶׁנֶּאֱמַר Quod dicitur. Idem שנא׳

שׁ״מ

שְׁמַע מִנַּה Audis hinc, uel auditum eſt ab ea.

שׁ״צ

שְׁלִיחַ צִבּוּר Nuncius communitatis.

שצ״ם חנ״כל

שַׁבְּתַאי צֶדֶק מַאְדִים חַמָּה נוֹגַה כוֹכָב לְבָנָה
Saturnus, Iupiter, Mars, Sol, Venus, Mercurius Luna.

שר״ל

שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר Qui uult dicere.

שת״

שֶׁתִּחְיֶה Quę uiuat. Sic loquunť de muliere uiua.

//

ת״א

תַרְגוּם אַחֵר Interpretatio ſeu expoſitio alia.

ת״ח

תַּלְמִידֵי חֲכָמִים Diſcipuli ſapientum.

ת״י

תַּרְגּוּם יְרוּשַׁלְמִי Thargum Ieroſolymitanum. Capitur quoq; interdũ pro תַּרְגּוּם יוֹנָתָן tranſlatione Ionathæ.

ת״כ

תּוֹרַת כּוֹהֲנִים Lex ſacerdotum, directorium.

ת״ל

תַּלְמוּד לוֹמַר Doctrina dicendo, uel diſcas ad diſcendum, uel ſcriptura dicit. Capitur etiam aliquando pro תְּהִלָּה לְאֵל id eſt, laus deo, ut אָנוּ עוֹמְדִים ת״ל בְּמַעֲמָד טוֹב Stamus, laus deo, in ſtatu bono.

תנצב״א

תְּהִיֶה נַפְשׁוֹ בְּגַן עֵדֶן אָמֵן Sit anima eius in horto uoluptatis, amen. Sic plerumq; claudunt Hebræi epitaphia ſua.

תנצב״ה

תְּהִי נַפְשׁוֹ צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים Sit anima eius ligata in faſciculo uitæ.

ת״ר

תָּנוּ רַבָּנָן Docuerunt magiſtri noſtri. Chal.

Finiunt abbreuiaturæ.

D

DE ACCENTIBVS HEBRAICIS.

NOn habent Hebræi accentus neq; utũtur eiſdẽ niſi in ſacris uiginti quatuor libris. Et hi quidem tam ignoti ſunt illis, ut nihil ferè ſciant de eis, niſi quod ſacerdotes eorum iuxta illorum ſignationem lectiones ſabbatinas cantillant. Vnde notandum, Hebræos triplicem habere accentum, grammaticum, rhetoricum & muſicum. Grammaticum uocant טעם guſtũ, nam eum cuiuslibet dictionis prolatio requirit, quo uox reſonet eminẽtior. Rhetoricum uocãt מתג retinaculum ſeu frenum, quo dictio ornate pronunciatur. Porrò muſicum appellant נגינה id eſt, harmoniã, nam per eum dictiones quadam modulatione proferuntur. Grammatici accentus non habẽt aliquam propriam figuram uel ſignum in Biblia, ſed eorum loco ſucceſſerũt accentus muſici. Vnde ubicunq; in dictione uideris ſyllabam aliquam tropo muſico ſignatam, ibi grammaticum accentum ſcias habere locum. Et ſatis quidẽ eſſet, ſi ille ſola erecta uirgula infrà uel ſuprà ſignata, exprimeretur, niſi Muſicorum cantillatio

Accẽtus gram maticus.

Rhetoricus.

Muſicus.

tillatio acceſſiſſet. Oſtendimus autem ſuprà in fine uerborũ, quando accẽtus ſibi uendicet locũ in ultima aut in penultima, idq́ per omnes ordines, modos & perſonas uerborum. Iam oſtẽdam ſuccinctis regulis, quando accentus cadat in ultimam aut penultimam ſyllabam nominum.

REGVLA.

IN diſſyllabis quum utraq; punctatur cum camez, aut prima cum ſcheua & ſecunda cum camez, zere, uel ſegol, manet accẽtus in ultima, ut שׁוֹמֵר custos, שְׁכֶם humerus, זְאֵב lupus, דָבָר uerbum, קְרָב prelium, גֶּבֶר uir. Idem iudicium eſt de his, אִכָּר agricola, תֵּבֵל orbis, הֵיכָל palatiũ, כָּבֵד grauis, גַּנָּב fur, עִוֵּר cœcus. Quando uero utraque pũctatur cum ſegol, aut prima cum ſegol, & ſecunda cũ pathah, aut prima cum zere, ſecunda cum ſegol aut pathah, cadit accentus in primam, ut עֵשֶׂב herba, מֵצַח frõs, צֶדֶק iuſticia, שֶׁבַע ſeptem Manet proinde accentus in eo ſitu, quãdo uox ob terminum aut diſtinctionem ſententię in aliam migrat uocem, ut אָרֶץ in pauſa pro אֶרֶץ terra. Item accentus ferè ſemper cadit in ultimam, quando intra uocabuli radicem recipitur uau litera, ut שׁוֹפָר tuba אֵבֶל de

uoratus,

uoratus, גִּבּוֹר fortis, גְּבוּל terminus, חֲמוֹר aſinus. Item quando ultima dictionis eſt iod aut he fœm. litera, accentus cadit in ult. ut

שְׁבִיעִי	ſeptimus	בְּהֵמָה	iumentum
מִצְרִי	Aegyptius	חָכְמָה	ſapientia
שְׁלֹשָׁה	tres	אַהֲבָה	dilectio

Fœminina uero exeūtia in tau pręcedente ſegol, habent accentū in penult. ut שִׁבֹּלֶת ſpica, אַדֶּרֶת pallium, כַּפֹּרֶת propiciatoriū. Quę uero in uth, ith, on aut ſuperadditum nun deſinunt, habēt accentum in ult. ut מַלְכוּת regnum, רֵאשִׁית initium, זִכָּרוֹן memoria, קָרְבָּן oblatio. Idem ſentiendum de his quę habent iod inter duas poſteriores radicales, ut צַדִּיק iuſtus, בָּצִיר uindemia. Et quę quatuor conſtant radicalibus literis, ut צֶלְצַל cymbalum, צַחְצִחוֹת irrigatio.

Porro literæ hęemanthicæ ſignant accentum in ultima dictionis, niſi ipſa dictio deſinat in tau & ſægol, tunc cadit in penult. ut מִזְמוֹר pſalmus, מַתָּן donum, מַרְאֶה uiſio, מִשְׁפָּט iudicium, תַּנְחוּמוֹת conſolatio, מַאֲכֶלֶת enſis.

Vbi accentus ſignandi in nominibus habentibus affixa.

Hic una regula eſt notāda, nempe quod in omnibus nominibus ſing. & plur. numeri, habentibus

affixa, accẽtus ſignandus eſt in ult. ſeu in ipſo affixo, ut דְּבָרִים uerba, דְּבַרְכֶם uerbũ ueſtrũ, דְּבָרָם uerbũ eorũ, דִּבְרֵיהֶם uerba eorũ, דְּבָרוֹ uerbum eius. Excipiuntur hęc affixa דְּבָרֵנוּ uerbum noſtrũ, דְּבָרֵינוּ uerba noſtra, דְּבָרֶיהָ uerba eius, דְּבָרֶיךָ uerba tua, פָּנֵימוֹ facies eorũ, ubi accentus cadit in penult.

De ſitu accentuum in conſignificatiuis.

Accentus in cõſignificatiuis fermè ſemp cadit in ultimã, ut אֲנִי ego, אַתָּה tu. Excipiunt אָבֵן לָמָּה אֵלֶּה הֵמָּה אֶפֶס אָנָה & pauca alia, in quibus accentus eſt millel, id eſt, cadit in penult. Eũ enim accentus ſitũ uocãt Hebręi chaldaico uocabulo מִלְעֵיל id eſt, ſupra, & ultimũ locũ מִלְרַע id eſt, infra. Quod nõ eſt intelligendũ, infra uel ſupra literã, ſed infra referendũ eſt ad finẽ dictionis, & ſupra ad penultimã eius ſyllabã, ſiue accẽtus ſcribatur ſupra literam ſiue infra. De uerborũ accentibus ſupra ſcripſimus ante initium nominum.

Quid millel & milra.

DE ACCENTV RHETORICO.

De hoc accẽtu Iohannes Capnion in hũc modũ ſcribit: Verſatur accẽtus rhetoricus circa dictiones, ornatus & ſuauitatis gratia, cõducẽs ad hoc

ut ſciatur

ut ſciatur quę ſyllabę lōgę uel breues ueniāt producendę. Vnde ab Hebręis מֶתֶג id eſt, retinaculum uocatur. Eſt enim artificioſa ſpiritus retētio. Debet namq; diſtincte ac ornate, ſiue loquēdo ſiue legendo ſyllaba longa produci, & uox ipſa aliquanto retineri. Quidam appellant eum מַאֲרִיךְ productorē, alij גַּעְיָא mugitum. Signat autē hic accentus ſeu retinaculū per uirgulam, ſignatam ad literam producēdam. De qua Elias ſic ſcribit:

כאשר מגיעין על לחיי הסוס מתג להושיר בו
הליכת הסוס כן חקו תוה נקרא מתג להושיר בו
הקריאה ולהנעימה בטעמים ומאחרים. את
נגינת הטעמי׳ שלא יבאו מהרה ויהרסו מקום
מצבם על כן הם באים תמיד קודם הטעמים
בתנועה אשר בראש התיבה או באמצע
אבל בתנועה האחרונה לא יבא מתג לעולם

Senſus eſt: Sicut adhibent mandibulæ equi frenum quo dirigatur inceſſus equi, ita uirgula iſta ueluti frenum dirigit lectionem & ornatam reddit eam per accētus, retinetq; tonum eorū ne uelociter proferantur & ſubuertatur locus firmitatis eorum. Vnde & uirgulę מְתָגִים ponunt ſemper ante accētus ſub prima dictiōis uoce aut ſub media ſed nunquam ſub ultima. Eſt etiam peculiare huic

re huic uirgulę, ut diſtinctionem faciat inter radices in literis communicantes, ut לֹא יִשְׁנוּ אִם לֹא יָרֵיעוּ Prouerb. 4. ubi mętheg ſub iod oſtendit literã radicalem eſſe iod, radicemq; dictionis eſſe יָשֵׁן & non שֵׁנָה Idem iudicium eſt de וַיִּירְאוּ ubi uirgula repreſentat iod primam radicalẽ. Nam radix eſt יָרֵא & non רָאָה Et hic repetenda ſunt quæ ſupra de uocibus magnis & paruis ſcripſimus. Sũt autem uoces magnę, camez, holem, ſchurec, zere, & iod hirec. Et his in omni lectione earum eſt quędam tardatio, niſi accentus ad dictionẽ acceſſerit, ut שָׁמַר cuſtodiuit, ubi שָׁ non eſt producenda propter accẽtum grammaticum immediate ſequentem. Sin mediate ille accentus à uoce longa deſtiterit, ad eandem ſyllabã lõgam quandoq; ponitur retinaculum, ad indicandum quod eius prolatio eſt aliquantulum producẽda, ut וְשָׁמַרְתָּ ubi accentus proprius in תָּ mediate diſtat à ſyllaba longa שָׁ ideo uirgula tarditatis ſignatur ad שָׁ Sic hic וּבֵרַכְתָּ permittit accentus in ultima tertiam ante ſe produci. Hic uero אוֹמַר nõ permittit. Quemadmodum autem longæ ſyllabæ in oratione ſunt producendę, niſi obſtet exceptio, ita breues ſunt corripiendæ, ut

שָׁמַיִם

שָׁמַיִם media breui, niſi proxime ſequantur lite rę gutturales, tūc enim breuís quę prȩcedit, pro ferēdo extēdit, ut יֶאֱסֹוף cōgregabit, יַעֲשֶׂה fa ciet, ubi accētus grāmat. eſt in ult. & rhetoricus in prima. De hac re aduerte ſequentes regulas.

Prima regula.

Nulla principalis ſyllaba, quę cū uoce magna ſcri bitur, proxime ante ſcheua, eſt corripienda. Per principalem intellige eam, quę eſt prima ſubſtan tialis, ut שָׁמְרוּ פִּינְחָס שׁוֹמְרִים יֵצְאוּ Idem eſt iudicium de ſyllaba principali quam im- mediate ſequitur litera duplicata, quarum prima ſcribitur cum ſcheua, ut צִלְלוּ

Secunda: Syllaba tertia ante accentum gramma- ticum nunquam corripitur per hateph, ut בַּעֲנָן, אֲנִבֵי יִשְׂרָאֵל אַבְנָהֶם Hęc & eius ſimilia, nō pa tiuntur in principali ſyllaba productionis notam, quantumlibet poſt eam ſequatur in tertia ſyllaba grammaticus accentus. Et hęc regula etiam ueri- tatem habet in duabus dictionibus, quarum prior eſt מַטֵּה id eſt, in conſtructione ſequentis conti nuatiua, ut יִקַּח־לוֹ Idem eſt iudicium de his & eis ſimilibus exēplis, מִשְׁנֵה־בֶסֶת יִסְלַח־לָךְ ubi poſt priorē dictionem ſequitur dictio encletica,

hoc eſt, monoſyllaba, aut alia quæ acuitur in pri-
ma, continuata per makaph, id eſt, habens ſe ut
recta ad regentẽ. In tali enim caſu, reijcitur prio-
ris accentus in ſequentem encleticam.
Tertia: Literæ miniſteriales primariæ præce-
dentes unam ex his dictionibus, חיות & היות
patiuntur retinaculum, ut וַיְהִי אֶהְיֶה יִהְיֶה
Quarta: Literæ בכלם prępoſitę dictionibus à
ſeruili litera incipientib. & quarũ prima radicalis
eſt gutturalis, ſignant cũ retinaculo, ut לְמַעֲשֵׂר
Quinta: Omnis litera primaria præpoſita gut
turali, patitur retinaculũ, ut לַאֲנָשִׁים תְּהַבְּמִים
Sexta: Prima ſyllaba non habet productionis no
tam, ſi eam ſequatur dages, ut חַטָּאתִי Secus ſi
per interuallum ſequatur, ut הַחַטָּאת
Septima: Syllaba pręcedens punctũ ־ׂ uel ׃׃
habet retinaculum, ut יַעֲקֹב
Octaua: Literæ accidentales præcedentes in
adorationis uerbo, recipiunt retinaculum, ut וַ
יִּשְׁתַּחֲווּ
Nona: Litera he quum ut quęſitiuum uel admi-
ratiuũ ſignum pręponitur dictionibus, aut quum
iungitur pręſenti tempori coniugationis grauis
uel hiphil, ſolet habere retinaculum, ut הָעוֹד
אביכם

הַמְדַבֵּר Viuit ne adhuc pater ueſter: הַעוֹד אֲבִיכֶם חַי
Loquens, ubi etiam mem liquide profertur.
Elias addit he הַיְדִיעָה facitq; diſcrimem tale inter ipſum & he quęſitiuũ. Nam he הַיְדִיעָה habet retinaculũ in latere ſiniſtro, ut הַמְבַסֵר ſed he quæſitiua litera habet uirgulam illam in latere dextro, ut הַמְבַסֵר num operit: Ratio huius diuerſi ſitus eſt, qđ męthęg he haiedię eſt loco dages, & męthęg he quęſitiui eſt loco ſcheua:

Decima: Dictio habens accẽtum in prima, conſtrũcta cum ſequente per makaph, extendit primam per retinaculum, ut מֶלֶךְ־מִצְרַיִם Exodi primo.

Vndecima: Coniunctio uau ante iod literam fut. plerumq; habet retinaculum, niſi uerbum defectiuum deſinat in literam gutturalem, tũc enim nõn eſt capax retinaculi, ut וַיִּבְחַר וַיַּעַשׂ

Duodecima: Dictio מָה uel מָה quando unitur cum ſequenti incipiente ab una illarum אחעי recipit retinaculum.

Decimatertia: Dictiones paruæ in quibus eſt iod in medio uel in fine, & continuant cũ ſequenti per makaph, recipiũt retinaculum, ut אֵין בִּי אִישׁ שְׁתַּיִם שְׁנֵי

Decima

Deci maquarta: Vau in fine dictionis, quæ per makaph cōtinuatur ad ſequentem, recipit extenſionis notam, ut אוֹ־מֶלֶךְ

Decimaquinta: Nomen tetragrāmaton, quum continuatur ad ſequens per makaph, ſuſcipit retinaculum, ut יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ

Decimaſexta: Zere & holē in fine dictionis continuatiuæ per makaph ſuſcipit retinaculum, ut בְּעֵינֵי־יְהוָה In oculis domini.

Decimaſeptima: Quando dictioni gutturali incipienti præficitur una harum ſeruiliū ב כ מ recipit in principio retinaculum, ut מֵהַר de monte, בְּעֵת in tempore.

Decimaoctaua: Omnis litera retinaculo ſignata habens ante ſe ſyllabam cum litera ſeruili, facit eandem ſeruilem ſyllabam produci, ut לַמְּחַנֶה

Decimanona: Quando à principio poſt punctū ſcheua ſequitur mox una gutturalium, patitur litera ſcheuata retinaculum, ut בְּהַרְרֵי אֱלֹהִים Sicut montes dei. Et uocatur tale ſcheua, quod ſcilicet ſequitur litera gutturalis, שְׁוָא הַגְּעִיָּה id eſt, ſcheua hiatus uel mugitus.

ELIAS Vertitur nonnunquā מֶתֶג in accentū miniſterialem, cōueniuntq; in una dictione rex & miniſter,

miniſter, zakeph ſcilicet caton & munah, ut י
וְשָׁמַרְתָּ וְהָעֵצִים Sic quando cadma & azla in
unam dictionem ueniũt, mutatur retinaculum in
cadma, ut וַתְּבִיאוֹתִים וַיָּאֹר Itẽ conſtat ex grã
matica, quod ſcheua illud quod uenit poſt uocẽ
magnã ſit mobile, & ob id ſemper adijcit illi uoci
magnæ retinaculũ, ut יְבָרֶכְךָ פִּינְחָס שֹׁפְטִים
אָמְרוּ Interdum iſta uirgula etiã adijcit uocibus
paruis quando ſtant loco uocum magnarum, ut
גְּבֻלְךָ יִשְׁמְרֶךָ Et nõnũquam mętheg mutatur in
munah, pręſertim quando ſequit zakeph katon,
ut גַּרְנָת Item ante literas gutturales hatepha-
tas ſemper ponitur mętheg, ſiue uox illa ſit parua
ſiue magna, ut וְשָׁאֲלָה מֵאֲנִי יַעֲבוֹר Idẽ iudiciũ
eſt de his exemplis הִקְרִב וְזָהָב בְּעֵינֵי בְּחַרְבָּם
צְלָלָה Item aliquãdo ueniunt in una dictione duo
mętheg, ut הַכְּנַעֲנִי הַגַּעֲרָת & nonnunq̃ unum
mutatur in miniſtrum, ut וַיְבָרְכֵם Inueniuntur
quoq; dictiones quędam in quibus tria retinacula
ſcribuntur. Sunt autem retinacula in triplici gene
re, quędã uocãtur primaria, quæ ſcilicet primam
occupãt uocẽ, alia gutturalia, nempe quę ob gut-
turalem literam hatephatã ſignantur, & quędam
regalia, quæ propter uoces magnas ſignantur.

De גַּעְיָא Elias ſic ſcribit. Non ſunt idem גַּעְיָא & מְתֶג quoniã methęg tunc ſolum uocatur mugitus quando ſcribitur iuxta ſcheua, illic enim lector mugitu quodam retinet uocem ſuã, ſcribendaq́ eſt uirgula ad dexteram ſcheua. Porro prolatio eius ante literas gutturales, conformatur uocali literę gut. ut תְּחִי tihi, רְעִי Et qñ ponit͛ ante Iod, migrat lectio ſcheua in hirec, ut וַיְדְעוּ uijedeu, בְּיַד bijad. Ante reliquas uero literas habet expreſſionē pathah, ut לְבַב laſaſ, וְנַשׁוּבָה uanaſchuſa. Regula: Omne ſcheua mugiens, ubicunq; in biblia inuenitur, legitur ut patha, exceptis his locis ubi ipſum mox ſequit͛ litera gutturalis aut iod litera.

De uirgula מַקָּף

Ponitur hęc uirgula ſuperne inter dictiões easq́ ſic coniungit, ut quaſi unam ex eis efficiat. Nam habent duntaxat unum accentum. Sonat autem מַקָּף idem quod סָבִיב conuerſionem ſeu connexionem. Quidam uocant eam סָמִיךְ ſuſtentationem. Suſtentantur enim in ea uirgula duę dictiones. Vſus eius ut in plurimum eſt in dictionibus paruis, quę adhęrēt maioribus, ut גַּם־אִישָׁה item

item עִם־אֱלֹהִים sic אַךְ־הַפַּעַם Vbi notandum quod articulus אֶת ferè ſemp habet ſegol & makaph: quando autem proprium habet accẽtum punctatur cum zere. Idem iudicium eſt de יֵשׁ & בֵּן & de quibuſdam nominibus, ut ſunt לֵב שֵׁם בֵּן Sic quando plurale conſtructiuum maſ. cum makaph alteri iungitur dictioni mutatur zere in ſægol. Item dictio כל cum accentu proprio habet holem, cum makaph uero habet camez hatuph. Inter duo uerba nũquam inuenitur makaph, ſed inter nomen & uerbum, inter duo nomina, inter duas dictiones conſignificatiuas, inter conſignificatiuam & nomen, inuenitur. Item in uerbis deſinentibus in futuro in zere, propter makaph mutatur zere in ſægol, ut וַיִּתֶּן־לְךָ sic וַיִּגַּשׁ־לוֹ Et quę in holem deſinunt, propter makaph mutant illud in camez hatuph, ut וְבָר־נָא sic יִשְׁמָר־רַעַת In quinto tamen ordine holem non mutatur, ut לַעֲשׂוֹת־לוֹ cuius ratio eſt quod tau non eſt eſſentiale, & uau eſt plenum.

Tantum de accentu rhetorico.

DE ACCENTV MVSICO.

MVſicum accentum Hebręi uocant נְגִינָה hoc eſt, melodiam, & gręco uocabulo tropum. Vtũtur enim eo pro notis cantionũ ſuarũ, ſurrogaturq́ in locum grammatici accentus. Requirit autem omnis dictio unum accentum, excepta dictione cõſtructiua, quę per makaph ſequẽti dictioni contigua eſt. Talis enim cum ſequẽti, quaſi una dictio eſt, ideo proprio non eget accentu. Ex muſicis accentibus quidã dicuntur reges, qui ſcilicet ſermonem diſtinguunt, & ad rectam intelligentiam quoslibet ſentẽtię uerſus ordinãt. Alij uero qui regem præcedunt aut ſequuntur, miniſtri uocantur. Dominantur autem reges in omnibus Biblię libris, pręter quã in Iob, Prouerbijs & Pſalterio. Ponit autem Elias numerum accentuũ triginta, diuiditq́ eos in tres partes. Quatuordecim enim ex eis uocantur reges, qui imperium habẽt & diſtinctionem faciunt inter rem & rem. Vndecim uero uocantur miniſtri regum, qui regẽ comitãtur abſq́ pauſa. Et quinq́ neq́ reges appellantur, neque miniſtri.

Regum.

REGVM NOMINA.

תביר	אתנח
טפחא	זרקא
רביע	נסח קטון
יתיב	נסח גדול
פשטא	גרש
לגרמיה	גרשים
פזר	תלישה

Miniſtrorum nomina.

מירכא פשוטה מהפך מונח קדמא
מרכא כפולה תרסא עלוי מכרבל
מאיילא דרגא ירח בן יומו

Neq; reges neq; miniſtri.

סילוק סגול פסיק קרני פרה שלשלת

Hi nouiſſimi quinq; non reputantur inter miniſtros, quia pauſant inter literas יהוא & literas בגד כפת ſicut reges, neq; tamẽ regiũ geſtãt nomen, nam ſchalſchælæth non inuenitur in Biblia niſi ſeptem uicibus, & karne para non inuenitur niſi decies & ſepties: reges autem inueniũtur centies aut millies, Sægol quoq; nõ numeratur inter reges, eo quod nunquam inuenitur niſi poſt zarka, quaſi miniſterio eius addictus. Sed & peſic ob hãc cauſam regio priuatur honore, quod nun

quam ponatur niſi habeat ſecũ unũ ex miniſtris. Siluc eijcitur è numero regum, quod ſolum ad finem ſententię ſit aſtrictus. Etſi dixeris, eadem ratione athnah arceri à numero regum, dicẽdum, illum non cuilibet uerſui addictum, cũ multi ſint biblici uerſus in quibus athnah non mediat. Sunt tamen multi grãmatici, qui hos quinq; accentus annumerãt regibus, & illi numerãt decem & nouem reges, ſicut & Iudęi Germani auferũt ab undecim miniſtris hos tres, meaiela, Ilui & mecharbel. Verũ de his ſigillatim paulo poſt dicemus. Notandum pręterea triginta memoratos accentus duntaxat in 21. biblicis libris inueniri, in Iob uero, Prouerbijs & Pſalterio nõ omnes inueniũtur ob uerſiculorum breuitatẽ. Poterat quidem officiũ accentuum, quod in grammatica habent tribus aut quatuor figuris exprimi, ſed quia muſica acceſſit & modulatio quædam, qua Iudęi biblicas lectiones in ſynagogis cantillant, multiplicatus eſt numerus figurarum accentuum, incertum tamẽ quo autore, niſi quod multi putãt puncta uocalia & notulas accentuum ab eiſdem magiſtris inuenta. De qua re ſuprà quoq; diſputatũ eſt. Elias putat bibliam diſtinctam fuiſſe accenti-

Accẽtuum multiplices figuræ.

bus

bus,antequam pūcta uocalia acceſſerūt,id quod probat ex mutatiōe quorundam punctorū, quæ in ſoph paſuc & athnah aliter ſcribuntur quàm in curſu orationis,ut אָרֶץ & אָרֶץ Sic שָׁמְרוּ & שָׁמָרוּ Et אֲבָלְתִּי atq; אֲבָלְתִּי Primū em̄ ſignauerūt integras ſententias & clauſerūt illas accentu qui uocatur ſoph paſuc, ſubiecerunt'q; duo talia : magna puncta, deinde ſtatuerunt mediam pauſam in uerſiculo,quam אתנח id eſt,quietem appellauerunt,à principio uero ſententię uſq; ad mediam pauſam, & à pauſa uſq; ad finem ſententię interſeruerunt reges,ſecundum quod uiſum fuit ſubdiſtinctiones facere. Vbi maior diſtinctio fuit facienda, ibi digniorem ſeu fortiorem poſuerunt regem,& ubi minor pauſa fuit faciēda, illuc debiliorem ordinauerūt regem. Et quando uerſiculus ſuccinctus fuit,nō poſuerūt in eo athnah, ſed tiphcha tantum & ſoph paſuc, cum quibuſdam miniſtris,ut וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר ubi יְיָ habet regem tiphcha, & præcedit miniſter mercha, ſoph paſuc uero habet miniſtrum propriū, aliud ſcilicet mercha. Qđ ſi uerſiculus omnino ſuccinctus fuerit, nō cadūt in ipſum niſi mercha,tiphcha & ſoph paſuc,ut בְּנֵי דָן חֻשִׁים

Quomodo Biblia diſtincta fuit.

Sin

Sin longus fuerit, cadunt in ipſum athnah, & duo tiphcha, unū ante athnah & alterū ante ſoph paſuc, ut בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ Si adhuc prolixior fuerit, una, duabus aut tribus dictionibus, cadūt in ipſum zakeph uel paſta uel Thebir aut ſimiles reges cū miniſtris ipſorum. Quod ſi uerſus omnino prolixus fuerit, cadūt in ipſum unus aut duo aut tres reges magni, quales ſunt paſer aut zarka & ſimiles, quidam ante athnah & quidam poſt. Nec ratio dari poteſt, cur iſte pręcedat & iſte ſequatur, cum ita placuerit magiſtris accentuum. Aut ſi ipſi certa ratione in hoc uſi ſunt, nobis non eſt illa ratio manifeſta. Notandum prӕterea, quod in nullo uerſu in quo non eſt athnah, inuenitur aliquis rex magnus, ſed tiphcha in eo inuenitur. Sciendum & hoc quod accentus nunq̄ ponitur ad literam ſcheuatā, niſi ſcheua ſoluatur in uocalē ſicut fieri ſolet in pauſis.

Regula grammaticalis.

Decem & nouem reges habēt unam & eandem uirtutem in pauſando inter literas יֱהוּא & literas בֶּגֶד כֶּפֶת hoc eſt, derogāt ex ęquo regulę יֱהוּא Inter rem uero & rem faciunt differentes pauſas, inter quas maxima eſt ſoph paſuc, deinde athnah,

athnah, deinde zakeph, deinde thebir, deinde tiphcha, deinde zarka, deinde paſer, deinde kar ne para, ſchalſchelet & theliſa. Notandũ pręterea quod nullus rex eſt, qui nõ habeat unum aut alterũ miniſtrum, exceptis zakeph gadol, iethib & ſchalſchęlet, qui nunq̃ admittũt miniſtrũ. Alij quoq; reges q admittunt miniſtros, interdũ ſunt ſine miniſtris, pręſertim cum ponuntur ab initio paſuc aut poſt athnah. Item omnes reges ueniũt ab initio uerſuum, excepto ſolo ſęgol & ſoph paſuc. Nũquam autem inuenitur miniſter ſine rege, nec inuenitur miniſter loco regis aut ecõtra excepto munah, quod interdum pręcedit legarme tãquam rex, & ſchalſchęleth interdũ regnat & aliquando miniſtrat. De numero miniſtrantiũ regibus, hęc accipe. Tres memorati accẽtus zakeph gadol, iethib & ſchalſchęleth nullũ ferunt regem. Soph paſuc unũ admittit. At zakeph caton, legarme, athnah & tiphcha duos admittũt. Rebia uero tres ſuſtinet, & zarka atq; thebir quatuor: theliſa aũt & gęres quinq;, & paſta atq; paſer ſex. Tot ſępe inueniuntur miniſtri abſq; intermedio rege. Sunt etiam tres reges, nempe zarka, paſta & ſęgol, qui geminatim ſuper unam ue

niunt dictionē. Idem iudiciū eſt de miniſtro thal-
ſa. Notandū & hoc quod quidā miniſtri peculia-
riter ſeruiūt proprijs dominis, ut mahpach non
ſeruit niſi regi paſta, & Iærah ben iomo non ſer-
uit niſi regi karne para. Itē Darga non miniſtrat
niſi his duob. regibus, thebir & rebia. Sic mercha
ſeruit duntaxat regibus tiphcha & ſoph paſuc.

De מֻונַּח. primo miniſtro

Vocatur & hic miniſter alio nomine שׁוֹפָר יָשָׁר·
או שׁוֹפָר הוֹלֵךְ id eſt, tuba recta uel tuba ince-
dēs, ſeruitq́; omnibus regibus, exceptis ſoph pa
ſuc, tiphcha & ſchalſcheleth. Replicatur aūt nō
nunquā unum poſt aliud, ita quod in quibuſdā lo-
cis quinq́; munah ſeſe cōſequuntur, miniſtrantes
regibus theliſa & geres. Inueniunt etiam ſex mu
nah ſeruire his regibus, paſta & paſer.

De עִלּוּי

Hic accētus non differt à munach, niſi cū præce-
dit athnah uel zarka tūc appellāt eum Ilui. Sic qn̄
præcedit regem zakeph & ſignantur in litera ſe
cunda, uocatur quoq́; Ilui. Secus ſi ſignetur in lite
ra prima, tunc enim appellatur mecharbel.

De מְכַרְבֵּל

Non differt ſigura huius accentus à munach, uo
caturq́;

caturq́; tūc munach mecharbel quādo ſcribitur ante zakeph & ſignatur in litera prima.

De מַהְפַּךְ

Hic accentus alio nomine uocatur שׁוֹפָר מְהֻפָּךְ id eſt, tuba inuerſa, & non ſeruit niſi regi paſta.

De דַּרְגָּא

Sonat darga gradum ſcalę, & quidā uocant eum שׁוֹפָר גַּלְגַּל cornu rotę, ſeruitq́; duobus regibus, nempe thebir & rebia. Sed & duo miniſtri ſeruiunt ei, uidelicet kadma & munah. Seruit & ipſe miniſtro munah, & in quatuordecim locis ſeruit merchæ duplicatæ.

De תְּלִישָׁא קְטַנָּה

Vocatur hic תַּלְשָׁא & תַּרְסָא & ſeruit accentui אַזְלָא qui & גֵּרֵשׁ alio nomine uocatur, id'q; tum quando poſt ipſum ſequitur cadma. Sequitur aūt ſemper poſt thelíſa paruū accentus cadma. Veniunt etiam duo thelíſa ſuper una dictione, ut patet Geneſis 37.

De קַדְמָא

Ponitur hic accentus ſupra dictionē, & eſt uirgula è medio dictionis cōſurgens & aſcendens à dextra ad ſiniſtrā, quam quidā uocant azla. Iudęi tamen Germani uocant eū azla regē, alij aūt uocāt eum גֵּרֵשׁ uel טֶרֶס. Habes infra in טֶרֶס quo-

 modo

modo differũt. Porro accẽtus cadma ſeruit qua tuor miniſtris, nempe mahpach, darga, munach & mercha. Miniſtrat etiam tribus regibus, ſcilicet zarka, azla & thebir.

De מֵירְכָא

Eſt Mercha uirgula ſub litera, deſcendens à dextra ad ſiniſtram, ſoletq; miniſtrare duobus regibus tiphcha & ſoph paſuc. Exemplum habes Geneſis 1. in primo uerſu. Seruit etiam, licet raro, accentui zarka & quandoq; duo ſibi inuicem ſuccedunt. Item geminatur interdum, & tunc uocatur תְּרֵין חוּטְרִין præceditq; miniſter darga.

De יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ

Vocatur hic accentus luna diei ſui, id eſt, unius diei, ob figurã ſemicirculi quam habet. Vocatur & alio nomine גַּלְגַּל & non ſeruit niſi accentui karne para.

De מְאַיְלָא

Hic accentus habet formam tiphcha & non ponitur niſi cũ athnah aut ſoph paſuc, aut tiphcha, ut נֹחַ וַיֵּצֵא Gen. 9. in fine.

DE REGIBVS ET PRImo de. זַרְקָא

Hic accentus nunquam eſt ſine miniſtro quando

ſequitur

ſequitur initium ſententiæ aut uenit poſt rebia. Tūc enim habet unum ex his quatuor miniſtris, munah, ilui, theliſa ketanna, & cadma. Sunt tamen hic multæ exceptiones, quando ſcilicet ante eum ueniunt duo munahim, uel tres miniſtri aut plures, &c.

De רְבִיע

Scribitur hic accentus ſupra literam, idq́ꝫ in medio, non ad latus ſicut holem, & habet duos miniſtros, munah atqꝫ darga, aliquando ſeparatim & interdum cōiunctim. Venit etiam quinqꝫ uicibus munah in eandem cum rebia dictionē, ut תַעֲבֹר Interdum à principio uerſus eſt ſine miniſtro.

De פַשְׁטָא

Inter ſex miniſtros quos habet hic rex, pręcipui ſunt mahpah & mercha. Quando enim intercedit ſyllaba una aut plures, pręcedit mahpach, ut מַזְרִיעַ זֶרַע Sin nulla ſyllaba interſit, eſt mercha ut יֶרַע שׁוֹר' סוֹבְחוֹ De reliqs miniſtris datꝫ hęc regula: Quādo uenit miniſter ante thalſa, is erit munah, pòſt uero ſequitur cadma, & poſt hunc mahpach uel mercha, & poſt iſtū paſta. Poſt paſta uerò ſequitur plerūqꝫ zakeph caton, interdū rebia, Veniunt etiā interdum ſuper una dictione

duo paſtin qn̄ ſcilicet exigit accentum millel, & tunc alterum paſta ſcribitur in ſine, ut כָּסֵּה &c.

De יְתִיב

Hic accētus nō uenit niſi ante puncta in monoſyllabis aut in alijs dictionibus quę ſunt millel, unde & cornu præpoſitiuuum uocatur, uenitq́ue poſt ipſum zakeph.

De זָקֵף קָטֹן

Huic regi peculiariter miniſtrat munah. Scribitur tamen nonnunquā à principio uerſus ſine miniſtro, ſimiliter poſt paſta, uenitq́ abſq́ miniſtro. Quandoq́ inueniuntur duo zakeph in duabus dictionibus mox ſeſe cōſequentibus, ſed ſæpius intercedit munah inter ea. Inuenitur etiā in quibuſdam dictiōibus triſyllabis cum uirgula ſuper primam erecta, ut חֲבַשְּׁר Idem iudiciū eſt de dictione per makaph adhęrente, ut אַבְנֵי־שֹׁהַם Et quidam uocant hanc uirgulā מַיְּה dicētes eam poni loco מֶתֶג ſeu retinaculi, ſicut & munah aliquando uenit loco retinaculi, ut הָאֲנָשִׁים &c.

De זָקֵף גָּדוֹל

Cōprehendit̃ iſte accētus ſub zakeph catō & nō habet miniſtrū uenitq́ ſemp poſt ipſum tiphcha, interpoſito tamen nonnunquā zakeph caton. Inuenitur

uenitur etiã aliquãdo poſt ipſum iethib: item the bir quãdoq; locat̃ inter ipſum & tiphcha. Sequitur & in quibuſdã locis zakeph gadol poſt aliud zakeph gadol.

De תְּבִיר

Exigit hic rex ante ſe miniſtrum darga ſi interſint duę uoces. Sin una dũtaxat mediet uox, pręcedit mercha, ut וַיָּבֹא מֹשֶׁה & וַיִּלֶּן הָעָם Excipiũtur tamen quędã loca. Et quando duo pręcedunt miniſtri, primus eſt munah & ſecundus dárga. Sin tres pręcedãt, primus eſt thalſa, ſecũdus cadma & tertius darga. Pręcedit etiã aliqñ quartus munah. Poſt thebir uero ſemper ſequitur tiphcha.

De טִפְחָא

Aliqui uocãt hunc accentũ טַרְחָא Miniſter eius eſt plerũq; mercha ſimplex & aliquando duplicatum. Nec unquã inuenit̃ tiphcha quin ſequatur athnah uel ſoph paſuc. Sed nec ullus uerſus inuenitur, quin in eo ſit accẽtus tipcha. Et quando in uno uerſu duo ſunt athnah, ſunt & duo tipcha in eo, unum ante athnah & alterũ ante ſoph paſuc.

De אֶתְנָח

Habet athnah duos miniſtros, munah ſcilicet q Ilui uocat̃, & geminatur aliquando ante athnah. Deſignat autem iſte accentus medietatẽ uerſus,

etiam

etiam ſi non raro ponatur mox poſt initium uerſus aut haud longe à fine. Inuenitur etiam aliquãdo in prima uerſus dictione. In ſuccinctis uerſiculis loco athnah ponitur tiphcha.

De פָּזֵר

Miniſtrat huic regi aliquando unus & aliquãdo duo munah, nec inuenitᷓ ſine eo niſi quãdo ab initio paſuc uel mox poſt athnah inuenitᷓ. Geminatur autem interdũ aut triplicatur aut quadruplicatur, &c. uenitq́ꝫ poſt ipſum non raro thalſa & poſt thalſa cadma. Sequitur etiam quandoqꝫ theliſa gedola.

De תְּלִישָׁא גְדוֹלָה

Theliſa paruum ſignatᷓ in fine dictionis, magnum uero, quod eſt rex, habet locum in prima dictionis litera, miniſtratq́ꝫ ei munah unum uel duo uel tria uſqꝫ ſex. Præcedit etiam aliquando paſer, & inueniũtᷓ ſemel duo theliſa mox ſeſe cõſequẽtia.

De טֶרֶס

Vocatur hic accẽtus alio nomine גֵּרֵשׁ aſcẽditq́ꝫ in medio dictiõis à ſiniſtra ad dextram. Quidam uocant eũ אַזְלָא At uirgula à dextra ad ſiniſtram aſcendens uocatur קַדְמָא Iudęi Germani uocãt has uirgulas ` ´ cadma azla, faciuntq́ꝫ tale diſcrimen

men inter azla & geres. Quando ante geres ponitur miniſter cadma, ut וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים uocatur geres illud azla. Quãdo autẽ nullum cadma præcedit uocatur geres & non azla, וַיֹּאמֶר Seruit ergo ei cadma miniſter, idq́ tunc quãdo miniſter ille ſignandus eſt in ſecunda litera. Sin in prima ſignandus fuerit, miniſtrabit ei munah, ut תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת Sunt etiam interdũ cadma & azla in dictione una, ut וַהֲסִירוֹתִי Quando uero ſequitur rebia mutatur geres ſimplex in geres duplicatũ, & cadma migrat in retinaculũ ut וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ Dixit unus ad alterum.

De גֵּרְשַׁיִם

Alij uocant hunc accentum טַרְסִים ponitur q́ ſemper in ultima uoce, ut וַיִּשְׁמַע Habet miniſtrũ munah, idq́ tunc ſolum quãdo prȩcedit monoſyllaba aut dictio millel.

De לְגַרְמֵיהּ ׀

Eſt Legarme uirgula erecta inter duas dictiones ſicut & פְּסִיק. quanquam inter ea ſit diſcrimen aliquod, de quo infra ſuo loco dicam. Notãdum autem quod uirgula legarme non eſt accentus, cum ſuper nulla uoce aut litera ponatur, ſed mu-

nah mox pręcedēs & miniſtrās eſt accētus illius dictiōis, & uirgula לְגַרְמֵיהּ quę ſonat ſolitarium; indicat munah illud iam nō eſſe miniſtrū, ſed qua ſi regnare. Venit autem plerumq; poſt uirgulam illam munah & rebia, niſi quādo ab initio uerſus ponitur legarme, tunc abſq; intermedio munah ſequitur rebia, ut וְאֵיבָה ׀ אָשִׁית Venit etiā aliquando poſt legarme unus horum trium accentuum, azla, paſta aut paſer. Miniſtri præcedētes ſunt munah & mercha.

Tantum de regibus.

DE ACCENTIBVS QVI NEque reges ſunt neq; miniſtri.

De ׀ פְּסִיק

Eſt peſic uirgula inter duas dictiones polita ſicut legarme, ſed hoc intereſt, quod peſic nunquam uenit niſi inter miniſtrū & regē, puta inter mahpach & paſta, inter darga & thebir, inter mercha & tiphcha, inter munah & athnah, inter munah & paſer. Venit etiā aliquando peſic poſt peſic. Magiſtri Maſoreth numerauerūt omnia peſikim per ſingulos biblicos libros, & in uenerunt

in

in Geneſi 29. in Exodo quatuordecim, &c. At legarmim nõ numerauerunt, quod illorum multo plura ſint.

De סֶגּוֹל

Ab alijs iſte accentus uocatur סְגוֹלְתָּא uenitq́ꝫ poſt zarka, & raro inuenitur habere miniſtrum. Miniſtrat autem ei munah.

De קַרְנֵי פָרָה

Sonat karne para, cornua uaccę. Habet enim accentus iſte formam cornuum uaccinorum, puta talem ϒ licet in quibuſdã libris uſus eius ſit talis ˶ Inuenitur autem in biblijs non amplius quàm 17. uicibus. Miniſtrat ei יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ & quãdoq́ꝫ ante hunc miniſtrum ponitur munach.

De שַׁלְשֶׁלֶת

Hic accentus non habet miniſtrum, quia nõ inuenitur niſi ab initio uerſuum, ſequiturq́ꝫ ipſum ſemper peſic, & non inuenitur in biblia niſi ſepties.

De סִלּוּק

Hic eſt סוֹף פָּסוּק & eſt uirgula quædam recte infra dictionẽ deſcendens, nec habet alium mini

 ſtrum

ſtrum quàmmercha, ut ׃ אֵת שָׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ
Signantur autem ſemper poſt hunc accentũ duo magna puncta ſubalternatim poſita, quę lectorẽ commonefaciunt finis ſententię. In quinq; quoq; locis ponitur in eadem dictione, in qua eſt ſoph paſuc, uirgula meaiela. Cęterum cantillationes muſicas, omnibus his accentibus additas, Iudæis ipſis relinquemus, & iam ad artem metricam accingemur.

Accentuum finis.

DE METRIS

HEBRÆORVM.

SCribunt Hebræi longe alia ratione carmina quàm Latini. Nam neſciūt quid ſit ſpōdeus, iambus, trocheus, dactilus, anapeſtus &c. ſed habent alia uocabula, nēpe סָגוֹר דֶּלֶת יָתֵד תְּנוּעָה &c. de quibus ſigillatim nūc dicā, explicaturus quid per ea in hac materia ſignificetur.

De תְּנוּעָה

Per תְּנוּעָה ſignificatur ſyllaba ex literis uel litera & puncto uocali conſtituta. Apud modulatores carminum, ſeptem uſurpant uoces ſimplices quas reges uocant, ſeruanturq́ in ſcanſione longe, & hę ſunt quinq́ uoces magnę cū pathah & ſægol. At ſcheua qñ ex ſe mobile eſt, uel ſaltem cauſa metri, ut plerumq́ fit, ſyllaba breuis cenſetur, hoc eſt, habet fere tempus unū, cum reliqua uocalia habeant tempora duo.

De יָתֵד

Significat יָתֵד clauum, qui ſcilicet habet initium acutum & finem obtuſum, ſic tranſſumptiue capi

tur pro uoce cuius prima eſt breuis & ſecūda longa, quę ſcilicet iābicū facit pedē, ut לְךָ ſic שְׁמוֹר Quod ſi aliam ſyllabam adieceris, ut hic, מְלָכִים uocatur מוּרְכָּבֶת compoſitum, cōponitur enim ex יָתֵד & תְּנוּעָה id eſt, ex clauo & motu, quem triſyllabū pedem Latini Bacchium uocāt. Et hic quidem notandum, uau à principio dictiōis ſemper conſtituere iathed, etiam quādo ante בּוּמַת loco ſcheua habet ſurec, ut וּפְרוּ & fructificate. Idem ſentiendum de hateph ſęgol, ut אֱמֶת Facit tamen uau ſurec cū ſequente ſcheua nōnunquàm ſyllabam abſque iathed, ut in hoc metro, לְדוֹדִי צוּף בְּפִי וּבְפִי עֲסִיסָהּ Dilecti mei fauus in ore meo, & in ore meo papilla eius.

De דֶּלֶת

Significat proprie דֶּלֶת oſtiū, hic autem capitur pro prima metri parte.

De סָגוֹר

Significat ſęgor clauſurā, hic uero accipitur pro altera metri parte.

De בַּיִת

Vocabulum domus includit utramque uerſiculi partem, daleth ſcilicet & ſęgor: exemplum

אֶתֵּן שֶׁבַח גַּם תִּפְאֶרֶת . לָאֵל תֹּכֵן רוּם בְּזֶרֶת

Totum

Totũ hoc metrũ uocatur בַּיִת Prima uero rythmi pars appellatur daleth, & ſecunda ſęgor. Senſus uero metri eſt: Dabo laudem & gloriã deo, qui palmo fabrefecit ſublimia.

De פָּסוּק

Eſt paſuc hic cãticum, quod minus quàm decem complectitur בָּתִּים ſeu integra metra.

De שִׁירָה

Schira eſt canticum quod comprehẽdit decem בָּתִּים aut plures.

De שִׁיר פָּשׁוּט

Carmen ſimplex eſt, quod nullũ includit iathed, hoc eſt, ſcheua mobile, ſed omnes dictiones conſtant magnis ſyllabis, ut

יָסַר אֶרֶץ עַל הַמַּיִם פָּשַׁט אוֹתָהּ בָּאִגֶּרֶת

Id eſt, Fundauit terram ſuper aquas: Expanditq; eam ceu uolumen. Ratione huius metri fit nonnunquam ut ſcheua natura mobile quieſcat, ut in hoc quadrato carmine, בִּתְפִלָּתִי יִסְכּוֹן גֶּבֶר In oratione homo cõmodum habet: ubi ſcheua ſub tau dageſſato debuerat moueri, niſi metrũ prohiberet, Iod quoq; cauſa metri ocioſe ſuperaddit.

De

Quod eſt carmẽ ſimplex & quadratum. Elias uo
cat carmen rythmicũ שִׁיר חֲרוּזִי ſcribitq; de eo
in hunc modum, הַמְשׁוֹרְרִים קָרְאוּ לְשִׁיר שֶׁיֵּשׁ
לוֹ חֶרוּז מְיוּחָד בְּסוֹף הַדֶּלֶת וְחֶרוּז אַחֵר בְּסוֹף
הַסֶּגוֹר שִׁיר חֲרוּזִי

De שִׁיר מְחֻלָּק

Carmẽ diuiſum eſt, in cuius בָּתִּים plures ueniũt pauſæ, & in qualibet pauſa eſt litera rythmica. Fiunt autẽ rythmi in fine, aliquãdo ſimplici, quãdoq; duplicata & aliquãdo triplicata litera. Exemplum huius carminis habes apud Eliam cantico quinto, ubi ſic ſcribit:

אֲחַוֶּה אֶת רֵעַי   בְּשֵׁם הָאֵל רוֹעִי
וְהוּא יִתֵּן יִשְׁעִי   לְיַשֵּׁר מַעְגָּלִים :
לְבַבִי אוֹרִיעַ   וְדִקְדּוּק אַבִּיעַ
בְּרֶגֶשׁ אַצִּיעַ   פְּרָטִים וּכְלָלִים

Eſt autem carmen quadratum, diſtinctum & cõpoſitum ex iathed & quatuor motibus.

De שִׁיר עוֹבֵר

Carmen tranſiens ſeu uulgare eſt, in quo ultima dũtaxat litera modulationem rythmicam ſeruat quod tamen raro inuenitur.

De שִׁיר רָאוּי

Carmen conſpicuum ſeu elegans eſt, in quo duę rythmicæ literæ ſibi reſpondent, ut

אֲגַרֵיל תּוֹרַת גַּם אֲאָרִיכַת אֲגִיר לַכֹּל מַה בִּלְבָבִי
אָתֵן עֶזְרִי לִלְשׁוֹן עִבְרִי אַרְחִיבַתּוּ עִם מִכְתָּבִי

De שִׁיר מְשֻׁבָּח

Carmen excellens eſt, in quo tres poſteriores literæ, in rythmum aptantur, ut apud Eliam cantico nono,

אֶקְרָא אֲנִי אַחְעַת מְבֻלְבָּלִים
הוֹרְסֵי יְסוֹר נִקּוּר וְתַהְבָּלִים

Indoctiores tamen nõ ſemper ponunt eaſdem in rythmis literas, ſed etiã eas quę in prolatione affinitatẽ quandam habent, ut ſunt zade & ſamech, kuph & caph. Idem faciunt de camez & pathah, holem & ſurcc, &c. ut

מִקְצֵה מִזְרַח. מְאוֹרוֹ יִזְרַח. מֵאָז יִפְרַח. כְּמוֹ שׁוֹשַׁן
שְׁמוֹ יַסֶּלֶת. לְבַל יִכָּלֶה. שְׁבִיבוֹ יַעֲלֶה. בְּלִי עָשָׁן

Senſus eſt: A fine orientis lux eius oritur, & hinc floret quaſi roſa: Nomen eius exaltatur ne unquam deficiat, & ſemita eius abſq; fumo abſoluitur. Vbi uides שְׁבִי & שְׁמוֹ non facere iathed, uides

uides & in rythmo, uau holē reſpondere camez.

DE GENERIBVS metrorum.

INueniūtur apud Hebręos decē & octo genera metrorum, de quibus ſigillatim ſcribam. Primum eſt פשוט id eſt ſimplex, in quo ſcilicet nullum ſcheua mobile ponitur, ſed ex meris ſpōdeis ſeu תנועות conſtituitur.

Secundum eſt quod componitur ex iathed & quatuor ſyllabis, quale eſt ſequens Elianum,

אחוה את רעי   בשם האל רועי
והוא יתן ישעי   לישר מעגלים :

Senſus eſt: Oſtendam ſententiam meam in nomine dei paſtoris mei, qui dat mihi ſalutem ad dirigendum greſſus.

Tertiū eſt compoſitum ex iathed & quatuor ſyllabis, item ex iathed atq; duabus ſyllabis, ut

בשם אל חי הגיון לשוננו
בעור רוח חיים באפנו

Quartū eſt compoſitū ex iathed & duabus ſyllabis, item ex iathed & duabus ſyllabis, ex iathed & una ſyllaba, ut apud Eliam in radicibus kimhi.

ראו ספר בחור שפר ויפיו
פני רעיו מבייש הוא ומלבין

Id eſt, Intuimini librum in magnificentia, decore & pulchritudine eius. Faciem ſociorum ſuorum confundit & pallidas reddit.

Quintum eſt cōpoſitum ex iathed & duabus ſyllabis, ex iathed & duabus ſyllabis, ut

אֲרוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלָה
לְךָ אֵלִי תְשׁוּקָתִי

Sextum cōponitur ex iathed & ſyllaba, ex iathed & duabus ſyllabis, ex iathed & ſyllaba, ex iathed & duabus ſyllabis, ut

אֱמֶת אֵל אֱמֶת אַתָּה וְאִם לֹא רְאִיתִיךָ
וְאוּלָם בְּרוֹב טוּבָה בְּכָל עֵת חֲסִיתִיךָ

Veritas es tu deus, ueritas inquam, & licet nō uiderim te, tamen in multitudine bonitatis tuę fiſus ſum tibi in omni tempore.

Septimum eſt compoſitum ex iathed & ſyllaba, ex iathed & ſyllaba, & ſic conſequenter, ut

לְמַלְכִּי אֲדַבֵּר תְּהִלוֹת בְּפַחַד וְאֵימָה

Octauum componitur ex ſyllaba & iathed, ex duabus ſyllabis & iathed & ſyllaba. ut

נִגְרְעָה קֶרֶן עֲרִינָה
הִיא גְבֶרֶת כָּל מְדִינָה

Fractum eſt cornu delicatum, nempe domina totius prouincię.

Nonum

Nonum componitur ex duabus ſyllabis & iathed, ex quatuor ſyllabis & iathed & duabus ſyllabis, ut

יַמְתִּיק בְּפִי תַּלְמִיד כְּלֶשַׁד רְבַשׁ גַּם מָן

Dulceſcit in ore diſcipuli inſtar maſſę mellis aut mannæ.

Decimum componitur ex ſpondeo & iambo, ex duobus ſpondeis & iambo & præterea ex ſyllaba una, ut

עַמִּי בְּשִׁיר קוּמוּ וּלְכוּ לְשָׁלוֹם

Vndecimum componitur ex ſpondeo & iambo, & iterū ex ſpondeo & iambo, & ex tribus ſyllabis. Mutatur tamen nōnunquam ultima trium ſyllabarum in iambum, ut

וּמְנַגְּנִים תַּנִּים מְקוֹם מָנִים תְּנוּ

Id eſt, Canentibus ſyrenis locum uaſorum date.

Duodecimum componitur ex duabus ſyllabis & iathed, ex ſyllaba & iathed atq; ſyllaba, ut

נִחַר בְּקָרְאִי גְּרוֹנִי
דָּבַק לְחִכִּי לְשׁוֹנִי

Id eſt, Exaruit in clamore meo guttur meum,
Adhęſit fauci meæ lingua mea.

Decimūtertium componit̄ ex ſpōdeo & iambo, & rurſum ex ſpōdeo & iathed, & ſpōdeo, ut

עִלְזוּ בְּכָל לֵבָב שְׂאוּ רָאשִׁים
פִּתְחֵי כְּנֵסִיּוֹת וּמֶדְרָשִׁים.

Exultate toto corde & leuate capita
O portæ eccleſiarum & ſcholarum.
Hic in וּמֶדְרָשִׁים ponitur uau ſurecatum ante mem bumaph loco uau ſcheuati.

Decimūquartum componitur ex ſpondeo & iambo, ut אֵלִי תְמוֹךְ רַגְלִי אֲשֶׁר לוֹ כָל כַּבִּיר
Deus meus ſuſtenta greſſum meum, in cuius manu ſunt omnia.

Decimumquintum cōſtat ex ſpondeo & iambo, & ex duobus ſpondeis, ut

קוּמָה אֱלֹהִים עֶזְרָתָה
לִי וַעֲנֵה בְּצָרָתָה

Surge deus in auxilium meum & exaudi in tribulatione.

Decimumſextum componitur ex ſpondeo & iambo, ex ſyllaba & iathed, in fine tamen סָגוֹר ipſius, mutatur iathed in ſpondeum, ut

גֶּבֶר אֲשֶׁר בַּת וְחֹס. חָרוּת עָלַי לִבּוֹ
יִשְׂמַח וְיָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר עֵת שְׁלוֹת חַרְבּוֹ

Vir in cuius corde ſculpta eſt lex & ſtatutum.
Gaudet & exultat ſicut gigas quando extrahit gladium ſuum.

Decimum

Decimumſeptimũ conſtat ex ſpondeo & iambo, ex ſpondeo & iambo atque tribus ſyllabis, ut

עֵת שַׁעֲרֵי רָצוֹן לְהִפָּתַח

יוֹם בּוֹ אֶתִי כַּפַּי לְאֵל שׁוֹטֵחַ

Tempus eſt ut aperiantᷓ portę bonę uoluntatis: Dies eſt in quo expanſurus ſum manus meas ad deum.

Decimumoctauum componitur ex ſyllaba & iathed, item ex ſyllaba & iathed & ita conſequenter uſq; ad finem metri. Et hoc genus cæteris eſt difficilius, ut

אֶדְרְשָׁה חַסְדְּךָ כִּי אֲנִי עַבְדְּךָ

Inquiram miſericordiam tuam, quoniam ego ſeruus tuus. Tantũ de carminibus Hebraicis, quibus uulgus Iudęorum hodie utitur. At Raimundus Mithridates Romanus de tropis hebraicis paulò acutius ſcribit in hunc modum.

Syllabæ accidunt quatuor, tonus, tempus, ſpiritus & paſſio.

DE TONO.

Tonus eſt triplex, acutus, grauis, & circũflexus. Acutus habet duo loca, ſupra literam habet cadma & infra literam mercha.

Tonus grauis habet duo loca, unū ſupra liter erā, ſcilicet geres ſiue teres,& alterū ſub litera, nempe tarha.

Tonus circumflexus habet infra literam & quādoque ſupra literam ſignum ſchophar, quod & munah uocatur & nonnunquam pro galgal accipitur.

DE TEMPORE.

Tempus eſt triplex, longum, breue,& medium. Longum in principio dictionis habet accentum thalſa uel theliſa maiorem. In medio habet quandoque in diſſyllabis accentum rebia, præcedente cadma. In fine quādo a eſt uocale, præcedente galgal habet paſer gadol. Si e eſt uocale, habet paſer ketanna. Sin i eſt uocale, habet paſta. At zarka indifferenter ponitur in ultima, niſi quādo in priori dictione eſt darga, tunc ponitur in penultima litera. Thebir quoq; infra literam ponitur,& indifferenter zakeph gadol ſupra literam ponitur.

Tempus breue tenet accentum qui uocatur theliſa minor, habetq; ſedem in ultima.

Tempus medium reperitur in principio, medio & fine

& ſine. In principio habet accentum mahpach, qui in carmine etiam ſupra literam inuenitur, & tunc mercha ſequens eſt pauſa. In medio habet mercha duplex, & in fine atque penultima ſyllaba trochaica habet duo paſta cũ accentu ſub primo paſta. Porrò in fine & quandoque in medio habet accentum ſchalſcheleth. In ultima ſyllaba, exiſtente in ſequenti dictione accentu thebir, ponitur darga.

DE SPIRITV.

Spiritus habet duos accentus, lenem & durum, aſpirationem ſcilicet atque tenuitatem, Aſpiratio per uirgulam raphe ponitur ſupra literas בְּגַד כְּפַת Tenuitas uero ponitur in medio earundem literarum, uocaturq́; dages leue.

DE PASSIONE.

Paſſio habet quatuor accentus. Primus eſt geminatio literę, quæ fit per dages forte. Secundus eſt ſuſpenſio, & fit in principio ſententiæ, uocaturq́; zakeph paruum In medio eſt athnah, & in ſine.

ſine ſoph paſuc. Tertius eſt unio, uocaturq́ makaph, iungens duas dictiones. Quartus eſt uirgula peſic, diuidens dictiones & diſtinguens ſententias, cauſansq́ ſuſpirium. De horum omnium notulis & figuris ſuprà diſſeruimus.

[redacted] Grammaticę Hebraicę, autore [redacted]nis.

BASILEAE PER [redacted]
[redacted] MENSE AVGVSTO,
ANNO M. D. XLIIII.



מִשְׁפָּט יְיָ אַשְׁרֵי כָּל חוֹסִים לוֹ. וְאַתֶּם בָּנַי הַרְבּוּ
צְדָקָה תְּפִלָּה וּתְחִנָּה לִפְנֵי רִבּוֹן הָעוֹלָם כִּי צְדָקָה 15
וּתְפִלָּה דּוֹחִין אֶת הַגְּזֵרָה שֶׁנֶּאֱמַר וּצְדָקָה תַּצִּיל
מִמָּוֶת. בָּרוּךְ יְיָ אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי וְעִם אָבִי
וְעִם אֲבוֹתַי וְעִם כָּל אֲשֶׁר בָּטַח בּוֹ נִסִּים וְנִ
וְנִפְלָאוֹת וְנוֹרָאוֹת גְּדוֹלוֹת. בָּרוּךְ
יְיָ לְעוֹלָם אָמֵן אָמֵן׃

תם ונשלם ספר טובי בן טוביאל.

10 דינך כי יי צדיק יבחן ובעת צרתך שלחני יי
לרפא אותך ואת שרה כלתך ואני הוא רפאל
המלאך אחד מן השרים המשרתים לפני כסא
הכבוד. ויהי כשמעם את כל הדברים האלה
וייראו מאד ויפלו על פניהם ויאמר רפאל
שלום לכם אל תיראו ברכו את יי על הגדלות
והנוראות האלה אשר עשה עמכם ואני בכל
אשר הייתי עמכם ראיתם אותי אוכל ושותה
כי כן נדמה בעיניכם ואני לא אכלתי ולא שתיתי
ועתה כתבו לכם את כל הדברים האלה בספר
20 והיה לעד ביניכם ובין אלהיכם כל ימי חייכם
והדבר הזה לאות ועד בכל דור ודור וברכו את
יי והודו לזכר קדשו ועתה שלחוני ואלך אל
האלהים אשר שלחני אליכם וישלחוהו ויברכו
את יי על כל זאת ויעל מלאך השמימה ולא
נסה עוד להראות אל טובי ואל טוביה בנו ׃

יג בעת ההיא כתב טוביה את כל הדברים האלה
בשמחה ויאמר טובי ברוך יי האלהים הגדול
המפליא פלאיו לעמו ועבדיו והוא מוחץ
ורופא וממית ומחיה ומוריד שאול ויעל
אשר פזר אותנו בין הגוים היבין אנו להוריע
את כל הנפלאות האלה בין העמים ואתם בני
ישראל חזקו ויאמץ לבבכם ולא ירפו ידיכם כי
יש שכר לפעולתכם והתירום לרחמכם כי אלהי

טובי את שרה כלתו ויאמר ברוכה את ליי בתי
30 וברוך יי אשר הביאך אלינו בשמחה וישמחו *Congratulano*
שמחה גדולה הם וכל היהודים אשר בנינוה
על החסד הגדול הזה אשר עשה יי עם טובי
ועם בנו ויתנו לטוביה מתנות רבות ויקרות׃
יב ויאמר טובי אל טוביה בנו בני האיש אשר
הלך עמך נתן לו שכרו ועוד נוסיף עליו.
Merces danda ויאמר טוביה אבי נתן לו חצי הכסף אשר ה
הבאתי משם כי הוא הוליכני בשלום והביאני
בשלום ורפא את אשתי והוציא את הכסף מיד
גבאל ורפא את עיניך ומה ראוי לתת לו על כל
זאת. ויקרא טוביה אל רפאל ויאמר לו
עזריה אחי קח שכרך חצי הכסף שהבאת משם
Rufio ágeh ולך לשלום. ויאמר רפאל אל טובי ואל טוביה
10 בנו שירו ליי שיר חדש וברכוהו וזמרו שמו
על כל הטובה אשר עשה עמכם והרבו לפניו
Eleemoſina תפלה והחנה וצדקה כל ימי חייכם כי טוב לפני
יי לעשות צדקה תמיד מכנוס אוצרות כסף
וזהב כי צדקה תציל ממות ואני לא אכחד מכם
כל האמרה. ודעו כי בעת אשר התפללת
והתחננת לפני הקדוש ברוך הוא אתה ושרה
כלתך על צרת נפשכם אני העליתי תפלתכם
לפני כסא הכבוד ובעת אשר היית קובר את
Tentatio המתים אני הייתי עמך ונסה אותך יי בעורות
עיניך

אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ וְעַתָּה נִתְקַדֵּם אֲנִי וְאַתָּה וְאִשְׁתְּךָ תֵּלֵךְ אַחֲרֵינוּ עִם הָעֲבָדִים וְעִם אֲנָשֵׁינוּ וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם וַיֹּאמֶר רְפָאֵל אֶל טוֹבִיָּה קַח עִמְּךָ מִמְּרִירַת הַדָּג וַיִּקָּחֶה. וְחַנָּה אִמּוֹ יוֹשֶׁבֶת עַל הַדֶּרֶךְ לִרְאוֹת אִם יָבֹא בְנָהּ וַתֵּרֶא אוֹתוֹ מֵרָחוֹק וַתַּכִּירֵהוּ וַתֹּאמֶר אֶל טוֹבִי אִישָׁהּ הִנֵּה בְנִי טוֹבִיָּה בָּא וְהָאִישׁ אֲשֶׁר הָלַךְ עִמּוֹ. וַיֹּאמֶר רְפָאֵל אֶל טוֹבִיָּה יָדַעְתִּי כִּי עִוֵּר אָבִיךָ וּבִמְרִירַת הַזֹּאת יִפָּתְחוּ עֵינָיו וְיֵרָפֵא. וַתָּרָץ חַנָּה אִמּוֹ לִקְרָאתוֹ וַתִּפֹּל עַל צַוָּארָיו וַתֹּאמֶר אָמוּתָה הַפַּעַם אַחֲרֵי רְאוֹתִי אֶת פָּנֶיךָ וַתֵּבְךְּ עַל צַוָּארָיו עוֹד. וַיָּקָם טוֹבִי וַיֵּלֶךְ לִקְרַאת בְּנוֹ וַיִּכָּשֵׁל בְּלֶכְתּוֹ כִּי לֹא ר רָאָה וַיָּרָץ טוֹבִיָּה אֶל אָבִיו וַיָּשֶׂם אֶת הַמְּרִירָה עַל עֵינָיו וַיִּתְפָּרְרוּ עֵינָיו וַיִּפּוֹל הַלּוֹבֶן מֵעֵינָיו ו וַנִּתְרַפֵּא וַיַּרְא אֶת בְּנוֹ וַיִּפֹּל עַל צַוָּארָיו וַיֹּאמֶר בָּרוּךְ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הוּא פוֹקֵחַ עִוְרִים כִּי פָקַח אֶת עֵינַי בָּרוּךְ הוּא וּבָרוּךְ שְׁמוֹ לַעֲדֵי עַד וּלְנֶצַח נְצָחִים אֲשֶׁר עָשָׂה עִמִּי הַחֶסֶד הַגָּדוֹל הַזֶּה כִּי הוּא מוֹחֵץ וְרוֹפֵא וּמֵמִית וּמְחַיֶּה וּבָרוּךְ הוּא וּמְבוֹרָךְ אֲשֶׁר הִצְלִיחַ דַּרְכֶּךָ וַאֲשֶׁר הֱשִׁיבְךָ אֵלֵינוּ בְּשָׁלוֹם וּבְשִׂמְחָה. וַיֵּצֵא טוֹבִי וְחַנָּה אִשְׁתּוֹ לִקְרַאת שָׂרָה בַּת רְעוּאֵל כַּלָּתָם וַיִּשְׂמְחוּ עִמָּהּ שִׂמְחָה גְדוֹלָה וַיִּפָּלֵא מְאֹד בְּעֵינֵי כָּל ה הָרוֹאִים וְהַשּׁוֹמְעִים כִּי נִרְפְּאוּ עֵינֵי טוֹבִי וַיְבָרֵךְ

Tobias predit cu angelo

Mater videt venientem

Medicamē oculoru

Mater occurrit

Tobias offendit ob cecitatem

Tobias sanatur

Grāzo actio

Sara

ארבעה עשר ימי החפה ויאמר טוביה אל ר
רעואל שלחני כי אבי ואמי מחשבו את הימים
ואינם חושבים. ויאמר רעואל שבה עוד
עמדי ואני אשלח להגיד לאביך את כל אשר
עשית. ויאמר טוביה אל תאחר אותי שלחני
ואלך לאבי ולאמי וישמע רעואל בקול טוביה
ויתן לו את שרה בתו חצי עשרו ועבדים ו
ושפחות וצאן ובקר וחמורים וגמלים ובגדי
בוץ וארגמן וכלי כסף וזהב וישלחם ויברכם
ויאמר אלהים יי אלהי אבותינו יברך אתכם
ויראני מכם בנים זכרים ועוסקים בתורת יי
וינשק להם ויחבק להם ויאמר אל שרה בתו
כבדי מאד את חותנך ואת חותנתך ולכי לשלום
ונשמע ממך שמועה טובה בחיינו בששון וב
ובשמחה וישק להם ויחבקם וישלחם ויאמר
אל טוביה בני יי אלהי השמים יוליכך בשלום
ויראני ממך ומשרה בתי בנים טובים לפני יי
בטרם אמות והנה שרה בתי בידך אל תענה כל
ימיך ולכו לשלום ויברכם וישק להם
וישלחם:

וילך טוביה שמח וטוב לב ויברך את ה' אשר יא
שמחתו ואשר עשה עמו נפלאות רבות וחסדים
טובים וילך ויבא אל אקרים העיר אשר נכח
נינוה ויאמר רפאל אחי אתה ידעת איך עזבת

קח עמך מזה ארבעת עברים ושני גמלים ולך
בא אל רגאיש אל גבאל דודי ותן לו את א
אמתחתו ויתן לך את הכסת וקרא אותו שיבוא
לחופתי כי אני לא אוכל ללכת שם מפני ת
השבועה שנשבע רעואל עלי שלא אבא מביתו
עד ארבעת עשר ימים ואבי ואמי יספרו את
הימים ואם יעבר הזמן יום אחד אכאיב נפש
אבותי. ויקם רפאל ויקח שני גמלים
10 וארבעת עברים וילך אל רגאיש לבית גבאל
ויתן לו את אמתחתו ויגד לו כי טוביה בן טובי
לקח את שרה בת רעואל ויקראהו לבא לחפתו
ויעמס גבאל את הכסת על הגמלי' ויבא לחופת
וימצא את טוביה יושב על השלחן ויחבק לו
וינשק לו ויבך עמו מרוב השמחה ויברכהו
ויאמר ברוך יי אלהי ישראל אשר החבירך ב
בשמחה עם האיש התוא ברחמיו יתן לך ממנה
בנים זכרים ועוסקים בתורת יי:

וטובי ואשתו מחשבים את הימים ואת
הלילות ובוכים על אשר שלחוהו ובוכים ו
ומתענים עליו וטובי מנחם את חנה אשתו
לאמר תחרישי כי בשלום יבא ובשמחה ו
ותמאן להתנחם ותצא אל הדרכים בכל יום
לראות אם יבא בנה ולא טעמה מאומה כי אם
דמעות ימים ולילות. ויהי כאשר תמו
ארבעת

Raphael mittitur in Rages ad gabeln

Gabelus venit ad nuptias

Parentes Tobiae plorat abſente filiu̅

Mater ſedet in via proſpectans

ותאמר אמן . ויבא אליה בלילה הוא ויקם
Sepulsru effodi
רעואל לילה ויאמר אל עבדיו לחפר קבר לילה
ויאמר אם מת הבחור נקברנו בלילה ואיש אל
ידע ולא יהיה לנו חרפה ; ויקרא רעואל אל
Ancilla explorat
ערנה אשתו ויאמר אליה שלחי אחת מן ה
השפחות אל החדר ותראה אם הוא חי . ואם לא
נקברהו טרם אור הבקר ואיש לא ידע . ותשלח
Viuit Tobias
ערנה את השפח' אל החדר ותרא והנה שוכבים
שניהם יחד בשלום והרוחה ותצא ותגד להם
ותאמר להם חי הוא ויברכו את יי האלהים
Gras agit deo Raguel :
הגדול ויאמר רעואל . ברוך אתה יי אלהי
אבותינו אשר עשית עמנו החסד הגדול הזה
כי אתה הוא יי מוחץ ורופא ממית ומחיה
אשר עשית עם שני אלה הפלא הזה ואתה חיר
Sepulsru replet
וקיים לעדי עד ולנצח נצחים . ויאמר רעואל
אל עבדיו כסו את הקבר בטרם הבקר שלא ידע
Conuiuium
אדם . ויצו להכין סעודה טובה בשמחה כי
שמחם אלהים ברוב רחמיו וחסדיו ואהעררים
בז רעואל ויבא עגלים ואילים ויצו לעשות
Mora dieru 14
אותם ויאמר אל טוביה לא תצא מביתי עד
ארבעה עשר ימים ושמח את בתי ענוגה ותקח
Hereditas
חצי מכל אשר לי ותלך אל אביך בשמחה וב
ובשאמות אני ואשתי תקח את הכל ;
ט אז קרא טוביה אל רפאל ויאמר לו עזריה אחי

30 אחר ויכתב עליו את הכתבה ויחתם אותה בעדים
ויאכלו וישתו וישמחו ויאמר רעואל אל ערנה *Commun'*
אשתו. הכיני החדר ושימי אותם שמה. *Thalam'*
ותחבס ערנה את שרה בתה ותבך עמה ותאמר
לה בתי יי אלהי ישראל יעשה עמה חסדו
בלילה הזה ויתן לכם רחמים וירחם אתך בשביל
היגון שעבר עליך עד היום הזה ׃

ח ויהי כאשר כלו להכין החדר ואת המטה
ויקומו ויבאו לחדר טוביה ושרה ויזכר טוביה
את דברי רפאל ויקח את לב הדג וישם על
המחתה ויקטר תחת בגדי שרה וקבל אשמדי *fugat' Aſmodeus*
את הריח ויברח עד קצה ארץ מצרים ורפאל
המלאך אסרהו שם ויצא מן החדר ויסגרו *Ligatur*
הדלת בעד שניהם ויקם טוביה מן המטה
ויאמר לשרה אשתו אחותי קומי ונפיל תחנתנו *Surgit ad oroez*
לפני המקום שיעשה עמנו כרוב רחמיו ו *Tobias*
10 וחסדיו ויחל טוביה את פני יי ויאמר טוביה
יי אלהי ישראל אתה הוא יי לברך בשמים *Ora' Tobie*
ובארץ ואתה בראת את אדם ונתת לו את חוה
אשתו לעזר כנגדו. ועתה יי גלוי וידוע לפניך
שלא לקחתי את האשה הזאת בשביל זנות כי
אם ביושר לבב כדת משה וישראל. ואתה יי
חננו ורחם עלינו והחבירנו יחד בשלום ותן לנו
בנים לברכה ועוסקים בתורתך ותען שרה ו בנים
ותאמר

טובי אחי ותשאל להם ערנה מאין אתם אחי
ויענו אליה מן תשבית אשר בנינוה ממטה
נפתלי. ותאמר להם הידעתם את טובי אחינו.
ויאמרו ידענו. ותאמר להם השלום לו.
ויאמרו שלום. ויאמר טוביה. טובי אחיכם
אשר אמרתם אבי הוא. וירץ רעואל לקראתו
ויחבק לו וינשק לו ויבך עמו ויאמר רעואל
ברוך אתה בני ליי כי בן איש צדיק וישר אתה
ויוסיפו עוד לבכות עמו רעואל וערנה אשתו
ושרה בתו וישחט איל אחר ויכינו סעודה ו
ויאכלו וישתו ויאמר טוביה אל המלאך. דבר
עם רעואל על דבר שרה בתו ותתננה לי לאשה.
ויהי כאשר שמע רעואל הדבר הזה ויאמר אל
טוביה ידעתי כי טוב תתי אותה לך מתתי אותה
לאיש אחר אבל אומר לך האמת דע כי כבר
נתתי אותה לשבעה אנשים וכלם מתו טרם
שיבאו אליה ועתה אכול ושתה ותנה הדבר.
ויאמר טוביה לא אכל ולא אשתה עד אשר
תתננה לי לאשה. ויאמר רפואל קח אותה כי
היא אהותך ואתה אחיה הנה נתתיה לך לאשה
כדת משה וישראל ויי אלהי השמים יושיבכם
הלילה הזה בשלום ויצוה עליכם חסדו ויקח
רעואל את שרה בתו ויתן אותה לטוביה לאשה
ויברכם ויאמר לערנ' אשתו להביא אליו גליון

ולא יתן אותה לאיש נר כתורת משה ונגליה
אותה אל אביך. ויאמר טוביה אל המלאך. periculu
שמעתי אחי שכבר נתנה לשבעה אנשים ומתו
טרם שיבאו אליה ושמעתי שאשמדי מלך ה
השדים הוא הורג אותם ועתה ירא אני מאד פן
יהרגני אשמדי והורדתי את שיבת אבותי ביגון
שאולה כי אין להם בן אחר ולא בת לקברם
במותם. ויאמר אליו המלאך. ירא את יי וזכור
אותו וזכור מצות אביך אשר צוך שתקח אשה
ממשפחת אביך ועתה שמעני ואל תירא מן Religio &
השד כי יודע אני שתקח אותה הלילה הזה Sanctitas nuptiar
לאשה וכאשר תבא בחדר עמה קח את לב הדג
והקטר ממנו תחת בגדיה וריח השד יברח
ולא ישוב אליה לעולם וכאשר שתרצה לבא
אליה קומו מן המטה והתפללו והתחננו אל יי
שיצוה לכם חסדו ורפואתו ויתרפאה ואז תבא
אליה ותוליד ממנה בנים זכרים ואל תירא כי
לך היא ראויה קודם שנברא העולם ועל ידך
יושיענה יי מיד השד:

ז ויהי בשמוע טוביה כל הדברים האלה ונפשו
נקשרת בנפש שרה ויבאו באגבתנים בבית
רעואל וימצאו אתו אצל שער ביתו וישאלו לו Raguel
לשלום וישב להם שלום ויאמר רעואל אל ע
ערנה אשתו במרה רומה זה הבחור לדמות Edna

טובי

אלינו ועיניה תראינה אותו ויי אלהינו ישלח
מלאכו עמו ויצליח דרכו וישוב בשלום ות
ותוסף לבכות עוד ;

ו וילך הנער לדרכו והמלאך רפאל עמו ויבא
עד נחל תיגרין בערב וילינו שם וירד טוביה
אל הנחל לרחוץ רגליו ויצא פתאום דג אחד
מן הנחל לאכול את הנער ויצעק ויאמר לו ה
המלאכה. תפוש הדג ואל תניחהו ויתפש הנער
את הדג ויאמר המלאך אל הנער קרע את הדג
בתוך וקח הלב והמררה ושים אותם עמך כי
טובים הם לרפואות ויעש כן הנער ואת הדג
בשל ויאכל והנותר הניח. וילכו עד מדי
ויאמר טוביה אל המלאך עזריה אחי מה
רפואת תעשה מלב הדג ומררה. ויאמר
אליו הלב יועיל להקטיר ממנו לפני אדם שיש
בו רוח רעה או רוח שדים וינוסו ממנו ו
והמררה תועיל למשוח בה עיני האדם שיש
בהם לובן וירפא. ויבאו באגבתנים ויאמר
המלאך אל טוביה אחי בבירת רעואל נלין כי
הוא איש זקן ובת יחידה יש לו יפת מראה
ושמה שרה ואדבר אליו שיתננה לך לאשה
והיא טובת שכל ואביה אהבה ועתה שמעני
ודבר בעבורה ובאשר נשוב מן ראגיש נעשה
החופה ואני ידעתי כי לא ימרה האיש את פיך

אתה. ויאמר המלאה׃ אני עזריה בן חננאל
מבית שלומית הגדול מאחיך. ויאמר טובי
לחיים ולשלום ואתה אחי אל תכעס עלי על
שאני מבקש לדעת דבר אבותך ממשפחתך
ותנה אתה אחי ממשפחת טובה ויקרה וגם א
אתה ידעת את חננאל ואת נתן שני בני שלומית
הגדול והם ההולכים עמי לירושלם בשבתנו
בארץ ישראל ומשתחוים עמי שם ולא תעו
אלה אחרי אלהי נכר הארץ כאשר תעו אחינו
ועתה אחי לך לשלום עם בני ובשלום תבואו
בעזרת האל ואני אתן את שכרך וזו בכל יום
ומאבלך כמו לבני ואם ישיבכם הבה בשלום
עוד אוסיף לך על שכרך. ויאמר המלאה. אל
תירא כי אני אלך עם בנך ונלך לשלום ונשובה
בשלום. ויקרא טובי אל בנו ויאמר אליו הכן
לך מה שאתה צריך לדרך וצא עם אחיך ואל
שדי הוא יוליכבם לשלום וישיבכם בשלום ו
וישלח מלאכו עמכם ויצליח דרכיכם. ויגש
טוביה לאביו ולאמו ויאמרו לו לך לשלום.
ויצאו ללכת ותחל אמו לבכות ותאמר אל
בעלה איה לא יראת לשלוח את הנער כי בן ז
זקונים הוא לנו והוא יוצא ובא לפנינו ובלא
אותו בסת יחיינו אלהינו. ויאמר אליה טובי
אל תיראי אחותי כי בשלום ילך ובשלות יבא
אלינו

P.

Azarias

Tobias proficiscitur

flet mater

Tobias consolatur uxorem.

וְדֶרֶךְ שְׁנֵי יָמִים יֵשׁ מֵאֶגְבַּתָנִיס עַד רָגִישׁ וְרָגִישׁ בָּהָר וְאֶגְבַּתָנִיס בַּשָּׂדֶה וַיֹּאמֶר לוֹ טוֹבִיָּה חֲכֵה מְעַט בְּחַסְדְּךָ וְאֵלֵךְ וְאַגִּיד לְאָבִי אֶת הַדָּבָר כִּי מִתְאַוֶּה אֲנִי מְאֹד שֶׁתֵּלֵךְ עִמִּי וְאֶתֵּן לְךָ שְׂכַר הַדֶּרֶךְ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ מַהֵר כִּי הִנְנִי עוֹמֵד עַד שֶׁתָּשׁוּב אֵלַי וְאַל תְּאַחֵר. וַיָּבֹא טוֹבִיָּה וַיַּגֵּד לְאָבִיו לֵאמֹר מָצָאתִי אִישׁ טוֹב מֵאַחֵינוּ שֶׁיֵּלֵךְ עִמִּי וַיֹּאמֶר טוֹבִי קְרָא אוֹתוֹ אֵלַי וְאֵדַע מֵאֵי זֶה מָקוֹם הוּא וְאִם נֶאֱמָן לָלֶכֶת עִמְּךָ וַיֵּצֵא טוֹבִיָּה וַיִּקְרָאֵהוּ. וַיָּבֹא הַמַּלְאָךְ אֶל טוֹבִי וַיֹּאמֶר לוֹ שָׁלוֹם אֵלֶיךָ אִישׁ הָאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר טוֹבִי אִם יֵשׁ עָלַי שָׁלוֹם וְלָמָּה מְצָאַתְנִי כָּל זֹאת שֶׁאֵינִי רוֹאֶה בְּעֵינַי וְאָנֹכִי יוֹשֵׁב עִוֵּר בְּמַחֲשַׁכִּים. וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ מִי שֶׁעִוֵּר אוֹתְךָ מִמְּאוֹר עֵינֶיךָ הוּא יְרַפֵּאֲךָ כִּי צַדִּיק אַתָּה. וַיַּעַן טוֹבִי וַיֹּאמֶר בֵּן יֹאמַר יְיָ. וַיֹּאמֶר לוֹ טוֹבִי. אָחִי טוֹבִיָּה בְּנִי מְבַקֵּשׁ לָלֶכֶת אֶל מָדַי הֲתוּכַל לָלֶכֶת עִמּוֹ וַאֲנִי אֶתֵּן אֶת שְׂכָרְךָ. וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ הֵן אוּכַל וַאֲנִי יוֹדֵעַ אֶת הַדְּרָכִים כֻּלָּם וְכָל הַגְּבוּלִים הָלַכְתִּי וְהֶהָרִים יָדַעְתִּי. וַיֹּאמֶר טוֹבִי מֵאֵי זֶה מָקוֹם אַתָּה וּמֵאֵי זֶה שֵׁבֶט אַתָּה וּמֵאֵי זֶה עִיר אַתָּה. וַיֹּאמֶר הַמַּלְאָךְ עוֹד תְּבַקֵּשׁ וְיֵשׁ לְךָ שָׂכִיר שֶׁיֵּלֵךְ עִם בִּנְךָ כִּרְצוֹנֶךָ. וַיֹּאמֶר טוֹבִי. אָחִי מְבַקֵּשׁ אֲנִי לֵידַע אֶת שִׁמְךָ וּמֵאֵי זוֹ מִשְׁפַּחַת אַתָּה

Raphael ymittit Tobie sanitate

ואתה בני אם תירא את יי ותשמור עצמך מכל
חטא הוא יתן לך עושר גדול ׃

ח ויען טוביה את אביו ויאמר כל אשר צויתני
אבי כן אעשה. ועתה אבי תן לי עצת איך א
אוכל לקחת את הכסת מיד גבאל כי הוא לא
יכירני ואנכי לא אכירנו. ומה סימן אומר א
אליו לתת לי את הכסת וגם הדרכים שילכו בהם
למדי לא ידעתים. ויען טובי ויאמר אל
טוביה בנו. הסימן אשר תאמר לו אמתחתו
נתן לי ואמרתי קבל מידי כאשר שמתי את
הכסת בידו היום עשרים שנה. ועתה לך
ובקש לך אדם שיהיה איש נאמן וילך עמך
ונתן לו שכרו ולך בני בעודני חי וקח את ה
הכסת יי אלהי ישראל הוא ישמרך בכל דרכיך
ויתנך לחן לחסד ולרחמים בעיני האיש ובעיני
כל רואיך וישלח אותך בכבוד ובשלום וישיבך
אלינו בשלום בטרם אמות. ויצא טוביה
לבקש אדם ללכת עמו למדי וימצא את רפאל
מלאך יי עומד לקראתו ולא ידע טוביה כי מ
מלאך יי צבאות הוא. ויאמר המלאך אל
טוביה מאין אתה בחור. ויען טוביה ויאמר
אדוני התדע ללכת עמי למדי ויאמר המלאך
ידעתי את הדרכים כלם ובמדי הייתי אושפיש
בבית גבאל אחינו היושב בנגיש מדינת המדי

ועוסקים עמו מן השמים הם. ואתה בני מנע
את עצמך מכל טומאה ומכל זנות וקח לך אשה
ממשפחתך ולא מכל בן נכר אשר לא מזרע א
אבותיך הוא כי מבני הנביאים אנחנו וזכור בני
את אברהם את יצחק ואת יעקב אשר לקחו
נשים ממשפחתם ולא אבו להתחתן בבני נכר
ונתברכו בבנים ובנות. ואתה בני שים לבך
אל מעשיך ואשר תשנא לנפשך לא תעשה
לאחרים ולא תלין פעולת שכיר אתך מן היום
אשר תכתבנו עמו ופעולתך ישלם לך האלהים
ומנע את עצמך משכרון ולא יאנה לך כל און
ומלחמך תן לרעבים ומבגדיך כסה ערמים ומ
ומכל העורת עשרת ממנו צדקה ואל יקשה
בעיניך. לחמך ויינך שפוך על קברי צדיקים
ושמע וקבל לכל מי שיתן לך עצה טובה ובכל
עת שאל מאת ה' והוא יושר ארחותיך ועצתך
כי אין ביד אדם שום עצה אלא בידי הב"ה לבד
כי כל אשר יחפוץ יעשה וזה ישפיל וזה ירים
ושמור אמרי וכל אשר צויתי עליך ואל ילוזו
מעיניך וחזק ואמץ כי יי יהיה עמך לעזור ול
ולהועיל אם תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך.
ועתה בני אודיעך את דבר הכסת אשר הירתי לי
ביד גבאל אחי קרובי בכברי כסת במדינת ר
רגאש ובארץ מדי כי לא ידעו את יום מותי

ב 3 ואתה

formra° vitada
1 Thess 4 a
Vxor
ex natura
Matt 7 b
Merces operary
lemt 19 Deut 24
Ebrietas
Eleemosyna
Sepultura
Consilm
Oratio ad deu
Deus
pessima ... data mutuo
mdurat

בת רעיאל לתתה לטוביה בן טובי לאשה ו
ולהסיר ממנה את אשמדי מלך השדים:
ובכלות טובי את תפלתו וישב אל ביתו ושרה
בת רעיאל ירדה מעליית אביה בכלותה להתפלל
אל יי. בעת ההיא זכר טובי את הכסף אשר
הפקיד ביד גבאל במדינת רגאש בארץ מדי ו
ויאמר בלבו הנה אנכי שואל בכל יום למות
נפשי ועתה אקרא את טוביה בני ואודיע אותו
את דבר הכסף בטרם אמות ויקרא את טובי בנו
ויאמר אליו כאשר אמות קבור אותי בכבוד Exhorta Tobie
וכבד את אמך ואל תעזבנה כל ימי חייה ואל ת ad filium
תמרה את פיה ואל תמרה את חייה וזכר כי 10 Mater honoranda
במה צרות עברו עליה בהיותך בבטנה עליך Em 7 c
ובמותה קבור אותה עמי בכבוד בקבר אחד ו Exod 10 b
וכל ימיך זכור את בוראך ולא תחטא לפניו ו Deus in corde habendus
ולא תעבור על מצותיו ומכל אשר יתן לך יי
אל תמנע ידך מעשות צדקה ואל תתחבר עם Eleemosina
אנשי המס ואל תעלים עיניך מעניי ישראל Luc 14 c
ואל יעלים יי עיניו ממך בעת צרתך. ואם prouer 3 b
לא תשיג ידך לעשות עושר אל תמנע מעשות Em 4 a et 14 b
צדקה מן הנמצא בידיך ותקנה לך עושר 24 29 34
ואצרות כסף וזהב בצדק כי לא יועילו אוצרות 20
רשע וצדק' הציל ממות וכל המתעסק בצדקה
יחזה פני אלהים דכתוב אני בצדק אחזה פניך
ועוסקים.

יהיה לאבותיך שתמותי תחתם ולא יראו ממך
לא בן ולא בת לעולם . ויהי כאשר שמעת
שרה החרפה הזאת ותתחלחל מאד ותבך ותעל
30 Oratio Sara אל עליית אביה ותזעק לפני ה׳ בקול מר ותאמר
יי׳ אלהים אתה נתתני לאבי והם זקנים באים
בימים ואתה תשלחת על אנשי הלוקחים אותי
את מלאך השדים כי אתה אלהי כל הרוחות וכל
השדי׳ ויוצר כל הבריות ובידך כל מיני מזיקין
שבעולם ועתה ה׳ הטוב בעיניך שאוריד את ש
שיבת אבי ואמי ביגון שאולה ואם יצא גזר דין
מלפניך עלי בזאת הרגני נא הרוג ואל אראה
Innercha Sara עוד ברעתי המרבה וחרפתי הגדולה ידעת יי׳
כי טהורה אני מכל טמאת אדם ולא טמאתי
40 שמי ואת שם אבותי בארץ גלותי ואני יחידה
לאבי ולאמי ואין לו בן לירש את נחלתו ולא
יש לו קרוב שיירשני לו והנה מתו בעבורי ש
שבעה אנשי׳ ומה יתרון לי להיות עוד בעולם
ואם לא טוב בעיניך להמיתני הביט׳ ועניני והנני
Utera exaudit 3 ולא אשמע חרפתי עוד . בעת ההיא נשמע
תפלת שניהם לפני השכינה ולפני כסא כבוד יי׳
תפלת טובי על עורות עיניו ותפלת שרה על
שפלות אבותיה וישלח יי׳ את המלאך רפאל השר
הממונה על הרפואות לרפאת את שניהם את
40 טובי אב טוביה לרפאתו מחלי עיניו ואת שרה

משפטך כי כל מעשיך גבורה וכל דרכיך חסד
ואמת ואתה שופט הארץ ואתה צדיק על כל ה
חבא עלי כי אמת עשית ואני הרשעתי ועתה
אב הרחמים ארון הסליחות זכר נא במדת ר
רחמיך וחסדיך ואל נא תגמול עלי בחטאתי
ובעונותי ובעונות אבותי אשר לא שמרו מ
מצותיך וישליכו את תורתך אחרי גום ותתן — Deut 28
אותנו לחרפה למשל ולשנינה בכל העמים ו
ולמשול בנו גוים אשר הדחתנו שם כיום הזה
ולולא יי צבאות שהותיר לנו שריד כמעט כ
בסדם היינו וגומ׳ ועתה יי רבים משפטיך
ואמת ואל תגמלני כעונותי ובעונות אבותי כי
חטאנו לפניך ולא הלכנו בדרכיך ועתה כטוב
וכישר בעיניך עשה נא עמי וקח נא את נפשי
ממני כי טוב מותי מחיי ולא אשמע חרפתי
עוד. וביום ההוא נקרא לשרה בת רעואל — Sara filia raguel
שהיתה באגבתנים במדינת ארץ מדי בעת היו — patr~ opprobriu~ ab
משפחת אביה מחרפים אותה ומלעיגים בה ו — ancilla pris sui
ואומרים לה לאיש ראוי לקרא לה שרה אלא
צרה על דבר שנתנה לאשה לשבעה אנשים ולא
קרב לה אחד מהם כי אם אשמדי מלך השדים
היה הורג אותם קודם שיקרבו אליה כדרך כל
הארץ ותאמר אליה השפחה למה את הרגת את
אנשיך והלקי אותנו על הדבר הרע הזה וטוב
יהיה

לאמר אין זה ירא על נפשו והוא קובר את
החללים . ובלילה ההוא אחרי קברתי את המת
עשיתי טבילה ולא יכלתי לטהר את עצמי ב
בארץ טמאה כראוי בארץ ישראל וכאשר דבר
עלינו ירמיה הנביא לאמר לא תטהרי אחרי מ
מתי עוד והלכתי ושכבתי אצל הקור ופני
מגלים ולא ידעתי כי צפרים עלי בקיר ונפלה
צואתם על עיני ונעשית תבלול בעיני והלכתי
בבקר אל הרופאים לרפאת אותי ולא יכלו.
והייתי עור ד׳ שנים וכל אחי וקרובי עצבים על
עורות עיני ואחיקר קרובי רועה אותי .
ובעת ההיא חנה אשתי עושה מלאכה לנשים
ואורגת יריעות לאחרים ומקבלת שכרה . ויהי
היום ויתנו לה גדי אחד בשכרה ואשמע קול
הגדי צועק ואמר לה מאין בא הגדי הזה .
השמרי בנפשה שלא יהיה גנוב . ותאמר
אלי לא כן הדבר כי נתון אלי על שכרי ולא
האמנתי לה וצעקתי עליה לאמר לכי ושלמי
אותו לבעליו ותהיינו מתקוטטים יחד על עסק
הגדי . ותען הנה ותאמר אלי איה חסדיך
וצדקותיך שלא יועילו לך בעת צרתך וחרפתך
מודעת לבריות :
ג ואני נתעצבתי ונתחייתי ונחלתי על שברי
והתפללתי לפני יי ואמרתי צדיק אתה יי וישר

פ״ק ב׳׳
Tobias efficitur caecus
Uxor Tobiae textrix
Hedus
Uxor exprobrat ei eleemosinas
Oratio Tobiae ad deum

ואדרמלך ושראצר בניו הכוהו בחרב והמה — *Mors Sennacherib*
נמלטו ארץ אררט ׃ ויהי כי מת סנחריב מלך
אשור וימלוך אסרחדון בנו תחתיו . ויפקד
אסרחדון את אקיסר בן חננאל אחי על כל אשר — *100 Esarhaden regnat*
לו ומושל בכל ארץ אשור וידבר אקיסר עלי — *Esa 37*
אל המלך דברים טובים עד אשר השיבני ל — *Tobias reuer-*
לנינוה כי היה אקיסר אהובי וקרובי וישיבו לי — *titur*
את חנה אשתי ואת טוביה בני כי צוה המלך
אשור לתפשם בזעפו אשר זעת עלי ׃
ב ובשנה ההיא בחג שבועות הכינותי סעודה
גדולה וישבתי על שלחני לאכול ואמרתי ל — *Conuiuium Tobiae*
לטוביה . בני לך והבא לנו מאחינו העניים
לאכול ואמרתי לטוביה ואני וכל היושבי עמי — *pauperes vocari Iubet*
לא נאכל עד באך . וילך טוביה בני לבקש
מהעניים וישב מר נפש ויאמר אלי אבי אחד
מאחינו נהרג והושלך ברחוב העיר . וכאשר — *Mortuus*
שמעתי נבהלתי ויצר לי מאד ועזבתי את ש
שלחני והלכתי והרימותיו מן הרחוב ושמתיו
10 ברשותי עד בוא השמש שאוכל לקברו ושבתי
לביתי ואכלתי לחמי בדמעה ובקינה וזכרתי
את הדבר אשר דבר עמוס הנביא בבית־אל ל — *Amos 8 c*
לאמר והפכתי חגיכם לאבל וגו' ואבכה הרבה
מאד . ויהי כבוא השמש הלכתי וקברתי — *Sepelit*
את החלל וקרובי ומשפחתי מלעיגים עלי ל — *Irridetur*
לאמר

למלך לאמר טובי עבדך אשר הספרת על כל
אשר לך הוא שולח את אנשיו על כל הוצורת
נינוה לבקש את חללי עמו והוא קובר אותם
בסתר ולא ירא ממך . ויהי כאשר שמע
סנחריב את הדבר הזה ויחר אפו עלי מאד ויצו
לתפוש אותי ואת חנה אשתי וטוביה בני
ויבקש להרגני בזעפו וכאשר נודע לי הדבר
Tobias fugit a facie Semarse rib הזה ברחתי מפניו ויצו לשלול את כל אשר לי
ונסתרתי מפניו עד אשר צעקו עלי אלמנות
ישראל ויתומיו כמר נפשם ובצום ובבכי ו
Hamar pan peru ונגע אל השמים משפטו ונשא עד שחקים
וימסרתהו אל ישראל כיר שני בניו ויהרגוהו ב
Ructio בחרב כי שאל את יועציו ולזקניו על מה סנא
הקדוש ברוך הוא על ישראל ועל ירושלם ו
והשמיד מלאך יי את חיל פרעה ואהבל בכורי
מצרים ובחורי אשר נתן יי להם תמיד ישועה
על ידם ויאמרו לו חכמיו ויועציו כי אברהם
אביהם של ישראל הוליך לשחוט את בנו אולי
יתרצה בו לפני יי אלהיו על כך סנא על בניו
Stulta amu iatio ויעש בעבדיך נקמות. אז אמר המלך
אני אשחט את שני בני בעבור יי אולי אתרצה
בם להם ויעזרני. ויגע הדבר לאדרמלך ocb
וישראצר בניו ויארבו לו ויהרגוהו בחרב בשעת
שנכנס להתפלל לפני דגון טעותו שנאמר ו
ואדרמלך·

אשר חרת וגדת את אלהי ישראל ויחרוג מהם
חרבה מאד ואני בקשתי לדעת דבר אמת על 40
מחבארת הגזרת ואם על שבטי ישראל בעת
התיא כי ידעתי באמת שיי בהם אל אמונה ואין
עול ומצאתי שלא שמו שבטי ישראל על לבם Iniuria sine
השמדת אחיהם אשר השמיד סנחריב מלך א indolentia
אשור מבצריהם שלח באש ובחוריהם בחרב
הרג ועולליהם רטש והרותיהם בקע. ובמקום
שיתאבלו ושיתענו לפני יי על גזירת אחיהם
ואשר קצת עליהם היו אבלים ושותים ושמחים Luxus p
ומתענגים בכל שיר ובכנורות ובנבלים ולא luctu
60 נחלו על שבר יהודה בעונותינו ובעונות א
אבותינו כך כתוב על יהודה חשותים במזרקי
יין וראשי שמנים ימשחו ולא נחלו על שבר
יוסף וגם על זאת חרה קצת מאת יי על יהודה Pena
וירושלם ויבא עליהם ארת מלך בבל ער ת
השליכם מעל פניו ויגל את יהודה מעל א
אדמתו. וכאשר ראיתי חללי ישראל
מושלכים מחוץ לחומת היתי גונב גויותיהם Sepultura
וקברתים פעמים רבות ואמרתי יי אלהי י
ישראל אתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת
70 עשית ואנחנו הרשענו. וכאשר בקש
סנחריב מלך אשור את חללי עמי פגרי האנשי׳ Crudelitas
המומתים ולא מצאם וילכו אנשי נינוה ויגידו Delatores
למלך

המשרתים את פני יי בירושלם ומעשר שני
ומעשר שלישי לגר ליתום ולאלמנה והלכתי
בכל שנה ושנה עם כל אלה לירושלם במצות
יי וכאשר צותה עלי דבורה אם אבי כי יתום
נשארתי מאבי ומאמי וכאשר גדלתי ולקחתי
אשה ממשפחתי ושמה חנה ותלד לי בן וק
וקראתי שמו טוביה. וכאשר הגליתי מארץ
נפתלי ישבתי בנינוה העיר הגדולה וכל אחי ו
וקרובי אוכלים לחם הגויים ואנכי לא נגאלתי
בפת בגם מפני יראת יי וזכרתי את יי בכל לבי
ובכל נפשי ויתן לי האלהים חן וחסד בעיני ש
שלמנאסר מלך אשור ויפקד אתי על כל אשר
לו עד יום מותו והפקדתי ביד גבאל אחי אשר
בארץ מדי במדינת רגאש עשר ככרי כסף ׃
ויהי כאשר מת שלמנאסר מלך אשור וימלך
סנחריב בנו תחתיו ויסגרו דרכי מדי מפני המ
המלחמות אשר היו בארץ ולא יכלתי ללכת אל
ארץ מדי לקחת את כספי ואחרי כן עשיתי צ
צדקות רבות לעניי עמי מיתומים ואלמנות
וכאשר ראיתי חללי עמי מושלכים מחוץ ל
לחומת נינוה לא שקטתי ולא נחתי עד אשר
קברתים ׃ ויהי כאשר שב סנחריב מלך
אשור מיהודה אל נינוה בבשת פנים על אשר
נגפו יי אלהי ישראל בארץ יהודה על חרפת

וזה ספר טובי בן

טוביאל בן חננאל בן אריאל בן גבאל בן עשאל בן נתיאל ממטה נפתלי אשר הגלה משומרון עם הגולה אשר הגלתה בימי הושע בן אלה אשר הגלה בימי שלמנאסר מלך אשור והוא היה מיושבי עיר נפתלי אשר בגליל על גבול ימות ׃

Tobias captus

ויאמר טובי זכרה לי אלהי לטובה על שהלכתי לפניך כל ימי חיי בדרך תמים וצדקות רבות וחסדים טובים שעשיתי לאחי ולעמי בגולה בנינוה בארץ אשור.

Orat° Tobiae

ויהי בהיותי נער בארץ ישראל כל מטה נפתלי פשעו בבית דוד ויחדלו מעלות יר ירושלם העיר אשר בחר יי מכל שבטי ישראל ושם מזבח יי המקודש לכל שבטי ישראל ר והיכל יי בנוי בתוכה להעלות עולות ושלמים ליי שלשה פעמים בשנה וכל אישי מטה נפתלי זובחים זבחים ועולות לעגלי הזהב אשר עשה ירבעם בן נבט מלך ישראל בבית אל ר ובדן ואני הלכתי אל ירושלם במועדים כבר תוב בתורת יי על ישראל בבכורים ומעשרות ובכורות לכהנים בני אהרון ודגן ותירוש ושמן ותאנים ורמונים ומכל פרי האדמה לבני לוי המשרתים

3 Reg 12

Fuerit idola

Offert deo

הצרכתי לשלח לך ספר הנזכר למעלה אלא
כי נדמה לי הוא לא נעתק מלשון רומיים ללשון
עבריים כאשר אתה חשבת וכתבת לי אלא כל
שכן הוא כן בראשונה נכתב מקצת יהודי אשר
או היו כי הוא בכל לא מסכים עם לשון ר
רומיים כמו אתה תוכל לראות ; שא בזה
ממני שלום ואם חטאתי השפטני ליר צדק כי
איני ישבתי במושב חכמים כמו אחרים
תלמידי לשון הקדש. נכתב פה בעיר
ממינגן בחודש סיון בשנת מ
מבריאת העולם ה ש א

א ב

15

...schrecken
... Munſterum.

לעיר באזל ליר חכם ורשום איש ובשטינוס
מונשטר ישמרנו אלהים מכל צרה
ומצוק יבא ספר הזה .

חשובנו כשמי מעלה יוסת לך צהלה
וישמרך מכל מחלה וכולי׳.

הנה נא ובשטין חכם ונכבר אני קבלתי אֶרת א
אגרתך אשר שלחת לי שהיתה לי לשמחה יותר
ממצאתי שלל רב כי ממנה בנתי וידעתי היותך
בשלום ובמזל טוב ; ואחרי הודעתני איך לפני
זמן קצר העתקת מלשון עברית ללשון רומיית
את הספר ספורי יוסת גב והדפסת אותו אני
אודה את האמת שכבר עברו שנים רבות אשר
חמור חמרתי או לראות או לקרא הספר הנזכר
אלא זמן רע התעלל כי שלא יכלתי להגיע ל
לתחום חפצי יתעלה שם השם אשר חנני ל
לראות ספר כל כך יקר ויפה . לא להאריך ;
שמע עתה ובשטיין בקיא ונכבר כי אני אכתב
לך כדברים אחרים אי זאת סבה אשר בעבורה
הצרכתי להודיעך מספר טובי שלי ולמה עלה
על לבי לשלוח אליך יותר מלשום מדופסא
אחר כי עתה עברו קצת שנים מאשר הייתי
אצלך בעיר באזיל בזמן אותו אתה נהגת אתי
חסר ולקחתני לביתך . הנה לך סבה אשר ממנה
הצרכתי

טוביה

א א   ב ב   ג ג

ד   ה ה   ו

ז ז   ח ח   ע

י   כ ך   ל ל

מ   ס ס נ ן   ם ם

ע   פ פ ף   צ ץ

ק ק   ר ר   ש

ת   סוף כל דבר [illegible]

אני אנדריאס מאסיאוס כתבתי את האלפא
ביתא הזה להראות ולהודיע את הצורות
של אותיות עבריות לאהובי גמויאטן הפלוני

א א [illegible] אל ך חלפניב

אבגדהוזחטיכלמנסעפצקרשת

[illegible] o

אבגדהוזחטיכלמנסעפצקרשת

בך

אבגדהוזחטיכלמנסעפצקרשת
פ ד ר ס ר ר

98 Menses

Januarius	νυιχων μονυχιων	שְׁבָט
Lunatio duodecima Februarius	φεβρουαριος γαμηλιων	אֲדָר
martius	σκιρροφοριων αρης	נִיסָן
aprilis	εκατονβαιων ξανθικος זִיו	אִייָר
maius	μεταγειτνιων זִיו נִיצָנִים	סִיוָן
junius	βοηδρομιων	תַּמּוּז
iulius	πιανεψιων	אָב
augustus	μαιμακτηριων	אֱלוּל
		תקופת
September		תִּשְׁרֵי אֵיתָן
october	γαμηλιων οκτωβριος בּוּל	מַרְחֶשְׁוָן
novembr	ανθεστηριων	כִּסְלֵיו
decembr	ελαφηβολιων	טֵבֵת

1 instabiles 3 et angusta 4 splendorem / 5 infirmitate utroque
6 tempus 7 ipse clauserat / 9 fortuna aspera vel prosperitate
10 breviter … 11 … / 13 … similiter
… 14 in causa fuit … / appellare ad partes volebat
15 exaltet nomen dei / 16 … ut … dicam)

17 prompte 18 qui … 19 … / qui habeo /
20 … ad aliquam impressionem 21 … 22 …
23 … 25 fuit … multo magis vel omnino …
27 … 28 in multis … 32 …
… mayo 1301 … 18 …

Capitulum 1

4 de samaria : 7 … 16 … 20 …
21 et … 22 …
… 23 … et …
24 … 28 … 33 …
… / … fuerit …
… religionem … 35 … et …
37 … 39 …
… 41 … 44
… 45 … 47 …
48 … 49 et blasphemant … 50 …
… 54 … 55 …
56 … 57 … plaga
… / מקדשיו pro מקדשיו …
… 61 / 62 … 67 … /
69 חזה pro חזה … 71 … /
77 … 78 …
84 et … 85 … ut … /
… 90 … in eo
94 … 96 …
… / …
98 … /

Cap: 2

1 in solennitate hebdomadarum [illegible] solemnium pentecostes quod et septem hebdomadarum [illegible] / et fratribus [illegible] de [illegible] 7 / 8 et [illegible] fuit [illegible] / 10 [illegible] in potestate [illegible] apud [illegible]
11 et [illegible] a [illegible] 16 [illegible] tunc [illegible] / 17 [illegible]
18 [illegible] / 19 [illegible] sunt [illegible] sunt [illegible]
[illegible] / 20 [illegible] postq [illegible] adque [illegible]
21 [illegible] [illegible] parietes / 23 [illegible] et albugo
27 [illegible] opera [illegible] et [illegible] / 28 et [illegible]
29 et fuit [illegible] quod [illegible] / [illegible] 30 [illegible]
32 [illegible] 34 [illegible] super [illegible]
34 [illegible] [illegible] facta [illegible] 37 [illegible]

Cap 3

1 [illegible] plorans a [illegible] ac [illegible] 3 [illegible]
[illegible] facta et [illegible] et [illegible] /
6 [illegible] / 27 [illegible] et
[illegible] / 10 in fabula 11 [illegible] ad [illegible]
[illegible] 12 [illegible] 13 [illegible]
20 [illegible] / 21 [illegible] / 22 prophetia [illegible]
[illegible] / 24 [illegible] / 27 [illegible] / 26 et [illegible]
[illegible] / 27 [illegible] 29 [illegible] / 31 [illegible]
32 [illegible] / 34 [illegible]
34 quod [illegible] / 36 et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] 38 in malo [illegible] 40 [illegible]
[illegible] 42 [illegible] 46 [illegible] / 48
[illegible] [illegible]

Ca 4

10 [illegible] / 18 [illegible]
21 [illegible] / 22 quod [illegible]
23 [illegible] / 28 [illegible]
[illegible] 31 [illegible] 33 [illegible]
[illegible] 34 / [illegible]
[illegible] / 42 [illegible] 46 [illegible]
[illegible]

Cap 5

7 prima sua sunt sacra sunt [illegible] 24 post sunt [illegible] / nodum 44 [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
62 [illegible] et [illegible] / 68 [illegible] /

Ca 6

6 [illegible] [illegible] [illegible] / 9 rex et / [illegible] [illegible] / [illegible] / 12 ad [illegible] 21 thalamum, nuptias, /
33 [illegible] 37 orate et rogate / 39 [illegible] /
40 debita erat [illegible].

Ca 7

7 de [illegible] 14 omnes [illegible] / 20 [illegible] [illegible] [illegible] /
22 [illegible] ad [illegible] 27 [illegible] / 29 [illegible] tabularum /
30 [illegible] [illegible] 34 pro dolore

Ca 8

1 [illegible] parare 4 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] /
9 [illegible] deo / 14 causa [illegible] et [illegible] [illegible] 16 /
26 et [illegible] 31 [illegible] et [illegible] 34 ad [illegible] [illegible]
37 [illegible] ad filia mea [illegible] /

Ca 9

13 et orant 16 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ca 10

5 [illegible] [illegible] 10 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
20 pater et mater [illegible] [illegible]

Ca 11

3 e [illegible] 14 [illegible] [illegible] 20 fiant [illegible] /
24 [illegible] et [illegible] / 26 [illegible] [illegible]

Ca 12

2 [illegible] / 25 apparuit

Ca 13

5 debemus sunt obligati sumus [illegible] / 6 et [illegible] / 7 [illegible] /
8 et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 10 [illegible] [illegible] [illegible] /
11 [illegible] [illegible] / 13 signa

Accentus pronunciationis apud Hebraeos fere est in ultima syllaba, quod etiam de ipso affixo intelligatur ut
ut דְּבָרֶיךָ דְּבָרָיו דְּבָרַיִךְ
Excipiunt a dictionibus segolatis quibus quae habent accentum in penultima

∵ ⊤ חֹוֶן

⊤ ∵ פֶּחָס

∵ ∵ חֵלֶךְ

∵ ·· סֵפֶר

∵ ׳ קֹדֶשׁ

׳ ׳ זָכְרוֹ זִכְרוֹ

: ׳ עֹנִי

: ― בַּיִת sic in nomine dualibus יָדַיִם quae sub ... habent patah accentum in penultima

: ∵ פְּרִי
Quare de segol dictum sit, idem debet intelligi de patah quod segol ob gutturales habet punctum loco segol ut

― ― נַעַר

― ∵ פַּחַד

Hec etiā affixa regunt accentū ad ultimas :—

נוּ פְּקָדְנוּ

נוּ דְּבָרֵינוּ

הָ דְּבָרֶיהָ

ךָ דְּבָרֶיךָ

נִי עֲנֵנִי

יו פָּנָיו

הוּ עָלֵיהוּ

nisi vocalis precedat non sonans qui tunc accentus est in affixo qui [illegible] ut דְּבָרֶיךָ

Cum vero daghes post patah magnum accentus est in puncto magno ut לָמָּה אֵלֶּה הֵמָּה ut aliis הִנֵּה הָכֵן

fiat ut ſ precedit :: accentus fit in penultima בְּלִילָה

ה cum aduenerit ad finem dictionis [illegible] mutat et [illegible] accentus ut חַיְתָה

Sed in [illegible] פּוֹקֵד fiat פּוֹקֵד in [illegible] פּוֹקֵד

In verbis quoqz obserua gnalez regulā

Exēpe

פִּקַּדְתָּ — ubi accrescit [illegible] [illegible] aliqui habent accentum in ultima, aliqui in penultima

פִּקַּדְתְּ

פִּקַּדְתִּי — [illegible] פִּקְּדוּ [illegible] in [illegible] in 1a persona [illegible] in plurali [illegible] fol. [illegible]

פִּקַּדְנוּ

פִּקַּדְתֶּם

פִּקְּדָה — [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible]

תְּפַקֵּדְנָה

In coniugatione Hiphil ubi manet [illegible] [illegible] accentum ut הִפְקִידָה הִפְקִידוּ alii [illegible] propter [illegible] sequentem [illegible]

In quiescentibus [illegible] aliquando in futuro [illegible] transfert accentum hoc modo יֹאכַל וַיֹּאכַל יֵרֵד וַיֵּרֶד

In quiescentibus [illegible]

קָמוּ 3a plur. et קָמָה 3a fem. ad [illegible] קָמָה

In imperativo קוּם קוּמוּ קוּמִי קֹמְנָה

אָקוּם יָקוּם תָּקוּם נָקוּם תָּקוּמוּ יָקוּמוּ תָּקוּמִי

תָּקוּם תְּקוּמֶנָה

Nota ergo [illegible] in imperativo et futuro ubi [illegible] [illegible] [illegible] magna in penultima [illegible] accentum

In quincuplatibus [illegible] vel [illegible] observa regulas [illegible]
In duplicatatibus [illegible] in [illegible] in penultima parte [illegible]
In triplo quoque in penultima in [illegible] [illegible] duas [illegible]

Septimus ordo est similis quinto

Et hec de [illegible] ut possis dicta intelligere



י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

יט	יח	יז	טז	טו	יד	יג	יב	יא
19	18	17	16	15	14	13	12	11

צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ
90	80	70	60	50	40	30	20

ץ ף ן ם ך

תתק	תת	תש	תר	תק	ת	ש	ר	ק
900	800	700	600	500	400	300	200	100

ג׳	ב׳	א׳
3000	2000	1000

ה״שג

Annus mundi 5303 [illegible] 1543

Hebrei [illegible]

מבריאת העולם בשנת ש״ג לפרט - ...

[illegible] 303 [illegible]

לפרט קטן

טוביה

א א ב ב ג ג

ד ה ה ו

ז ז ח ח ט

י כ ך ל ל

מ ס ס נ ן ם ם

ע פ פ ף צ ץ

ק ק ר ר ש

ת סוף כל דבר נראה

אני אנדריאס מאסיאוס כתבתי את האלפא
ביתא הזה להראות ולהודיע את הצורות
של אותיות עבריות לאהובי במויאנן הפלוני

א א [illegible] אל עץ מלפניב

אבגדהוזחטיכלמנסעפצקרשת

alij formant mem finale hoc modo ם et samech per ס

אבגדהוזחטיכלמוסעפצקרשת

ב

אבגדהוזחטיכלמסנןסעפצקרשת
פ ר ם ר ת

Menses

	Januarius	μουνυχιων	טבת
Lunatio duodecima	Februarius	φευβεταριθ γαργηλιων	אדר
	Martius	σκιρροφοριων ἄρηθ	ניסן
	Aprilis	εκατονβαιων ξανθικος זיו	אייר
	Maius	μεταγειτνιων זיו ויצנח	סיון
	Junius	βοηδρομιων	תמוז
	Julius	πιανεψιων	אב
	Augustus	μαιμακτηριων	אלול
			תקופת
	September		תשרי איתן
	October	γαμηλιων σκιροφριθ	מרחשון בול
	November	ανθεστηριων	כסליו
	December	ελαφηβολιων	טבת

1 instabilis 3 et angustia 4 splendorem / 5 infirmitate utrimque

6 amicis 7 [illegible] fuit / 9 fortuna aspera vel prosperitatem

10 brevem. transtulisse 11 [illegible] [illegible] / 13 desolationem [illegible]

desolationum 14 in causa fuit multis / appellatione ad [illegible] voluntatem

15 exaltit nomen dei / 16 usque adeo ut [illegible] [illegible]

17 prompte 18 quae sibi [illegible] 19 [illegible] / quae habeo /

20 potentibus [illegible] ad aliquam impressionem 21 alias 22 [illegible]

23 in qua 25 sunt videlicet multis multo magis vel [illegible]

27 [illegible] 28 in multis non conveniunt 32 hic

mense mayo 5301 [illegible] 15 [illegible]

Cap 1

4 [illegible] samaria : 7 [illegible] / 16 [illegible] altiores 20 in [illegible]

21 et in [illegible] 5 [illegible] ad 22 [illegible] primogenitis et dormit

[illegible] detonsa fuerit / 23 filiis et postea

24 [illegible] et mala granata 28 [illegible] 33 de [illegible]

[illegible] pollutum 34 in [illegible] / a facie [illegible]

[illegible] quod religionem [illegible] 35 fuerit [illegible] gratias et [illegible]

37 depositum vel [illegible] chirographo [illegible] 39 [illegible]

[illegible] 41 [illegible] 44

[illegible] 45 [illegible]

48 promisit [illegible] 49 et blasphemant 50 multos [illegible]

ut [illegible] 54 proditionem 55 [illegible]

56 [illegible] et [illegible] dissonant / 57 quae plagis

[illegible] et afflixerunt / והקבצים pro והקבצנים [illegible]

in [illegible] 61 / 62 [illegible] 67 [illegible] /

69 הבה pro הבה [illegible] quod venit, 71 [illegible] /

77 ויהי [illegible] חיה et propter [illegible] 78 [illegible]

84 et tradidit [illegible] 85 [illegible] ut sit [illegible] israelis /

[illegible] 90 si forte acceptus sit in [illegible]

94 [illegible] vel [illegible] vel [illegible] 96 [illegible]

quae [illegible] impressio [illegible]

98 [illegible] /

[illegible]

Cap: 2

1 in solemnitate hebdomadarum [illegible] solemnem pentecostes quod [illegible] septem hebdo-
madarum festum, et fratribus [illegible] / 8 et angustia
fuit mihi / 10 [illegible] in potestate [illegible] apud me [illegible]
11 et [illegible] a [illegible] / 16 [illegible] tamen [illegible] / 17 [illegible]
18 [illegible] / 19 [illegible] fuit [illegible] fuit [illegible]
[illegible] / 20 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
21 חקור [illegible] הקיר parietes / 23 [illegible] albugo
27 [illegible] opera [illegible] / 28 et [illegible]
29 et fuit [illegible] / [illegible] / 30 [illegible]
32 [illegible] 34 [illegible] [illegible] [illegible]
34 [illegible] [illegible] facta [illegible] 37 [illegible]

Cap 3

1 [illegible] ego, plorans a [illegible] ac dolens 3 [illegible]
[illegible] facta et [illegible] et [illegible]
6 [illegible] / 2 [illegible] [illegible] et
[illegible] / 10 in fabula 11 [illegible] ad [illegible]
[illegible] 12 [illegible] 13 [illegible]
20 [illegible] / 21 [illegible] / 22 propterea [illegible]
[illegible] / 24 [illegible] / 25 [illegible] / 26 et [illegible]
[illegible] / 27 [illegible] 29 [illegible] / 31 [illegible]
32 [illegible] / 34 [illegible] [illegible]
34 quod [illegible] / 36 et [illegible]
[illegible] 38 in malo [illegible] 40 [illegible] 41 [illegible]
[illegible] 42 [illegible] / 46 [illegible] / 48
[illegible] 49 [illegible] perfectus [illegible]

Ca 4

10 [illegible] / 18 [illegible]
21 [illegible] opera [illegible] / 22 quod [illegible]
23 [illegible] / 28 [illegible]
[illegible] 31 [illegible] 33 [illegible]
[illegible] 34 / [illegible] [illegible]
[illegible] / 42 [illegible] 46 [illegible]
[illegible]

Cap 5

7 porta sua sum soror sponsa 24 puteus sum aquarum
viventium 44 impleuit quid adest eb. mirrormaus
ibi ubi p 115 ... de Caragena ...
62 quo tu ut agnus / 68 ...

Ca 6

6 dentes pecoris et medium / 9 columba / ... et conspexit
pascuant / 12 ad vapores / 21 thalamum, nuptiae,
33 in umbraculo 37 orate et rogate / 39 ...
40 dilecta mea tibi.

Ca 7

7 ... 14 omnes ... / 20 ... aperto ...
22 ... ad ... 27 ... / 29 thaured tabulam
30 signavit ... 34 pro dolore

Ca 8

1 ... 4 ... / ...
9 ... / 14 ... ut ... 16
26 et ... 31 ... 34 ad ...
37 grande ad filia mea ...

Ca 9

13 ut ... 16 ad ... patrem ...

Ca 10

... 10 ... 13 ...
20 patrem et matrem ...

Ca 11

3 ... 14 ... 20 ...
24 ... / 26 ...

Ca 12

2 ... 24 apparuit

Ca 13

4 ... obligati ... / 6 ... / 7 ...
8 ... 10 ...
11 ... / 13 ...

Accentus pronunciationis apud Hebreos fere est in ultima syllaba, quod est de ipso affixo intelligatur ut

לְבָבְךָ הֵבִיא חָכָם etc.

Excipiunt dictiones segolatae quotquot quae habent accentum in penultima

∵ ⊤ חֹוֶת

⊤ ∵ כֶּחָם

∵ ∵ חֶלֶךְ

∵ ·· סֵפֶר

∵ ׀ קֹדֶשׁ

׀ ׀ זָכְרוֹ וְזֹכֹרוֹ

! ׀ עֹנִי

! – בַּיִת sic in nominibus dualibus יָדַיִם etc. sub . ob fines sillabarum patah in tertio in penultima

! ∵ פֶּרִי

Quare de segol dicto sic etiam debet intelligi de patah quod saepe ob gutturalibus habet punctum loco segol ut

– – נַעַר

– ∵ פֶּחַם

Hec etiam affixa regunt accentum ad penultimam :—

נוּ פְקָדֵנוּ

נוּ דְבָרֵינוּ

הָ דְבָרֶיהָ

ךָ דְבָרֶיךָ

נִי תְנֵנִי

יו פָנָיו

הוּ עָלֵיהוּ

[illegible] ut דְבָרֶיךָ

Cum vero dagesh post punctum magnum accentus est in puncto magno ut אַתָּה הֵמָּה אֵלֶּה הֵנָּה et adde דָכֵן אַתָּה ut

fiat in ſ penultima :: accentus habet in penultima ſבְּצָלֵ

ה ... adverbia ad finem ... accentus ut תְּהִלָּתָה

Sic in ... פּוֹקֵד ... פֹּקֵד ... פּוֹקֵד

In verbis quoq[ue] observa generalem regulam

Exemplum

פָּקַדְתָּ [illegible]

פָּקַדְתְּ [illegible]

פָּקַדְתִּי [illegible] פָּקַדְתִּי פָּקַדְתָּ [illegible]

פָּקַדְנוּ

פְּקַדְתֶּם

פְּקַדְנָה [illegible]

תִּפְקֹדְנָה

In coniugatione hiphil [illegible] הִפְקִידָה הִפְקִידוּ [illegible]

[illegible]

In [illegible] futuro [illegible] וַיֵּדַע יֵדַע וַיֹּאכַל יֹאכַל

In [illegible]

קָמוּ 3ª plur. [illegible] קָמָה 3ª fem. [illegible] קָמָה

In imperativo קוּם קוּמוּ קוּמִי קֹמְנָה

אָקוּם יָקוּם תָּקוּם נָקוּם תָּקוּמוּ יָקוּמוּ תָּקוּמִי

תָּקוּם תְּקוּמֶינָה

Nota [illegible] in imperativo et futuro [illegible] vocali magna in penultima [illegible]

In quincuplicibus d(ico) quod vel te observa regulas superiores
In duplicatibus ... in ... permutata parte ...
In ... quoque ... permutata ... ...
Septimus ordo est similis quinto
Et haec de ... ut ... ... intelligere



א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

יא	יב	יג	יד	טו	טז	יז	יח	יט
11	12	13	14	15	16	17	18	19

כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
20	30	40	50	60	70	80	90
ך	ם	ן				ף	ץ

ק	ר	ש	ת	תק	תר	תש	תת	תתק
100	200	300	400	500	600	700	800	900

א׳ ב׳ ג׳ [illegible]

1000 2000 3000

ה׳ז׳ג

Annus mundi 5307 [illegible] 1543

Hebr[illegible]

הקריאה הטובה בזמנות ש״ג לפק -

למנין קטן

[illegible] MANUFL[illegible]

23

[illegible]

אל ידידי היקר ונכבד ה' אליהו הלוי אשכנזי
המדקדק [illegible]

2r

28

B.N.C.
prof. ust.
27/94